

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науково-методичний центр інноваційних освітніх технологій
Лабораторія модернізації початкової школи
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

НЕПЕРЕРВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
26 квітня 2024 р.

Умань
2024

Головний редактор та відповідальний за збірник:

Ящук О. М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Безлюдний О. І., доктор педагогічних наук, професор, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Дудник Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коберник Г. І., кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії початкового навчання, директор Науково-методичного центру інноваційних освітніх технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Красюк Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Волошина Г. П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Дячук П. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Вітрук О. А., викладач-методист, голова циклової комісії викладачів трудового навчання та технологій Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради;

Веремієнко В. О., викладач кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельничук В. О., викладач кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кандиба Н. Р., викладач-стажист кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету початкової освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 11 від 2 травня 2024 р.)*

Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. Н53 наук.-практ. інтернет-конф. (м. Умань, 26 квіт. 2024 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Наук.-метод. центр інноваційних освітніх технол. [та ін.] ; [голов. ред. О. М. Ящук] ; [редкол.: О. І. Безлюдний, Н. А. Дудник, Г. І. Коберник [та ін.]. – Умань, 2024. – 229 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Неперервна педагогічна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи», яка відбулася на веб-сайті Системи неперервної освіти вчителів початкової школи (<http://sno.udpu.edu.ua> – сайт конференції) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 26 квітня 2024 року. Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: стан та перспективи розвитку неперервної освіти в Україні; наступність професійної підготовки як реалізація неперервної освіти; шляхи і засоби підвищення якості неперервної освіти в Україні; інноваційні технології в системі неперервної освіти України; дистанційне навчання в системі неперервної освіти України; зарубіжний досвід в системі неперервної освіти.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Текст доповідей розміщено веб-сторінці науково-методичної роботи сайту системи неперервної освіти вчителів початкової школи (<http://sno.udpu.edu.ua>).

УДК 374-022.332(477)(06)

ЗМІСТ

Байдюк Любов. Використання гейміфікації в навчанні англійської мови учнів початкової школи: переваги та виклики.....	7
Батрак Ірина. Полікультурне виховання як педагогічна проблема.....	9
Блідар Аліна. Основні дефініції компетентнісного підходу.....	12
Бовкуш Артем, Костюк Олександр. Методика навчання проєктуванню учнів 7-8 класів на уроках трудового навчання на заняттях трудового навчання.....	15
Босв Артур, Сівак Віктор. Методика навчання учнів 5 класів технології ажурного випилювання на уроках трудового навчання.....	19
Веремієнко Вадим. Інструменти впливу на утримання студентів в навчальному процесі.....	23
Виборова Дарина, Шумік Марія. Методика здійснення індивідуального підходу до школярів на уроках трудового навчання.....	25
Вітрук Ольга, Надворський Олександр. Особливості неперервної освіти вчителя технологій.....	29
Волошина Ганна. Загальношкільні лінійки як засіб виховання гуманістичної моралі у школі О. Захаренка.....	33
Гончар Богдана, Мельничук Віта. Зарубіжний досвід в системі неперервної освіти.....	36
Гончаренко Марина. Співпраця школи та сім'ї в екологічному вихованні молодших школярів.....	39
Гринько Наталя, Ящук Олена. Готовність учнів молодшого шкільного віку до здійснення навчально-дослідницької діяльності.....	41
Дацюк Катерина, Шумік Марія. Використання ІКТ на уроках трудового навчання.....	44
Дзюбенко Ірина. Досвід формування громадянськості у країнах ЄС.....	47
Добридень Алла. Формування сучасного іміджу вчителя початкової школи.....	50
Дячук Павло. STEM-освіта в контексті дизайн-освіти при вивченні різноманітності матеріалів.....	54
Запопадна Руслана, Мельничук Віта. Деякі аспекти зарубіжного досвіду в системі неперервної освіти.....	57
Зібарова Богдана, Вітрук Ольга. Методика використання наочності на уроках технологій.....	59
Зубчик Тарас, Костюк Олександр. Розвиток творчих здібностей учнів 7 класів у процесі проєктно-технологічної діяльності.....	63
Івахненко Ганна, Резніченко Ірина. Виховний потенціал школи та сім'ї у розвитку патріотичних якостей молодших школярів.....	67
Кандиба Назар. Інноваційні методи навчання в початковій школі: роль інформаційно-комунікаційних технологій.....	69
Кметь Соломія, Вітрук Ольга. Нестандартні уроки в процесі технологічної підготовки учнів 8 класів.....	72

Коберник Галина. <i>Технології особистісно орієнтованого навчання майбутніх учителів початкової школи</i>	76
Козій Лариса, Резніченко Ірина. <i>Психолого-педагогічні особливості духовного розвитку молодших школярів</i>	79
Комар Ольга. <i>Роль інноваційних технологій в освіті молодшого покоління</i>	81
Латик Ярослав, Сівак Віктор. <i>Методика навчання учнів 5 класів технології виготовлення аплікації на уроках трудового навчання</i>	83
Левчук Лука, Надворський Олександр. <i>Методика застосування стратегій НУШ на уроках технологій</i>	88
Ломака Ольга. <i>Екологічне виховання учнів початкових класів загальноосвітньої школи</i>	92
Любченко Наталія, Мельничук Віта. <i>Актуальні аспекти підвищення кваліфікації педагога в інформаційному суспільстві</i>	95
Макарчук Вікторія. <i>Педагогічна підтримка змістовного дозвілля молодших школярів</i>	99
Мельник Леся, Добридень Алла. <i>Професійний імідж майбутнього вчителя фізичної культури</i>	104
Мельничук Віта. <i>Мотивація навчання студентів в умовах дистанційної освіти</i>	406
Муковіз Олексій. <i>Особливості впливу системи дистанційного навчання на рівень розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи</i>	109
Непийвода Давид, Костюк Олександр. <i>Методика створення навчального контенту для дистанційного навчання на уроках трудового навчання</i>	113
Ніженська Юлія, Мельничук Віта. <i>Наступність професійної підготовки як реалізація неперервної освіти</i>	117
Норенко Наталія, Перфільєва Людмила. <i>Застосування творчого доробку В. Сухомлинського у вихованні загальнолюдських цінностей засобами казки в учнів молодших класів</i>	122
Панасюк Андрій, Надворський Олександр. <i>Методика навчання учнів 8 класів інкрустації на уроках трудового навчання</i>	125
Перфільєва Людмила. <i>Роль екологічного виховання при відвідуванні школярами НДП «Софіївка» НАПН України</i>	129
Пех Богдан, Білітюк Валентин. <i>Методика організації гурткової діяльності з геометричного різьблення</i>	131
Подзидей Ольга, Ключ Олена. <i>Особливості вивчення народних ремесел на заняттях трудового навчання</i>	135
Поліщук Ольга. <i>Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в умовах воєнного стану</i>	139
Роєнко Людмила. <i>Особливості молодших школярів та їх вплив на розвиток трудової активності: віковий аспект</i>	142

Романюк Роман, Білітюк Валентин. <i>Роль дидактичної гри на уроках трудового навчання учнів 6 класів</i>	145
Росоловська Аліна, Ящук Олена. <i>Наукові підходи до вивчення сенсорних процесів особистості в психології сприймання</i>	149
Руда Анна. <i>Використання штучного інтелекту у професійній діяльності вихователя</i>	152
Садовський Назарій, Сівак Віктор. <i>Методика застосування технологій Нової української школи на уроках технологій</i>	154
Самборко Інна, Мельничук Віта. <i>Дистанційне навчання в системі неперервної освіти України</i>	158
Свистун Юрій, Білітюк Валентин. <i>Методика планування екологічного виховання школярів в процесі трудового навчання у базовій школі</i>	161
Скрипник Карина. <i>Основні напрями роботи над словом</i>	165
Солтусенко Марина. <i>Прості засоби для створення мультимедійного контенту вчителя початкової школи</i>	167
Судник Яна, Вітрук Ольга. <i>Методика використання нетрадиційних підходів до навчання на уроках технологій</i>	171
Суліма Олександра, Мельничук Віта. <i>Дистанційне навчання у контексті інноваційних технологій</i>	175
Тетерук Христина. <i>Читацький кругозір молодшого школяра та його характеристики</i>	178
Тисько Анастасія, Шумік Марія. <i>Методика використання ігрової діяльності на уроках трудового навчання</i>	180
Ткачук Вікторія, Шумік Марія. <i>Інноваційні методи впровадження проектної технології на уроках трудового навчання</i>	184
Торчинська Тамара. <i>Особливості дитячої літератури з погляду ономастики</i>	188
Хавхун Дмитро, Сівак Віктор. <i>Дидактичні умови використання інноваційних технологій на уроках трудового навчання в 7 класі</i>	191
Цапенко Вікторія, Перфільєва Людмила. <i>Зміст та структура творчих умінь в учнів початкової школи</i>	195
Чабань Маргарита, Ключ Олена. <i>Ремесла як засіб естетичного виховання учнів на уроках трудового навчання</i>	198
Чигрин Олександр, Білітюк Валентин. <i>Методика використання мультимедійних засобів навчання у процесі проектно-технологічної діяльності учнів</i>	201
Чубенко Каріна, Ключ Олена. <i>Формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів 8-х класів у процесі проектно-технологічної діяльності</i>	204
Шаповалова Ірина. <i>Розвиток пізнавальної діяльності молодших школярів засобами казок</i>	207
Шворак Надія, Вітрук Ольга. <i>Методика організації позакласної роботи з трудового навчання в загальноосвітній школі</i>	209

Шиханцова Леся. <i>Досвід моральної поведінки як показник вихованості молодших школярів.....</i>	213
Штохман Лілія. <i>Тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців.....</i>	217
Щур Вікторія, Вітрук Ольга. <i>Педагогічні прийоми стимулювання пізнавальних інтересів школярів на уроках технологій.....</i>	221
Ящук Олена. <i>Особливості формування інформаційної компетентності у майбутніх вчителів початкової школи</i>	226

Любов Байдюк,
*викладач кафедри фахових методик та інноваційних
технологій у початковій школі*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

У контексті концепції «Нова українська школа», інформаційне суспільство наділяє початкову школу важливими функціями, зокрема розвивальною та соціальною. Освітній процес у початковій школі стає все більш орієнтованим на впровадження інформаційних технологій, які змінюють спосіб засвоєння знань та навичок молодшими учнями.

Молодший школяр виступає суб'єктом соціальних взаємин і діє відповідно до соціально значущої поведінки й обов'язків. Відповідна соціальна обстановка має сприяти організації особливих діяльностей, де молодші учні могли б вільно відчувати себе, реалізовувати себе та впевнено подолати нові випробування. Одним з універсальних і ефективних засобів для досягнення цієї мети є ігрова діяльність [1].

Теоретичні засади ігрової діяльності розкриваються у психолого-педагогічних працях науковців: В. Беспалька, Н. Матяш, Ю. Машбиць, Н. Ничкало, О. Пехоти, О. Полат, М. Савчин, Г. Селевко, С. Сисоєвої й ін; концептуальні основи використання інформаційних технологій в освітньому процесі висвітлено в роботах В. Бикова, А. Верлань, С. Гончаренка, Р. Гуревича, Ю. Дорошенка, М. Жалдака, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Морзе, О. Мороза, Н. Ничкало, Ю. Рамського, С. Сисоєвої, М. Шкіля й ін. [2].

В даний час одним із ефективних методів організації навчального процесу для молодших школярів є застосування ігрової діяльності, відомої також як гейміфікація. Появу цього терміна пов'язують з іменем британського розробника відеоігор Ніка Плелінга (Nick Pelling), який ще у 2002 р. вжив його у власних розробках [4].

Цей підхід поєднує навчання з елементами гри, що робить процес навчання цікавим та захоплюючим для дітей. Давайте розглянемо деякі переваги та виклики використання гейміфікації в навчанні англійської мови учнів початкової школи.

Переваги використання гейміфікації:

1. Залучення уваги: Грається завжди цікавіше, ніж просто вчитися. Гейміфікація викликає інтерес у дітей та мотивує їх активно брати участь у навчальному процесі.

2. Розвиток мовлення: Ігрові завдання сприяють розвитку усних мовних навичок, оскільки діти активно спілкуються під час гри, використовуючи англійську мову.

3. Підвищення мотивації: Діти більше зацікавлені в навчанні, коли вони мають можливість отримати винагороду чи перемоги в грі.

4. Сприяння співпраці: Багато гейміфікованих завдань стимулюють співпрацю між дітьми, що допомагає вирішувати завдання разом та розвивати соціальні навички.

5. Індивідуалізація навчання: Граючи, діти можуть вибирати рівень складності завдань або обирати ті теми, які їх цікавлять, що дозволяє індивідуалізувати навчальний процес.

Виклики використання гейміфікації:

1. Правильний баланс: Важливо забезпечити, щоб гра не вийшла за межі, і не перешкоджала основній меті навчання.

2. Підготовка матеріалів: Планування та створення ігрових завдань може вимагати багато часу та зусиль з боку вчителя.

3. Управління класом: Деякі діти можуть бути дуже взвірнутими під час гри, тому важливо забезпечити ефективне керування класом під час навчання.

4. Оцінювання успішності: Важливо мати чіткі критерії для оцінювання успішності учнів під час гейміфікованих занять.

5. Доступність технічних засобів: Деякі ігри можуть вимагати доступу до комп'ютерів або планшетів, що може бути проблемою в деяких навчальних закладах.

Використання гейміфікації в навчанні англійської мови учнів початкової школи є ефективним інструментом для залучення та мотивації дітей.

Інтеграція цього методу в навчальний процес може стати ключем до успішного вивчення мови та створити захоплююче середовище для розвитку навичок комунікації.

Однак важливо пам'ятати про виклики, які можуть виникнути під час впровадження цього підходу та розробляти стратегії їх подолання.

Список використаних джерел

1. Дядікова О. Гра як інструмент: що таке гейміфікація? URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/hra-iak-instrument-shcho-take-heimifikatsiia> (дата звернення: 24.04.2024).
2. Захарова О., Грузд А. Підвищення якості послуг вищої освіти за допомогою гейміфікації. Наукові праці національного технічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 32. С. 113–122.
3. Макаревич О. Гейміфікація як невід’ємний чинник підвищення ефективності елементів дистанційного навчання : наукова стаття. Young Scientist. 2015. № 2 (17). С. 275–278.
4. Шість кроків до гейміфікації навчання (із прикладами). URL: <https://ain.ua/2017/12/06/6-krokv-do-gejmifikaci%D1%97-navchannya> (дата звернення: 24.04.2024).
5. Salen K., Zimmerman E. Rules of Play: Game Design Fundamentals. Cambridge : MIT Press, 2003. 688 p.

Ірина Батрак,

*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ПОЛКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Україна – поліетнічна держава, до складу населення якої входять різні за походженням і ступенем соціально-економічного розвитку етнічні спільноти. У цьому контексті актуалізується проблема формування в сучасних дітей і молоді ціннісного плюралізму та культурного релятивізму, толерантності й менталітету співробітництва, становлення «діалогу культур» різних національностей, рас, віросповідань, поглядів, переконань.

Поняття культури належить до найрозповсюдженіших у сучасних людинознавчих науках. Використовуючи слово «культура», ми маємо на увазі – мистецтво, літературу, музику і живопис.

На сьогодні відомі різні підходи до визначення сутності культури. Так, філософи Є. Бистрицький, М. Гордієнко, В. Іванов, С. Кримський та ін. розглядають культуру як спосіб людського буття, що реалізується через взаємини однієї людини з іншими. Багато науковців вважають культуру узагальнюючою характеристикою діяльності покоління людей, спрямованою на збереження, освоєння, споживання й створення світу цінностей: матеріальних та духовних

[4], або способом людської діяльності, що має на меті перетворення природи, людини і суспільства в цілому [6]. В. Болгаріна та І. Лощенова під культурою розуміють «здатність людини мислити, пізнавати себе і своє оточення». За допомогою культури ми розрізняємо цінності й робимо вибір, шукаємо сенс існування і творимо те, що відображає нашу сутність» [2, с. 3].

При всій різноманітності визначень культури, загальним, що їх об'єднує, виступає те, що її суб'єктом є особистість, котра творить, зберігає й поширює культурні цінності, які відображаються за допомогою певних символів. Національне – це історія народу, втілена в певних культурних символах та ідеях, традиціях і звичаях, яка через них передається від покоління до покоління. І тільки добре знаючи своє національне, людина спроможна сприйняти загальнолюдське і прийняти його як рушія своєї діяльності, поведінки, ціннісних ставлень до інших людей. Українська ж держава дуже молода, має багатонаціональний склад населення і шлях до свого націотворення пройшла довгий і складний. Науковці зазначають, що формування національної свідомості, її становлення – це тривалий і суперечливий процес, а «не подія».

Нинішній світ дає чимало прикладів як різного рівня розвитку націй, їх соціального поступу, так і шляхів розв'язання національних проблем, які сьогодні є актуальними майже для всіх країн з багатонаціональним складом населення. Фахівці, які звертаються до вивчення проблем мирного співіснування різних народів і націй, пропонують кілька шляхів для їх вирішення. Перший з них полягає в тому, щоб радикально змінити мислення людей, навчити їх мислити плюралістично. Інший напрям убачається фахівцями у перегляді національних, традиційних цінностей та установок і особливого значення набуває полікультурність як форма буття і свідомості особистості та суспільства у цілому.

З давніх-давен людство робило спроби віднайти засіб забезпечення безконфліктного співіснування країн і національних людських спільнот. З цього приводу викликає зацікавленість програма «Панпедія», розроблена Я. А. Коменським в XVI ст. Педагог пропонує її як програму універсального виховання всього людства [7, с. 383]. Суттєве місце в «Панпедії» займає формування в дітей уміння жити в мирі з іншими та виховання поваги до кожної людини зокрема.

У «Словнику соціологічних і політичних термінів», поняття «полікультурна освіта» тлумачиться як «прилучення молодого покоління до етнічної, національної і світової культури, розвиток на цих засадах планетарної свідомості, формування готовності і вміння жити в багатонаціональному середовищі» [5, с. 46].

Л. Гончаренко виокремлює спільні риси полікультурного та інтернаціонального виховання: розуміння і повага інших народів, культур, цивілізацій, життєвих цінностей, включаючи культуру побуту; усвідомлення необхідності взаєморозуміння між людьми і народами; здатність спілкуватися; дотримання не тільки прав, а й обов'язків стосовно інших соціальних і національних груп; розуміння необхідності міжнаціональної солідарності й співробітництва; готовність брати участь у розв'язанні проблем іншого співтовариства або етносу [3].

В. Болгаріна і І. Лощенова трактують полікультурність як елемент загальної культури, ядром котрої виступають «знання особливостей культури народів світу, вміння сприймати найкраще в них і цим збагачувати власну культуру» [2, с. 3]. У зарубіжній літературі термін «полікультурний» означає наявність у суспільстві різноманітних культур, пов'язаних з формами спільності людей, які склалися історично. Його застосування засвідчує, що йдеться про суспільство, яке складається з різних етнічних груп і національних меншин [1].

Список використаних джерел

1. Білецька І. О. Іншомовна освіта США: полікультурні засади. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Педагогіка. 2014. № 1. С. 168–174.
2. Болгаріна В., Лощенова І. Культура і полікультурна освіта. *Шлях освіти*. 2012. № 1. С. 2–6.
3. Гончаренко Л. О. Ознайомлення учнів з основами полікультурності на уроках гуманітарних дисциплін. *Таврійський вісник освіти*. 2003. № 3. С. 149–153.
4. Заслуженюк В. С., Присакар В. В. Формування у школярів культури міжнаціонального спілкування. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 66–74.
5. Словник соціологічних і політологічних термінів. Київ : Наук. думка, 1993. 482 с.
6. Українська культура: Лекції. / За ред. Дмитра Антоновича. Київ : Основа, 1993. 588 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник. Київ : Академвидав. 2006. 560 с.

Аліна Блідар,
студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСНОВНІ ДЕФІНІЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Гуманістична парадигма освіти передбачає концентрування навчального процесу не на навчальній дисципліні, а на особистості того, хто навчається. Задля цього сам учитель має бути високого рівня самоактуалізованості, особистісної й громадянської зрілості. Компетентнісний підхід наповнить традиційне навчання особистісно орієнтованим, практично спрямованим, гуманістичним змістом.

В науковий обіг введені основні дефініції компетентнісного підходу – «компетенція» та «компетентність». Дефініція (від лат. definitio) – роз'яснення чи витлумачення значення (сенсу) терміну чи поняття.

Серед науковців немає їхнього однозначного тлумачення, навіть у нормативних документах вони подаються дещо розмито. Так, у Глосарії термінів ЄФО ці терміни використовуються як тотожні [4, с. 63]. Насамперед зауважимо, що компетентність і компетенція – це різні поняття.

Ознакою компетенції є її специфічний предметний або загальнопредметний характер, що дає змогу визначити пріоритети сфери формування (освітні галузі, навчальні предмети, навчальні лінії). У комплексі компетенції закладено додаткову можливість подати освітні результати системно, що створює передумови для побудови чітких вимірників навчальних досягнень учнів.

Компетенції встановлюють вибір системних характеристик для проектування освітніх стандартів, навчальної літератури, вимірників якості освіти. Посилення уваги до компетенцій зумовлене рекомендаціями Ради Європи, які стосуються оновлення освіти, її наближення до замовлення суспільства.

Відповідно до встановлених видів компетентностей виділяють компетенції:

- ключові (мета, рівень змісту освіти);
- загальнопредметні (певні предмети й освітні галузі);
- предметні (стосуються конкретного змісту).

Латино-російський словник поняття *competentia* трактує як узгодженість, відповідність, а *compete* – як відповідати, бути

годящим, здатним. У перекладі з англійської *competence* означає здатність, уміння, компетентність, компетенція, повноправність [10].

Тлумачні словники англійської мови трактують це поняття як відповідність, достатність, уміння виконувати певну роботу, завдання та обов'язок; розумові здібності або загальні уміння та навички [3]; властивість за значенням «компетентний» [7].

Слід зазначити, що в англійських джерелах застосовується також слово *competency* (мн. *competencies*), яке має ті самі значення, що й *competence*. Окрім того, аналіз етимологічної інформації тлумачного словника доводить, що саме *competency* походить від латинського *competentia* [3], а це означає, що його потрібно перекладати як «компетенція». У тлумачних та енциклопедичних словниках компетенція визначається як «добра обізнаність із чим небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи» [3; 5]; «коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний; коло чийось повноважень, прав», «коло повноважень, наданих законом, статутом або іншим актом конкретному органу або посадовій особі; знання і досвід у певній галузі» [8]; «коло питань, явищ, в яких ця особа авторитетна, має досвід у певній галузі» [9].

Тлумачення поняття «компетентний» в українських словниках, хоча дещо й відрізняються за своїм змістом, але містять загальні аспекти: 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний [3]; знаючий, обізнаний, авторитетний в якій-небудь галузі; який володіє компетенцією; обізнаний, визнаний знавець з певного питання; який володіє компетенцією, повноправний [10].

За психологічним словником «компетентність» – психологічна якість, що означає силу і впевненість, втілюючи почуття особистої впевненості і корисності, що дає людині усвідомлення своєї здатності ефективно взаємодіяти з оточенням [2]. Трактування словниками поняття «компетенції» відображає переважно соціальний бік діяльності суб'єкта й фіксує коло заданих ззовні цілей і способів діяльності. Компетентність виступає в українській мові як якість, яка дозволяє (або навіть дає право) особі вирішувати певні завдання, виносити рішення, судження в певній галузі. Основою цієї якості є знання, обізнаність, досвід соціально-професійної діяльності людини.

Експерти програми DeSeCo (Definition and Selection of Competencies) трактують компетентність як здатність успішно

задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Я. Кодлюк зазначає, що компетентність – це здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань. Компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань [6].

Отже, компетентність виступає як якість, особистісне надбання особи, що дозволяє їй вирішувати певні завдання, виносити рішення, судження в певній галузі. Основою цієї якості є знання, обізнаність, досвід соціально-професійної діяльності людини. Цим самим підкреслюється інтегративний характер поняття «компетентність».

Отже, поняття «компетенція» пов'язане зі змістом сфери діяльності, а «компетентність» – з особистістю, зі здатністю особи ефективно діяти в різних ситуаціях. Поняття «компетентність» відображає внутрішній бік діяльності суб'єкта з реалізації тих цілей, які задані в понятті «компетенція». Компетентність виявляється в успішно реалізованій діяльності і включає особисте ставлення до предмета і продукту діяльності.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результаті початкової освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 1–4.
2. Бондар В. Управління формуванням професійної компетентності вчителя. *Освіта і управління*. 2006. т. 9 (№ 2).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Гол. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
4. Глосарій термінів ринку праці, розробки стандартів освітніх програм і навчальних планів. Європейський фонд освіти ЄФО, 1997.
5. Енциклопедія освіти. / *Акад. пед. наук України* / Голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Кодлюк Я. Теоретико-методичні засади формування дидактичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. 2012. № 6. С. 20–24.
7. Овчарук О. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ. : К. І. С., 2004.
8. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики* / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : КІС., 2004. С. 66–72.
9. Савченко О. Компетентнісний підхід як чинник професійної підготовки майбутнього вчителя. Київ : НПУ, 2010.
10. Словник іншомовних слів / Уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

Артем Бовкуш,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олександр Костюк,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені
Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРОЄКТУВАННЮ УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Згідно з програмою, здобувачів освіти треба залучати до проєктно-технологічної діяльності, що полягає у виготовленні спочатку навчальних, а потім креативних проєктів. Основним принципом проєктного навчання є особистісно-орієнтований підхід, що базується на вільному розвитку особистості. Важливо, щоб учні навчалися самостійно обирати об'єкт, над яким вони будуть працювати. Тут не тільки важливий рівень самостійності учня у виборі об'єкта, але й сам процес вільного вибору та обґрунтування форми майбутнього виробу, його дизайну чи конструкторського рішення, що може відбуватись через інтерактивне обговорення.

Аналізуючи літературу, ми прийшли до висновку, що проєктна технологія дозволяє глибше вивчати зміст матеріалу; учні засвоюють усі рівні пізнання: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінку; при цьому високий відсоток учнів успішно засвоює знання. Роль учнів стає активною: вони приймають важливі рішення щодо свого навчання; основне джерело мотивації навчання переходить на інтерес самого учня; значно зростає роль особистості педагога, який більше розкривається перед учнями як лідер і організатор.

Метод проєктів становить невід'ємну складову розробленої та структурованої системи трудового навчання. Однак його суть залишається незмінною – об'єднання теоретичних знань з практичним застосуванням. Метод проєктів спрямований на самостійну активну роботу учнів. Ця творча праця виконується індивідуально кожним учнем або в групах під керівництвом вчителя. Учні необхідно виробити звичку аналізувати споживчі, економічні, екологічні та технологічні ситуації, оцінювати ідеї з урахуванням реальних потреб, матеріальних можливостей та обирати найбільш

технологічний та економічний шлях виготовлення об'єкта проєктної діяльності, який відповідає вимогам дизайну.

Учні поступово залучалися до проєктної діяльності. Для цього вони повинні були ознайомитися з додатковими джерелами літератури щодо вибраної теми, знайти можливі варіанти розв'язання, а також розробити план виконання поставленого завдання. Основним принципом навчання за проєктною методикою є спрямованість навчального процесу на інтереси та цілі учнів. Вчителеві доручено допомогти учням засвоїти інформацію та висловити своє ставлення до світу та подій.

Застосування проєктного навчання в практиці передбачає комплексний, багатоплановий підхід до вибору об'єктів проєктування, де враховуються організаційно-педагогічні, технологічні, економічні, психолого-фізіологічні та естетичні аспекти. Об'єкти проєктування мають мати творчий характер та проблемну ситуацію, яка потребує вирішення. При виборі проєкту слід прагнути до того, щоб творчий проєкт включав у себе ті знання і вміння, якими учень володів протягом року. Такий підхід дозволяє самостійно застосовувати знання та вміння до конкретного об'єкту (проєкту). Проєкт повинен включати комплекс знань і вмінь з попередніх тем.

Однією з ключових вимог до обрання об'єктів проєктування є їх творчий спрямованість. Також важливо враховувати індивідуальні особливості учнів, їхній рівень підготовки, вікові та фізіологічні особливості. Особливою вимогою при виборі творчих проєктів є їх соціальна або особиста значущість. Соціальна цінність об'єкта проєктування може включати в себе важливість для задоволення потреб учня, його сім'ї, суспільства, школи або ринку.

Під час залучення учнів до репродуктивної діяльності вчитель сам визначає цілі, пропонує методи виготовлення виробу тощо. Проте, при постійному використанні традиційних програм уроків учні звикають до ролі лише виконавців, до зовнішнього керівництва, що може призвести до прояву пасивності та невміння приймати самостійні рішення в нових ситуаціях. Цього не можна сказати про учнів, які навчаються за програмою, що базується на принципах проєктно-технологічного підходу.

Згідно з вмістом навчальної програми з трудового навчання для учнів 7-8 класів, необхідно ознайомити учнів з такими методами

проектної та конструкторської діяльності, як метод фокальних об'єктів та метод створення образу ідеального об'єкта.

Під час розробки конкретного об'єкту, вчитель встановлює низку функціональних вимог, які важливі для майбутнього виробу. Ключовою є постановка проектування у проблемну ситуацію. Також можливий варіант, коли учні, під час обговорення у невеликих групах за допомогою відповідної інтерактивної технології колективно-групового навчання, самостійно визначають вимоги до виробу, який проектується.

Підводячи підсумки, важливо зауважити, що ідеально учні, як майбутні технологи, конструктори та дизайнери, повинні навчатись виявляти проблемні області, виходячи з власних чи суспільних потреб, і працювати над ними, використовуючи вказані методи творчої діяльності для пошуку відповідних рішень.

Застосування проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання передбачає систематичне планування як вчителя, так і учнів. Ми погоджуємося з О. М. Коберником, що планування – це процес розробки плану, який включає в себе визначення найбільш ефективних засобів взаємодії для досягнення педагогічних цілей, їх оцінку та вибір найбільш доцільних засобів і послідовність педагогічних впливів.

У процесі навчання трудової діяльності учні вчать розробляти плани для різних видів робіт, будь то прості чи складні, великі чи малі, призначені для індивідуальної або групової виконавчої діяльності. Їм відомо, що належно структурований та обґрунтований план є ключовим чинником успішного виконання завдання. Учні повинні навчитися дотримуватися розробленого плану, який відображає раціонально спроектовану технологію та організацію роботи. Вчитель має використовувати будь-які можливості, щоб показати учням, яке значення має вміння складати план.

На початкових стадіях навчання проектно-технологічної діяльності корисно проводити заняття з формування умінь складати план у всьому класі за зразковим планом, розробленим вчителем. Спочатку вчитель знайомить учнів з усім планом перед початком роботи або викладає його частинами під час виконання трудових операцій. Поступово, коли учні зможуть уявити послідовність операцій для виконання завдання, їм потрібно навчитися порівнювати план роботи з технологічним процесом. З розвитком основних навичок планування роботи учням потрібно все частіше пропонувати

самостійно складати нескладні плани для майбутніх навчально-трудоих завдань.

На кожному етапі проектно-технологічної діяльності важливо, щоб вчитель підтримував учнів, надихав їх на впевненість і заохочував до праці. Організація проектно-технологічної діяльності також потребує ретельного нормування часу, відведеного на виготовлення об'єктів проектування. Нормування часу у школі є інструментом виховання відповідального ставлення до праці. Встановлення норм праці для учнів сприяє їхньому здобуттю та покращенню знань, умінь і навичок, передбачених у програмі. Важливо враховувати, що при визначенні часу на виготовлення об'єктів проектування необхідно уникати надмірного та швидкого виснаження учнів. Під час планування своєї роботи учень повинен узгодити з вчителем час, який буде необхідний йому для виготовлення конкретного об'єкта. Розуміється, що якщо учневі буде надто багато часу на виконання проєкту, він може мати вільний час, який використовуватиме не за призначенням, що може завадити іншим учням та порушити правила безпечної роботи в майстерні.

У даному дослідженні проведено оцінку ефективності використання проектно-технології під час уроків трудового навчання, доведено, що застосування проектних технологій на уроках трудового навчання призводить до позитивних результатів учнів. Крім того, у роботі теоретично обґрунтовано форми, методи та педагогічні умови для використання цієї технології. Дослідження показало, що впровадження проектно-технології у навчальний процес сприяє покращенню рівня засвоєння навчального матеріалу, розвитку творчих здібностей учнів, підвищенню гнучкості та адаптації мислення при вирішенні творчих завдань, активізації пізнавального інтересу до вивченого матеріалу та сприяє більш ефективному формуванню знань, умінь та навичок на уроках трудового навчання в 7-8 класах.

Список використаних джерел

1. Бербец В. В. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: Монографія. Київ : Науковий світ, 2013. 392 с.
2. Коберник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник . Умань : СПД Жовтий, 2016. 212 с.
3. Коберник О. М. Методика навчання учнів 5-9 класів проектуванню в процесі вивчення технології обробки деревини і металу: Навчально-методичний посібник. Умань: УДПУ, 2015.168 с.

Артур Боев,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Віктор Сівак,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ 5 КЛАСІВ ТЕХНОЛОГІЇ АЖУРНОГО ВИПИЛЮВАННЯ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У загальноосвітніх навчальних закладах основною метою трудового навчання є сприяння формуванню учнівської компетентності. Ця компетентність включає розуміння технічних та технологічних процесів, культуру праці та вміння організувати побут, а також розвиток самостійного й критичного мислення та особистісних якостей, необхідних для успішного функціонування у сучасному суспільстві.

Художня техніка випилювання з дерева є важливим етапом ознайомлення учнів з областю промислового навчання. Вона допомагає надати початкові навички у виготовленні різноманітних робіт різного рівня складності, що сприяє розвитку фантазії та творчих здібностей студентів. Перші вироби учнів, їхні перші спроби обробки матеріалів із дерева – усе це є особливістю технології ажурного випилювання. Найголовніше, що ці роботи стають першими художньо вишуканими творами студентів, які вони виконують з великим задоволенням є технічні та естетичні смаки і культивує любов до праці.

Аналізуючи теорію педагогічних знань, можна зазначити, що всі методики ґрунтуються на принципах навчання. Принципи навчання представляють собою основні ідеї та вихідні положення, які визначають зміст, форми та методи навчальної діяльності відповідно до цілей виховання та закономірностей процесу навчання. У майстернях трудового навчання ключовим елементом є трудова операція, яка у навчальному процесі представляє собою типовий вид робіт, узагальнений спосіб впливу людини на предмет праці. Такими стандартними видами робіт з обробки дерева і металу є розмічання, пиляння, стругання, довбання, свердління, рубання, обпилювання, нарізання різі тощо. Трудові операції складаються зі складних дій,

досягнення кінцевого результату яких потребує виконання ряду окремих дій, рухів і методів. Оволодіння трудовими операціями може мати місце як при виготовленні конкретних виробів, так і без нього, в залежності від ролі виробів та операцій у навчальному процесі. Центральне місце в підготовці вчителів трудового навчання приділяється обробці деревини, оскільки на уроках трудового і професійного навчання загальноосвітньої школи значна частина часу відводиться на формування у учнів знань, вмінь та навичок з механічної обробки деревини. Відповідно, вчитель трудового навчання повинен володіти цими знаннями та вміннями на високому рівні.

Шляхом аналізу літературних джерел та педагогічного досвіду ми досліджуємо, як автори рекомендують застосовувати свої методики у навчанні оздоблення виробів випалюванням для учнів 5-го класу у процесі трудового навчання. Г. Б. Волошин, А. О. Воронов, О. І Гедвіло, В. Г. Гетта, Д. О. Тхоржевський детально розглянули особливості діючої навчальної програми з трудового навчання в 5-их класах, що базується на роботі у навчальних майстернях.

Цікаві методи дослідження ручних операцій з оздоблення дерева у малокомплектній школі викладає П. О. Вакуліч. Він рекомендує поєднувати заняття у навчальній майстерні з екскурсією на деревообробне підприємство. Перед екскурсією вчитель складає план її проведення. Він переконаний, що те, що учні побачать на підприємстві, суттєво вплине на їхні навички і уміння, розвивання яких відбувається у шкільній майстерні. Щодо занять у майстерні, вироби, які учні мають створювати, обираються враховуючи трудову діяльність та вікові особливості. Деякі операції, такі як випалювання, можуть бути складними для учнів 5 класу. Одноманітна робота може призвести до швидкої втоми, тому потрібно обирати вироби, які передбачають різноманітні фізичні навантаження. Вакуліч впроваджує паузи кожні 10-15 хвилин з короткими інструктажами для підтримки ефективності процесу.

В. В. Волков пропонує методику формування загальних трудових умінь та навичок учнів п'ятого класу в оздобленні виробів з деревини випалюванням. Він рекомендує поєднувати навчання з продуктивною працею учнів.

Методи інтерактивного навчання спрямовані на створення ситуацій, які дозволяють учням працювати разом, засвоювати, повторювати та систематизувати навчальний матеріал, а також

виконувати практичні завдання. Вони створюють атмосферу співпраці та творчої взаємодії в навчанні, що сприяє кращому засвоєнню та розвитку учнів.

Методи інтерактивного навчання можна поділити на дві групи: групові та фронтальні. Перші передбачають співпрацю учасників малих груп, другі – спільну роботу та взаємонавчання всього класу. Короткий час для обговорення в малих групах та короткі виступи стимулюють активність та ефективність навчання.

Створення доброзичливої атмосфери в колективі є обов'язковим для успішного застосування інтерактивного навчання. Тому важливо створити таку атмосферу та постійно підтримувати її. Кожен учень має розуміти, що його думка має значення, і він не повинен боятися висловлювати свої думки. Обговорення має бути спрямоване на ідеї, а не на особистості. Важливо послухати кожного і потім висловлювати свої думки.

Необхідно комбінувати взаємне навчання з іншими методами роботи, такими як самостійний пошук та традиційні методи. У процесі використання інтерактивних технологій на уроках трудового навчання для розвитку творчо-інтелектуальних здібностей учнів важливо пам'ятати, що свобода від зовнішніх обмежень є ключовим показником розвитку інтелекту. Наприклад, здатність бачити можливості нового в звичайних предметах та відсутність страху перед незвичайним.

Під час вивчення технології ажурного випилювання корисно використовувати інтерактивні методи навчання для урізноманітнення теоретичної частини уроку. Це не лише наповнить новизною урок, але й допоможе учням розкритися по-новому. При вивченні технології ажурного випилювання рекомендується використовувати метод проектів. Це пов'язано з тим, що проектно-технологічна діяльність сприяє відповідності сучасним вимогам у розвитку особистості учнів, враховуючи їхні індивідуальні інтереси та здібності. Під час роботи над проектом учні не лише вчать конкретним трудовим діям, таким як створення простої композиції, обробка деревини, вирізання, а й одночасно розв'язують проблеми вибору матеріалів, інструментів, аналогічних моделей та інше.

Ажурне випилювання завжди було пов'язане з ручною обробкою фанери, і всі вироби, які можна побачити у спеціалізованих виданнях, були виготовлені вручну. Проте існує маловідомий факт,

що всі ці вироби були спроектовані за допомогою певних комп'ютерних технологій, таких як системи Draw та CAD.

«Draw» з англійської означає малювати, і такі програми дозволяють перенести макет виробу з підсвідомості на полотно комп'ютерного зображення. На сьогоднішній день існують програми, такі як Photoshop та CorelDraw, які можуть забезпечити якісне створення шаблонів для художнього випилювання.

Photoshop – це потужний растровий графічний редактор з безліччю функцій, який в художньому випилюванні може виступати як інструмент для розробки ескізу.

Процес створення ескізу у програмі Adobe Photoshop може включати наступні кроки:

- придумати нове зображення або картинку та намалювати її вручну на листку;
- перенести зображення на полотно програми, враховуючи масштаб.

Після створення ескізів усіх деталей необхідно переконатись, що вони взаємодіють між собою. Етап проектування та моделювання розпочинається у системах CAD (Computer-Aided Design) – системах комп'ютерної підтримки проектування. Початкове призначення цих систем було обмежене оформленням конструкторської документації. Згодом за допомогою систем комп'ютерної підтримки інженерних рішень (CAE – Computer-Aided Engineering) можна отримати конструктивне рішення, яке буде одним з найкращих. Реалізація одного з найкращих варіантів технології може бути досягнута за допомогою комп'ютерної системи підтримки виробництва (CAM – Computer-Aided Manufacturing). Керування інформацією про виріб на всіх етапах проектування і виробництва можливе за допомогою системи управління даними про виріб (PDM – Product Data Management). Для моделювання деталей, їх зображень і створення креслень можна використовувати програмні продукти, такі як 3D КОМПАС, 3D МАХ.

Отже, сучасне програмне забезпечення для автоматизації проектування надає значно більше можливостей, ніж просте креслення вручну за допомогою креслярських інструментів. CAD-системи дозволяють проектувальнику швидко і легко вносити зміни в проект, переробляти та доопрацьовувати його. Саме ці властивості CAD-систем приваблюють вчителя трудового навчання як під час урочної, так і позаурочної роботи.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво з практикумом в навчальних майстернях. Київ : Основа, 1991. 120 с.
2. Антонович Є. А., Художні техніки у школі. Київ : Основа, 2007. 305 с.
3. Коберник О. М. Проектування на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2019, №4. С 2-14.

Вадим Веремієнко,

*к. пед. наук, доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ НА УТРИМАННЯ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Утримання студентів є критичним показником успішності закладів вищої освіти, який впливає на репутацію, фінансування та студентський досвід. Попри численні дослідження, потреба в інноваційних і адаптивних підходах залишається актуальною.

Для аналізу використовувались як кількісно, так і якісні методи, зокрема опитування та інтерв'ю зі студентами та персоналом. Дані оброблялися за допомогою статистичного пакету SPSS.

Індивідуалізація підходів до навчання та підтримки студентів може суттєво вплинути на їхнє рішення залишатися в університеті. Інтеграція наставництва, психологічної підтримки та гнучких навчальних опцій відіграє ключову роль у формуванні позитивного студентського досвіду.

Гнучкість навчального процесу:

За результатами опитувань, студенти високо оцінили можливість вибору між традиційними, онлайн та гібридними курсами, оскільки це дозволяє їм краще поєднувати навчання з особистим життям та роботою. Гнучкість форматів навчання корелює з вищою задоволеністю навчальним процесом та може впливати на рішення студентів продовжувати навчання. Гібридні моделі, які комбінують очні та онлайн зустрічі, зокрема, зазначені як особливо корисні для збереження високої якості освіти при одночасному забезпеченні гнучкості.

Психологічна підтримка та консультування:

Виявлено значний позитивний вплив на академічне та емоційне благополуччя студентів, які мали доступ до психологічної підтримки. Студенти, що користувались такими послугами, рідше зіштовхувались з академічними труднощами та емоційним вигоранням. Програми забезпечення психологічної підтримки включали індивідуальні та групові консультації, майстер-класи з управління стресом, а також тренінги з розвитку навичок самодопомоги.

Фінансова підтримка:

Фінансова допомога, як стипендії, гранти демонструє важливий вплив на рішення студентів залишитися в університеті. Студенти, які отримували фінансову підтримку, зазначили менший фінансовий тиск і кращу можливість зосередитися на навчанні, що знижує ймовірність відрахування через економічні проблеми. Особливо ефективними виявились програми, які пропонують студентам гнучкі умови роботи, що дозволяє їм поєднувати роботу та навчання без шкоди для академічних результатів.

Інтеграція в наукові та соціальні проекти:

Іншим значущим фактором, який сприяє утриманню студентів, є їх залучення до наукових досліджень та участь у соціальних проектах. Студенти, які активно беруть участь у дослідницькій діяльності або соціальних ініціативах, часто відчують більше задоволення від навчального процесу та розвитку професійних компетенцій. Таке залучення також сприяє побудові міцних міжособистісних зв'язків та професійних мереж, що може вплинути на рішення про подальше навчання та кар'єру.

Комплексний підхід до навчального процесу:

Комплексний підхід, що поєднує академічну підтримку, гнучкість у навчанні, психологічну допомогу, фінансову підтримку та активне залучення студентів до наукових та соціальних активностей, показав найбільшу ефективність у забезпеченні утримання студентів. Виявлено, що інтеграція цих компонентів може суттєво знизити рівень відрахувань та підвищити загальне задоволення студентів вищою освітою.

Ці результати наголошують на необхідності закладів вищої освіти розробляти та впроваджувати політики, які враховують комплексний підхід до задоволення різноманітних потреб студентської аудиторії, аби забезпечити їхнє успішне навчання та задоволення від освітнього процесу.

Значення для практики:

Запропоновані стратегії мають практичне значення для адміністрації закладів вищої освіти, спрямоване на поліпшення студентського досвіду та зниження відсотку відмов від навчання. Впровадження цих підходів може сприяти підвищенню репутації інституції та її успіху на освітньому ринку.

Дарина Виборова,

*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Марія Шумік,

*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ЗДІЙСНЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Ідея індивідуального підходу в освіті та вихованні полягає в урахуванні унікальних особливостей кожного здобувача освіти, таких як його спосіб мислення, пам'ять та загальний когнітивний розвиток, під час спільної роботи в групі.

Проблема індивідуалізації процесу навчання має глибокі історичні та соціальні корені, які відображають еволюцію світової та національної педагогічної думки. У різні епохи розвитку суспільства і освіти ця проблема вирішувалась у залежності від історичного класового контексту виховання.

Згідно з Г. Терещуком, індивідуалізація спрямована на створення у школярів «готовності до свідомого вибору життєвого та професійного шляху, формування потенціалу фахівців, здатних ефективно працювати в умовах конкурентного ринку праці...».

Психолого-педагогічний підхід передбачає створення оптимальних умов для розкриття та розвитку талантів, інтересів та здібностей кожного учня. З дидактичного погляду, індивідуальний підхід до має бути розглянутий, насамперед, в рамках методичної системи, що базується на виявленні та розвитку індивідуальних особливостей учнів.

Особистісний розвиток та рівень підготовки до навчання відрізняються у кожного учня. Л. Липова відзначає, що кожна дитина має свої сильні та слабкі сторони, і тому важливо знаходити індивідуальний підхід до кожного.

Індивідуальні відмінності учнів можуть бути дуже різними. Вони проявляються в рівні та темпі розвитку теоретичного і практичного мислення, сенсомоторних навичках, координації рухів, творчій активності, здатності до оригінальних рішень та вибірковому ставленні до завдань.

Глибоке розуміння індивідуально-психологічних особливостей учнів є ключем до ефективного навчання. Це визначає правильність вибору методів та прийомів навчання, а також ефективність і результативність індивідуального підходу.

Для класифікації можна використовувати такі показники, як рівень успішності, рівень самостійності у навчанні та інтереси. Наприклад, рівень самостійності може включати здатність до навчання та організованість у навчанні на трьох рівнях: низькому, середньому та високому. Щодо інтересів, їх можна поділити на нульові, потенційні та активні, залежно від їхньої «дієвості».

Дотримання цих критеріїв дозволяє ефективно класифікувати школярів за групами та розробляти індивідуальні підходи до навчання для кожного з них. Такий індивідуальний підхід допомагає учням досягати успіху та розвиватися відповідно до їхніх потреб і можливостей.

Індивідуальний підхід на уроках трудового навчання дуже важливий для ефективного навчання. До методик, які можна використовувати для здійснення індивідуального підходу можна віднести: диференційоване завдання, індивідуальні консультації, групова робота, індивідуальні проєкти, формативна оцінка.

Диференційоване завдання може бути дуже ефективним інструментом для стимулювання різноманітності навчального процесу і врахування індивідуальних потреб здобувачів освіти. Надаючи завдання різної складності, ви дозволяєте їм розвиватися у власному темпі і відповідно до своїх здібностей.

Наприклад, учні можуть мати вибір між виготовленням складного або простого виробу залежно від своїх навичок у конкретній області. Такий підхід дозволяє кожному відчути власну успішність і досягти бажаних результатів, незалежно від того, на якому рівні він знаходиться.

Диференційовані завдання також сприяють розвитку самостійності та саморегуляції, оскільки вони змушені самостійно вибирати завдання, які вони готові виконати. Це сприяє активізації мотиваційного компонента і позитивно впливає на їхнє навчання і розвиток.

Індивідуальні консультації з кожним здобувачем освіти окремо є важливою складовою успішного вивчення трудового навчання та технологій. Проведення таких консультацій дозволяє краще зрозуміти потреби, інтереси та цілі кожного учня в цій області.

Під час індивідуальних консультацій ви можете дізнатися, які проєкти або завдання цікавлять учня найбільше, які навички та компетентності вони хочуть розвивати, а також які можливі труднощі вони можуть зустріти під час навчання. Це надає можливість налаштувати навчальний процес із врахуванням індивідуальних особливостей кожного учня.

Крім того, індивідуальні консультації сприяють побудові довірливих стосунків між педагогом та здобувачем освіти, що є важливим для підтримки мотивації та активності у навчальному процесі та допомагають знайти індивідуальний підхід до кожного і забезпечують більш ефективне навчання трудового навчання.

Групова робота є чудовим способом вивчення трудового навчання, оскільки вона сприяє розвитку співпраці, комунікації та індивідуальних навичок. Організація роботи в групах, де кожен має власне завдання в межах загальної теми, має багато переваг.

По-перше, такий підхід дозволяє кожному учневі працювати над тими аспектами теми, які його цікавлять найбільше або де він володіє найбільшими здібностями. Це стимулює мотивацію до навчання та розвиток індивідуальних потенцій.

По-друге, групова робота в навчальних проєктах чи завданнях навчить співпраці, взаємодії та комунікації. Вони вчаться працювати в команді, обговорювати ідеї, приймати спільні рішення та вирішувати проблеми разом.

Крім того, групова робота сприяє розвитку ключових навичок, таких як лідерство, організаційні здібності, тимчасове управління та розподіл ресурсів.

Індивідуальні проєкти є чудовим способом стимулювання творчості, самовираження та особистісного розвитку школярів. Давши їм можливість обирати власні проєкти або завдання для

виконання, ви надаєте їм можливість реалізувати свої інтереси та розвивати навички у тих сферах, які їх найбільше цікавлять.

Наприклад, учень може вирішити виготовити предмет власного дизайну, вивчити нову техніку роботи або провести дослідження у сфері трудового навчання, що відповідає його особистим інтересам. Це не лише стимулює мотивацію до навчання, а й допомагає учням розвивати креативність, самостійність та вміння працювати над проєктами самостійно.

Крім того, індивідуальні проєкти сприяють розширенню знань учнів у конкретній області, оскільки вони вчаться застосовувати свої знання та вміння на практиці через реалізацію власних проєктів. Це також дозволяє кожному учневі показати свої сильні сторони та здібності, що сприяє підвищенню самооцінки та впевненості у власних силах.

Формативна оцінка є невід'ємною частиною ефективного навчання в сфері трудового навчання. Використовуючи цей метод, ви постійно відстежуєте прогрес учнів і вчасно реагуєте на їхні потреби та проблеми. Це дозволяє адаптувати навчальний процес, максимально враховуючи індивідуальні особливості та потреби.

Наприклад, ви можете використовувати формативну оцінку під час індивідуальних консультацій, щоб визначити, як вони розуміють матеріал, які труднощі виникають, та які їхні сильні сторони. За допомогою цієї інформації можна адаптувати навчальні завдання, методи навчання та підходи, спрямовуючи їх на успішне засвоєння матеріалу.

Формативна оцінка також дозволяє створювати індивідуальні плани навчання, враховуючи потреби та цілі. Наприклад, якщо учень має проблеми з певною темою, ви можете надати додаткові матеріали, провести додаткові уроки або запропонувати інші методи навчання для допомоги учневі зрозуміти матеріал краще.

Ці методи допоможуть забезпечити індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти на уроках трудового навчання, сприяючи їхньому успіху та розвитку. На практиці це означає, що ви, як педагог, зможете більш ефективно враховувати особливості кожного учня, їхні потреби та індивідуальні навчальні шляхи.

Наприклад, за допомогою індивідуальних консультацій та формативної оцінки ви можете виявити, які саме аспекти трудового навчання викликають труднощі у кожного здобувача освіти. Для деяких це може бути складність в технічних навичках, для інших – в

теоретичному розумінні матеріалу. На основі цієї інформації ви можете адаптувати свої уроки, завдання та підходи до кожного учня, щоб максимально сприяти їхньому успіху та розвитку.

У результаті, кожен школяр буде мати можливість відчутти підтримку та підтвердження своїх зусиль, що мотивуватиме їх до подальших досягнень у трудовому навчанні. Такий індивідуальний підхід також сприяє розвитку самостійності, креативності та відповідальності учнів, що є важливими аспектами їхнього загального розвитку і успіху у навчанні.

Список використаних джерел

1. Валеева О. В. Дидактичні основи та педагогічні умови успішного здійснення індивідуального підходу в освітньому процесі. 18 січня 2023/
URL: <http://surl.li/swslw>

2. Терещук Г. Диференційовані завдання, як засіб індивідуального підходу до учнів. Трудова підготовка в закладах освіти України. 1998. №3. С. 7-12.

**Ольга Вітрук,
Олександр Надворський,**
*викладачі Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ОСОБЛИВОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

В сучасний час, освіта в Україні стрімко змінюється, вимагаючи оновлення шкільних стандартів. Цей процес підносить необхідність удосконалення підготовки педагогів, спрямованої на розвиток професіоналізму та готовності вчителів працювати за принципами гуманізму, демократії, а також високих технологій. Концепція Нової української школи наголошує, що ключем до успішності закладу є кваліфікований педагог. Особливо актуальною стає проблема підготовки вчителя технологій, якого вважають відповідальним за формування життєвої позиції учня, розвиток його практичних навичок та вміння виконувати завдання, що максимально відповідають реальним життєвим ситуаціям.

Проблема розвитку компетентності у майбутніх вчителів технологій отримала увагу в роботах О. Авраменка, А. Гедзика, Н. Гусак, О. Коберника, В. Сидоренка, В. Стешенка, С. Ящука та

інших. Деякі аспекти цього процесу в системі післядипломної педагогічної освіти були досліджені О. Армійським, В. Бовсунівським, Л. Дзигаленком, І. Ковальчуком та іншими. Оскільки професійне зростання вчителів не припиняється на рівні вищої освіти, а включає постійне вдосконалення та розширення компетентностей у подальшому професійному розвитку, нашою метою є висвітлення точок зору вчених на ці питання.

Динамічний розвиток сучасної педагогічної науки відзначається пошуком фундаментальних підходів до організації навчально-виховного процесу. Ці підходи відображаються в освітніх документах України, які стверджують, що головною метою освіти та виховання є формування професійно-компетентного, ініціативного, творчого громадянина. Цей громадянин має бути обдарований почуттям обов'язку й відповідальності перед суспільством, здатний швидко адаптуватися до сучасного світу. Саме підвищення ролі особистості та інтелектуалізація її діяльності у контексті стрімких змін у техніці та технологіях, а також неперервного зростання обсягів інформації, є характерними рисами цього сучасного світу. Інтенсифікація інформаційних потоків, що є одним із ключових факторів переходу до інформаційного суспільства, відображає освітню кризу і змушує наукове співтовариство активно реагувати на експонентний ріст та оновлення знань. У Законі України "Про освіту" компетентність визначена як динамічна комбінація знань, вмінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно інтегруватися в суспільство і виконувати професійну та/або подальшу навчальну діяльність. У дослідженні Ю. Рашкевича зауважено, що особливістю компетентностей є те, що їх формування відбувається поступово: вони розвиваються протягом різних етапів освітньої програми на базі різних навчальних дисциплін або модулів. Ці процеси можуть починатися на одному рівні програми і завершуватися на іншому, більш високому рівні. Тому підготовка вітчизняних фахівців стає однією зі стратегічних пріоритетів нашої країни у найближчі роки. Зараз настає час усвідомлення того, що успішність індивіда в його особистісному розвитку безпосередньо впливає на прогрес і досягнення людства у сфері створення як матеріальних, так і духовних цінностей. Тому належне уваги має надаватися розвитку системи безперервної освіти, яка ґрунтується на філософсько-педагогічній концепції, згідно з якою освіта розглядається як

неперервний процес, що охоплює всю людську діяльність. Отже, важливим стає акцентування уваги на такому аспекті освітньої теорії та практики, який визначає її як безупинне та цілеспрямоване осмислення соціокультурного досвіду людиною з використанням всіх рівнів освітньої системи.

У праці Ю. Цини розглядаються професійно-педагогічні здібності вчителя технології як результат його особистісного розвитку, у якому взаємодіє особистий і професійний досвід. Зазначається, що основними компетентностями вчителя є навчальні, навчально-методичні, соціально-педагогічні, виховні, культурно-просвітницькі, корекційно-розвивальні і управлінські, що відображають сукупність його професійних здібностей [2, с. 14]. Колективна монографія, авторами якої є науковці, такі як А. Гедзик, О. Коберник, С. Ткачук, С. Ящук, акцентує увагу на змінливості та динамічності професійно-педагогічних компетентностей вчителя в галузі "Технологія". Її розглядають як динамічне, багатогранне та багатоаспектне поняття, зміст і структура якого змінюються й коригуються залежно від соціально-економічних, техніко-технологічних та інших процесів, що відбуваються в суспільстві, освіті та практиці. В Україні розробка проблем неперервної освіти відрізняється актуальністю, що пов'язана зі змінами в суспільстві у зв'язку з переходом до ринкових відносин і соціокультурною обстановкою. Професійна гнучкість і мобільність стають важливими аспектами не лише у сфері виробництва, але й у соціальному та особистісному контексті, що прямо відображається на освітньому полі. Спеціальний акцент робиться на соціально-практичних і науково-прикладних підходах до неперервної освіти, спрямованих на її гуманізацію та переорієнтацію з державних чи відомчих потреб на потреби конкретної особистості, а також на включення освітнього процесу у соціальний та виробничий контекст життя людини і її особистісного розвитку.

Розвиток проблем неперервної освіти в Україні обумовлений відміною від жорсткої централізації державного регулювання освіти та соціальною потребою у переході до широкої та гнучкої системи освітніх послуг. Найзначущіші з цих проблем пов'язані з інтеграцією сформованої освітньої системи та нових типів навчальних закладів, а також з координацією та інтеграцією освіти у світове освітнє співтовариство.

У своїх наукових дослідженнях В. Стешенко висловлює погляд, що з урахуванням змін у сфері стандартизації вищої освіти та відповідно до проекту галузевого стандарту вищої освіти третього покоління, система спеціалізованих компетентностей учителя трудового навчання та технології має включати групу різноманітних компетентностей. Серед них – дидактичні, методичні, дослідницькі, розвивальні, загально-технічні (політехнічні) компетентності, а також здібності до формування навичок власної предметно-перетворювальної діяльності та забезпечення організації та підтримки навчально-матеріальної бази. Оскільки важливим аспектом навчання трудового навчання є створення в учнів проектно-технологічної компетентності, що включає їх здатність застосовувати знання, вміння та навички під час проектно-технологічної діяльності, проблема готовності вчителів до цього набуває особливої актуальності. Конкретно, це означає розвиток і вдосконалення їх професійної компетентності.

У сфері безперервної освіти виділяються основні принципи, включаючи гуманістичний підхід, демократизм (принцип рівності доступу), універсальність (включеність всього населення до різних структур та рівнів освіти), інтеграцію (поєднання формальних і неформальних освітніх структур традиційного та нового типу), гнучкість (адаптовані навчальні плани та програми, різноманіття методів навчання), актуальність (пов'язаність з особистим і професійним життям, врахування потреб учнів у сучасному світі).

Ідея безперервної освіти стала широко відомою в українській теорії та практиці освіти і, незважаючи на свою декларативність, вона вплинула на розвиток педагогічного мислення. Зараз зрозуміло, що "Сучасна безперервна освіта повинна діяти як єдиний комплекс, базуючись на підпорядкуванні всіх ланок освіти, взаємозв'язку та координації її установ, що постійно розвиваються і надають кожній людині можливість приєднатися до освітнього процесу на будь-якому етапі її життя. Це забезпечується передусім послідовністю всіх структурних елементів системи на основі затверджених єдиних освітніх стандартів та взаємним доповненням різних форм навчання.

Отже, аналіз науково-педагогічної літератури показує, що існує різноманітність підходів до визначення складових професійної компетентності вчителя трудового навчання. Увага зосереджується на розвитку окремих її аспектів, що підтверджує необхідність дальшого обґрунтування процесу формування компетентності учителів

технологій, з врахуванням його взаємозв'язку, цілісності, послідовності та постійності.

Список використаних джерел

1. Рашкевич Е. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. Львів : Львівська політехніка, 2014. 168 с. URL :

2. Цина А. Ю. Теорія та методика особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2011. 40 с.

3. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. Київ: К.І.С., 2003. 296 с.

4. Стешенко В. В., Кільдеров Д. Е. Система спеціальних (фахових) компетентностей вчителя трудового навчання. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки : зб. наук. праць. 2017. Вип. 8. С. 99-105.

Ганна Волошина,

*к. пед. наук, доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ЗАГАЛЬНОШКІЛЬНІ ЛІНІЙКИ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ МОРАЛІ У ШКОЛІ О. ЗАХАРЕНКА

У сучасних закладах середньої освіти існують різні форми громадянської освіти й виховання. Це гуртки й секції громадянського спрямування, молодіжні організації клубного характеру, правозахисні дитячі організації, етнографічні, фольклорні експедиції, міжшкільні правові конференції, години духовності, години спілкування, уроки правової культури, політичні клуби тощо.

А у Сахнівській ЗОШ – це були загальношкільні лінійки, які ще не стали предметом дослідження вчених-педагогів. За період з 1998 по 2000 рік їх було проведено 210. Сюжети цих лінійок, що сприймаються насамперед як виховні заходи, не вигадані. Вони є досить актуальними й вчителі, які творчо підходять до проблем виховання зуміють знайти аналоги їм у своїх школах.

Якщо проаналізувати тематику й зміст цих лінійок, то побачимо, що аналіз кожної конкретної ситуації спрямований на розвиток гуманістичної моралі особистості, формування громадянських цінностей.

Уже зовнішній аспект лінійок (щоденне підняття державного Прапора й виконання Гімну України, вітання всіх жителів села, учителів з сімейними святами) засвідчує те, що школа стала осередком духовності на селі. Лінійки були спрямовані й на те, щоб виховувати такі моральні феномени, як совість, людяність, громадянськість, патріотизм, відповідальність, свобода, гуманізм, почуття власної гідності, творчу ініціативу, толерантність тому актуальність матеріалів «Ранкових лінійок в сільській школі» не викликає ніякого сумніву, хоч лінійка як метод виховання у педагогіці давно відома.

Навіть короткий огляд тематики цих лінійок допомагає кожному усвідомити, що Олександр Антонович знав про своїх вихованців усе, слідкував не тільки за тим, як вони навчалися у школі, а й за їхнім подальшим життям.

Піклуванням про рід, родину, літніх і самотніх людей пронизані сюжети лінійок «Пізно», «То не ваша бабуся», «Братик і сестричка», «Сімейні літописи», «П'ять прохань до випускників» та ін. такі відверті розмови виховують не просто бережливе ставлення до своєї родини, родинних зв'язків, любов до батьків, стареньких дідусів і бабусь, братів і сестер, готовність захищати слабших, турбуватися про молодших, виховують шляхетне ставлення до жінки, матері, дівчини, вони допомагають усвідомити дивовижний скарб людського спілкування і природу людських взаємин.

Адже гуманістична мораль виховання здійснюється на національному ґрунті, через засвоєння національних звичаїв і традицій, багатой духовної культури народу, тих моральних норм і якостей, які є регуляторами відносин у суспільстві, узгоджених дій і вчинків людей. «Не втрачайте пам'ять, як втратили її ми. Безпам'ятство – це голодомор, це зневага до праці батьків і дідів, що створили шедеври української культури, освіти, науки, техніки, зневага до тих, хто поклав голову ради цілі, ідеї, ради життя своїх дітей», – писав О. Захаренко [3].

Скільки написано про криницю Пам'яті. Вона стала своєрідною святинею села. І коли невідомі потрощили штахети унікальної споруди, це не пройшло мимо уваги ні директора школи, ні учителів, ні вихованців. Тому болем відгукнулася в серцях дітей тема лінійки «Понівечена святиня».

У день одруження, на Водохреща й на Трійцю, на Великдень і Різдво жителі села приходили самі й приводили своїх гостей до

Стовпа миру. І коли його зруйнували, зрада пам'яті й сердечний біль ранили душі дітей. Саме учні школи допомогли дорослим знайти того, хто це зробив. Ця ж тема обговорюється і аналізується на лінійках «Святе місце», «Поляна пам'яті» й на багатьох інших. «Найсвятіше місце у школі – це Поляна пам'яті», де кожному, хто загинув у роки війни, посаджено живий пам'ятник – трояндочку; землю взято від порогу будинку, з якого йшов у небуття воїн-сахнівчанин; полито живою водою з криниць, з яких вони її брали [1].

Здавалося б, директор школи робить зі своїми учнями такі прості, але такі необхідні речі – виховує повагу й вдячність до своїх односельців. Але якщо школярі хоч раз принесли воду з тієї криниці, з якої пив воїн, що загинув, і полили його троянду, якщо вони принесли землю від його порогу, такі діти ніколи не зрадять пам'яті поколінь і в майбутньому стануть справжніми громадянами України.

Так крок за кроком, краплина за краплиною О. Захаренко на своїх лінійках наповнював серця своїх вихованців добротою і сердечністю, виховував активну громадянську позицію, створював умови для отримання школярами практичних громадянських знань та виховання громадянських чеснот, досвіду громадянської дії, демократичної поведінки та конструктивної взаємодії [2].

Відомо, що процес формування рис громадянськості значною мірою залежить від атмосфери й спрямованості конкретних навчально-виховних закладів.

Гуманістична модель їх діяльності повинна охоплювати всі без винятку аспекти навчання і виховання, їх різні рівні – організаційний, змістовий, функціональний, комунікативний. Якщо говорити про школу О. Захаренка, то проблема виховання гуманістичної моралі найбільше виявлялася на функціональному та комунікативному рівнях.

Список використаних джерел

1. Захаренко О. А., Захаренко С. О. 210 шкільних лінійок. Сахнівка 2002, 221 с.
2. Олександр Антонович Захаренко : Учитель. Вчений. Особистість : біобібліогр. покажч. / Черкас. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. працівників. Черкаси : [б.и.], 2006. 44 с.
3. Захаренко Олександр Антонович (1937-2002 рр.) : бібліограф. покажч. (до 70-річчя від дня народж.) / уклад.: С. О. Захаренко, О. З. Медалієва. [2-е вид.]. Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2006. 52 с.

Богдана Гончар,
*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Віта Мельничук,
*викладач кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

В Україні в останні роки інтенсивно проводиться реформування системи освіти з метою її удосконалення та наближення до міжнародних стандартів. Це підкреслює важливість вивчення зарубіжного досвіду.

Особливий інтерес представляє досвід США та Канади, де систематично відбуваються трансформаційні процеси в освіті, зокрема, щодо впровадження альтернативних форм навчання.

Досвід Канади та США фахівці з компаративної педагогіки описують як особливий, що детермінується децентралізованістю системи освіти та відсутністю втручання держави у діяльність навчальних закладів.

У Канаді представлено класифікацію інституцій неперервної освіти, ключовою формою якої виступає неформальна освіта, залежно від сфери діяльності її учасників: мистецький напрям (живопис, акторська справа, кіномистецтво, тощо); соціально-педагогічний напрям з підтримки іммігрантів (державні та громадські організації, діяльність яких спрямована на соціальну адаптацію іммігрантів, у тому числі освітніми засобами); соціально-педагогічний напрям з підтримки корінного населення (спеціалізовані агенції зі сприяння адаптації соціально-виключених категорій населення); лінгвістичний напрям (школи іноземних мов); напрям із забезпечення базової освіти (освітні організації, що забезпечують формування загальної грамотності); медичний напрям (організації терапевтичного і парамедичного спрямування); професійно-орієнтований напрям (фахові об'єднання професійного розвитку працівників певної галузі); андрагогічний напрям (шкільні ради та консорціуми, що пропонують програми освіти дорослих); дистанційний напрям (державні та приватні заклади, які забезпечують дистанційні освітні програми).

Основними провайдерами неформальної освіти у Канаді є приватні неприбуткові організації – Громадські ради з навчання дорослих, які забезпечують курси з розвитку грамотності, засвоєння англійської мови, формування соціально значущих умінь працевлаштування, активної громадянської позиції, розвитку кар'єри; крім того функціонують волонтерські програми з розвитку грамотності через організацію репетиторських послуг [1].

На мою думку, ключовою особливістю неформальної освіти у Канаді є її орієнтованість на вирішення нагальних соціальних потреб – забезпечення середньою освітою виключених категорій населення (у т.ч. мігрантів) для формування базової грамотності, функціональної грамотності, соціального розвитку.

Н. М. Горук у порівняльному дослідженні неформальної освіти США і України виокремлює два напрямки організації неформального навчання у Сполучених штатах: просвітницький (поширення знань, інформації, компетенцій) і реформістський (зміна соціальних явищ та поліпшення життєвого рівня населення).

До основних суб'єктів неформальної освіти у США дослідницею віднесено навчальні заклади (школи, коледжі, університети), університетські продовження, громадські організації та об'єднання, релігійні організації, народні школи, жіночі організації, клуби за інтересами, місця професійної діяльності, кооперативні об'єднання, бібліотеки, музеї, громадські кухні. Формами організації неформального навчання при цьому виступають навчальні програми і курси, тренінги, проекти, лекції, літні сесії, освітні семінари, засідання клубів, освітні конференції, музейні експозиції, читацькі гуртки, творчі майстерні, презентації.

Цікавими є методи неформального навчання, як от: наративи, автобіографії, розповіді з особистого життя, есе, кейс-метод, рольові ігри і симуляції, письмові рефлексії, фотопрезентації, ведення щоденників, «польових записок» упродовж певної діяльності[2].

Важливим є висновок Н. Терьохіної, що саме у США, де держава утримується від втручання у сферу освіти, відсутні кордони між формальною і неформальною формами освіти [3].

Особливим є досвід організації неформальної освіти молоді в університетах. Процес професійної підготовки магістрів ґрунтується на індивідуалізації навчання через неформальні вибіркові навчальні курси, що впроваджуються «асинхронно», тобто без врахування

академічного року, нормативно встановленого терміну навчання, академічної групи, тощо.

Це дозволяє студентам спеціалізуватися у бажаній для них галузі або отримувати поглиблену підготовку. Головними принципами професійної підготовки є гнучкість, варіативність і прагматичність (професіоналізація), що орієнтована на створення міждисциплінарних спеціальностей і, відповідно, курсів за вибором [4].

У системі освіти США держава не втручається у процеси та результати навчання, що робить цю систему особливою за характеристиками. Ця особливість робить складним розрізнення між неформальною та формальною організацією навчально-виховної діяльності. Проте, варто відзначити в системі освіти США високий рівень індивідуалізації навчання, урахування потреб та інтересів учнів, а також використання інтерактивних методів навчання.

Висновок: неформальна освіта за кордоном розвивається в залежності від економічних, політичних і соціальних умов у країні. Організації громадського сектору, освітні заклади та професійні спілки виступають основними постачальниками неформальної освіти.

У країнах з розвинутою системою неформальної освіти існує добре встановлена нормативно-правова база та державні механізми для її підтримки.

У країнах, де неформальна освіта ще формується, є великий інтерес від науковців щодо визначення сутності, змісту та потенціалу цієї освіти, а також від практиків, які випробують досвід неформального навчання як інноваційний підхід.

Список використаних джерел

1. Барабаш О. Специфіка організації неперервної освіти у Канаді. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2012. №1. С. 40-45.

2. Горук Н. М. Проблеми неформальної освіти жінок у США / Наталія Михайлівна Горук. [Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки]. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2011. 20 с

3. Терьохіна Н. Неформальна освіта як важлива складова системи освіти дорослих. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2014. №6(20). С. 109-114

4. Зіноватна О. М. Модернізація філологічної освіти магістерського рівня України: адаптація американського досвіду : [Навч.-метод. посіб. для викладачів і магістрантів вищих навчальних закладів] / О. М. Зіноватна. Черкаси, 2011. 76 с.

Марина Гончаренко,
магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СПІВПРАЦЯ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Екологічного виховання дітей молодшого шкільного віку була і залишається актуальною як для науковців – представників різних галузей знань, так і педагогів-практиків. Її дослідженню присвячені праці педагогів, філософів, психологів, екологів, медиків, гігієністів, соціологів та ін. Серед них: О. Варакута, Г. Волошина, Н. Горобець, І. Жаркова, С. Жупанин, Г. Ковальчук, Н. Ковальчук, О. Крюкова, Д. Мельник, Л. Нарочна, І. Павленко, Л. Різник, Л. Салєєва, Л. Селюкова, Г. Тарасенко, Т. Тарасова, Г. Ткачук, Л. Чистякова, Л. Шаповал, Н.Щокіна та інші. Палітра напрямків дослідження у царині екологічного виховання різноманітна. Серед них: питання формування та розвитку екологічної свідомості, екологічного світогляду, екологічної поведінки, екологічної освіти, еколого-аксіологічні аспекти, особливості організації процесу екологічного виховання в системі початкової освіти, формування екологічних компетентностей, взаємозв'язку екологічного та валеологічного виховання тощо.

З метою створення цілісної картини існуючих досліджень, що стосуються екологічного виховання дітей нами проаналізовані роботи К. Магрламова, Г. Ковальчук, І.Кушакової, К. Шевчук, О. Колонькова, Н. Карпенкової, Л. Малинівської, О. Мамешина, Н. Немченко, Г. Пустовіта, С. Скрипник, І. Сяської, І. Ярити та інших. У полі зору дослідників перебувають екоцентрична та біоцентрична концепції екологічного виховання.

Ключові категорії проблеми склали: екологічна свідомість, екологічна культура, екологічна поведінка, екологічна відповідальність, засобом яких проектується розуміння екологічного виховання [1].

На підставі широкого аналізу наукових праць та архівних матеріалів ми виділили й проаналізували нормативно-правові чинники, які визначають специфіку екологічного виховання молодших школярів у другій половині ХХ століття. У процесі аналізу організаційно-методичних засад екологічного виховання молодших

школярів встановлено, що цілісної системи забезпечення вчителів зазначених шкіл методичною літературою не існувало протягом усього досліджуваного періоду.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури висновкуємо, що питання екологічного виховання, природоохоронної діяльності, натуралістичної роботи молодших школярів у 50-70 рр. ХХ століття знаходилися на периферії теорії і практики виховання молодших школярів.

Реалізація завдань екологічного виховання відбувалася фрагментарно, як елемент морального, атеїстичного, трудового виховання, а також у співпраці сім'ї і школи. Доведено також, що жодних спеціальних нормативно-правових актів, які б стосувалися організації екологічного виховання в зазначений період, прийнято не було. У 80-і роки спостерігається активізація проблем щодо екологічного виховання, утверджується термін «екологічна освіта», розробляється зміст, принципи, методи і форми екологічної освіти. Однак екологічна освіта, як і раніше, розвивалася у складі окремих навчальних дисциплін.

У 90-і роки змінюється і нормативно-правова, і науково-педагогічна парадигма екологічного виховання. На перший план виходять ідеї екоцентризму, гуманізації, екуменізму. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями екологічного спрямування. Українські вчені досліджують процес екологічного виховання на суто наукових засадах, вільних від ідеологічних догм. У ці роки початкова школа, як і дошкільна та середня школа, отримала якісно іншу методологічну базу виховання, екологічного зокрема, яке враховує передовий досвід світової науки, національну специфіку. [2].

В умовах сьогодення екологічна освіта й виховання розглядаються як складова частина гуманізації шкільної освіти, що передбачає засвоєння суспільних духовних цінностей, формування екологічних та валеологічних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Борзик О. Б., Шепель І. М. Шляхи виховання екологічної культури в освітньо-виховному процесі початкової школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 63, т. 1. С. 105–109.
2. Мішеченко В. В. Формування екологічної свідомості учнів початкової школи засобами музично-естетичної діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 64. Т. 2. С. 70–74.

Наталя Гринько,
студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Олена Ящук,
к. пед. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ГОТОВНІСТЬ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Готовність учнів до здійснення навчально-дослідницької діяльності тлумачиться як складне особистісне утворення, яке виявляється в здатності та прагненні відкривати суб'єктивно нові знання і способи дій на основі пізнавальної самостійності та взаємодії з іншими, супроводжується виявом мотиваційного й рефлексивного компонентів та потребує сформованості діяльнісно-операційного компонента. Проаналізуємо вказані компоненти.

На основі аналізу наукових джерел [1] можемо зробити висновок про те, що до пізнавальних мотивів відносять 1) пізнавальні інтереси до змісту діяльності; 2) інтерес до процесу діяльності, що полягає у прагненні виявити інтелектуальну активність; навчально-пізнавальний мотив. Також у структурі мотивації розрізняють провідні (домінуючі) та підпорядковані мотиви.

У складі мотиваційної сфери молодших школярів розрізняють 1) мотивацію змістом; 2) мотивацію процесом виконання діяльності. Мотивація змістом проявляється в різних формах та спрямовує активність дитини на різноманітні змістовні аспекти (факти, істотні зв'язки, усвідомлення способів дій). Мотивація змістом проходить такі взаємообумовлені рівні розвитку: інтерес-зацікавленість; інтерес до фактів, правил; інтерес до суті явищ, їх походження. Мотивація процесом виконання діяльності оснований на пізнавальній потребі в нових враженнях та на потребі в активності.

З метою підвищення в учнів молодшого шкільного віку потреби в пізнавальній активності варто об'єктивно оцінювати їхні знання, відмовившись від нагород та призів за правильно виконані завдання; надавати право вибору навчального завдання; уникати часових обмежень (там, де це можливо) під час виконання вправ, щоб не пригнічувати розвиток творчих здібностей і не перешкоджати формуванню внутрішньої мотивації; поступово підвищувати рівень

складності навчальних завдань, формуючи тим самим почуття задоволення від здійснення мисленневих дій з розв'язання протиріччя чи подолання труднощів у навчанні; добирати дидактичний матеріал з елементами новизни, незвичності, щоб підтримувати внутрішній інтерес до виконання завдання.

Мотиви виникають, закріплюються та розвиваються лише тоді, коли учні молодшого шкільного віку починають діяти. Щоб школярі включилися в ситуацію виконання дій, необхідно стимулювати початок інтенсивного процесу осмислення змісту інформації. Якщо процес майбутніх дій викликає інтерес, то можна сподіватися й на виникнення в учнів потреб і мотивів, спрямованих на відкриття суб'єктивно нових знань та способів дій.

Пізнавальний інтерес як важливий мотив здійснення навчально-дослідницької діяльності обумовлюється її змістом і процесом та виявляється в активному ставленні учня до об'єкта пізнання. Психологи та дидактики [2] виділяють чотири стадії інтересу, а саме: цікавість, допитливість, пізнавальний та теоретичний інтереси. Здійснення учнями навчально-дослідницької діяльності може супроводжуватися: цікавістю (створюється психічний стан зацікавленості; на цій стадії виникає зацікавленість тим чи іншим предметом, об'єктом, але ще не помітні прагнення до пізнання їхньої сутності; це ситуативний інтерес, який виникає за певної ситуації); допитливістю (характеризується прагненням вийти за межі видимого, дізнатись більше, ніж почуто від педагога чи прочитано в книзі; на цій стадії розвитку інтересу виявляються емоції подиву, радість пізнання; допитливість може стати стійкою рисою характеру); пізнавальним інтересом (характеризується тим, що в дітей виникають не тільки проблемні запитання або пізнавальні ситуації, а й з'являється прагнення самостійно їх розв'язати; у центрі уваги учня не готовий матеріал навчального предмета і не сама по собі діяльність, а проблема, запитання; це ступінь інтересу, коли дитина шукає причину, проникає в сутність явища, предмета, тобто з найбільшою ймовірністю учень може здійснити відкриття для себе суб'єктивно нових знань і способів дій).

Суть пізнавального інтересу полягає в бажанні охопити пізнанням певний навчальний предмет, глибоко та ґрунтовно його вивчити, набути умінь та навичок раціональної організації процесу учіння. За умови включення дитини в цілеспрямовану діяльність на більш високому рівні свого розвитку пізнавальний інтерес може

перетворитися на рису, якість особистості, що характеризується стійким прагненням до пізнавальної діяльності.

Рефлексія в діяльності виявляється в різних навчальних ситуаціях, які охоплюють увесь процес навчання. Учень аналізує й активізує свої знання й уміння; з'ясовує, яких знань не вистачає; вдається до рефлексивних суджень у процесі виконання роботи; виконує самоперевірку і самооцінку зробленого; вдається до самокритичних суджень. Ці процеси об'єднують націленість мислення й почуттів дитини на усвідомлення, осмислення своїх зусиль і результатів, що створює передумови для самонавчання, саморозвитку, спонукає до усвідомлення себе як суб'єкта діяльності, який висловлює власну думку.

Основними ознаками рефлексивного розвитку є «вміння ставити запитання, здобувати інформацію, якої не вистачає, готовність до зміни способів дій, критичність до дій і думок, незалежність в оцінках і самооцінці, звичка шукати докази та схильність до дискусійних шляхів» [3].

Рефлексія як усвідомлена діяльність молодшого школяра формується поетапно (аналіз і оцінка, взаємоаналіз і взаємооцінка, самоаналіз і самооцінка) та у взаємозв'язку з розвитком мислення, емоційної сфери. Оскільки рефлексивні судження – це, перш за все, внутрішньо проаналізовані дії й думки, то можна стверджувати, що рефлексія повертає учня до розуміння процесу здійснення діяльності в цілому та виконання дій у її складі зокрема.

Учитель має прагнути змінити ставлення учня до своєї діяльності від адаптивного, повністю керованого до активного, яким передбачено обмірковування своїх дій перед виконанням роботи, у процесі та після досягнення результату.

Список використаних джерел

1. Бех І. Молодший школяр у вікових закономірностях. *Початкова школа*. Київ, 2015. № 2. С. 1–3.

2. Б. Харькова Є. Д. Діагностичний підхід до організації та оцінки самостійної пізнавально-творчої діяльності молодших школярів / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. – № 1. С. 125.

3. Сучасний тлумачний словник української мови : 50000 слів / ред. В. В. Дубічинський. Харків : ВД «ШКОЛА», 2006. 832 с.

Катерина Дацюк,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Марія Шумік,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Творчі здібності проявляються у здатності створювати нові, оригінальні продукти, знаходити нові шляхи отримання та використання інформації у практичній діяльності. Ці завдання найбільш ефективно вирішуються через застосування сучасних педагогічних технологій у поєднанні з інформаційними засобами, які сприяють цілісному розвитку особистості та розкриттю її творчого потенціалу.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сфері освіти означає широке впровадження психолого-педагогічних розробок, що сприяють підвищенню інтенсивності навчального процесу та надають можливість швидкого доступу здобувачів освіти до великого обсягу інформації та її аналітичної обробки. Це також сприяє зміцненню інтелектуальних можливостей та створює умови для перебудови їхньої пізнавальної діяльності.

У своїх дослідженнях та працях таких авторів, як А. А. Кузнецов, М. П. Лапчик, Н. В. Пак та інші, детально розглядаються роль і значення засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сфері освіти. Також вивчається організація навчального процесу з використанням ІКТ, що висвітлено у роботах С. А. Бешенкова, В. Р. Захарової, Е. С. Полат та інших авторів.

Інформаційні технології забезпечують інтерактивність навчання, що дозволяє більш точно враховувати індивідуальні особливості кожного учня під час розвитку їхніх творчих здібностей та формування компетентностей. Інтерактивне навчання сприяє створенню атмосфери співпраці та взаємодії.

Під час навчання комп'ютер аналізує відповіді учня і, на основі цих даних, пропонує індивідуальні завдання, такі як надання додаткової інформації у разі труднощів, розгляд цікавої теми більш детально або можливість повторити або пропустити певні розділи.

Інтерактивне навчання передбачає також моделювання різних ситуацій, використання ігор та аналіз навчальних ситуацій для прийняття обґрунтованих рішень з елементами творчості. Такий підхід дозволяє організувати диференційоване навчання, яке ефективно враховує індивідуальні особливості учнів та сприяє їхньому творчому розвитку.

Використовуючи інформаційні технології на уроках трудового навчання, ми створюємо інтерактивне середовище, яке допомагає врахувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти й розвивати його творчий потенціал. Використання ІКТ сприяє співпраці та взаємодії між учнями. Комп'ютер аналізує відповіді і базується на цих даних, пропонує індивідуальні завдання, наприклад: додаткову інформацію для подолання труднощів у розумінні матеріалу, розгляд цікавої теми більш детально або можливість повторити або пропустити окремий розділ заняття.

Переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання:

- *Індивідуальний підхід*: Дозволяє забезпечити більш індивідуальний підхід до навчання кожного учня, оскільки можна використовувати різні методики та матеріали відповідно до потреб кожного.

- *Збагачення навчального процесу*: Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють зробити уроки більш наочними та цікавими за рахунок використання відео, аудіо, ілюстрацій, анімацій тощо.

- *Підвищення мотивації*: Залучення сучасних технологій може підвищити мотивацію здобувачів освіти до навчання, оскільки вони більш зацікавлені та залучені до процесу завдяки новим формам подання матеріалу.

- *Організація колективної та групової роботи*: Технології дозволяють легко організувати спільну роботу учнів, сприяючи комунікації, спільному обговоренню завдань та спільному вирішенню проблем.

- *Зручний доступ до інформації*: Здобувачам освіти стає легше отримувати доступ до різноманітних джерел інформації через Інтернет та інші електронні ресурси.

- *Забезпечення зворотного зв'язку*: Інструменти технологій дозволяють педагогам швидко отримувати зворотний зв'язок від учнів щодо розуміння та засвоєння матеріалу, що дозволяє коригувати навчальний процес.

- *Стимулювання творчості*: Використання технологій сприяє розвитку творчих навичок учнів, оскільки вони можуть самостійно створювати відео, презентації, анімації та інші цифрові продукти.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках трудового навчання сприяє вирішенню таких завдань:

- забезпечення індивідуального підходу до навчання;
- організація колективної та групової роботи;
- підвищення наочності уроків через використання ілюстративного матеріалу, схем, та статистичних даних;

- моделювання процесів навчання за допомогою інтерактивних плакатів, відеофрагментів, презентацій, рекламних роликів, а також ТВ-програм;

- пошук інформації з різних джерел, використовуючи мультимедійні енциклопедії, вікіпедію, електронні підручники;

- забезпечення зворотного зв'язку та контролю засвоєння матеріалу через тести різних рівнів в інтернет-ресурсах, Google forms, Mentimeter;

- пошук необхідних ресурсів для занять через інтернет та інші джерела;

- забезпечення міжпредметних зв'язків за допомогою роботи з програмами, такими як Power Point, Canva, Prezi, Microsoft Word, Excel, Publisher, WinRAR, Mentimeter, Kahoot.

- організація дистанційної роботи в синхронному чи асинхронному режимах платформи Google Classroom, Naurok, Moodle, Нові знання.

За усім вищезазначеним можна підсумувати, що використання ІКТ розширює можливості навчально-виховного процесу, забезпечує ефективність освіти та готує молоде покоління до життя в цифровому світі.

Це також сприяє розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти. Ефективне використання інформаційних технологій дозволяє скоротити час, потрібний для вивчення теоретичного матеріалу програми, і відкриває більше можливостей для творчої практичної роботи. У випадку труднощів можливо самостійно знаходити необхідну інформацію і повторювати її за допомогою ІКТ.

Отже, в освітній системі великий акцент робиться на особистісний розвиток, який включає формування творчого потенціалу та розвиток творчих здібностей.

Список використаних джерел

1. Ващук О. В. Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі учнів 5-7 класів / Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2003. – Вип. 25.
2. Гуревич Р. С., Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2002. 116с.
3. Немчина Д. Є. Використання ІКТ на уроках трудового навчання - для ІХ Міської виставки педагогічних технологій у 2019-2020 навчальному році. 22 грудня 2019. URL: <http://surl.li/swpej>.

Ірина Дзюбенко,
*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ У КРАЇНАХ ЄС

Нова парадигма філософії освіти України ХХІ ст. вимагає перегляду і модернізації чинних стандартів освіти на всіх її ланках. У концепції реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016 р.) передбачено не тільки оновлення змісту освіти, а й організацію освітнього процесу в цілому. У цьому вимірі особливої значущості набули зміни, що вже реалізуються в початковій ланці освіти, які передбачають створення принципово нового освітнього середовища, спрямованого на формування громадянськості особистості, індивідуалізацію навчання, у процесі якого дитина одержує задоволення, відчуває себе успішною.

Варто зазначити, що країни Євросоюзу (країни-сусіди (Болгарія, Польща, Словаччина, Чехія) та провідні країни ЄС (Велика Британія, Італія, Німеччина, Норвегія, Франція, Швеція, Фінляндія)), з якими Україна має стійкі взаємостосунки і партнерські відносини, серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними оголошують патріотичне та громадянське виховання.

Ситуація, що склалася у сфері громадянського виховання у нашій державі сьогодні, є катастрофічною, гостро відчувається брак громадянської свідомості шкільної молоді на тлі розбудови

демократичного простору держави, існує пряма загроза денаціоналізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави.

На сучасному етапі розвитку України гостро постала проблема недостатньої обізнаності та поінформованості щодо основ демократичного громадянства, важливості та дієвості інститутів прав людини, верховенства права та ролі молоді у цих процесах.

Відтак, враховуючи всі обставини, виникає гостра нагальна необхідність переосмислення відповідного педагогічного досвіду провідних демократичних країн, зокрема країн Євросоюзу (ЄС) і здійснення системних заходів, спрямованих на цілісний і ефективний процес виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України, що діє на основі національних та європейських цінностей.

З огляду на це системі вітчизняної освіти має бути властива випереджувальна роль у розбудові державності, національній консолідації та у вихованні української політичної нації. Зазначене повною мірою знайшло своє підтвердження в Указі Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді».

Аксіологічні основи національного самоствердження особистості досліджували зарубіжні (У. Віртц, М. Рокич, В. Франкл, Я. Щепанський та інші), так і вітчизняні (В. Андрущенко, С. Кримський, І. Надольний, В. Шинкарук, М. Боришевський, О. Вишневський, І. Лебідь, К. Чорна, Г. Шевченко та інші) вчені.

Сучасному українству випала доленосна історична місія – зберегти для прийдешнього покоління Батьківщину. Від консолідації громадян у прагненні стати українською нацією, ствердитися як європейський народ залежить існування та подальше становлення суверенної, демократичної і соціальної Української національної держави, що визначається як досягнення національного успіху. Формула національного успіху, базована на розробленій психологами матриці успіху, передбачає єдність та інтегративність таких її складників, як: формування в особистості української позитивної національної ідентичності на основі адекватної національної самооцінки, мотивація національної спрямованості та системи національних цінностей, відображених у національних інтересах Української держави.

Процес творення української політичної нації пов'язаний із формуванням *патріотизму* як особливого, тобто безумовного та високосмислового почуття-надцінності, що відіграє роль найкращого інтегратора представників різних етнічних спільнот у єдиний народ як спільність громадян однієї держави.

Патріотизм є активним і дієвим почуттям належності до своєї державно-територіальної Вітчизни, органічної залученості до її соціально-політичної структури, відданістю і любов'ю до неї, готовністю до самопожертви в ім'я її процвітання, що постає на усвідомленні належності до громадянського суспільства, української політичної нації як соціального організму та перебуває під юрисдикцією однієї держави.

На слушну думку вченого Г. Пустовіта, феномен патріотизму структурно багатовимірний і багаторівневий, тому що вирізняється такою характерною ознакою, як «наявність сформованого почуття належності до певної спільноти», та визначається рівнем сформованості почуття національної гордості, довіри до держави й армії, готовністю захищати свою країну у випадку війни [5, с. 17].

Такий стан патріотизму відзначається потенціалом щодо вирішення низки проблем української державності [1], є особливою спрямованістю самореалізації, соціальної поведінки громадян, критеріями для яких постають любов і служіння Вітчизні, забезпечення цілісності та суверенітету держави, її національної безпеки, стійкого розвитку, обов'язок і відповідальність, що передбачають пріоритет суспільних і державних основ над індивідуальними інтересами й устремліннями, що виступають як вищий сенс життя і діяльності особистості, всіх соціальних груп суспільства. Таким чином, патріотизм мислиться надцінністю громадянського суспільства [2], тобто «творчим актом духовного самовизначення», в контексті обов'язку кожного народу виконати своє найважливіше завдання, що полягає у: «...творенні свого та по-своєму, але так, щоб наше і по-нашому створене було насправді гідним та чудовим», тобто національним, ціннісним [3, с. 13].

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Патріотичне виховання дітей та молоді. *Позашкілля*. 2021. № 10 (58) жовт. С. 9 – 16.
2. Дем'янюк Т. Д. Інноваційні технології громадянського виховання учнівської молоді : навч.-метод. посіб. Київ : НМЦ середн. освіти МОН України, 2019. 264 с.
3. Ільїн І. А. Шлях до очевидного. Київ, 2019. 431 с.

4. Мірошніченко В. І. Теоретико-методичні засади патріотичного виховання майбутніх офіцерів прикордонників : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 . Київ, 2012. 490 с.

5. Руденко Ю. Український патріотизм : політична освіта і виховання зростаючих поколінь. Освіта. 2018. № 43 (15-22 жовт. 2014). С. 9.

6. Сміт Е. Д. Нації та націоналізм у глобальну епоху. Київ : Ніка-Центр, 2019. 278 с.

7. Тлумачний словник української мови : 14000 слів і словосполучень, уклад. : Т. В. Ковальова, Л. П. Кориґа. Харків : Синтекс, 2012. 672 с.

Алла Добридень,

*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ІМІДЖУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У зв'язку із сучасними соціально-політичними, економічними, культурними та екологічними умовами, система освіти в країні зустрічається із складними викликами. Одним із найважливіших аспектів стає формування професійної майстерності вчителя початкової школи та його готовності швидко та ефективно реагувати на фахові завдання. Наприклад, педагогічний імідж педагога стає ключовим елементом стабільності освітнього процесу та гарантією його успішності. У цьому контексті набуває актуальності роль нової області знань – *іміджології*. Проте, недостатньо розроблені основні умови та закономірності формування іміджу сучасного вчителя.

Аспекти утворення професійно-педагогічного образу майбутнього вчителя початкових класів, виявлені у дослідженнях і публікаціях дослідників, які зосереджувалися на таких напрямках: *психологія індивідуальності* (розглянуті Б. Ананьєвим, В. Мерліном, Є. Роговим); *формування педагогічного іміджу та концепції «професійного образу «Я» майбутнього педагога* (представлені у працях І. Володарськи, Н. Гузій, А. Морозової); *закономірності розвитку педагогічної майстерності в освітянському середовищі та формування важливих професійних якостей майбутніх менеджерів освіти* (розглянуті І. Зязюном, Г. Закорченною, В. Сухомлинським).

Імідж вчителя початкової школи впливає на багато аспектів навчання та виховання учнів, по-перше, це **важливість першого враження**. Адже перше враження, яке створює вчитель, може мати значення, яке становитиме основу для подальших відносин між вчителем, учнями та їх батьками.

Вашій увазі пропонуємо розглянути важливі аспекти, які розкривають перше враження в контексті іміджу вчителя:

1. Перше враження може визначати, наскільки швидко учні та батьки будуть довіряти вчителю. Якщо вони відразу сприймають вчителя як професіонала з доброзичливим та відкритим ставленням, це сприяє швидшому встановленню довіри та авторитету.

2. Якщо перше враження від вчителя позитивне, це може спонукати учнів бути більш зацікавленими у предметі або навіть у самому процесі навчання. Учні більш схильні вчитися від вчителя, якого вони сприймають як захопленого та зацікавленого в тому, що вони роблять.

3. Імідж вчителя може впливати на загальне враження про школу як установу. Якщо вчителі в школі створюють позитивне перше враження, це може сприяти позитивному ставленню учнів та батьків до школи в цілому.

4. Перше враження від вчителя також може впливати на стосунки з батьками учнів. Якщо вони сприймають вчителя як компетентного та привітного, це може створити позитивну основу для співпраці та взаєморозуміння [1].

Отже, перше враження від вчителя має велике значення, оскільки воно визначає подальші відносини та впливає на сприйняття освітнього процесу як учнями, так і батьками.

По-друге, це **професійна репутація вчителя**, що є важливим аспектом його кар'єри, і імідж грає ключову роль у формуванні цієї репутації. Також він може впливати на професійну репутацію вчителя серед різних груп осіб, а саме:

1. Імідж вчителя може впливати на сприйняття його колегами. Якщо вчитель має позитивний імідж як компетентний, досвідчений фахівець, його колеги будуть поважати та довіряти.

2. Імідж вчителя також може впливати на сприйняття його керівництвом школи. Якщо вчитель має позитивний імідж, його можуть бачити як цінного співробітника та лідера, що сприяє зміцненню позицій у шкільній команді та можливостей для професійного зростання.

3. Імідж вчителя також впливає на сприйняття його батьками учнів. Позитивний імідж може підвищити рівень довіри батьків до вчителя та стимулювати позитивну співпрацю між школою та сім'єю в процесі навчання дітей.

4. Імідж вчителя також впливає на сприйняття його учнями. Якщо вчитель має позитивний імідж як зацікавлений, підтримуючий та відданий викладач, це може стимулювати більшу мотивацію та зацікавленість учнів у навчанні [2].

Отже, імідж вчителя грає ключову роль у формуванні його професійної репутації серед різних груп зацікавлених сторін, і його позитивне сприйняття може мати значний вплив на кар'єрні можливості та успіх у вчителя.

Наступним аспектом іміджу вчителя початкових класів є **значний вплив на навчання та розвиток дітей**, а саме:

1. Імідж вчителя може стимулювати або, навпаки, стримувати мотивацію учнів до навчання. Якщо вчитель відомий своєю зацікавленістю та відданістю навчанню, це може спонукати дітей більш активно залучатися до уроків та бажати досягати успіху.

2. Позитивний імідж вчителя може підтримувати віру учнів у власні здібності та можливості. Якщо вони бачать вчителя як підтримуючого та відданого, це може підсилити їхню впевненість у собі та бажання працювати над власним розвитком.

3. Імідж вчителя також може впливати на ставлення учнів до навчання. Якщо вони сприймають вчителя як цікавого та захопленого, це може позитивно відобразитися на їхній загальній атмосфері в класі та бажанні активно брати участь у навчальних заходах.

4. Вчителі початкових класів також мають великий вплив на розвиток особистості дітей. Їхній імідж може впливати на формування різних аспектів особистісного розвитку, таких як самодисципліна, співпраця, толерантність та соціальні навички [3].

Отже, імідж вчителя початкової школи має важливе значення, оскільки він може суттєво впливати на мотивацію, віру в себе та загальний розвиток дітей.

Сучасний світ дійсно ставить перед вчителями нові виклики, які вимагають адаптації та пошуку нових підходів до навчання, а саме:

1. З розвитком технологій навчання відкриваються нові можливості для ефективного та цікавого навчання. Вчителі повинні бути готові використовувати різноманітні педагогічні технології, веб-

інструменти та програмне забезпечення для створення стимулюючого навчального середовища.

2. У сучасному світі вчителі зіштовхуються із популяцією, яка має різноманітні потреби, здібності та стилі навчання. Важливо мати глибоке розуміння цієї різноманітності та здатність адаптувати навчальні програми та методики відповідно до потреб кожного учня.

3. Зростаюча культурна різноманітність в класі вимагає від вчителів здатності ефективно співпрацювати з учнями, їх сім'ями різних культур. Це включає в себе розуміння культурних різниць, використання культурно-чутливих підходів до навчання та створення відкритого середовища [4].

Ці виклики вимагають від вчителів постійного самовдосконалення, гнучкості та відкритості до нових ідей і підходів у навчанні. Освітній процес постійно розвивається, і вчителі мають бути готові до впровадження нових інновацій та адаптації до змін в сучасному освітньому середовищі.

В умовах швидкої технологічної зміни та постійного розвитку освітніх підходів вчителям надзвичайно важливо підтримувати розвиток професійного спілкування, а саме:

1. Вчителі можуть вчитися один в одного, обмінюючись досвідом та найкращими практиками. Це дозволяє вчителям засвоювати нові ідеї, методики навчання та стратегії, які можуть покращити їх роботу в класі.

2. Групи професійного спілкування можуть стати платформою для підтримки та мотивації вчителів. Поділ досвіду та успіхів може створити сприятливу атмосферу взаємодопомоги та заохочення.

3. Швидкі зміни в інформаційному середовищі можуть вимагати від вчителів постійного оновлення своїх знань та навичок. Професійне спілкування допомагає вчителям швидко адаптуватися до нових тенденцій та вимог.

4. Професійне спілкування дозволяє вчителям розвивати свою мережу професійних контактів. Це може бути корисним для отримання підтримки, порад та можливостей для подальшого професійного зростання [5].

Отже, розвиток професійного спілкування вчителів є ключовим аспектом їх професійної підготовки та розвитку, особливо в умовах постійних змін у сучасному освітньому середовищі.

Зазначено, що імідж вчителя має значний вплив на різні аспекти освітнього процесу, такі як: мотивація учнів, ставлення батьків до школи, а також професійна репутація вчителя серед колег та керівництва школи. Підкреслюємо необхідність уважного формування іміджу вчителя початкової школи, а також постійного самовдосконалення та адаптації до сучасних викликів у галузі освіти.

Список використаних джерел

1. Калюжний А. А. Педагогічна іміджологія : навч. посіб. Алмати : Науково-вид. центр «Гилим», 2021. 200 с.
2. Мармаза О. Імідж як спосіб професійної соціалізації керівника навчального закладу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. Вип. 33. С. 263–269.
3. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/> (дата звернення: 14.04.2024).
4. Структура професійного іміджу молодого педагога та фактори, що впливають на його формування. URL: <https://nuczu.edu.ua/> (дата звернення: 15.04.2024).
5. Тренінг для педагогів «Імідж сучасного вчителя. Я крокую до майстерності». URL: <https://naurok.com.ua/> (дата звернення: 15.04.2024).

Павло Дячук,

*к. пед. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

STEM-ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ДИЗАЙН-ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ РІЗНОТИПНОСТІ МАТЕРІАЛІВ

Нова українська початкова школа в умовах реформування потребує вчителів з навиками володіння різнотипних матеріалів які нас оточують, і дослідницькими вміннями їх реалізації і здатністю до проведення досліджень.

В останні три десятиліття спостерігається науковий інтерес до формування дослідницьких умінь дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, учнів, студентів, фахівців. Зокрема, у наукових розвідках розроблено моделі, умови, авторські курси, щодо володіння різнотипними матеріалами, які сприяють оволодінню означеним видом умінь.

Необхідність формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів початкової школи окреслено у Концептуальних засадах

реформування середньої школи, Державному стандарті початкової освіти, Професійних стандартах.

Дослідницькі вміння є важливим структурним компонентом професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи та їхньої готовності до професійної діяльності. Поняття «дослідницькі вміння майбутніх учителів початкової школи» уточнено як вміння, що забезпечують організацію та проведення наукових досліджень в галузі початкової освіти з дидактичною (навчання учнів) та пізнавальною (вивчення різних аспектів педагогічної діяльності) метою. У своїй структурі такі вміння вміщують мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, комунікативний, рефлексивний компоненти.

Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи можна розглядати як складову їхньої професійної підготовки, що забезпечує оволодіння дослідницькими вміннями й здійснюється відповідно до законодавчих і нормативних документів.

Ефективними засобами вдосконалення процесу формування дослідницьких умінь студентів є STEM-технології.

STEM-технології – освітні засоби, що застосовуються для навчання і викладання природничих наук, технологій, інженерії та математики окремо або в їх інтеграції з метою підвищення рівня професійної підготовки.

Вони охоплюють кооперативне, колаборативне, проєктне, проблемне, змішане (перевернутий клас, самоперевернуте), ігрове, пірінгове навчання, пірінгове навчання груп, кейс-навчання, навчання на основі запитів і челленджів, дистанційне (онлайн, електронне), 3D-друк, інтерактивне моделювання, гейміфікацію, Інтернет речей, тренінгові, BYOD-технології, інформаційно-комунікаційні технології, віртуальну реальність, застосування навиків роботи із сучасними матеріалами.

STEM-технології інтегрують дидактичні та інформаційні інструменти, які можуть ефективно впливати на формування дослідницьких умінь учнів і майбутніх учителів початкової школи.

Застосування STEM-технологій у формуванні дослідницьких умінь студентів спеціальності «Початкова освіта» сприяє підготовці майбутнього вчителя до проведення досліджень на основі сучасних наукових підходів, інноваційних методів, цифрових інструментів, підбору матеріалів та методики їх обробки.

Дидактичне значення у формуванні дослідницьких умінь розкривається у таких функціях: навчальній, мотиваційній,

пізнавальної, розвивальної, виховної, модернізуючої, методичної, діяльнісної, особистісно орієнтованої, комунікативної, творчо-продуктивної, дослідницької, рефлексивної.

Слід зазначити, що на STEM-технології впливає і «інженерна» складова дизайн-освіти і складова змісту дизайнерської освіти, залежно від об'єкта проектування, визначається переважно розрахунковим чи винахідницьким, конструкторським чи технологічним характером, може бути представлена загальним, конкретним, спеціальним інженерним знанням або містити тільки його основи – технічні і мистецькі знання й уміння.

Дизайн – одна з теоретичних галузей мистецтвознавства яка висвітлює соціально-культурні, композиційно-художні та технологічні закономірності формування гармонійного, естетично досконалого предметного середовища життєдіяльності людини, створення мистецьких об'єктів матеріальної культури, промислових виробів і творів дизайн-графіки.

Пропозиція STEM-підходу, як інноваційного на всіх рівнях освітньої практики, є актуальною для подолання певних наукових та освітніх суперечностей, пов'язаних із плануванням роботи і використанням сучасних штучних матеріалів.

Основні концепти, запропоновані у STEM-підході, такі як інженерія, наука, технологія, математика, є на концептуальному рівні обґрунтованими у системних наукових дослідженнях і можуть бути використані у початковій школі як інструмент при роботі з різнотипними матеріалами і можуть слугувати теоретико-методологічним підґрунтям подальшого розвитку STEM-підходу у теорії й практиці початкової школи.

Список використаних джерел

1. STEM-освіта: науково-теоретичні аспекти, досвід впровадження, перспективи розвитку: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (21 квітня 2021 р., м. Луцьк) / укладачі: Н. А. Поліщук, В. В. Камінська. Луцьк: Волинський ІІПО, 2021. 208 с.

2. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konczepczziya.pdf> 5. Софій Н.

3. Коршунова О. В. , Гущина Н. І., Василяшко І. П., Патрикеева О. О. STEM-освіта. Професійний розвиток педагога: зб. спецкурсів. Київ: Вид. дім «Освіта», 2018. 80 с.

4. Підготовка педагогів до застосування інноваційних методів навчання. Навчально-методичні матеріали до Модуля 6. Київ, 2008. 58 с.

Руслана Запопадна,
студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Віта Мельничук,
викладач кафедри телрії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДЕЯКІ КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Система неперервної освіти (СНО) є важливою складовою частиною освітньої системи багатьох країн світу. Вона охоплює всі рівні освіти, від дошкільної до післядипломної, а також неформальну та інформальну освіту.

Основною метою СНО є:

- Забезпечити людям можливість протягом життя набувати нових знань, навичок і компетенцій, необхідних для особистого та професійного розвитку.
- Підвищити адаптивність робочої сили до мінливих умов ринку праці.
- Сприяти соціальній згуртованості та демократизації суспільства.

А от загальна концепція зарубіжного досвіду в системі неперервної освіти полягає в створенні інтегрованої, гнучкої та доступної освітньої моделі, яка відповідає потребам сучасного суспільства. Напрями розвитку цієї системи відрізняються в кожній країні в залежності від її культурних, історичних та економічних особливостей. Нижче розглянемо деякі ключові аспекти зарубіжного досвіду в системі неперервної освіти.

Інтегрований підхід до навчання:

У багатьох країнах, таких як Фінляндія, Норвегія та Швеція, існує підхід до освіти, спрямований на інтеграцію різних рівнів освіти. Це означає, що навчальні програми розробляються з урахуванням зв'язків між різними рівнями освіти, щоб забезпечити послідовний та зрозумілий шлях для учнів від дошкільного віку до вищої освіти. Такий підхід сприяє більш ефективному навчанню та розвитку особистості.

Професійний розвиток вчителів:

Багато країн активно інвестують у розвиток вчителів, враховуючи їхню професійну підготовку, підвищення кваліфікації та підтримку протягом усього професійного шляху. Наприклад, у Сінгапурі діє система постійного професійного розвитку для вчителів, яка дозволяє їм постійно підвищувати свої професійні навички та знання.

Використання технологій в навчальному процесі:

У сучасному світі технології стають все більш важливим інструментом для навчання. Країни, які лідирують у сфері освіти, активно використовують інноваційні технології, такі як штучний інтелект, віртуальна реальність та адаптивне навчання, для поліпшення навчального процесу та залучення учнів.

Гнучкі форми навчання:

Зарубіжний досвід показує, що гнучкі форми навчання, такі як дистанційна освіта, навчання за індивідуальними програмами та проектне навчання, стають все популярнішими. Це дозволяє учням навчатися в комфортному для них темпі та отримувати освіту в будь-який час та в будь-якому місці.

Партнерство зі суспільством:

Важливим аспектом зарубіжного досвіду є співпраця між освітніми установами та різними суспільними та громадськими організаціями. Таке партнерство дозволяє забезпечити учням доступ до реального життя та практичного досвіду, що підвищує їхню мотивацію та зацікавленість у навчанні.

Важливі фактори для успішного впровадження СНО:

- Політична воля: Уряд повинен мати чітку політику щодо розвитку СНО та виділяти на її впровадження достатні кошти.
- Співпраця держави, бізнесу та громадськості: Всі зацікавлені сторони повинні співпрацювати для розробки та реалізації програм СНО.
- Якість освіти: Освітні програми в рамках СНО повинні бути якісними та відповідати потребам ринку праці.
- Доступність: СНО повинна бути доступною для всіх людей, незалежно від їхнього віку, соціального статусу та фінансового становища.

Зарубіжний досвід в системі неперервної освіти демонструє важливість інтегрованого, гнучкого та доступного підходу до навчання, а також активного використання інноваційних технологій та партнерства зі суспільством. Ці принципи можуть бути

використані як основа для подальшого розвитку освітньої системи в Україні та інших країнах.

Богдана Зібарова,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Ольга Вітрук,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Нині існує велика кількість різноманітних технологій навчання в середній школі. При цьому застосовуються різні методики та засоби, що полегшують процес навчання та роблять його більш результативним. Одним із резервів інтенсифікації процесу навчання іноземної мови є засоби наочності. Принцип наочності реалізується через спеціально організований показ мовного матеріалу з його кращого розуміння, засвоєння та використання у мовленнєвої діяльності. Наочні засоби навчання – це аудіовізуальні засоби, які «використовуються на заняттях з метою семантизації навчального матеріалу та його закріплення, відтворення ситуацій спілкування, стимулювання висловлювання. Сприяють підвищенню ефективності навчання в результаті цілеспрямованої опори на зоровий та слуховий канали сприйняття». Залежно від виду аналізатора розрізняють слухову, зорову, рухово-моторну наочність. Наочні засоби надають додаткову цінність матеріалу, що вивчається, і полегшують його сприйняття.

Педагогічний процес у середній школі має переважно будуватися на наочних і практичних методах навчання. Крім того, методи застосування наочності в навчанні мають можливість показати розвиток явищ, їх динаміку, повідомляти навчальну інформацію у певному обсязі та певних дозах, а також керувати індивідуальним процесом засвоєння знань. Застосування наочних засобів допомагає вчителю привернути увагу дитини, це сприяє активної пізнавальної діяльності учнів під час уроків.

Засоби наочності – це такі засоби навчання, за допомогою яких засвоєння навчального матеріалу безпосередньо залежить від якісного застосування наочних посібників та технічних засобів. Наочні засоби навчання є обов'язковими для використання в роботі з учнями середніх класів. Ця ідея має свою основу в науково-методичній літературі про психологічні особливості розвитку уваги школяра. Наочні посібники створюють підвищене емоційне ставлення учнів до навчання, різнобічного формування образів, сприяють міцному засвоєнню знань, і навіть полегшують розуміння зв'язку наукових знань із життям та економлять час вчителів. Шляхом зміни діяльності на уроці, різноманітності матеріалів та методів, що застосовуються вчителем, урок стає цікавішим. Це значно полегшує вчителю роботу, оскільки складно утримати увагу дітей середнього шкільного віку при вивченні великого обсягу матеріалу з навколишнього світу.

Наочні методи безпосередньо пов'язані із засобами навчання та залежать від них. Наочний метод полягає у наочно-чуттєвому сприйнятті предметів та явищ природи в їхньому натуральному вигляді та символічному зображенні.

Наочні методи пов'язані з практичними та словесними методами навчання. Слово вчителя грає важливу керівну і спрямовувальну роль, воно завжди супроводжує показу наочності, служить для його аналізу. За допомогою органів чуття учні у процесі розгляду об'єктів чи процесів отримують певну інформацію про них, осмислюють її шляхом порівняння, і на цій основі формуються знання, які згодом відтворюються у вербальній формі, реалізуються у практичних діях.

Наочні методи прийнято розділяти на три групи:

– демонстраційні (демонстрація експерименту та натуральних об'єктів – живих рослин та тварин, колекцій, гербаріїв, опудал, роздавального матеріалу та ін.);

– ілюстративні (використання образотворчих посібників – малюнків, карт, атласів, фотографій, схем, репродукцій, моделей, макетів, таблиць та ін.);

– відео методи (використання навчального телебачення, відеомагнітофонів, комп'ютерів з дисплейним відображенням інформації та інших екранно-звукових посібників).

Наочні методи тісно пов'язані один з одним, метод виконує певну функцію в процесі навчання і вимагає особливої методики.

Таким чином, використання наочних методів передбачає розвиток активності у сприйнятті та осмисленні об'єктів, що вивчаються, з цією метою перед учнями ставляться конкретні пізнавальні завдання. В них вказується, як спостерігати, що розглядати, із чим порівнювати, що слід виявити, що засвоїти тощо. Для успішного застосування наочних методів необхідні такі умови: цілеспрямований розгляд об'єкта чи явища, виявлення їх суттєвих сторін та особливостей. Завдання можуть бути усними, записаними на дошці або на спеціальних картках.

Важливо знати, що для використання наочності, певних методик у педагогіці не виявлено, тому застосування та використання цього засобу викликає певні труднощі у педагога. У вчителя виникає необхідність самостійного вигадування ходу дій під час використання наочних посібників.

Перш ніж підготувати до уроку будь-який вид наочних посібників та матеріалів, необхідно обміркувати в який момент доречно їх застосувати, враховуючи можливості з точки зору дидактики. Головним чином, вчитель, конструюючи свій урок, зобов'язаний спиратися, безпосередньо на цілі, завдання, заплановані результати, тобто що у кінцевому підсумку учень повинен винести з цього уроку. Необхідно відбирати такі посібники, які розкривають предмет, що вивчається, об'єкт, явища з найбільш істотного боку, дозволять учню виділяти, групувати, порівнювати ті ознаки, які описують основу уявлення або поняття.

Враховуючи все вищесказане, метод наочності – це навчання засобами демонстрування або ілюстрування, метою якого стає вплив на зорові, слухові аналізатори для більш яскравого сприйняття отриманої інформації.

Варіації застосування наочностей на етапах уроку різноманітні. Якщо засіб наочності застосовувати на етапі актуалізації знань, метою використання наочних методів стає організація зацікавленості дітей, стимулювання їхньої активності. Застосування засобів наочності на етапі відкриття нового знання, у середині уроку наочність вирішує завдання засвоєння нового та розвитку активності. Виходячи з цього, наочні методи можна застосувати на будь-якому етапі уроку, враховуючи методичні вимоги. Крім того, їх можна використовувати не лише на різних етапах уроків, а й на різних типах. Використовуючи наочні методи на уроці пояснення нового матеріалу, учні мають бути скоординовані для усних міркувань.

Правильним вибором і вмілим застосуванням методів навчання багато в чому визначається якість знань, умінь і навичок учнів. Істотну роль у пізнанні дитиною навколишнього світу відіграють їхні відчуття і сприйняття. За чуттєвого сприйняття образи досліджуваного матеріалу формуються швидше, довше зберігаються в пам'яті, чим і пояснюється ефективність використання засобів наочності. Саме з цієї причини наочність, її функції, характер і прийоми її використання в навчальному процесі корекційної школи відіграють (або принаймні, повинні відігравати) провідну роль. Без них важко буде уявити собі і підвищення теоретичного рівня знань школярів в опануванні ними практичними технологіями. Особлива роль відводиться наочності під час навчання дітей середнього шкільного віку, бо відповідає особливостям їхнього сприйняття та засвоєння знань.

Наочні методи навчання – це методи, за яких засвоєння навчального матеріалу перебуває в істотній залежності від наочного посібника і технічних засобів, що застосовуються в процесі навчання. Наочні методи навчання поділяють на дві групи: метод ілюстрацій; метод демонстрацій. Основними засобами наочності є посібники, зразки виробів, малюнки, технологічні карти, інструменти, моделі, прилади, діапозитиви та діафільми, навчальні фільми, комп'ютерні презентації. Наочні посібники також поділяються на дві групи: натуральні (інструменти, зразки виробів, матеріали тощо) та образотворчі (моделі, макети, таблиці, картини, фотографії, креслення, діаграми, діафільми, технологічні карти).

Ми можемо зробити висновок про те, що в існуючій системі навчання та всебічного розвитку особистості вчителю важливо знати умови застосування наочних засобів навчання для ефективного сприйняття інформації учнями. Слухання вчителя за відсутності наочності призводить до зосередження сприйняття лише у системі, що, у принципі, сильно звужує сприйняття відомостей. Вчитель, який використовує наочні методи, має можливість значно розширити потік інформації, що приймається учнями, за рахунок користування кількома органами почуттів.

Під наочними методами навчання розуміються такі методи, у яких засвоєння навчального матеріалу залежить від застосовуваних у процесі навчання наочного посібника і технічних засобів. Наочні методи використовуються у взаємозв'язку зі словесними та практичними методами навчання.

Список використаних джерел

1. Біницька К. М. Використання активних методів навчання у процесі вивчення курсу «порівняльна педагогіка». Неперервна професійна освіти: теорія і практика. 2015. Вип. 4(45). С. 74-78.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : Навч. посіб. Київ: Академвидав, 2009. 616 с.
3. Концепція Нова українська школа. URL: [https:// https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolcompressed.pdf](https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolcompressed.pdf). (дата звернення 10.0424)

Тарас Зубчик,

здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Олександр Костюк,

викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ 7 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток творчих здібностей особистості невід’ємно пов’язаний із застосуванням гуманістичного принципу в навчальній діяльності. Цей принцип покладає основну увагу на індивідуальних потребах, інтересах і можливостях учня. Вчитель, в свою чергу, використовує різноманітні педагогічні методи та засоби, щоб захистити особистість учня від негативного впливу зовнішніх факторів на його психологічний розвиток. Проте визнання пріоритету освітніх інтересів само по собі недостатнє для створення необхідних умов для ефективного розвитку творчих здібностей учня.

На уроках трудового навчання, використовуючи проєктну діяльність, вчителю слід створювати умови, які дозволять учням не лише усвідомити соціальну важливість своєї праці, але й проявити свої творчі здібності, застосовуючи їх у конкретних трудових проєктах.

Особливість суб’єктного підходу, який використовують О. Коберник, С. Науменко, М. Холодна, В. Молякко та інші, полягає у тому, що творчі здібності розглядаються як не лише ізольована, відносно самостійна якість особистості, але і як істотно необхідна складова її життєдіяльності. У такому контексті, якісні відмінності стають наслідком певної якості життєдіяльності особистості, яка

відображається у її життєвих орієнтирах, цінностях та умінні вирішувати практичні завдання, такі як навчальні, соціальні та інші.

Оновлений підхід до трудового навчання ґрунтується на застосуванні проектно-технологічного методу, який передбачає гнучку організацію навчального процесу, акцентуючи увагу на активному навчанні та використанні сучасних педагогічних технологій.

Деякі дослідники погоджуються з тим, що творчі здібності є переважно індивідуально-психологічною характеристикою особистості, яка відповідає вимогам творчої діяльності, забезпечує її успішне виконання і передбачає створення оригінального, нового продукту.

Трудове навчання, як навчальний предмет, грає значну роль у формуванні особистості учнів і тісно пов'язане з розвитком їхніх творчих здібностей під час проектно-технологічної діяльності. Трудова діяльність сприяє розвитку творчої активності, уяви, фантазії, моторики рук; стимулює навчально-пізнавальну активність учнів, сприяючи спільному творчому процесу в колективі під час конструктивної взаємодії учасників освітнього процесу.

Під час уроків трудового навчання вчитель залучає учнів до творчого процесу, де вони мають можливість створювати предмети праці, які мають естетичне значення. Учитель має завдання виявити індивідуальні здібності кожної дитини та сприяти їхньому розкриттю та розвитку, зокрема їх творчих здібностей. Важливо не лише забезпечити учня базовим рівнем освіти, але й сформувані якості, які потребує суспільство, такі як креативність, здатність до навчання протягом життя, комунікативність та здатність до самовдосконалення.

Творчий підхід до вибору об'єктів праці та застосування методів активізації творчої діяльності учнів дозволить забезпечити ефективний розвиток їхніх творчих здібностей. З цією метою доцільно створювати на уроках трудового навчання дослідницькі ситуації, які сприяють самостійному розв'язанню проблемних завдань. Важливо відзначити, що коли учні самостійні у своєму пошуку та творчому процесі, їхні знання стають значно міцнішими.

Для розвитку творчих здібностей учнів найбільш ефективними є особистісно орієнтоване та проектне навчання, застосування інтерактивних технологій і методів навчання, використання творчих завдань, а також позаурочна діяльність. Учні завжди мають

перебувати в пошуку, постійно відкриваючи для себе щось нове. У творчому середовищі нерідко народжуються нові ідеї та задуми, створюється атмосфера співпраці, яка, у свою чергу, спонукає до творчості та робить її привабливою для всіх. Кожен урок є своєрідним дослідженням, пошуком. Учні вчаться аналізувати, міркувати, висловлювати свої думки. Головна мета школи полягає у розвитку мислення кожного учня. Кожен урок містить елементи проблемності та завдання, які активізують емоційний фактор та вимагають самостійного пошуку.

Розвиток творчих здібностей особистості передбачає впровадження гуманістичного принципу в навчальну практику, де особистість учня з її потребами, інтересами і можливостями перебуває у центрі уваги, а вчитель виконує роль посередника, захищаючи дитину від негативного впливу зовнішніх чинників на її психологічний розвиток. Просте визнання пріоритету освітніх інтересів учня не гарантує створення необхідних умов для ефективного розвитку її творчих здібностей. Важливо визнати, що кожна дитина має унікальні інтереси та можливості, і що намагання стандартизувати їхні потреби може загрожувати їхньому інтелектуальному та творчому розвитку. Крім того, діти відрізняються не лише своїми освітніми інтересами, а й рівнем розвитку та темпом здібностей.

Відомо, що розвиток творчих здібностей учнів найефективніше відбувається під час активної творчої діяльності. Творчість, індивідуальність та фантазія виявляються у навіть найменших відхиленнях від зразка. Учні розглядають творчість як процес створення оригінальних продуктів, під час якого вони застосовують свої знання, вміння та навички, комбінують їх або створюють нові підходи до вирішення завдань. Суб'єкт творчості може втілити свої ідеї лише, враховуючи результати попередньої діяльності та накопичений досвід, що передається у формі традицій. Отже, важливо, щоб учні розвивали свою уяву та мислення, спираючись на власний досвід. При цьому необхідно пам'ятати, щоб зацікавленість учнів у цьому процесі не втрачалася, і вони докладали зусиль, щоб довести свої ідеї до кінцевого результату, особливо в трудовій діяльності.

Найбільш успішно розвиваються творчі здібності учнів під час проектно-технологічної діяльності уроках трудового навчання. Саме під час проектування виробу учень проводить аналіз аналогічних

моделей та вимог до об'єкта праці, обґрунтовує його доцільність, визначає необхідні матеріали й інструменти для його виготовлення, розробляє ескіз і втілює свій творчий задум у матеріалі. Поступове втілення проєктно-технологічної діяльності, розпочинаючи з вибору об'єкта технологічної діяльності, обґрунтування цього вибору, художнього та технічного конструювання, вибору конструкційних матеріалів та обґрунтування технологічних процесів, інструментів та обладнання для безпосереднього виготовлення виробу, а також аналізу та оцінки процесу і результату праці та проведення простих маркетингових досліджень, сприяє розвитку творчих здібностей учнів.

У процесі проєктної діяльності під дослідженням розуміється аналіз форми виробу, складання його елементів, вибір кольорів або оформлення. Одним із основних методів проєктування є метод фокальних об'єктів. Учитель може також залучати учнів до використання інших колективних методів творчого пошуку, таких як мозковий штурм, конференція ідей, синектика та інші.

Проєктування включає в себе повний процес створення та організації ідей, їх перетворення у конкретний проєкт, а потім впровадження процедур, необхідних для його затвердження та успішної реалізації. Педагогічна проєктна діяльність може бути описана як набір кроків, спрямованих на мотиваційне досягнення конкретно сформульованої мети в розробці та вирішенні педагогічних завдань, спрямованих на розвиток учасників освітнього процесу. Деякі навчальні проєкти можуть включати різну кількість етапів, що визначається залежно від конкретної ситуації. Послідовність виконання проєкту наведено у таблиці.

Методика організації проєктно-технологічної діяльності включає в себе визначення змісту творчих проєктів і навчання учнів основним принципам їх реалізації. Переважною формою організації проєктно-технологічної діяльності учнів 7 класів є індивідуальна або групова робота у парах.

Сьогодні часто висловлюється думка, що для піднесення рівня викладання предмета і методик його навчання на відповідний науково-методичний рівень, потрібно повернутися до технологій проєктного навчання. Ці технології базуються на творчій діяльності учнів, яка спрямована на вільний вибір ними об'єкта для проєктування.

Отже, уроки трудового навчання сприяють не лише набуттю технологічних знань та вмінь у учнів, а також стимулюють їх до творчого процесу, дозволяючи їм відчувати себе як митців та першовідкривачів. Постійна увага вчителя до розвитку творчих здібностей, систематична праця над ними на уроках трудового навчання сприяють гармонійному розвитку особистості. Вчитель трудового навчання має завжди пріоритетно спрямовувати свою діяльність на розвиток здібностей учнів, застосовуючи різноманітні технології та методи, які стимулюють їх навчально-пізнавальну активність і поглиблюють їх в творчий світ.

Список використаних джерел

1. Білевич І. В. Розвиток творчих учнів на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2017. №1. С.26-30.
2. Волков І. П. Вчимо творчості. Педагогічний пошук. Київ: Основа, 1998. С. 90-126.
3. Коберник О. М., Терещук Г. В. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навчально-методичний посібник (пробне видання). Тернопіль-Умань, 2007. 208 с.
4. Моляко В., Музика О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика. Житомир: Рута, 2006.124с.

Ганна Івахненко,

*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Ірина Резніченко,

*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї У РОЗВИТКУ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Завдяки вихованню суспільство має можливість представити прийнятій ним спосіб життя: норми, правила поведінки, культуру праці, побуту, дозвілля, відносин громадян і держави. Це актуалізує необхідність визначення й запровадження в педагогічну практику умов, які б забезпечували дієвість виховання. Важливе місце серед таких умов належить взаємодії сім'ї і школи, яка сприяє узгодженню і взаємопідсиленню виховних впливів, що надходять від батьків і

вчителів [1, с. 21].

Школа та сім'я відіграють ключову роль у вихованні патріотичних якостей у молодших школярів. Спільними зусиллями вони можуть створити сприятливе середовище, яке допоможе дітям:

1. *Зрозуміти та полюбити свою країну.* Це включає знання історії та культури України, її символів, державного устрою та традицій.

2. *Відчувати себе частиною українського народу.* Це означає усвідомлювати свою належність до певної спільноти, відчувати гордість за свою країну та її досягнення, а також бути готовим до її захисту.

3. *Бути відповідальними громадянами.* Це передбачає знання своїх прав та обов'язків, повагу до законів, активну участь у житті суспільства та прагнення до його розвитку.

Школа може виховувати патріотичні якості у молодших школярів за допомогою таких методів:

- Включення патріотичного виховання до навчального плану. Це може включати уроки історії, мови, літератури, мистецтва, а також позакласні заходи, такі як екскурсії до музеїв, історичних місць, участь у патріотичних конкурсах та фестивалях.

- Створення сприятливого шкільного середовища. Це означає, що в школі має бути атмосфера поваги до державних символів, історії та культури України, а також до інших людей.

- Використання особистого прикладу вчителів. Вчителі, які самі є патріотами, можуть стати зразком для наслідування для своїх учнів.

- Співпраця з батьками. Батьки та вчителі мають співпрацювати, щоб виховати у дітей патріотичні якості.

Сім'я може виховувати патріотичні якості у молодших школярів за допомогою таких методів:

- Розповіді про історію та культуру України. Батьки можуть розповідати дітям про героїчне минуле України, її видатних людей, традиції та звичаї.

- Вивчення української мови та культури. Батьки можуть заохочувати дітей читати українські книги, дивитися українські фільми та мультфільми, слухати українську музику, а також брати участь у українських народних святах та обрядах.

- Відвідування історичних та культурних місць. Батьки можуть брати дітей до музеїв, на виставки, концерти, театральні вистави, а також на екскурсії до історичних місць.

- Виховання поваги до державних символів. Батьки мають вчити дітей поважати державний прапор, герб та гімн України.

- Заохочення активної участі у житті суспільства. Батьки можуть брати дітей з собою на мітинги, демонстрації, інші громадські заходи, а також заохочувати їх до волонтерської діяльності.

Важливо, щоб школа та сім'я діяли спільно, щоб виховати у молодших школярів патріотичні якості. Тільки спільними зусиллями можна створити умови, в яких діти зможуть вирости справжніми патріотами своєї країни.

Виховання патріотичних якостей у молодших школярів – це тривалий процес, який потребує постійної уваги та зусиль з боку школи та сім'ї. Важливо враховувати вікові особливості дітей та використовувати методи виховання, які відповідають їхньому рівню розвитку. Необхідно створювати умови для того, щоб діти могли відчувати себе емоційно залученими до процесу виховання патріотичних якостей.

Список використаних джерел

1. Борисов В. В. Теоретико-методологічні основи формування національної свідомості: монографія. Київ: АОЗТ «Полиграфическое предприятие», 2003. 518 с.

Назар Кандиба,

*викладач-стажист кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У світлі запровадження в країні нової освітньої концепції особливого значення набуває проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації основоположних засад нового базового закону «Про освіту» (законопроект № 3491-д від 04.04.2016). Наголошується що, з одного боку, Нова українська школа потребує нового вчителя, який виступає не як єдиний

наставник та джерело знань, а як коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Саме тому сьогодні суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки майбутнього вчителя. З іншого боку, з огляду на тенденції трансформації сучасного суспільства у змісті шкільної освіти все більше уваги потрібно приділяти розвитку загальних (універсальних, ключових, soft, transversal) компетентностей учнів і створенню умов для того, щоб вони набули вмінь у подальшому безперервно вчитися упродовж життя. Метапредметні ІКТ-уміння, які визначають здатність учня здійснювати цільовий пошук інформації в Інтернеті, її оцінювання, аналіз, перетворення, подання, здатність співпрацювати в команді, використовуючи мережні комунікації, є складовими зазначених загальних компетентностей та є основою спроможності особистості навчатися упродовж життя. Забезпечення готовності майбутнього вчителя початкової школи до цілеспрямованого формування метапредметних ІКТ-умінь молодших школярів стає завданням його професійної підготовки у закладі вищої педагогічної освіти.

Процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь школярів розглядаємо як реакцію на об'єктивні тенденції трансформації початкової школи в умовах її інформатизації. Професійна підготовка майбутніх фахівців будується згідно з принципами навчання, серед яких ми виокремлюємо загально-дидактичні та специфічні, які мають відповідне фахове спрямування. До загально-дидактичних принципів навчання відносимо принципи: науковості, системності, наступності, систематичності й послідовності, зв'язок теорії з практикою, зв'язок навчання з актуальними проблемами, неперервності. Розкриємо сутність зазначених принципів у підготовці майбутнього вчителя початкової школи використання ІКТ.

Сучасний світ стрімко розвивається, і освіта не стоїть на місці. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в початковій школі стає не просто трендом, а необхідністю. ІКТ відкривають нові можливості для навчання, роблячи його більш цікавим, ефективним та індивідуалізованим.

Переваги використання ІКТ в початковій школі:

Підвищення мотивації та зацікавленості учнів: Ігри, симуляції, візуальні презентації та інші інтерактивні елементи роблять навчання

захоплюючим, що значно підвищує мотивацію та зацікавленість дітей.

Покращення розуміння та засвоєння матеріалу: ІКТ допомагають учням краще зрозуміти нову інформацію завдяки візуалізації, інтерактивності та можливості самостійного дослідження.

Розвиток навичок XXI століття: ІКТ сприяють розвитку таких важливих навичок, як критичне мислення, творчість, навички вирішення проблем, комунікація та співпраця.

Індивідуалізація навчання: ІКТ дозволяють вчителям персоналізувати процес навчання для кожного учня, враховуючи його індивідуальні потреби, темп навчання та стиль пізнання.

Підвищення доступності освіти: ІКТ можуть допомогти зробити освіту більш доступною для дітей з особливими потребами або дітей, які проживають у віддалених районах.

Інноваційні методи навчання з використанням ІКТ:

Інтерактивні ігри та симуляції: дозволяють дітям досліджувати нове в ігровій формі, що робить процес навчання більш захоплюючим та ефективним. Прикладами таких ігор можуть бути ігри на вивчення алфавіту, математичні ігри, симуляції природних явищ тощо.

Електронні презентації: візуально привабливі та інформативні презентації допомагають вчителям краще донести нову інформацію до учнів. Презентації можуть містити текст, зображення, відео, аудіо та інші елементи.

Електронні книги та навчальні ресурси: дають доступ до широкого спектру інформації та можуть бути використані для індивідуального навчання. Електронні книги можуть бути як художніми, так і науково-популярними, а навчальні ресурси можуть містити інтерактивні вправи, тести та інші навчальні матеріали.

Програмне забезпечення для онлайн-тестування та оцінювання: дозволяє вчителям швидко та легко перевірити знання учнів та надати їм зворотний зв'язок. Це може бути програмне забезпечення для створення тестів, онлайн-опитування, вікторини тощо.

Соціальні мережі та онлайн-спільноти: можуть бути використані для створення онлайн-класів, де учні можуть спілкуватися один з одним та з вчителем, а також для обміну інформацією та ресурсами. Це можуть бути закриті групи в соціальних мережах, освітні платформи, форуми тощо.

Висновки. Запропоновані принципи сприяють тому, що майбутні вчителі початкової школи отримують знання про специфіку використання ІКТ у своїй професійній діяльності. Ефективне застосування цих принципів робить майбутніх вчителів початкової школи готовими використовувати ІКТ як інструмент для формування у підростаючого покоління принципово нових навичок ХХІ століття – метапредметних ІКТ-навичок. Врахування цих принципів має стати основою для розробки сучасної моделі підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання ІКТ.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/mon-vyneslona-obgovorennya-kontseptsiyu-rozvytku-pedagogichnoyi-osvity/>.
2. Романовський О. Г. Неперервна освіта й підготовка професійних керівниківлідерів. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/23408/1/Nauk_pratsi_2000_7_Romanovskyi_Neperervna.pdf.
Формула НУШ. URL: <http://nus.org.ua/about/formula/>

Соломія Кметь,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*
Ольга Вітрук,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ В ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ 8 КЛАСІВ

У стратегії розвитку освіти в Україні на ХХІ століття передбачається впровадження принципу гуманізації навчання, перехід від інформаційної парадигми до акценту на особистісний розвиток учнів та індивідуально-орієнтовані підходи до навчання. В цьому контексті ключове значення має урок як основна форма навчання, а також його нестандартні варіації. Покращення методики проведення нестандартного уроку розглядається як важливий напрямок збільшення пізнавального інтересу до навчання та підвищення якості знань учнів. Удосконалення цієї методики передбачає володіння вчителем педагогічною наукою та його здатність оцінювати власну роботу. Зміни в навчальному процесі

висувають нові вимоги до діяльності вчителя, орієнтованої на учня, що потребує нового підходу до проблеми нестандартного уроку.

Головним досягненням уроків з нетрадиційною структурою є висока активність учнів під час навчання. Проте, важливо усвідомлювати, що якщо такі уроки використовувати щоденно, це може призвести до втрати зацікавленості учнів у навчанні. Тому при застосуванні нетрадиційних уроків необхідно бути дуже обережним, щоб не перевантажити школярів нестандартним підходом. Вчителям слід вміти правильно вибирати форму роботи та якісно проводити уроки. Здійснюючи ці умови, можна зробити кожен урок цікавим і нетрадиційним.

Нетрадиційні уроки в процесі технологічної підготовки учнів 8 класів допомагають знищувати застарілі стереотипи в організації навчально-виховного процесу та спрямовують школярів на шлях активізації самостійності та творчості. Нетрадиційні методи навчання дають змогу не лише збільшити інтерес учнів до предмета, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати працювати з різними джерелами інформації.

Нетрадиційні методи проведення занять знімають традиційний характер уроку та стимулюють активність думки. Проте слід відзначити, що занадто часте використання подібних підходів у навчальному процесі неефективне, оскільки нетрадиційне швидко може перетворитися на традиційне, що в кінцевому підсумку може знизити зацікавленість учнів у предметі.

Педагоги постійно шукають методи для активізації уроку та намагаються урізноманітнити форми навчання та зворотного зв'язку.

Нетрадиційні форми проведення уроків дозволяють не лише підвищити інтерес учнів до вивченого предмета, але й розвивати їх творчу самостійність та навички роботи з різноманітними джерелами знань.

У роботах В. О. Полякова виявлено принцип політехнічності у трудовому навчанні, Ю. К. Васильєв показав зв'язок між трудовим навчанням і фундаментальними науками, П. Р. Атутов дослідив функціональну природу політехнічних знань, а О. В. Пахомов розглянув дидактичні основи індивідуалізації технологічної підготовки учнів основної школи, враховуючи їхні особистісні якості. В. Д. Симоненко висвітлив методологічні засади технологічної підготовки учнів загальноосвітньої школи, а проблеми розвитку конструкторсько-технологічної творчості учнів у процесі трудової

підготовки були розглянуті у працях В. І. Качнева та А. Я. Матвійчука.

На думку сучасних методистів, настав час перенести навчання на інноваційну основу шляхом переформатування педагогічної психології вчителя та навчальної технології учня, змінивши сам підхід до здобуття знань. Більшість педагогів вважає, що інноваційний підхід є наразі найбільш ефективним. Інноваційне, нетрадиційне навчання спонукає до позитивної мотивації здобуття знань у всіх предметах, активізує функціонування інтелектуальних та вольових сфер, розвиває стійкий інтерес до предмету та сприяє формуванню творчої особистості. Використання нетрадиційних форм навчання сприяє зацікавленості у мові, позитивному ставленню до її вивчення, стимулює самостійну мовленнєву діяльність у дітей та надає можливість більш цілеспрямовано здійснювати індивідуальний підхід у навчанні.

Технологічна підготовка становить організований процес, спрямований на формування у учнів технологічних знань, умінь і важливих якостей особистості для ефективної участі в предметно-перетворюючій діяльності. Основною метою такої підготовки є створення готовності молоді до успішного і гармонійного функціонування в сучасному інформаційно-технологічному світі.

У сучасних умовах важливо не лише навчити фахівцям, працівникам виробництва чи послуг, а й спрямувати їх на формування власної життєдіяльності та саморозвиток.

Для впровадження ефективної технологічної підготовки учнів 8 класів була розроблена модель. Ми використали модель структури навчального процесу, яка включає наступні елементи: цілі; педагогічні завдання; суб'єкти та об'єкти технологічної підготовки; зміст навчання на рівні навчального предмета (програми) і навчального матеріалу (підручники); організаційно-педагогічні умови навчання; основні принципи та форми технологічної підготовки; критерії ефективності та результати технологічної підготовки.

При виборі змісту технологічної підготовки для учнів 8 класів, ми керувалися принципом того, що навчальний матеріал має бути життєвим і корисним у практичному житті.

Основу змісту технологічної підготовки учнів 8 класів складають три ключові складові: технологічні знання, технологічні вміння й навички, та технологічно важливі особистісні якості, які мають бути розвинені протягом навчання.

Під технологічними знаннями мається на увазі результат процесу вивчення технологічного світу, який відображається у свідомості школяра через поняття, уявлення, судження, висновки і теорії.

Технологічні вміння включають способи предметно-перетворюючої діяльності, які учень засвоює на основі знань, що відповідають науково-технічному прогресу й виробництву.

Нестандартний урок стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність, ініціативу школярів, сприяє їх розвитку, підвищенню якості знань, формуванню працьовитості та необхідних навичок та вмінь у житті. Науковий аналіз літератури виокремлює дві основні групи таких уроків:

1) «пульсуючі», тобто традиційні методи, які використовуються у педагогіці вже давно, але частота їх застосування може відрізнитися залежно від суспільних та інших умов;

2) «нестандартні уроки», які відзначаються оригінальністю у їх організації та проведенні та виникли нещодавно під впливом засобів масової інформації, таких як телебачення та радіо.

А. Бородай підкреслює, що нестандартний урок – це спонтанне навчальне заняття, яке має нетрадиційну структуру. Назви уроків дають певне уявлення про цілі, завдання і методику проведення таких занять. Нестандартні уроки не обов'язково пов'язані з конкретним змістом, методами і формами навчання. Частіше саме метод визначає зміст. Самостійний пошук відіграє важливу роль у навчанні та самопізнанні обдарованих дітей; творчий підхід вчителя, який має талант, дозволяє обирати відповідно до ситуації, відкидаючи непотрібне та нецікаве.

Зростаюча кількість вчених переконується в тому, що створення циклів уроків може бути корисним для повернення учнів до певних видів діяльності, які сприяють досягненню поставлених цілей.

Використання нетрадиційних уроків сприяє розширенню методів та форм роботи, що дозволяє уникнути застосування шаблонів та стимулює розвиток творчих здібностей учнів. Вони також допомагають вчителю адаптувати матеріал до індивідуальних особливостей кожного учня.

Використання нетрадиційних форм уроків сприяє зацікавленості учнів у процесі навчання, оскільки вони безпосередньо включаються у нього. Це сприяє розвитку колективної пізнавальної діяльності, що

створює можливості для активної взаємодії між учасниками навчального процесу, обміну ідеями та порівнянню різних точок зору.

Ефективність нетрадиційних уроків залежить від володіння вчителем методикою їх проведення та їхнього вдалого поєднання з традиційними методами навчання в рамках певної системи.

Нестандартні уроки слід впроваджувати в навчально-виховний процес усіх шкіл, оскільки проведена науково-дослідна робота підтвердила, що ці уроки насправді мають більше переваг, ніж традиційні уроки. Таким чином, ключовим у вирішенні цієї проблеми є правильний вибір форм роботи та якісне проведення уроку. При виконанні цих умов можна зробити кожен урок нетрадиційним. Отже, нетрадиційні форми та методи навчання у початковій школі позитивно впливають як на якість навчання дітей молодшого віку, так і на підготовку їх до переходу у середню школу, підвищуючи рівень їх знань і навичок.

Список використаних джерел

1. Кoberник О. М. Дидактичні основи уроку трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2021. №2. С.3-7.
2. Кoberник О. М., Сидоренко В. К. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник. Умань : СПД Жовтий, 2008. 245 с.
3. Кoberник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні : навчальний посібник. Тернопіль : ТИПУ, 2018. 257 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2017. 500 с.

Галина Кoberник,

*к. пед. наук, професор кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Особистісно-орієнтована освіта ґрунтується на загальнолюдських та особистісних цінностях, з урахуванням потреб самої людини, її мотивів, здібностей, особистих якостей, життєвих цінностей тощо.

Метою технології особистісно орієнтованого навчання є гармонійне формування і всебічний розвиток особистості, повне розкриття її творчих сил, вироблення власного «Я», індивідуальності.

Індивід має стати суб'єктом життєдіяльності, професійної діяльності, а не тільки опанувати загально науковими і професійними знаннями, уміннями, навичками.

В основу особистісно орієнтованого навчання *покладено принципи гуманістичного спрямування* у філософії, психології та педагогіці, розроблені Карлом Роджерсом:

- індивід перебуває в центрі світу, який постійно змінюється: для кожного значущим є власний світ сприйняття навколишньої дійсності, цей внутрішній світ не може бути до кінця пізнаним будь-ким зовні;

- людина сприймає навколишню дійсність крізь призму власного ставлення та розуміння;

- індивід прагне до самопізнання та самореалізації, йому властива внутрішня здатність самовдосконалюватись;

- взаєморозуміння, необхідне для розвитку індивіда, може досягатись тільки в результаті спілкування.

Основними характеристиками особистісно орієнтованого навчання є:

1) особистісно орієнтоване навчання повинно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості як суб'єкта пізнавальної та предметної діяльності;

2) має забезпечувати кожному студенту відповідно до його здібностей, схильностей, інтересів, ціннісних орієнтацій та суб'єктивного досвіду можливість реалізувати себе в різних видах діяльності;

3) зміст освіти, засоби й методи повинні організовуватися так, щоб учень міг вибирати предметний матеріал, його вид та форму;

4) освіченість як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей є найважливішим засобом становлення духовних та інтелектуальних цінностей учня і має бути основною метою сучасної освіти;

5) освіта формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого вдосконалення, активне використання суб'єктивного досвіду в інтерпретації та оцінюванні явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно значущих цінностей і внутрішніх настанов;

6) найважливішими чинниками особистісно орієнтованого навчального процесу є ті, що розвивають індивідуальність, створюють умови для саморозвитку та самовираження;

7) особистісно орієнтоване навчання будується на принципі варіативності.

В «Українському педагогічному словнику» особистісний підхід трактується як послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як суб'єкта виховної взаємодії. Особистісний підхід передбачає допомогу вихованцеві в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, у здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятих самовизначень, самореалізації, самоутвердження.

Особистісно орієнтоване навчання в системі професійної підготовки майбутніх фахівців впроваджується на основі індивідуального та диференційованого підходів.

Індивідуальний підхід у особистісно орієнтованому навчанні – один із принципів педагогіки, який ґрунтується на знанні особистих рис того, хто навчається. Знаючи інтереси й нахили особистості, педагог заохочує здібних студентів у повній відповідності з їх можливостями, сприяє просуванню менш здібних студентів у навчанні та допомагає тим, хто має низький рівень підготовки.

Як показали результати нашого дослідження, ефективними особистісно орієнтованими педагогічними технологіями навчання математики майбутнього вчителя початкової школи є:

1. *Групова форма навчальної діяльності*. Головне – сформувати в студента здібності навчити самого себе. Ідеал – людина, датна до самовдосконалення.

2. *Система проблемно-розвивального навчання*. Головне – забезпечити розвиток студента (інтелектуальні зміни та психічні новоутворення). Ідеал – творча людина, здатна генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

3. *Технологія колективного творчого виховання*. Головне – організація суспільно корисної колективної праці відповідно до інтересів і здібностей. Ідеал – відповідальна, здатна до життєдіяльності в колективі людина.

4. *Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху»*. Головне – забезпечення ситуацій суб'єктивного успіху, психоемоційного комфорту. Ідеал – життєво стійка, смілива, здатна до протидії людина.

Із перерахованих вище педагогічних технологій та прогнозованих результатів їх упровадження видно, що у професійній освіті для формування різнобічно розвиненої, інтелектуально та духовно багатой, творчої особистості не можна обмежуватися однією технологією. Інтегрований результат може дати лише методична

система, компонентами якої є якомога більше інноваційних технологій, спрямованих на розвиток особистості.

Отже, особистісно орієнтоване навчання надає такі можливості: кожному студентові, з урахуванням його здібностей, нахилів, інтересів, цілей та ціннісних орієнтацій, реалізувати себе в пізнавальній та навчальній діяльності; стимулює студента для самопізнання, самовиховання та самовдосконалення.

Лариса Козій,

*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Ірина Резніченко,

*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

З психолого-педагогічних позицій [1; 3] формування особистості молодшого школяра зумовлюється віковою динамікою процесів організації його внутрішнього світу, а період від 6 до 11 років є надзвичайно важливим у психічному, соціальному та духовному розвитку дитини. На підтвердження зазначеного вважаємо необхідним окреслити провідні тенденції розвитку молодшого школяра та, зокрема, психолого-педагогічні особливості його духовного розвитку.

До основних психолого-педагогічних особливостей духовного розвитку молодших школярів можемо віднести:

1. *Інтенсивний розвиток емоційно-чуттєвої сфери.* Діти цього віку емоційні, сприйнятливі, легко захоплюються новим. Їхні емоції часто бувають нестійкими, мінливими.

2. *Розвиток уяви та фантазії.* Молодші школярі схильні до мрійництва, фантазування, створення власних уявних світів. Їхня уява може бути багатшою і яскравішою, ніж у дорослих.

3. *Формування моральних понять і суджень.* Діти починають розуміти різницю між добром і злом, справедливістю і

несправедливістю. Вони прагнуть дотримуватися моральних норм, отримують схвалення за хороші вчинки і засудження за погані.

4. *Виникнення перших духовних потреб.* У молодших школярів з'являється цікавість до сенсу життя, до таємниць світобудови. Вони починають ставити питання про добро і зло, про життя і смерть, про Бога.

До психолого-педагогічних умов духовного розвитку молодших школярів відносяться:

- *Створення сприятливої сімейної атмосфери.* У сім'ї має панувати атмосфера любові, поваги, взаєморозуміння. Батьки мають бути прикладом для дітей у своїх вчинках і поведінці.

- *Виховання моральних якостей.* Важливо вчити дітей бути чесними, справедливими, доброзичливими, чуйними.

- *Розвиток естетичних почуттів.* Дітей слід знайомити з красою природи, мистецтва, літератури.

- *Формування світоглядних орієнтирів.* Важливо допомогти дітям знайти сенс життя, визначитися з цінностями.

- *Використання методів активного навчання.* Діти мають бути не лише пасивними слухачами, але й активними учасниками освітнього процесу.

Важливо пам'ятати, що духовний розвиток дитини – це не просто процес набуття знань і умінь. Це, перш за все, формування особистості, виховання моральних якостей, розвиток емоційно-чуттєвої сфери.

Для того, щоб допомогти дитині духовно розвиватися, дорослі мають: бути для неї прикладом; з повагою ставитися до її думки та почуттів; допомагати їй знаходити сенс життя; вчити її бути доброю, чесною, справедливою; знайомити її з красою світу [2, с. 34].

Духовний розвиток молодших школярів – це важливе завдання, яке потребує постійної уваги та зусиль з боку дорослих.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : навч.-метод. посіб. Київ: Либідь, 2003. 280 с.

2. Богуш А. М. Уроки духовності дітям. Одеса : СВД Черкасов, 2005. 126 с.

3. Божович Л. І. Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання. *Виховання і культура*. 2001. № 1. С. 7.

Ольга Комар,
*д. пед. н, професор кафедри фахових методик та інноваційних
технологій у початковій школі,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ МОЛОДШОГО ПОКОЛІННЯ

Оновлення сучасного змісту шкільної освіти спрямоване на підвищення вимог до рівня загальної і спеціальної теоретичної та практичної підготовки фахівців, які організовують рухову діяльність дітей у шкільних навчальних закладах різного типу. Педагогічний процес здійснюється через використання різних форм занять, на яких учні оволодівають предметом фізичної культури, роблячи його своїм надбанням, формуючи і збагачуючи особисту фізичну культуру.

Модернізація освіти спонукає до пошуку нових освітніх і виховних технологій, до впровадження нетрадиційних форм і методів навчання та виховання. Ці технології та методи навчання спрямовують учнів на краще розуміння навчального матеріалу з предметів початкової школи.

У сучасному світі освіта є соціальною і духовною опорою життєдіяльності людей. Для сучасного суспільства впровадження інноваційних технологій в освіту має не стільки теоретичне, скільки практичне значення, оскільки в умовах глобалізації воно стосується його історичного розвитку та перспектив, які пов'язані з так званими «високими технологіями».

Інноваційні технології – відносно нове поняття для сфери освіти, включаючи фізичне виховання. У останніх 10-12 років у зв'язку із зміною соціально-економічних умов в країні інтелектуалізацією багатьох видів діяльності людини, розвитком наукових досліджень в галузі освіти, різко зросла актуальність пошуку нових, ефективніших форм засобів, методів і технологій навчання і виховання.

Термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, що спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виділити мотиваційний бік навчання, відмежуватися від чергових «переможних методик», що за короткий термін повинні дати максимальний ефект, незалежно від особливостей групи та окремих студентів, їхніх бажань, здібностей

тощо. Поняття «технологія» виникло у світовій педагогіці також як протиставлення існуючому поняттю «метод». Недолік методу полягає в його гнучкості та статичності. Широкого поширення термін «технологія» набув у 40-х рр. і був пов'язаний із застосуванням нових аудіовізуальних засобів навчання [4]. Основною рисою технологій навчання є орієнтація на чітко окреслену мету, визначення принципів і розробку прийомів оптимізації освітнього процесу.

Технологія розробляє конкретні принципи і правила, конструює процес використання методів, задає послідовність процедур, спрямованих на досягнення гарантованих результатів. Отже, «інноваційні технології» – це цілеспрямований системний набір прийомів і засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання – від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання. Інноваційне навчання характеризується цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною із пошуком нового змісту професійної освіти і нових форм навчання. Інноваційний підхід до навчання за проектами – це спроба гуманізації навчання, подолання формалізму, авторитарного стилю, пошук умов для розкриття творчого потенціалу усіх учасників освітнього процесу.

Навчання молодших школярів із застосуванням інноваційних технологій має декілька ознак, а можна сказати, і переваг.

Доступність та гнучкість: Інноваційні технології роблять освіту більш доступною для молодших поколінь, незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу. Вони відкривають нові можливості для онлайн-навчання, дистанційних курсів та індивідуалізованого навчання.

Стимулювання зацікавленості: Інтерактивність та захопливість інноваційних технологій збуджують інтерес у молодших учнів. Вони забезпечують навчальне середовище, що активно залучає учнів, роблячи процес навчання цікавим та захопливим.

Індивідуалізоване навчання: Завдяки інноваційним технологіям, навчання може бути більш індивідуалізованим. Адаптивні програми та ігри надають можливість учням навчатися у своєму власному темпі та враховувати їхні особисті потреби та здібності.

Розвиток критичного мислення та проблемного розв'язання: Використання інноваційних технологій в навчанні сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних та проблемних навичок. Вони

надають учням можливість вирішувати складні завдання та розвивати креативне мислення.

Підготовка до цифрової епохи: З огляду на швидкий темп технологічного розвитку, інноваційні технології в освіті готують молодше покоління до цифрової економіки та суспільства. Вони вчать учнів цифровим навичкам та навичкам роботи з інформацією, необхідними для успішного функціонування у сучасному світі.

Збільшення ефективності навчання: Використання інноваційних технологій може покращити ефективність навчання через збільшення залученості учнів та зменшення втрат часу на рутинні процеси.

Отже, інноваційні технології в освіті молодшого покоління відкривають безмежні можливості для покращення освітнього процесу та підготовки майбутніх лідерів.

Список використаних джерел

1. Белечев П. В. Проблема оптимізації технології навчання // Педагогічна теорія та педагогічний досвід: перспективи і розвиток. Луцьк, 1999. С. 16-18.
2. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання // Підручник для Директора. 2005. № 9-10. С. 4-10.
3. Ковальчук О. Інноваційна робота як проблема професійного удосконалення вчителя // Директор пік., ліцею, гімназії. 2002. № 1-2. С. 50-52. 4 Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів II Відкр. урок. 2002. № 5-6. С. 7-10.

Ярослав Латик,

*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Віктор Сівак,

*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ 5 КЛАСІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ АПЛІКАЦІЇ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Реформування шкільної освіти та впровадження нових педагогічних технологій у навчальну практику слід розглядати як найважливішу умову для інтелектуального, творчого і морального

розвитку учня. Саме розвиток стає ключовим поняттям педагогічного процесу, яке має сутність та глибину у навчанні.

Будь-яка форма творчої діяльності, зокрема створення аплікацій, має велике значення для розвитку інтелекту школярів. Це допомагає розширити їхні знання про різноманітні форми та розташування об'єктів у навколишньому світі, розрізняти різні величини та відтінки кольорів.

Створення творчих учнівських робіт, розглянуте як процес формування суб'єктивно нового продукту, зазвичай досліджується в контексті самої творчої діяльності, в якій вона виникає. Цей підхід розглядали такі автори, як П. М. Якобсон, Н. А. Ветлугіна, К. В. Тарасова, О. С. Ушакова, А. Г. Тамбовцева (Арушанова), Т. В. Кудрявцев та інші. З цього випливають конкретні показники розвитку творчості, які переважно пов'язані з аналізом результатів творчої діяльності.

Сьогодні використання мобільних додатків як інструменту для розвитку творчих здібностей є дуже важливим. Це через те, що такі додатки пропонують широкий спектр різноманітних методів і технік, які допомагають розвивати творчість у школярів. Аплікації, безумовно, належать до улюблених видів творчої діяльності для багатьох учнів.

Виконуючи роботи з аплікації, школярі не лише отримують нові знання, а й закріплюють та розвивають вже вивчені концепції. Саме через специфіку цього виду діяльності вони активно вивчають кольори, будову предметів, їх розміри, а також основи композиції і площинної форми.

Можливість переміщувати вирізані форми, порівнювати їх та накладати одну на одну допомагає дітям швидше засвоювати композиційні принципи, що є важливим не лише для створення аплікацій, а й для малювання.

Аплікація – це старовинний метод прикраси виробів, що полягає в накладанні на поверхню об'єктів вирізаних клаптиків різних матеріалів, таких як шкіра, тканина, металеві пластинки, барвисті шнурки з вовни, шкіряні гудзики.

Високий мистецький рівень у всіх складових елементах аплікації досягається завдяки якості матеріалів та різноманітним технологічним і конструктивним рішенням, які гармонійно поєднуються в єдиному комплексі.

Аплікація, як художня техніка, дозволяє розширити можливості композиційного пошуку з метою досягнення більшої виразності, оскільки перед приклеюванням вирізаних елементів зображення можна пересовувати до тих пір, поки не буде знайдено найкраще розташування. Техніку аплікації тканиною на твердій основі, наприклад, дереві, називають колажем.

У своїх наукових дослідженнях Е. Бондаревська підкреслює, що особистісно-орієнтоване виховання передбачає розвиток і самореалізацію особистісних якостей на основі загальнолюдських цінностей. Гуманістичний підхід до особистісно-орієнтованого виховання визначається як педагогічно керований процес культурної ідентифікації, соціальної адаптації та творчої самореалізації особистості.

Цей процес передбачає включення учня в культурний контекст та життя суспільства, розвиток всіх його творчих здібностей і можливостей. Особистісно-орієнтований підхід в освіті сприяє наданню школярам підтримки у виявленні та реалізації власної особистості, усвідомленні своїх можливостей, формуванні самосвідомості, самореалізації та самовираження.

Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні означає, що вчитель зосереджується на розвитку учня як цілісної особистості. Це передбачає не лише стимулювання інтелектуального зростання та розвитку громадянської свідомості та відповідальності, але й увагу до його духовного розвитку, враховуючи емоційні, естетичні та творчі здібності і потенціал.

У своїй дослідницькій роботі О. Коберник звертає увагу на суть проблемного навчання, що полягає в створенні перед учнями складних ситуацій, усвідомленні, сприйнятті та вирішенні цих ситуацій у процесі спільної діяльності учнів і вчителя, при цьому перші діють максимально самостійно, а останній надає загальне керівництво.

Такий підхід до навчання передбачає таку загальну схему: вчитель створює складну ситуацію або задачу, яку учень повинен розв'язати, використовуючи нові для себе методи; учні аналізують цю ситуацію, осмислюють невідомі їм знання і шукають шляхи вирішення проблеми, при цьому вчитель допомагає їм, надаючи необхідну інформацію. Результатом проблемного навчання є здобуття учнями нових знань, навичок та способів розв'язання завдань.

Проектно-технологічна діяльність орієнтована на розвиток школярів у різних аспектах, включаючи загально-навчальні вміння, основи технологічної грамотності та культуру праці. Проект є організованим вчителем і самостійно виконаним учнями комплексом дій, що має результатом створення творчого продукту.

Для досягнення успішного результату учням потрібно навчитися самостійно мислити, вирішувати проблеми, прогнозувати результати та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, використовуючи знання з різних галузей.

У процесі проектно-технологічної діяльності важливо, щоб учні розуміли, що на всіх її етапах необхідно уникати репродуктивного підходу, який передбачає лише механічне виконання кроків та елементів етапів без розуміння загальної суті.

Замість цього важливо, щоб учні оволодівали алгоритмом організації, формували елементи технологічної культури, розвивали здатність до генерації ідей, їх аналізу, самостійного прийняття рішень, формулювання власної думки та позиції, співпрацювали та взаємодіяли у процесі вирішення спільних завдань та розробки та виготовлення проектів.

В. Валовий вказує на те, що сучасні методи навчання засновані на використанні сучасної комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку та програмного забезпечення. Ці технології забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід для ефективного навчання.

Урок трудового навчання – це час, коли вчитель може сприяти формуванню національної самосвідомості учнів, використовуючи декоративно-прикладне мистецтво через технологію аплікації.

Основними характеристиками аплікації є чіткий контур, плоска узагальнена інтерпретація образу та використання великих кольорових плям.

Аплікація може бути предметною, яка складається з окремих зображень; сюжетною, яка передає сукупність подій або дій; декоративною, що включає орнаменти, візерунки, які можна використовувати для прикраси різних предметів.

Нетрадиційні методи виконання завдань є цікавими для теорії та практики навчання, оскільки вони відрізняються від звичних тим, що не обмежуються рамками встановлених дидактичних вимог. Вони передбачають відступ від традиційних етапів структурування занять, методів та прийомів роботи.

Ефективність таких нетрадиційних методів залежить від того, наскільки вчителю володіти методикою їх застосування та вміло поєднувати їх з традиційними методами. Нерішучість та невпевненість в своїх здібностях заважають дітям вільно розкрити свій потенціал та досягти успіху у вивченні практичних навичок та вмінь, що може гальмувати їх творчий розвиток. Вибір вчителем методу виконання завдання має велике значення для результатів творчості учнів. Використання доступних технік допомагає дітям досягти успіху та активізувати їхню творчість.

Технологією аплікації можна створити різноманітні вироби з різних матеріалів. Ще один цікавий спосіб творчого виконання робіт – це створення мозаїки з вирізаних або рваних частин паперу, а також різнобарвної яєчної шкаралупи.

Мозаїка може бути створена двома способами: шляхом використання окремо вирізаних дрібних різнокольорових фігур, таких як квадрати, трикутники, трапецієвидні частини, або шляхом прорізання декількох шарів основи у візерунковій формі, змінюючи потім деталі за кольором у прорізах фону і скріплюючи їх клеєм.

Коллаж – це техніка аплікації тканини на поверхню дерева (ДВП, фанера...). У цій техніці широко використовують комбінацію тканин та об'ємних предметів, таких як гудзики, намистинки, шнурки. Для досягнення різноманітності та багатства кольорів використовують тканини з різними фактурами та відтінками.

Аплікація є найпростішим і доступним методом для створення художніх робіт, при цьому зберігається реалістична основа самого зображення.

Використання різних технік, особливо аплікації, робить навчальний процес цікавим та захоплюючим. Уроки, де використовуються такі методи, сприяють розвитку творчості та креативності учнів, а також формуванню їхніх власних поглядів на проблеми, які потребують вирішення.

Список використаних джерел

1. Аніщенко О. В., Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 199 с.
2. Коберник О. М., Бялик О. В. Інноваційні технології навчання та виховання: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий, 2010. 210 с.

Лука Левчук,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олександр Надворський,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЙ НУШ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасне суспільство ставить перед освітою нові завдання, серед яких особливо важливою є підготовка індивідів, які здатні до критичного мислення, вміють адаптуватися до швидкозмінної реальності та ефективно встановлювати нові стосунки в новому середовищі. В наш час активність, самостійність, творчість та здатність до адаптації до стрімких змін стають ключовими характеристиками особистості, і їх формування вимагає впровадження нових підходів до процесу навчання. У зв'язку з цим велике значення має використання інноваційних, нетрадиційних та методів, що сприяють розвитку критичного мислення.

На сьогодні важливим завданням залишається виховання компетентного педагога, який зможе реалізувати мету та завдання, визначені Новою українською школою. У зв'язку з цим змінюються підходи до навчального процесу загалом та до його учасників зокрема. Сучасні підходи базуються на позитивному принципі, що передбачає врахування цілей Нової української школи – створення нового покоління випускників, які будуть цілісними особистостями та патріотами, і здатні впроваджувати новаторські підходи у суспільство. Завданням вчителя є навчання учнів обирати найбільш оптимальний підхід до навчання технологій. Вибір правильних навчальних стратегій сприятиме більш ефективному та цікавому формуванню предметної компетентності у школярів.

Організація навчання у НУШ з використанням інтерактивних методів включає в себе створення ситуацій, схожих на реальні життєві обставини, а також використання рольових ігор та спільне розв'язання проблем шляхом аналізу ситуацій. Інтерактивні методи можна розділити на групові та фронтальні, які застосовуються на різних етапах уроку з різною метою й є найбільш популярними на сьогодні.

На практиці вчителі можуть застосовувати різноманітні стратегії навчання НУШ. Одна з таких стратегій – вправа «Ромашка Блума», де учні мають створити правильне речення, що відноситься до певної теми, виходячи з наданих характеристик. Метод «Ромашка запитань» або «Ромашка Блума» спрямований на розвиток у учнів уміння формулювати запитання різних типів свідомо та цілеспрямовано. Він відрізняється від методу «Кубика Блума» тим, що включає в арсеналі різні типи питань, такі як знаннєві, уточнюючі, практичні, інтерпретаційні та інші. Прості, або буквальні, запитання вимагають вказівки деяких фактів та надання інформації у відповідь. Їх часто використовують у традиційних методах контролю. Зазвичай вони сприймаються як механічне пригадування, де учень повинен мати достатні знання лише обмеженого аспекту конкретної області знань, щоб успішно відповісти. Уточнюючі запитання зазвичай не мають глибокого пізнавального змісту. Вони часто використовуються для покращення розуміння матеріалу, ініціюючи подальшу діалогову взаємодію. Учні можуть вперше не зрозуміти суть завдання, тому вони запитують, уточнюють, щоб зрозуміти задачу. Запитання на витлумачення, також відомі як інтерпретаційні або синтезуючі запитання, часто формулюються з використанням слова «Чому?». Ці запитання спрямовані на встановлення зв'язків між ідеями, фактами, визначеннями та цінностями.

Ця стратегія сприяє усвідомленню змісту тексту та запобігає механічному заучуванню. Учні стараються читати текст так, щоб наступного разу «зірвати» з ромашки правильні відповіді. Цей метод можна використовувати в основній частині уроку, коли учні визначають питання до нової теми та шукають відповіді, користуючись матеріалами підручника або іншими джерелами інформації.

Ці стратегії допомагають учням подолати страх перед помилковими відповідями. Самостійний пошук відповідей на запитання «Чому?» стає для них захоплюючим. Учні активно використовують власний досвід, висувають завдання, формулюють запитання та шукають на них відповіді.

Під час уроку важливо враховувати активність учня у навчальних справах, його спосіб спілкування з однокласниками, готовність до співпраці та взяття на себе відповідальності, а також його дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки на уроці.

Однією з передових сучасних педагогічних стратегій, які застосовуються в Новій українській школі, є стратегія критичного мислення. Ця стратегія сприяє розвитку школярів у таких ключових напрямках, як вміння спілкуватися, самонавчання, формування власних суджень та прийняття рішень. На уроках технологій розвиток для розвитку критичного мислення активно використовуються ігрові форми, дослідження та експерименти, що сприяє кращому усвідомленню та запам'ятовуванню навчального матеріалу учнями. Крім того, це дозволяє їм зрозуміти, як застосовувати отримані знання у повсякденному житті.

Після завершення мозкової атаки, вчитель повідомляє учням, яку інформацію вони будуть вивчати на уроці. Аналізуючи знання учнів, вчитель може зрозуміти, яка інформація була засвоєна добре, а яка залишилася непоміченою.

Інтелект-карти – це графічна інформаційна структура, яка ілюструє основну думку (завдання), ключові компоненти та зв'язки між ними. Це корисний інструмент для систематизації та запам'ятовування великої кількості інформації та генерації нових ідей. Використання таких схем дозволяє створювати чіткі конспекти, планувати втілення різних ідей, реалізовувати навчальні проєкти та багато іншого.

Кластер є графічним методом організації інформації, де визначаються ключові концепції і вони з'єднуються з іншими смисловими одиницями через зв'язки. Процес складання кластера може бути розкладений на наступні етапи:

на дошці або на аркуші пишеться головне ключове слово або речення, яке відображає основну ідею або тему; навколо нього записуються інші слова або фрази, що виражають факти, ідеї або відповіді на обрану тему; поступово всі елементи з'єднуються прямими лініями з основними поняттями; кожен «супутник» також може мати своїх «супутників», що допомагає встановлювати логічні зв'язки між поняттями.

Кроссенс – це новаторський метод візуалізації навчального матеріалу, що базується на ідеї «перетину значень», аналогічно до слова «кросворд». Цей метод передбачає створення асоціативного ланцюжка, який закріплений у стандартному полі з дев'яти квадратів, схожому на те, яке використовується в грі «Хрестики-нулики».

Хмара слів, також відома як хмара тегів або зважений список, представляє собою графічне відображення словесного списку,

категорій або міток на єдиному зображенні. Вона дозволяє візуалізувати термінологію певної теми у більш зрозумілому форматі, сприяючи швидкому запам'ятовуванню інформації. Хмара слів може бути використана на уроці в різних способах:

використання для «закодування» теми уроку, яку учні повинні розгадати; хмара слів може слугувати як основний конспект для введення нового матеріалу або його узагальнення; учням можна запропонувати прочитати головне питання з «хмари», на яке вони повинні знайти відповідь протягом уроку; складання речень або оповідання, використовуючи якомога більше слів з «хмари»; показ хмари, складеної зі слів, що відповідають темі уроку, та пояснення їх змісту;

перетворення нудного тексту на цікаву головоломку; створення «хмарки» підказок для оглядової теми; повторення основних понять теми; проведення простого опитування; створення хмаринки підказок для виконання певного завдання або перевірки результатів.

Стратегія використання пазлів сприяє не лише розвитку конструкторських навичок, але й активно стимулює розвиток логічного мислення у дитини. Пазли сприяють формуванню таких мислених процесів, як аналіз, синтез, індукція, дедукція та узагальнення. Пазл – це гра-головоломка, яка складається з безлічі фрагментів малюнка різної форми, схожої на мозаїку.

Сучасний підхід до роботи вчителя полягає в відмові від усталених шаблонів у процесі навчання, виховання та розвитку особистості. Він передбачає, що педагог виявляє індивідуальну та творчу активність, яка дозволяє створювати й впроваджувати нові технології, стратегії, що ефективно відповідають вимогам особистісно орієнтованого освітнього простору. Це включає чітке визначення цілей навчання, вибір відповідного змісту навчання, оновлення навчально-методичного матеріалу, застосування ефективних методів і прийомів навчання, а також використання відповідної професійної підготовки вчителя.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ : ЛТД, 2018. 160 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Основа, 2004. 352 с.
3. Концепція Нової української школи 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 23.02.2024).

4. Пометун О. На урок з кубиком та квіткою (методи розвитку критичного мислення). URL: <http://www.criticalthinking.expert/usi-materialy/chy-pidemo-na-urok-z-kubykom-ta-kvitkoyu-metody-rozvytku-krytychnogo-myslennya>. (дата звернення: 13.03.2024).

5. Шевчук І. І. Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник. Щецін: WSAP, 2005. 170 с.

Ольга Ломака,
*аспірантка Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини*

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Актуальність обраної теми зумовлена: недосконалістю сучасної системи екологічного виховання молодших школярів як за змістом, так і за формою та необхідністю її удосконалення на основі інтердисциплінарного і ціннісного осмислення; потребою формування екологічно вихованої й компетентної особистості на основі її включеності до «світу природи», необхідністю впровадження суб'єктного характеру сприйняття природних об'єктів і спрямування до непрагматичної взаємодії зі світом природи.

Людина була і залишається невід'ємною часткою природи, тому її життєдіяльність цілком залежить від благополуччя природного середовища. Гармонійні стосунки людини і природи є запорукою життєздатності і здоров'я людської цивілізації. ХХІ століття, проте, характеризується різким порушенням рівноваги природного середовища, що зумовлюється некерованою науково-технічною діяльністю, хижацьким природокористуванням, забрудненням середовища, неконтрольованим землекористуванням, розширенням рамок урбанізації, порушенням норм експлуатації природних ресурсів, переважанням матеріальних потреб над духовними, відсутністю контролю з боку відповідних державних органів за дотриманням норм природокористування тощо. Причини такого стану довкілля – відсутність сформованого екологічного світогляду людини, недосконалість природоохоронних компетенцій усіх верств населення, недостатність і затеоретизованість екологічного виховання на всіх рівнях освіти і, як результат, складна екологічна криза. В умовах сьогодення реальними є ознаки екологічної

катастрофи, які стосуються не лише окремо взятої країни, а й всього людства.

Науковість, логічність і послідовність у розв'язанні питань екологічного виховання передбачає закладання його підвалин з раннього віку з компетентним залученням сім'ї, дошкільних закладів і школи, у якій початкова школа виступає першою обов'язковою та системною інституцією і окреслені питання розв'язуються педагогами-фахівцями з урахуванням наукових, методичних та технологічних здобутків. Для цього мають бути залучені всі складові освітнього процесу: навчання, розвиток і виховання. Останнє володіє особливим потенціалом для становлення особистості, оскільки реалізується не лише в рамках регламентованих занять, а розширює спектр позаурочної та позашкільної виховної роботи у всьому різноманітті її організаційних форм, методів, технологій, засобів. Молодший школяр перебуває у тому віковому періоді, коли для дитини питання взаємодії з природою є важливими, необхідними, цікавими і значущими. Власне крізь призму цієї взаємодії відбувається процес гармонійного становлення особистості – її успішного розвитку, навчання, виховання й соціалізації. У сучасній педагогічній науці зазначені проблеми сформували окремий напрям – екологічне виховання.

Актуальність і важливість розв'язання екологічних проблем на етапі навчання дитини у початковій школі детермінується низкою суперечностей, а саме між:

- наявністю серйозних і значущих для життя дитини екологічних та валеологічних проблем і недостатністю шляхів та засобів для їхнього розв'язання;
- достатнім методологічним і теоретичним підґрунтям екологічного виховання та недосконалістю прикладного та діяльнісного аспекту їхньої реалізації;
- масштабністю екологічної проблематики та звуженням сфери сприймання світу учнем початкових класів через його навчальну перевантаженість і впливом сучасних ЗМІ.

Комплекс питань, пов'язаних з екологічним вихованням, був предметом різнобічного осмислення вітчизняними та зарубіжними ученими. Значний внесок щодо дослідження природоохоронної діяльності молодших школярів було зроблено науковцями у другій половині ХХ століття. Саме у цей час уведено до наукового обігу термін «екологічне виховання», сформовано концепцію та модель

екологічного виховання молодших школярів, створено його науково-методологічне та методичне підґрунтя, що дало змогу чітко визначати завдання, мету екологічного виховання та природоохоронної діяльності молодших школярів.

Проблема екологічного виховання молодших школярів у другій половині ХХ століття науково оформилася в достатньо чітку концепцію, яка має впроваджуватися у практику роботи сучасної школи і тих інституцій, які реалізують педагогічну взаємодію з учнями початкової школи. Так, її педагогічний інструментарій став предметом дослідження вітчизняних науковців, серед яких: В. Вербицький, С. Дерябо, О. Киричук, Г. Прошанський, А. Сидельковський, І. Суравегіна, В. Танська, В. Ясвін та ін. Міжпредметний аспект екологічної освіти молодших школярів досліджували М. Гриньова, Г. Мегалінська, Д. Трайтак, А. Волкова, Т. Литвинова, Л. Немець, В. Ніколіна, О. Плахотнік, А. Сиротенко та ін. Теоретико-методичні аспекти екологічного виховання розкриті у науковому доробку Д. Мельник, І. Павленко, І. Коновальчука, Н. Кравець, О. Плешакова, Н. Пустовіт, Л. Стахів, Л. Іщенко, Н. Лисенко, З. Плохій, Г. Тарасенко та ін.

Наголошуємо, що питання екологічного виховання були актуальними завжди, проте на сьогодні існує тенденція до їхнього загострення і глобалізації, у зв'язку з чим вони стають надважливими і потребують компетентного розв'язання. Такі виклики сучасного світу як глобалізація, технізація, урбанізація, інформатизація, міграційні та демографічні процеси та ін., ускладнюють її, вимагаючи пошуку інноваційних підходів та модерних технологій.

Українська педагогіка серед найважливіших складових сучасної освіти визначила її екологічний компонент, що охоплює: виховання екологічної культури молодих поколінь шляхом опанування екологічних знань й виховання на їхній основі розумного ставлення до навколишнього середовища як до загальнолюдської цінності; формування екологічних та валеологічних компетенцій особистості як дієвого інструменту діяльнісного підходу у розв'язанні природоохоронних проблем; набуття особистістю з раннього віку досвіду гармонійної взаємодії з природою; формування навичок здорового способу життя; розширення змісту принципу природовідповідності та його практичної реалізації усіма виховними інституціями суспільства (сім'єю; дошкільними закладами; школою;

позашкільними та громадськими організаціями, товариствами і об'єднаннями; державними установами тощо).

На основі аналізу наукових джерел доводимо, що педагогічними умовами екологічного виховання можна вважати сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм та матеріальних можливостей його здійснення, які у сукупності забезпечують успішне розв'язання завдань екологічної освіти, виховання, формування відповідних компетенцій.

Наталія Любченко,

студентка факультету початкової освіти,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Віта Мельничук,

викладач кафедри теорії початкового навчання,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

За останні декілька десятиліть часто вживається термін «інформаційне суспільство» для опису нашої епохи, що характеризується глибокими змінами в економічних, наукових, соціальних, психологічних, філософських, культурних, етичних та педагогічних аспектах. Термін «інформаційне суспільство» було вперше застосовано у роботах японських вчених, таких як Х. Юджіто, Х. Асахі та М. Махлуп [5].

Ця концепція отримала подальший розвиток в роботах видатних американських і європейських теоретиків, таких як Б. Тоффлер, У. Дайзард, Р. Коен. Вони вказували на важливість інформаційного розвитку суспільства, розглядаючи його як нову історичну еру в цивілізації. У цю епоху основною проблемою стає зростання ролі інтелектуальної праці та поява нових форм розумової діяльності, які кардинально відрізняються від традиційних методів навчання [4].

У концепції «Нова українська школа» виділено десять ключових груп компетентностей, необхідних для сучасного педагога. Однією з найважливіших є компетентність уміння навчатися впродовж життя.

Ця компетентність включає здатність активно шукати і засвоювати нові знання, уміння та навички, використовуючи при цьому цифрові технології. Сучасне викладання без застосування комп'ютерних технологій та інтернету вже майже неможливе, що підкреслює важливість цієї компетентності для вчителів.

На сучасному етапі особливої актуальності набуває інформаційно-цифрова компетентність. У контексті нових викликів суспільства вчителі повинні бути не лише ІКТ-грамотними, але й мотивованими, відкритими до професійної рефлексії та інновацій, які пропонує Нова українська школа. Важливо, щоб вони могли ефективно допомагати учням у розвитку необхідних життєвих умінь і адаптації до швидких змін світу.

Цілком зрозуміло, педагог сучасності має володіти широким спектром професійних якостей та компетенцій. Він повинен мати високий рівень інтелекту, творчість та дослідницькі здібності, а також духовно-моральний потенціал. У сучасному світі, де цифрові технології переплітаються з усіма сферами життя, педагог повинен бути готовий до використання цих технологій у навчальному процесі. Діджиталізація освіти вимагає від педагога не лише володіння цифровими навичками, але й здатності інтегрувати їх в навчальний процес таким чином, щоб забезпечити ефективне та інноваційне навчання.

Педагоги мають бути прикладом для учнів і показувати їм важливість постійного самовдосконалення і навчання протягом усього життя. Заклади вищої освіти також повинні бути на передньому краї та готові до реалізації цифрових технологій у навчальному процесі. Такий підхід до освіти дозволить педагогам і учням ефективно використовувати сучасні технології для досягнення найкращих результатів [1].

Справді, сучасна школа вимагає від вчителя нового погляду на свою професію та соціальну роль у суспільстві. Тепер вчитель виступає як коуч, фасилітатор, тьютор, модератор освітнього простору дитини, який веде за собою. Він виступає як агент змін як у особистісному, так і у професійному саморозвитку, причому самоосвіта є основою цього розвитку.

Важливою складовою такого підходу є академічна свобода, що дозволяє вчителю виявляти ініціативність у складанні авторських навчальних програм, виборі підручників та впровадженні методів та прийомів, спрямованих на розвиток предметних та ключових

компетентностей учнів. Цей підхід підтримує постійний професійний розвиток вчителя протягом всього його життя, а також дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб сучасного світу.

Так, функція викладача перетворюється від передачі знань слухачам до організації процесу самостійного здобуття ними знань за допомогою різноманітних інформаційних джерел, таких як онлайн-лекції через платформи, як Zoom, Google Meet та інші.

Крім того, педагоги сприяють формуванню професійних умінь і навичок шляхом створення віртуального навчального середовища, використовуючи проєктну діяльність та завдання, що стимулюють індивідуальний розвиток. Важливою частиною є також формування професійних умінь і навичок на практиці, включаючи застосування цифрових технологій у реальних умовах. З цим пов'язано і формування власного професійного стилю в умовах самостійної професійної діяльності [2].

Точно, створення умов, що сприяють професійному росту педагогів та активізації їхнього творчого потенціалу, є ключовим для підвищення якості освіти. Дослідження нових підходів до навчання та оволодіння сучасними методиками мають велике значення для освітян, оскільки це дозволяє їм впроваджувати нові підходи до навчання та стимулює професійний зріст.

Однією з основних місій закладів педагогічної освіти є мотивація педагогів та переконання їх у важливості постійного самовдосконалення. Зокрема, це стосується перехідного періоду, коли вчителі переходять від репродуктивного споживання знань до самосвідомого володіння ними та впевненості в своїх здібностях. Діджиталізація, яка стає головним трендом сучасності, суттєво змінює суспільне життя, включаючи сферу освіти.

Цей процес радикально перетворює способи навчання та навчальні підходи, і важливо, щоб педагоги були готові до цих змін та вміли ефективно використовувати цифрові технології у навчальному процесі.

Нині штучний інтелект здатний вже аналізувати проведені уроки, а потім дає поради, як зробити викладання більш якісним. Так, наприклад, платформа Third Space Learning може стати одним з перших прикладів використання штучного інтелекту для поліпшення процесів навчання.

За допомогою цієї платформи (за проведеними дослідженнями) доведено – якщо вчитель говорить занадто швидко, учень втрачає

інтерес. І такі підказки в алгоритмі поведінки педагога стануть надалі з'являтися на екрані смартфона або планшета педагога у вигляді підказок щодо ведення уроку.

Педагоги всього світу можуть у безкоштовному веб-інструменті знаходити розробки під назвою Instructional Architect, який дозволяє вчителям використовувати і розробляти навчальні заходи для своїх учнів, використовуючи OER. Викладачі можуть ділитися цими результатами діяльності, так званими проєктами ІА, роблячи їх загальнодоступними в рамках ІА [3].

Отже, основною метою професійного розвитку педагога завжди має бути покращення результатів навчання студентів. Всі знання, які викладач отримує, мають позитивно впливати на якість освітнього процесу. Ключовою складовою є те, щоб отримані знання та навички можна було застосувати вже наступного дня в практиці навчального процесу.

Коли педагог прагне підвищити свою кваліфікацію через засвоєння нових навичок у медіапросторі та прагне вдосконалити ці навички, важливо, щоб він отримував релевантний та корисний досвід, який відповідає його ролі в освіті.

Це означає, що професійний розвиток повинен бути орієнтований на конкретні потреби вчителя та його завдання в навчальному процесі, забезпечуючи йому інструменти та знання, необхідні для ефективної роботи зі студентами.

Список використаних джерел:

1. Воробйова Т., Белкіна-Ковальчук О., Гусак Л., Гусак П. Інноваційні технології навчання учнів початкових класів : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 276 с.
2. Діджиталізація освіти – компетенції XXI століття. URL: <https://vseosvita.ua/library/didzitalizacia-osviti-kompetencii-hhi-stolitta-172970.html>
3. Марусинець М. М. Інноваційні технології як навчально-методичний ресурс у підготовці майбутнього вчителя. *Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Чернівці : Родовід, 17 трав. 2019. С. 204-206.
4. Kaul I. Global public goods : International cooperation in the 21st century. New York: Oxford University Press, 1999. P. 347.
5. Mimi Recker, Min Yuan, Lei Ye. Crowdteaching: Supporting Teaching as Designing in Collective Intelligence Communities. URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1785/3000>

Вікторія Макарчук,
*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,*
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Педагогічна підтримка змістовного дозвілля молодших школярів має велику актуальність у сучасному світі. Швидкі зміни в технологіях та культурі суттєво впливають на спосіб життя дітей, змінюючи їх уподобання та відношення до дозвілля.

В умовах переважання віртуальних форм відпочинку важливо враховувати потреби молодших школярів у розвитку та самовираженні поза цифровими просторами.

Педагогічна підтримка змістовного дозвілля молодших школярів стає ключовим фактором у формуванні особистості, розвитку творчих здібностей та соціальних навичок.

Вчителі та батьки мають відповідальність не лише за академічний прогрес, а й за гармонійний розвиток дитини в цілому.

Вивчення проблеми змістовного дозвілля молодших школярів в сучасній школі охоплює різноманітні аспекти:

- *психологічні питання* (І. Бех, М. Борщевський, А. Гречишкіна, О. Крутенський, С. Максименко, Л. Соколова);
- *досліджуються відмінності у змісті та напрямках змістовного дозвілля* (Т. Дем'янюк, Л. Канішевська, А. Капська, Б. Кобзар, І. Мартинюк, Г. Пустовіт, В. Рибалка, С. Свириденко, П. Щербань);
- *концептуальні основи організації змістовного дозвілля молодших школярів* (С. Гончаренко, В. Новосельський, В. Оржеховська, В. Постовий, Л. Хлебнікова, К. Чорна).

Вашій увазі пропонуємо розглянути основні складові аспекти проблеми педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів, а саме:

Психологічний аспект в контексті педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів включає детальне розуміння їх потреб, особливостей особистості та розвитку, а саме:

1. Вивчення та розуміння основних потреб молодших школярів, таких як потреба у визнанні, приналежності, самостійності, безпеці, дружбі та інших. Розгляд цих потреб допомагає визначити,

які види дозвілля можуть задовольнити ці потреби та сприяти психічному розвитку.

2. Аналіз індивідуальних особливостей кожної дитини, таких як їхні характеристики, сильні та слабкі сторони, особливості темпераменту. Розуміння цих аспектів дозволяє підібрати заняття та активності, які відповідають потребам та можливостям конкретного учня.

3. Визначення областей інтересів, які цікавлять дитину, та врахування їх при плануванні дозвільних активностей. Розуміння уподобань допомагає створити стимулююче середовище, що сприяє активному відпочинку та розвитку.

4. Виявлення та розвиток творчих здібностей учнів через дозвілля, таких як малювання, музика, літературне творчість тощо. Стимулювання творчого самовираження сприяє розвитку самовпевненості та самоідентифікації дітей [1, с. 67].

Ці аспекти допомагають педагогам створити індивідуалізовані підходи до підтримки змістовного дозвілля молодших школярів, що відповідають їх психологічним потребам та сприяють здоровому розвитку.

Організаційний аспект педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів охоплює ряд ключових аспектів, що сприяють створенню сприятливого середовища для їх розвитку та задоволення.

1. Педагоги мають забезпечити комфортні та безпечні умови для дозвілля у школі та позашкільних закладах. Це включає налагодження безпечної інфраструктури, природне освітлення, зони відпочинку та ігрові майданчики.

2. Важливо забезпечити широкий вибір дозвільних активностей, щоб відповідати різноманітним інтересам та потребам учнів. Це може включати спортивні заходи, мистецькі гуртки, наукові експерименти, майстер-класи тощо.

3. Важливо мати доступні ресурси для реалізації різноманітних дозвільних активностей. Це може включати матеріали для малювання, музичні інструменти, спортивне обладнання, комп'ютери та інші засоби.

4. Педагоги можуть організовувати робочі групи або клуби зі специфічними інтересами (наприклад, літературний клуб, науковий колектив, спортивна команда тощо), щоб стимулювати співпрацю та творчість серед учнів.

5. Важливо враховувати оптимальне розподілення часу для змістовного дозвілля, забезпечуючи баланс між активною діяльністю, відпочинком та самовираженням [2, с. 168].

Ці організаційні аспекти дозволяють створити стимулююче та підтримуюче середовище для розвитку молодших школярів позакласної діяльності, що сприяє їх гармонійному зростанню та самовираженню.

Методичний аспект педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів передбачає розробку та використання ефективних методик та підходів, спрямованих на стимулювання активного та цікавого відпочинку, а саме:

1. Врахування індивідуальних особливостей та потреб кожної дитини при розробці методик змістовного дозвілля. Це може включати врахування рівня академічних досягнень, інтересів, талантів та особистісних уподобань учнів.

2. Використання сучасних педагогічних технологій та інноваційних методів навчання для залучення учнів до активного відпочинку. Наприклад, використання інтерактивних вправ, віртуальних екскурсій, ігрових підходів тощо.

3. Розвиток методик, що сприяють творчому самовираженню учнів у процесі змістовного дозвілля.

Це може включати малювання, музику, літературне творчість, театральні постановки тощо.

4. Використання методів, які дозволяють учням активно досліджувати питання та розв'язувати проблеми під час дозвільних занять. Це сприяє розвитку аналітичного та критичного мислення.

6. Розробка методик, які використовують різноманітні формати дозвільних активностей, такі як індивідуальні, групові, колективні, онлайн тощо, для забезпечення доступності та різноманітності досвіду учнів [3, с. 87].

Ці методичні підходи сприяють створенню стимулюючого середовища, де молодші школярі можуть не лише відпочивати, але й активно розвиватися, досліджувати світ та виявляти свої таланти та інтереси.

Співпраця з батьками у плануванні та організації змістовного дозвілля молодших школярів є надзвичайно важливою. Розглянемо важливі способи, які можуть сприяти цій співпраці:

1. Педагогічні працівники можуть організовувати зустрічі та семінари для батьків з питань організації змістовного дозвілля дітей.

На таких зустрічах можуть обговорюватися корисні поради, ідеї для відпочинку та розвитку дитини вдома.

2. Педагогічний персонал може надавати батькам інформаційні матеріали з рекомендаціями щодо організації змістовного дозвілля. Ці матеріали можуть містити поради, ідеї для відпочинку, список корисних ресурсів та додаткових заходів для стимулювання розвитку дитини вдома.

3. Педагоги та батьки можуть спільно працювати над створенням та виконанням проектів зі змістовного дозвілля для дітей. Наприклад, це може бути створення сімейної театральної вистави, проведення сімейних екскурсій або участь у спортивних заходах.

4. Батьки та педагоги можуть разом планувати час відпочинку для дітей, обговорюючи інтереси та потреби кожного учня. Це дозволить забезпечити різноманітність та цікавість дозвільних активностей.

7. Педагоги можуть надавати поради батькам щодо створення сприятливого середовища для змістовного дозвілля вдома, включаючи організацію кутка для читання, доступ до іграшок та розвиваючих матеріалів, а також стимулювання здорового способу життя [4].

Співпраця з батьками є важливим елементом успішної організації змістовного дозвілля молодших школярів, оскільки вона допомагає забезпечити підтримку та залучення родинного середовища до розвитку дитини.

Екологічний аспект в контексті педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів включає усвідомлення важливості природи та здорового способу життя, а також стимулювання активного відпочинку на свіжому повітрі та участь у екологічно орієнтованих заходах, а саме:

1. Важливо надавати можливості дітям взаємодіяти з природою під час вільного часу. Це може включати прогулянки в парках, лісах або організацію пікніків. Природа допомагає зняти стрес, покращує настрій та сприяє фізичному й психічному здоров'ю.

2. Педагоги можуть організовувати заняття та заходи, що відбуваються на відкритому повітрі, такі як: спортивні ігри, екскурсії, велосипедні прогулянки, садові роботи тощо. Це сприяє фізичному розвитку, підвищує енергетику та збільшує концентрацію уваги.

Педагоги можуть організовувати заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості учнів та пропаганду збереження природи.

3. Це може включати садіння дерев, прибирання сміття у місцевому парку, участь у програмах з енергозбереження тощо.

8. Педагоги можуть активно працювати над формуванням у дітей усвідомлення важливості збереження природи та здорового способу життя.

Це може відбуватися через включення в програми навчання екологічних тем, проведення виховних заходів та взаємодію з місцевими екологічними організаціями [5, с. 86].

Залучення дітей до активного відпочинку на свіжому повітрі та екологічно орієнтованих заходів не лише сприяє фізичному та психологічному здоров'ю, але й розвиває в учнів почуття відповідальності за довкілля.

Аналіз ключових аспектів педагогічної підтримки змістовного дозвілля молодших школярів свідчать про важливість комплексного підходу до організації цього процесу.

Врахування психологічних потреб та особливостей учнів, створення сприятливого середовища, розробка ефективних методик, співпраця з батьками та врахування екологічного аспекту дозвілля – це всі важливі складові, які допомагають забезпечити гармонійний розвиток дитини.

Список використаних джерел

1. Воловик А. Ф. Педагогіка дозвілля: підручник. Харків: ХДАК, 1999. 329 с.
2. Кірсанов В. В. Теоретико-методологічні та методичні засади педагогічної діагностики організації дозвілля: монографія. Київ: Альтерпрес, 2016. 352 с.
3. Ковальчук Т. І. Основи педагогічної дозвіллевої діяльності. Київ : ДАКККіМ, 2020. Ч. I. 277 с.
4. Краснова Н. Технології організації дозвілля у соціально-педагогічній роботі. URL: http://www.rusnauka.com/29_SSN_2013/Pedagogica/6_145632.doc.htm (дата звернення: 16.04.2024 р.).
5. Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів : навчально-методичний посібник. Київ : Освіта України, 2017. 144 с.

Леся Мельник,
*студентка факультету фізичного виховання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Алла Добридень,
*к. пед. н., доцент кафедри виховних технологій
та педагогічної творчості,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Хоча кожен викладач має свій унікальний стиль, його образ також відображає загальні характеристики професії. Сьогодні особливо важливо ставляться питання щодо утвердження іміджу вчителя фізичної культури, оскільки держава покладає на них відповідальність за виховання у дітей бережливого ставлення до власного здоров'я та популяризацію здорового способу життя.

Аналіз наукової літератури та власні спостереження за діяльністю фахівців фізичної культури підтверджують, що це можливо забезпечити завдяки тісній співпраці всього педагогічного колективу, школи та сім'ї. Лише вчителю фізичної культури, з високими професійними та особистісними якостями, такими як: вихованість, доброта, чуйність, спрямованість, чесність, відповідальність, повага до інших, демократичність та ентузіазм, під силу очолити діяльність, що спрямована на формування у школярів здоров'язбережувальної поведінки. Іншими словами, це вимагає наявності високого професійного іміджу.

Дослідження у галузі іміджології активно розвивається завдяки науковим працям вітчизняних (Н. Гузій, В. Маценко, О. Пенькова, Л. Попова, М. Скрипник) та зарубіжних вчених (Р. Бентон, П. Берд, К. Боулдінг, Е. Семпсон). Аналіз різноманітних аспектів поняття «імідж» через призму теоретико-методологічних досліджень представлені у працях (П. Берд, Л. Браун, Ф. Джефкінс, І. Криксунова, Е. Соловійов, М. Спіллейн, В. Шепель); сутність професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації у працях (І. Альохіна, Ф. Генон, Н. Скрипаченко, Д. Френсіс); формування педагогічного іміджу викладачів вищої школи (І. Володарська, А. Морозов, С. Панчук, О. Чебикін).

Професійний імідж майбутнього вчителя фізичної культури висвітлює важливі аспекти, які формують зовнішнє та внутрішнє сприйняття вчителя, його авторитет серед учнів, батьків, колег і суспільства загалом. Далі, вашій увазі представимо ключові поняття, що допомагають зрозуміти проблему іміджу вчителя фізичної культури.

Професійна етика та поведінка, що включає: шанобливе ставлення до учнів; етичне ведення занять; конфіденційність; повага до культурних різниць; професійна чесність; взаємодія з батьками та громадськістю [1, с. 22].

Вчителі фізичної культури повинні демонструвати високі стандарти етичної поведінки, дотримуватися правил професійної етики та моралі. Це включає в себе шанобливе ставлення до учнів, вміння спілкуватися з батьками, а також етичне ведення себе у власній роботі.

Професійна компетентність, що включає: знання фізичної культури; методика викладання; керування класом; організація спортивних заходів; спілкування та взаємодія.

Вчителі фізичної культури мають мати глибокі знання про фізичну активність, здоров'я, спорт та здоровий спосіб життя. Вони повинні володіти не лише теоретичними знаннями, а й вміннями викладання, керування класом, організації спортивних заходів тощо.

Комунікаційні навички, що включають: емпатію та співчуття; чіткість та конкретність; активне слухання; вміння виражати себе; вміння розв'язувати конфлікти; ефективне використання мовного та немовного спілкування.

Важливою складовою професійного іміджу вчителя є його здатність ефективно спілкуватися з учнями, батьками, колегами та адміністрацією. Гарна комунікація сприяє побудові довіри, розвитку позитивних взаємин та вирішенню конфліктів [3, с. 66].

Спортивний образ, що включає: фізичну активність; зовнішній вигляд; здоровий спосіб життя; енергію та ентузіазм; спортивні досягнення.

Зовнішній вигляд вчителя, його стиль одягу та активний спосіб життя можуть впливати на сприйняття учнів та оточуючих. Вчителі фізичної культури часто виступають у ролі прикладу здорового способу життя, тому їх спортивний образ є важливим елементом професійного іміджу.

Професійний розвиток, що включає: постійне навчання; менторство та співробітництво; читання та дослідження; підвищення кваліфікації та сертифікація; використання технологій; оцінка та відгуки.

Постійне підвищення кваліфікації, участь у тренінгах, семінарах, конференціях допомагають вчителю підтримувати актуальність своїх знань і навичок, а також підвищують його авторитет у професійному середовищі.

Ці аспекти допомагають вчителеві фізичної культури створити позитивне враження про себе та свою професію, а також сприяють успішному виконанню його професійних обов'язків [2, с. 66].

Майбутні вчителі фізичної культури мають велику відповідальність у формуванні позитивного іміджу своєї професії. Вони є ключовими фігурами у розвитку фізичного та психологічного здоров'я своїх учнів. Своїм прикладом, знаннями, заохоченням та підтримкою вони можуть створити невимовно важливий вплив на майбутнє покоління. Бути професіоналом, ментором та лідером – це не просто обов'язки, але й велика перевага для розвитку учнів і подальшого розвитку галузі фізичної культури в цілому.

Список використаних джерел

1. Гайдук Н. О. Теоретичні передумови формування професійного іміджу майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 17(204). Ч. II. С. 22–30.

2. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. 2017. Вип. 22. С. 65–74.

3. Яловик В. Т. Психологічні основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Луцьк : Волинь, 2020. 234 с.

Віта Мельничук,

викладач кафедри теорії початкового навчання,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

На початку ХХІ століття розвиток інтернет-технологій значно вплинув на освіту. Високий рівень комп'ютеризації та сучасні комунікаційні технології дозволяють здійснювати електронне

навчання студентів у рамках дистанційної освіти. Завдяки широкому доступу до інтернету, люди можуть обмінюватися інформацією незалежно від місця проживання, що створює сприятливі умови для розвитку дистанційного навчання.

З використанням дистанційних освітніх технологій стало можливим проводити різноманітні освітні та професійні програми навіть у віддалених регіонах. Сучасна дистанційна освіта пропонує різні формати та технологічні інструменти, включаючи контрольні завдання, тренажери, демонстраційні програми, автоматизовані навчальні системи, мультимедіа, програми віртуальної реальності, електронні підручники, інтелектуальні та експертні навчальні системи тощо. Найефективнішою формою дистанційного навчання є поєднання традиційного очного підходу з інноваційними технологіями дистанційної освіти. Такий підхід дозволяє гнучко поєднувати самостійну роботу з різними джерелами інформації та навчальними матеріалами, а також передбачає регулярну взаємодію з провідними викладачами та консультантами.

Основним недоліком такого типу навчання є відстань між студентами і викладачем. У зв'язку з тим, що не завжди у студентів вистачає мотивації до самостійного навчання, недостатньо розвинені сила волі та відповідальність, можлива втрата темпу навчання без постійного контролю викладача. Мотивація є ключовим фактором успіху в навчанні, особливо в умовах дистанційної освіти, де студенти більше покладаються на самодисципліну та самостійне управління своїм часом. Важливо розуміти, що дистанційна освіта створює специфічні виклики для мотивації, оскільки відсутність фізичної присутності в аудиторії та прямого контакту з викладачами може призвести до зниження залученості та відчуття спільноти.

Питання формування мотивації до навчання завжди було актуальним у психолого-педагогічній літературі. Головська І. в своєму дослідженні мотивації студентів робить висновок про те, що мотивація студентів в умовах дистанційного навчання цілковито відрізняється від звичної нам форми навчання. Серед факторів, що мають найбільш суттєвий негативний вплив на мотивацію студентів вона зазначає відсутність живого спілкування між викладачем і студентами, брак емоційного забарвлення, яке створює викладач під час очного процесу навчання, труднощі нового формату навчання, збільшення об'єму навантаження, відсутність налагодженого зворотного зв'язку із викладачем [1, с. 61].

Американські дослідники визначили 10 елементів, що необхідні для розвитку та підтримки мотивації під час дистанційної освіти. При дистанційному навчанні, як і при традиційному, викладачі повинні зосереджуватися на ключових аспектах, які можна успішно поєднати з цими принципами під час розробки своїх курсів. Вчені стверджують, що важливо концентруватися на мотиваційних аспектах і базових принципах, а не просто на різних видах завдань. Такими елементами з точки зору дослідників і їх практичної перевірки є: клімат, оточення; зворотній зв'язок; участь, включення у діяльність; значимість діяльності для студента; можливість вибору; різноманітність завдань діяльності; зацікавленість; напруга, насиченість; взаємодія з іншими студентами; орієнтація на мету [2].

Закордонні науковці пропонують низку рекомендацій для сприяння розвитку самостійності в умовах дистанційного навчання. Дослідники висвітлюють ключові принципи для підвищення мотивації в умовах дистанційного навчання:

1) Підготовка навчального середовища – потрібно надати список необхідного обладнання, можливих методичних матеріалів, поради щодо усунення можливих перешкод у навчання і як їх запобігти, рекомендації до підтримки належного порядку на робочому місці.

2) Постанова цілей навчання – дослідники визначають два типи цілей у студентів: щоб навчатися і щоб отримати результат. Цілі можуть збільшити почуття компетентності та інтересів. Необхідно заохочувати студентів для встановлення конкретних і досяжних цілей, можна розробити індивідуальні завдання для проміжних цілей остаточного проекту.

3) Організація навчальних матеріалів – важливо не лише розробити цікаві, змістовні, з красивим дизайном матеріали для полегшення навчання студентів, а й рекомендується додати вбудовані тести для перевірки, розклад і календар, поле для приміток, надати студентам можливість будувати концептуальні мапи, графічні органайзери.

4) Керування успіхами у навчанні – студентам рекомендується вести облік своїх успіхів і роботи, що значно підвищує їх мотивацію до навчання і самоконтроль. Рекомендується також додати один або декілька видів діяльності або засоби для моніторингу прогресу навчання.

5) Оцінка ефективності навчання – студенти повинні бути в змозі визначити, які стратегії для них є ефективними, і як виявити неефективні стратегії навчання.

6) Створення власної ефективності – студент повинен відчувати себе впевнено, що він може регулювати свої власні процеси навчання досить ефективно, щоб успішно досягти мети навчання; самоефективність і саморегуляція має важливе значення для розумового розвитку. Саморегульовані студенти володіють мотиваційними переконаннями, у тому числі і віру в свою здатність застосовувати стратегії належним чином [3].

Раптовий перехід від традиційного навчання до дистанційного формату став стресовим як для викладачів, котрі виявились не підготовленими до такої зміни, так і для студентів, які звикли отримувати знання від викладача безпосередньо, а не через екран комп'ютера. Мотивація для онлайн-навчання має бути спрямована на активне залучення студентів, стимулюючи позитивні емоції. Це сприяє збереженню мотивації як у студентів, так і у викладачів, що в кінцевому результаті підвищує обсяг і якість знань.

Список використаних джерел

1. Головська І. Г., Лазоренко Т. М., Чернева Т. М. Мотивація навчання студентів в умовах дистанційного навчання. *Габітус*. Одеса, 2020. Вип. 17. С. 57–61.
2. Dennen V. P., Bonk C. J. We'll Leave the Light on for You: Keeping Learners. *Flexible learning in an information society*. 2007. P. 64.
3. Ley K. Motivating the distant learner to be a self-directed learner. *20th Annual Conference on Distance Learning and Teaching*. 2004. P. 27.

Олексій Муковіз,

д. пед. н., доц., професор кафедри дошкільної та початкової освіти, КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У нашому дослідженні ми проводили оцінку ефективності впровадження системи дистанційного навчання для майбутніх вчителів початкової школи, яку ми розробили, з урахуванням

порівняльного методу наукового дослідження. Цей метод полягає у порівнянні результатів, отриманих на констатувальному етапі, з тими, що були отримані на формувальному етапі під час педагогічного експерименту.

Однією з ключових завдань цього дослідження було експериментально перевірити, як система дистанційного навчання впливає на розвиток методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Кількість учасників педагогічного експерименту залишалася сталою, а також не змінювалася кількість респондентів, які були задіяні на констатувальному етапі, що становило три експериментальні групи (ЕГ) – 960 осіб.

У ході педагогічного експерименту було впроваджено:

1. Підсистему методичного розвитку організаторів дистанційного навчання, доступну за посиланням <https://sno.udpu.edu.ua>.

2. Навчально-методичну підтримку процесу формування готовності майбутніх учителів початкової школи до дистанційного навчання за допомогою електронних навчальних курсів «Інформаційно-комунікаційні технології в початковій освіті» та «Основи дистанційного навчання в початковій освіті», доступних за адресою <http://dls.udpu.edu.ua>. Респондентам ЕГ було запропоновано проходження цих курсів. У той же час, у контрольних групах використовувалася традиційна система навчання, включаючи стандартні курси, що не орієнтовані на дистанційне навчання.

3. Систему дистанційного навчання для майбутніх учителів початкової школи [1].

Освітній процес складався з трьох основних етапів: орієнтовна очна сесія, дистанційне навчання і підсумкова екзаменаційна сесія.

На етапі формування педагогічного експерименту застосовувалися аналогічні методи діагностики розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що використовувалися на етапі констатації (теоретична та педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи до фахової діяльності) [2].

Маючи кваліметричні показники за методами діагностики виявлених рівнів розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи за діагностичними блоками, ми співвіднесли суми отриманих балів у відповідну складову

компетентності із загальною кількістю набраних балів та перевели у відсотки, які було вираховано за формулою 1:

$$P = \frac{\sum_n \times 100\%}{\sum_m}, \quad (1)$$

P – рівень розвиненості методичної компетентності,

\sum_n – загальна сума балів,

\sum_m – максимальна сума балів.

Після цього було проведено аналіз результатів з метою визначення компонентів, які потребують більшої уваги. Для статистичного аналізу отриманих даних використовувалися електронні таблиці Microsoft Excel.

Інформація з таблиці 1 підтверджує зростання рівня розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час формувального етапу педагогічного експерименту.

Проведений аналіз даних показує, що після впровадження відповідної моделі майбутні учителі початкової школи в ЕГ майже не мають низького рівня теоретичної підготовки (у середньому 5,6 %). Проте зросла кількість студентів із достатнім рівнем (на 5,0 %) та високим (на 3,9 %).

Таблиця 1.

Результати педагогічної діагностики оцінювання рівнів розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи за діагностичними блоками (підсумковий зріз, у %)

Діагностичні блоки	Рівні	ЕГ 1		ЕГ 2		ЕГ 3	
		Констатувальний етап	Формувальний етап	Констатувальний етап	Формувальний етап	Констатувальний етап	Формувальний етап
Теоретична підготовка	Високий	4,6	8,8	3,4	7,0	2,9	6,7
	Достатній	2,7	7,9	4,3	9,1	4,5	9,4
	Середній	5,9	7,3	6,4	8,3	6,5	8,5
	Низький	6,8	,0	5,9	,6	6,1	,4
Педагогічна підготовка	Високий	4,3	0,6	2,4	6,0	1,3	6,0
	Достатній	7,0	8,2	5,5	8,7	3,9	8,1
	Середній	7,1	6,1	6,5	9,9	9,0	0,1
	Низький	1,6	,1	5,6	,4	5,8	,8

Отримані результати підтверджують, що учасники ЕГ краще засвоїли теоретичні знання, які характеризуються стійкістю та комплексністю. Додатково, зростання рівня достатньої та середньої теоретичної підготовки свідчить про здатність майбутніх вчителів початкової школи свідомо використовувати свої професійні теоретичні знання. Вони систематично проявляють самостійну пізнавальну активність, що допомагає розширювати їхній педагогічний потенціал і стимулює активний пошук нових шляхів пізнання та осмислення інформації.

Статистичні відомості, отримані під час оцінки результатів вихідного та вхідного тестування у рамках теоретичного блоку, переконливо підтверджують, що розроблена нами система дистанційного навчання для майбутніх учителів початкової школи є ефективною.

Ще однією ознакою успішності нашої науково-дослідницької роботи є позитивні трансформації у рівнях розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи у педагогічному блоку. Схожу динаміку, що спостерігалася при аналізі теоретичного блоку, можна побачити й у педагогічній підготовці учасників ЕГ: високий рівень в середньому підвищився на 5,0 %, достатній – на 3,0 %. Майже відсутнім став низький рівень – 5,4 %.

Дані вказують на перевагу достатнього та середнього рівнів розвитку методичної компетентності серед студентів закладів вищої освіти у всіх визначених аспектах. Це підтверджує ефективність впровадження розробленої нами системи дистанційного навчання для вчителів початкової школи. Отримані результати свідчать про те, що учасники ЕГ мають значно кращі можливості для практичного застосування та ефективної адаптації своїх знань та умінь у вирішенні конкретних педагогічних завдань, включаючи порівняння, аналіз, синтез, узагальнення, систематизацію та прогнозування. Зростання рівня педагогічної підготовки учасників ЕГ свідчить про позитивні зміни у розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Вони демонструють здатність до творчого використання професійного та життєвого досвіду на більш високому рівні, ніж проста репродукція.

Для остаточного підтвердження результативності експерименту необхідно порівняти дані ЕГ на констатувальному та формувальному етапах, використовуючи критерій Пірсона для теоретичного, педагогічного блоків та загального рівня розвиненості методичної

компетентності майбутніх учителів початкової школи. Емпіричні значення критерію для ЕГ 1 складають відповідно 19,25; 12,07; 16,11; для ЕГ 2 – 17,58; 18,78; 18,93; для ЕГ 3 – 18,84; 18,39; 19,47. Виявлені розбіжності між експериментальними та контрольними групами можна вважати значущими.

Це перевищує критичне значення $\chi^2_{кр.} = 7,81$ для ступеня свободи $v = 3$ та $\alpha = 0,05$.

Використання критерію Пірсона для порівняльного аналізу між отриманими та критичними значеннями за кожним з показників дозволило прийти до висновку про ефективність впровадження розробленої нами системи дистанційного навчання для вчителів початкової школи. Ці результати підтверджуються даними педагогічного експерименту.

Список використаних джерел

1. Муковіз О., Веремієнко В., Мельничук В. Система дистанційного навчання вчителів початкової школи: теоретичні засади. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2019. Вип.1. С. 85–93.

2. Муковіз О. Експериментальна перевірка рівня розвитку професійно-педагогічної компетентності вчителів початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць*. Умань, 2021. Вип. 1 (23). С. 42–50.

Давид Непийвода,

здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Олександр Костюк,

викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

В сучасному світі сильно зросла значущість використання дистанційних технологій у навчанні. Це питання актуальне в контексті предметів, які передбачають практичну діяльність, таких як трудове навчання. Методика створення навчального контенту для дистанційного навчання на уроках трудового навчання стає невід'ємною складовою педагогічного процесу. Особливо це стало

важливим через війну в країні. Дуже часто уроки потрібно проводити в дистанційному форматі.

Проблема полягає у забезпеченні ефективного перенесення практичних навичок та навчального матеріалу в онлайн середовище. Традиційні методи навчання у трудовому навчанні базуються на особистому контакті вчителя та учня, використанні спеціалізованого обладнання та матеріалів. Перетворення цих методів у цифровий онлайн формат потребує розробки нових стратегій, які забезпечать ефективно засвоєння матеріалу та розвиток практичних навичок учнів у відсутність прямого контакту з вчителем.

Здобувачі освіти повинні бути зацікавлені у процесі навчання в дистанційній формі. Відсутність особистого контакту з вчителем, а також обмежена можливість взаємодії з реальними матеріалами, може призвести до зниження зацікавленості та віддалення учнів, від навчального процесу. Розробка методів та засобів, що стимулюють активну участь учнів у дистанційному навчанні трудового навчання, є критично важливою для досягнення успішних результатів.

Висвітленням основних аспектів методики створення навчального контенту для дистанційного навчання займалися ряд науковців і педагогів-практиків, а саме: А. Андреев, О. Аніщенко, С. Авдошин, В. Биков, В. Зінченко, М. Карпенко, К. Корсак, В. Кухаренко, А. Манако, Г. Молодих, Н. Морзе, Є. Полат, О. Рибалко, О. Самойленко, Н. Сиротенко, С. Сисоєва, П. Стефаненко, Е. Скибицького, П. Таланчук, Дж. Андерсен, Ст. Віллер, Т. Едвард, Б. Шуневича та ін.

Дистанційне навчання сильно відрізняється від традиційних форм навчання високою динамічністю праці, що пов'язано з великим обсягом самостійної роботи, гнучким вибором навчальних елементів, різноманітністю форм навчально-методичного забезпечення, які орієнтовані на збільшення ефективності освітніх процесів. Педагоги повинні адаптувати свої методики для цього формату навчання. Особливо це важливо на уроках з великим практичним вмістом, таким як трудове навчання, де практична складова відіграє вагомую роль у процесі вивчення цієї дисципліни.

Для уроків трудового навчання та технологій потрібно використовувати такі засоби й методи, які в повній мірі забезпечать засвоєння знань в учнів. Потрібно навчитись створювати навчальний контент, який водночас буде цікавим та ефективним для школярів. Він повинен бути різноманітним, щоб учні в дистанційній формі,

могли сприймати інформацію по різному (читати, слухати аудіо, дивитись відео, переглядати презентації, виконувати практичні завдання) Також важливо зазначити, що під час дистанційного навчання учні можуть навчатись у синхронному або асинхронному режимі.

Отже, потрібно підібрати таку платформу, яка буде універсальною та матиме обширний набір інструментів для створення навчального контенту. Для цього можна використовувати безліч різноманітних програм, або інтернет ресурсів.

Учні повинні мати змогу виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word або ін.), або у зошитах та надсилати вчителю файли з виконаними завданнями для перевірки. В свою чергу вчитель повинен мати змогу, викласти різноманітний матеріал, створити інтерактивні завдання, або ж просто вийти на онлайн зустріч з учнями.

Для таких потреб можна використовувати безліч різноманітних платформ (Google Classroom, Naurok, Moodle, Human, Prosvita, Нові знання та ін.) Кожна з них має великий потенціал для організації дистанційної роботи в синхронному чи асинхронному режимах, та великий набір інструментів.

Проаналізувавши дані платформи, порівнявши їх, було вирішено, що найкращим варіантом, для створення навчального контенту, через свої переваги, є така платформа, як Google Classroom.

Google Classroom – це такий вебсервіс, створений компанією Google для навчальних закладів, щоб спростити створення, класифікацію і поширення завдань, без паперовим шляхом. Мета сервісу полягає в прискоренні процесу поширення файлів між викладачами та учнями. Він може використовуватись, як школами так і закладами вищої освіти.

Google Classroom – є зручним у використанні, надійним та не потребує ніякого додаткового програмного забезпечення. Все що потрібно – це доступ в інтернет. Зараз цей сервіс використовують більшість навчальних закладів по всьому світу, через великий ряд переваг та малу кількість недоліків.

Переваги:

- Сервіс є безкоштовним;
- Проста реєстрація;
- Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;

- Будь яка мова інтерфейсу;
- Наявний журнал для оцінювання;
- Немає реклами;
- Наявний додаток для смартфонів;
- Має багато інших інтегрованих сервісів для роботи (Google: документи, таблиці, презентації, форми, сайти, чат, календар, фото; Google Meet; Kahoot! ; Jamboard ; Google диск та ін.);

- Сервіс оптимізований для більшості комп'ютерів.

Недоліки:

- Можна використовувати лише обліковий запис Google;
- Обмежений Google диск.

Для створення і розміщення контенту на цьому сервісі використовується безліч інтегрованих вебресурсів:

Google документи – онлайн версія текстового редактору Word;

Google таблиці – онлайн версія табличного редактору Excel;

Google презентації – сервіс для створення презентацій, аналог PowerPoint;

Google Meet – сервіс відео зв'язку;

Google Form – сервіс для створення, тестів або опитувань;

Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка;

Google Сайти – сервіс для створення сайтів;

Gmail – безкоштовна служба електронної пошти;

Google Диск – сервіс хмарного зберігання даних; та ін.

Google Classroom працює не тільки з сервісами від компанії Google, а й з іншими сервісами та платформами, наприклад:

Kahoot! – ігрова навчальна платформа, створена з метою урізноманітнити процес навчання ігровою формою; Canva – платформа графічного дизайну, що дає змогу створювати графіку, презентації, афіші, брошури, інфографіки та інший візуальний контент та ін. платформи.

Отже, ми проаналізували сервіси, які дозволяють створювати навчальний контент для дистанційного навчання на уроках трудового навчання. Під час аналізу були порівняні різноманітні платформи, які використовуються для дистанційного навчання в будь-якому режимі (синхронному, асинхронному). Врахувавши переваги і недоліки кожної з них було визначено Google Classroom, разом з сервісами Google як найкращий інструмент для створення навчального контенту на уроках трудового навчання.

Список використаних джерел

1. Мачача Т. С. Дидактико-методичний аналіз чинної навчальної програми з «Трудового навчання» для основної школи: ризики впровадження. 2018. С. 2–10.
2. Колчук Т. В. Принципи розробки навчальних матеріалів дистанційного курсу. Theory and methods of e-learning. 2014. Т. 2. С. 291–296.

Юлія Ніженська,

*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Віта Мельничук,

*викладач кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

НАСТУПНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Відомо, що знання – поняття багатозначне. В рамках дидактики його можна трактувати як розуміння, збереження в пам'яті, здатність до відтворення основних наукових фактів та пов'язаних з ними законів, правил, висновків і теоретичних узагальнень. Не менш важливим є і вміння використовувати знання на практиці, без нього, неможливо досягти високого рівня професіоналізму. Разом з тим, оволодіння знаннями передбачає здійснення цілої системи навчально-пізнавальних дій, кожна з яких є умовою виходу на вищий рівень розуміння матеріалу, який вивчається, засвоєння практичних умінь і навичок. І хоча сьогодні процес пізнавальної діяльності є ніби достатньо широко дослідженим, все ж залишається досить актуальним питання активізації цієї діяльності в навчально-виховному процесі як вищих, так і середніх навчальних закладів.

Щоб уміти використовувати знання в практичній діяльності, не досить вислуховування, сприйняття інформації та її фіксації. Кожен повинен вміти аналізувати навчальну інформацію, порівнювати її з відомою, відбирати необхідну для себе інформацію, застосовувати її на практиці, формуючи таким чином образ професійної діяльності. Наскільки активним буде цей розумовий та практичний навчально-пізнавальний процес, настільки ефективним буде й результат такої діяльності. Сам по собі результат пізнання спричинює подальший пошук людиною шляхів до глибшого пізнання об'єкта і створення

досконалого творчого набутку. Цей процес відбувається все життя і є неодмінною ознакою людського поступу (І. А. Зязюн).

Безперервне навчання – навчання, яке має місце протягом усього життя людини і обумовлене інтенсивним оновленням знань та вмінь, необхідних для успішної й ефективної професійної діяльності і, відповідно, швидкою зміною соціальних і економічних умов, що висувають нові вимоги до рівня професійної підготовки фахівців [1].

В сучасному суспільстві, особливість якого полягає в перетворенні інформації в одну з головних цінностей, якість індивідуального знання набуває особливого значення, адже саме воно, будучи введеним в суспільний обіг, стає джерелом поповнення національного інформаційного ресурсу, розширення інформаційного простору. На цій соціальній функції індивідуальної пізнавальної діяльності в навчально-виховному процесі увага, як правило, не акцентується, а, отже, слабо усвідомлюється майбутнім спеціалістом.

Постійно звертаючись в процесі професійної підготовки до інформації, накопиченої суспільством, включаючись в її пошуки, переробку, засвоєння та використання, студент в цей період усвідомлює себе лише споживачем, а не інтерпретатором або розповсюджувачем нового знання. Зазначимо також, що готовність самостійно здобувати необхідну інформацію, структурувати її і передавати є однією з найважливіших професійних компетенцій спеціаліста будь-якої галузі. Від неї (готовності) значною мірою залежить і його духовне, психічне і соціальне благополуччя, світосприйняття, комфортність існування. Отже, готовність до специфічної неперервної діяльності пізнання повинна бути усвідомленою майбутніми спеціалістами як можна раніше [2].

На необхідність переходу від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта протягом всього життя» вказував ще великий педагог К. Д. Ушинський, рекомендуючи учителю, «постійно пам'ятати, що повинен передати учневі не лише те чи інше знання, а й розвинути в ньому бажання і здатність самостійно, без учителя, здобувати нові знання. Ця здатність повинна залишатись з учнем і тоді, коли вчитель його залишить, і дати учневі засіб здобувати корисні знання не лише з книг, але й з предметів, які його оточують, з життєвих подій, з історії власної його душі. Володіючи такою розумовою силою, людина буде вчитися все життя, що, звичайно, і складає одну з найголовніших задач всякого шкільного учіння» [3].

Неперервну освіту можна розглядати як принцип, що пронизує й об'єднує всю систему освіти, всі канали виховного впливу. В умовах науково-технічного і соціального прогресу, значної розгалуженості системи освіти ще більше зростає роль загальноосвітньої школи у становленні неперервності освіти. Адже саме в школі повинні сформуватися і перші вміння, і перші бажання, і смак до знань, до їх самоздобування. Відомо, що забезпечення неперервності освіти можливе лише за наявності вміння вчитися. Зрозуміло, що формування цього вміння у шкільні та студентські роки є базовим для забезпечення подальшої самоосвітньої діяльності дорослих. Це вміння розглядається як своєрідний місток, що з'єднує окремі й такі не схожі одна на одну, складові системи неперервної освіти, починаючи з дитячих дошкільних закладів і завершуючи навчанням дорослих, тобто навчанням упродовж усього життя. Проте більшість вступників у вищі навчальні заклади не вміють правильно слухати лекцію, чітко й лаконічно її конспектувати, використовувати найбільш ефективні методи запам'ятовування, відшуковувати необхідну науково-навчальну літературу, аналізувати, знаходити в ній найважливіше, не володіють правилами логічного мислення.

Що ж стосується навчання, то традиційно ми звикли сприймати його як щось таке, чим нас мусять забезпечити. Сьогодні ці уявлення різко змінилися. Не можна не погодитись з думкою відомого науковця В. П. Зінченка про те, що навчити не можна, можна лише навчитися. Треба навчитись розглядати та аналізувати своє знання зсередини, а не тільки зовні. Мова йде не про присвоєння чужого досвіду, а про набуття свого, що набагато важче. Чужий досвід потрібно не стільки присвоювати, скільки здобувати з нього «уроки». В собі необхідно мати не просто наявність інтересу і бажання вчитися, а готовність і здатність докласти зусиль до того, щоб навчитися вчитися.

В сучасному світі, який характеризується швидкими і масштабними змінами, необхідно перенести акцент в процесі навчання з викладання на учіння, викладання організувати не як трансляцію інформації, а як фасилітацію (активізацію, забезпечення і підтримку) процесу осмисленого учіння. Такі зміни в навчанні К. Роджерс розглядає як прояв нового мислення, як справжню реформу освіти, яку не можна забезпечити ні шляхом удосконалення навичок та умінь, знань і здібностей учителя, ні шляхом розробки і впровадження в процес навчання нових експериментальних програм і

найсучасніших технічних засобів. І з цим не можна не погодитись. Особливої значущості цей процес має набути у вищих закладах освіти, де самостійна навчально-пізнавальна діяльність є одним з головних механізмів (засобів) реалізації професійної підготовки [4].

Неперервна освіта – постійне вдосконалення знань, умінь і навичок людини, викликане прагненням бути завжди сучасною, потрібною, затребуваною в існуючому професійному та соціальному середовищі. Недоречною вбачається думка про те, що необхідність в самовдосконаленні, самоосвіті нівелюється з отриманням диплома. Якщо ви юрист і ваша мета – бути гарним фахівцем, юристом, ви повинні бути проінформованими про нові закони і підзаконні акти, економісту чи бухгалтеру необхідно слідкувати за новими видами та формами звітності, викладачам – постійно оновлювати знання та навчатися новітнім методикам викладання певної дисципліни. Неможливо бути висококваліфікованим фахівцем, якщо не продовжувати вчитися. Причому неважливо – на курсах підвищення кваліфікації або самостійно (за допомогою спеціалізованих видань, розсилок чи на інтернет-платформах). Головне – результат.

Потреба у безперервній освіті викликана ще й тим, що неможливо навчити студента всьому, чим йому доведеться займатися у межах професійних обов'язків, треба гарантувати загальний безперервний доступ до освіти з метою отримання та вдосконалення умінь і навичок, необхідних для життя в інформаційному суспільстві. Постійні зміни, що відбуваються в усіх галузях (юриспруденції, економіці, технологіях, освіті, менеджменті, організації та ін.), міжнародні контакти, кількість яких з кожним роком зростає, викликає потребу бути мобільною, всебічно і гармонійно розвиненою особистістю. Потрібно мати такі знання й уміння, як володіння іноземною мовою, а краще – двома і більше, знання культури, моралі, релігії різних країн, опанування ПК. Бажано навчитися швидко поповнювати знання, іншими словами – «навчитися вчитися» – знати, де можна отримати потрібну інформацію. Слід напрацьовувати такі якості, як дисциплінованість [5].

Отже, можна стверджувати, що демократичний розвиток освіти в сучасних умовах, нова освітянська парадигма має забезпечити не просте відтворення цінностей, що пропонує освіта, важливо створити можливості для вільного вибору їх особистістю, що навчається і виховується, доступність освіти в будь-якому віці завдяки різноманіттю форм навчання, відповідно до інтересів, можливостей і

потреб, створення сприятливих умов для розвитку творчої індивідуальності кожної людини.

Освіта – це соціальне явище, це спосіб становлення і визначення засобів особистісної самореалізації індивіда в суспільстві. Розуміння освіти в ХХІ ст. у такому контексті – це стратегія творчості, неординарного, нестереотипного самовираження, саморозвитку, самореалізації, насамперед на особистісному рівні. Сьогодні людина як фахівець потребує для себе соціальної захищеності у ринкових відносинах, коли вона продає свої знання і вміння на ринку праці. Таку гарантію може дати їй тільки безперервна освіта як запорука її конкурентоспроможності. Неперервну освіту треба розуміти не як механічний рух особистості від дошкільної до загальної середньої, професійної, вищої, післядипломної освіти, підвищення кваліфікації та ін., а як гармонійний процес циклічного оновлення особистості на кожному з зазначених етапів розвитку.

Система безперервної освіти має забезпечити адекватність змісту освіти вимогам інформаційного суспільства, що динамічно формується і розвивається. Важливою умовою нормального існування та процвітання будь-якого суспільства є максимальне використання усіх індивідуальних здібностей людини, надання їй можливості для інтелектуального й професійного розвитку. Важливим завданням неперервної освіти є створення умов для всебічного гармонійного розвитку кожної людини незалежно від її віку, попередньо здобутої професії або спеціальності, місця проживання, але з обов'язковим урахування її індивідуальних особливостей, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій [6].

Список використаних джерел

1. Безперервна освіта — Бібліотека Buklib.net. URL: buklib.net
2. М. М. Солдатенко, Неперервна освіта як засіб професійного становлення і розвитку фахівця в умовах інформаційно-технологічного суспільства. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2011. N2.
3. Ушинський К. Д. Вибрані твори / К. Д. Ушинський. Київ : Радянська школа, 1949. С. 230–245.
4. Роджерс К., Фрейберг Д. Свобода вчитися. Видавництво: Сенс, Серія: психологія. 460 с.
5. Безперервна освіта. URL: <http://ladyvlife.xyz/roboata-kar-era-biznes/osvita/30623-bezperervna-osvita.html>
6. Кремень В. Г. Світ знання: людина, наука, освіта. Київ: Знання України, 2016. 87 с.

Наталія Норенко,
магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Людмила Перфільєва,
к. біол. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЗАСТОСУВАННЯ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ В. СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИХОВАННІ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ КАЗКИ В УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Формування ціннісних орієнтирів у духовному світі людини є одним із головних завдань української освіти. Відповідно до теорії та практики виховання учнів таку діяльність варто розпочинати у початковій школі, де створюються умови для виховання людини-гуманіста, людини-творця, людини-патріота.

Система виховання і навчання В. Сухомлинського вже понад півстоліття привертає увагу педагогів усього світу, а його спадщина в умовах українських реалій особливо актуальна, адже йдеться не просто про абстрактні педагогічні істини, а і їх імплементацію в життя конкретної людини. Теорія і практика виховання молодших школярів засвідчує, що духовні цінності ефективно засвоюються в процесі вивчення казок видатного педагога і вченого В. Сухомлинського, адже саме в них проявляються риси антеїзму – зв'язок з українським буттям, кордоцентризму – звернення до серця дитини та екзистенціалізму в контексті вираження глибинних проявів душі українського народу [1].

У розділі на основі аналізу праць В. Сухомлинського та аналітиків його творчої спадщини подана історіографія проблеми виховання казкою учнів початкових класів. Розкрито процес кристалізації виховного потенціалу спадщини педагога і місце в ньому казкотворчості. Доведено, що казка у творчій спадщині В. Сухомлинського є ефективним засобом виховання ціннісних орієнтацій у школярів початкових класів. Вона несе в собі еталони поведінки, дає можливість прогнозувати події, обирати доцільні зразки поведінки. Процес виховання казкою у творчій спадщині В. Сухомлинського йде не від загального до індивідуально-конкретного, а навпаки. Казка, на думку видатного педагога, повинна

спонукати учня молодших класів до виявлення фантазії, викликати усвідомлення особистої причетності до явища, події. Лише за таких умов вони стануть внутрішнім «Я» дитини, її переконанням. З часом ці переконання набирають логічно-абстрактних форм і стають важливими духовними орієнтирами в усіх сферах життєдіяльності людини. Вченими доведено, що саме казки В. Сухомлинського є найефективнішим засобом виховання ціннісних орієнтацій молодших школярів.

У розділі визначено концептуальні підходи та методи дослідження ціннісних орієнтацій учнів початкових класів з використанням творчого доробку В. Сухомлинського. Нами виявлено, що казки видатного педагога написані з використанням методу, який має описовий і дійово-пізнавальний аспекти. Це дає школяреві не тільки визначити певні сюжетні змісти казок, але й спрямовує його на творчі пошуки, де опис служить своєрідною рамою, всередині якої формуються ціннісні орієнтації в їх послідовно строгій логічності.

Доведено, що зрозуміти творчий характер казок В. Сухомлинського, їх гуманістичну роль можна тільки через призму педагогічних і філософських категорій. Діалектика одиничного, особливого і загального виражає необхідні суттєві зв'язки між окремими елементами казки і її зв'язок з дійсністю в гіпертрофованій або фантастичній формі, імплементованій у реальну дійсність.

Кожна авторська (літературна) казка В. Сухомлинського сприймається як щось своєрідне, відмінне від іншої й разом із тим, як щось єдине в своїй неповторності. Казки, створені видатним педагогом та ініційовані ним в учнівському середовищі, є вираженням особливого і водночас – частиною загального, яке в свою чергу є виразом добра, глибокої людяності, оптимізму. Разом із тим, кожна казка В. О. Сухомлинського «прикладена» до певного жанру – сюжетно-побутового, природного, героїчно-чарівного.

Кожне висловлювання казкових персонажів глибоко пронизане широко суттєвим баченням світу, його багатоманітністю, суперечністю і, в кінцевому рахунку, холізмом.

Аналізуючи казкотворчу спадщину В. Сухомлинського, не важко помітити, що вона будується на наочності. У казках, сформованих на основі правої півкулі, наочність відіграє особливу роль в освоєнні дитиною світу. Тут на фантастичному тлі, де розігруються драми і трагедії, відбувається єднання персонажів, загострюються і вирішуються конфлікти тощо, наочність дозволяє

учневі утримувати певну гносеологічну рівновагу, де поєднання розрізаних на початку фактів у подальшому формує їх холистичну парадигму. Наочність є засобом засвоєння інформації, яка постає спочатку як сукупність знань, що з часом набирає вигляду системи, цілісної за формою і змістом. Без принципу природовідповідності, культуровідповідності неможливо пояснити еволюцію засвоєння казкотворчого матеріалу. В. Сухомлинський творчо використовує ці принципи для пояснення опанування світом дітьми засобами казки на рівні уяви і поняття. Визначено методи імплементації казки у виховний процес. Таких методів є дві групи. Це методи вивчення сутності казкотворчої діяльності В. Сухомлинського та методи, які використовував особисто педагог у вихованні ціннісних орієнтацій безпосередньо (бесіда, лекція, диспут, зустрічі, екскурсії в природу, метод «відсікання Оккама» тощо).

Аналізуючи зміст виховання учнів початкових класів у творчості В. Сухомлинського, не можна оминати увагою роль учителя в цьому процесі. Учитель, у переконанні видатного педагога, не має права бути абстрактним втіленням педагогічної мудрості. Він повинен бути тією особою, яка є зразком багатства духовного життя, бути глибоко переконаним сам у тому, чому він вчить дітей.

Розкриваючи в казці боротьбу добра і зла, В. Сухомлинський спирається на самобутні риси української філософії й педагогіки, зокрема антеїзм, кордоцентризм, екзистенціалізм. Саме вони, повинні стояти в центрі виховного процесу школяра початкових класів з подальшою пролонгацією у старших класах.

На основі аналізу праць вітчизняних учених розглянуто казкотворчість В. Сухомлинського як предмет наукового аналізу, з'ясовано місце і роль учених-педагогів, які зробили свій внесок у висвітлення проблеми формування гуманістичних принципів у творчості В. Сухомлинського. Визначено спадкоємність в історичному аспекті творчої спадщини видатного педагога у сфері формування гуманізму в свідомості школярів початкових класів; виділено основні аспекти, які ставив у центрі уваги павлиський педагог у виховній діяльності молодших учнів. Окреслено роль казки як засобу формування гуманізму в школярів молодших класів.

Список використаних джерел

1. Сухомлинский В. О. Я розповім вам про казку. Філософія для дітей / В. О. Сухомлинський. Збірка творів. Укладач Ольга Сухомлинська. Видавничий дім "Школа". 2016. 575 с.

Андрій Панасюк,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олександр Надворський,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені
Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ 8 КЛАСІВ ІНКРУСТАЦІЇ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

З давніх-давен людина прагнула прикрасити своє житло і всі предмети, якими їй доводилося користуватися у побуті та під час трудової діяльності. При виготовленні виробу важливою була не лише його практична цінність, але й естетична сторона. Людина завжди прагнула поєднувати красу і користь. Через віки вона розвивала різноманітні способи оздоблення виробів з різних матеріалів, створюючи унікальні техніки, які передавалися від покоління до покоління.

До таких оригінальних технік відноситься інкрустація, як мистецький прийом оздоблення, який полягає у вставці вирізаних чи вибитих різних деталей, наприклад, з дерева, металу, каменю, перламутру, в основний матеріал, що створює зображення чи орнамент і надає виробу особливого вишуканого вигляду. Вона використовується у виготовленні різноманітних предметів мистецтва, від меблів до прикрас, і дозволяє створити унікальні та естетично привабливі вироби.

Творчі роботи, оздоблені інкрустацією, різьбяра Юрія Шкрібляка вражають своєю завершеністю і є досі актуальними та взірцями для сучасних майстрів. Разом із своїми синами розвивали техніку інкрустації, застосовуючи її в мотивах чистого геометричного різьблення. Художні вироби В. Шкрібляка зберігаються в музеях Львова, Коломиї, Івано-Франківська, Косова та інших музеях України.

Для того, щоб почати вивчати інкрустацію, корисно розпочати з основних методів, таких як викладання деревини на деревину, відоме як маркетрі, або врізання елементів мозаїчного набору в основу, що відоме як інтарсія. Важливо мати на увазі, що кольори деревини, які використовуються для оздоблення, повинні гармоніювати з кольором основи виробу, тому для цього можуть бути використані плашки з

різнокольорової деревини, наприклад, сливи, вишні, акації, вільхи, мореного дуба і т. д. Шматочки різнокольорового шпону також можуть бути корисними для цієї мети. Інкрустація деревини металом називається «жировання», а використання бісеру – «впускання».

Інкрустація є цікавим та корисним елементом для включення у уроки трудового навчання. Вона не лише дозволяє здобувачам освіти ознайомитися з традиціями та методами різноманітного мистецтва, але й розвиває їх творчість та майстерність. Під час уроків учні можуть вивчити історію цього мистецтва, ознайомитися з різними техніками виконання та власноруч створити виріб з використанням цього прийому оздоблення. Такий підхід допомагає сприяти творчому розвитку і розкрити таланти у сфері мистецтва та ремесел.

У сучасній освіті, важливо, щоб здобувачі освіти отримали практичні навички та сформували компетентності, які будуть корисні у реальному житті. Вивчення інкрустації не лише дозволить розширити свої знання у сфері мистецтва, але й сприятиме розвитку творчим та ручним здібностям. Такий підхід до навчання сприяє не лише засвоєнню матеріалу, а й створює можливість відчувати себе справжніми творцями.

Крім цього, вивчення інкрустації на уроках трудового навчання дозволяє оволодіти сучасними техніками та технологіями, які можуть знадобитися для майбутньої професійної діяльності. Це стає особливо важливим у контексті підготовки молодого покоління до викликів сучасного ринку праці.

Вивчення інкрустації на уроках трудового навчання в 8 класі є новаторським підходом, що дозволяє розширити знання здобувачів освіти у сфері художньо-прикладного мистецтва та розвинути їхні творчі здібності. Цей метод не лише викликає зацікавленість учнів, але й стимулює їх до активної творчої діяльності.

На уроках у 8 класі виготовлення виробів технологією інкрустація може стати захоплюючим та корисним заняттям. Учні будуть вчитися використовувати різні матеріали, такі як кераміка, мрамур, дерево, перламутр, метал та кольорові камені, для створення цікавих зображень та орнаментів на поверхні виробів.

Під час процесу створення виробу учні розвиватимуть свої творчі здібності, вміння працювати з різними інструментами та обладнанням, а також вивчатимуть основи композиції та дизайну.

Це не лише допоможе їм зрозуміти основи даного виду мистецтва, але й розвине їхній естетичний смак та творчий підхід до

вирішення завдань. Сприятиме розвитку ручних навичок, уваги та творчої уваги до деталей. Крім того, навчання інкрустації сприяє розвитку вміння працювати в команді, співпраці та вирішенню творчих завдань.

Під час навчання інкрустації, здобувачі освіти вчаться вибирати відповідні матеріали, кольори та форми для своїх творінь, що сприяє розвитку їхнього естетичного смаку та відчуття гармонії в мистецькому вираженні.

Також важливим є розвиток уваги, яка допомагає створювати оригінальні та цікаві композиції, враховуючи різноманітні аспекти дизайну. Крім того, інкрустація відкриває перед учнями безмежні можливості для творчого самовираження. Вона стимулює учнів до експериментів та пошуку нових ідей, що сприяє розвитку їхньої творчої особистості. Навички, отримані в процесі навчання інкрустації, можуть бути корисні не лише в мистецькій сфері, але й у різних аспектах життя, де важливо мати здатність до творчого мислення та створення.

Наприклад, навички інкрустації можуть бути корисні при створенні прикладних виробів, таких як вишивка на текстильних виробах, декорування дерев'яних виробів, виготовлення прикрас з металу чи скла, а також у дизайні візерунків на різноманітних поверхнях. Це відкриває перед учнями широкі можливості для реалізації своєї творчості та розвитку власного стилю у мистецтві та дизайні.

До того ж, у процесі навчання інкрустації учні здобувають досвід роботи з різними інструментами та матеріалами, оволодівають техніками обробки поверхонь та композиційного мислення, що є важливими вміннями для подальшої професійної діяльності. Розуміння основних принципів і технік інкрустації дозволяє учням створювати унікальні та якісні вироби, які можуть мати попит на ринку праці в сфері ручної праці, мистецтва та дизайну.

Переваги та особливості вивчення інкрустації на уроках трудового навчання:

Творчий розвиток: Інкрустація сприяє розвитку творчих здібностей учнів, оскільки вона вимагає вміння поєднувати різні матеріали та створювати оригінальні зображення і орнаменти.

Освоєння різних технік: Учні вивчатимуть різні техніки інкрустації з використанням кераміки, мармуру, дерева, металу та інших матеріалів, що дозволить їм розширити свій художній арсенал.

Використання різноманітних матеріалів: Учні познайомляться з властивостями та можливостями різних матеріалів, що дозволить їм обирати оптимальний матеріал для конкретного проекту.

Розвиток технічних навичок: Вивчення інкрустації передбачає роботу з різними інструментами та технологіями, що сприятиме розвитку технічних вмінь учнів.

Стимулювання самовираження: Інкрустація дозволяє учням виразити свою індивідуальність через створення власних унікальних проектів.

Підготовка до майбутньої професійної діяльності: Оволодіння навичками інкрустації може бути корисним для тих учнів, які планують займатися дизайном, ремеслом чи іншою творчою діяльністю в майбутньому.

Ці переваги роблять вивчення інкрустації на уроках трудового навчання у 8 класах цікавим та корисним досвідом для здобувачів освіти, що сприяє їхньому розвитку як творчих особистостей.

Отже, досить важливим є той факт, що навички, отримані під час вивчення інкрустації та сформовані компетентності можуть бути корисні в подальшому житті учнів, допомагаючи їм розкрити свій творчий потенціал у різних сферах діяльності.

Такий підхід до навчання не лише стимулює інтерес до предмета, але й сприяє всебічному розвитку особистості, що є головною метою сучасної освіти.

Знання інкрустації дозволяє не лише створювати естетичні вироби, але й розуміти процес їхнього виготовлення з використанням різних матеріалів, таких як дерево, метал, пластик, скло та інші. Це дає змогу учням розширювати свій творчий потенціал і експериментувати з різноманітними техніками та матеріалами.

Таким чином, вивчення методики інкрустації на уроках трудового навчання не лише розширює знання та розвиває творчі здібності учнів, але й підготовлює їх до успішного вступу на ринок праці, де вимоги до фахівців стають все більш високими та різноманітними.

Список використаних джерел

1. Інкрустація деревини 16 серпня 2023. URL: <http://surl.li/swhiu>.
2. Станкевич М. Є. Українське художнє дерево. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002.

Людмила Перфільєва,
*к. біол. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університету імені Павла Тичини*

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ПРИ ВІДВІДУВАННІ ШКОЛЯРАМИ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «СОФІЇВКА» НАПН УКРАЇНИ

Однією з умов успішної організації екологічного виховання молодших школярів є чітке визначення його мети. Головною метою екологічного виховання має стати формування екологічного світогляду, мислення, розуміння і усвідомлення природного середовища, здатності до системного аналізу екологічних проблем і творчого їх розв'язання. Кінцевою метою екологічного виховання є формування особистості з високим рівнем екологічної культури.

Складовими екологічної культури є екологічний світогляд, екологічна свідомість, екологічні переконання, готовність до екологічної діяльності, відповідальне ставлення до оточуючого середовища.

Екологічна культура виступає як складова загальної культури особистості, що проявляється в конкретних знаннях, уміннях і навичках, свідомій екологічній поведінці, діяльності, відповідальному ставленні до охорони природи і є результатом екологічного виховання й формування екологічного світогляду.

Головна роль у вихованні екологічної культури учнівської молоді відводиться початковій школі, як базису для нарощування екологічного потенціалу молодшого школяра.

Так, у початкових класах забезпечуються елементарні знання про природу та взаємозв'язки у ній, взаємодію і взаємовплив людини і природи, розвиток ціннісного ставлення до природи як джерела задоволення естетичних, пізнавальних, рекреаційних та інших потреб особистості, формування елементів здорового способу життя та навичок екологічно доцільної поведінки.

При проведенні екскурсій при відвідуванні школярами НДП «Софіївка» НАПН України, ставимо на меті виховання екологічно грамотної людини, особистості, яка цінує життя і своє місце у світі живої природи, громадянина України, людини, яка цінує своє минуле і думає про майбутнє.

В роботі екскурсорода парку проводиться робота щодо виховання природовідповідності – від знань до діяльності, від діяльності до виховання, знання, отримані під час екскурсій, повинні бути реалізовані в практичній діяльності учня.

Екологічне виховання під час проведення екскурсій дендропарком набуло системності і стало невід'ємною частиною екскурсійного обслуговування.

Це акцентування на природоохоронній діяльності парку, заходів, участі в екологічних акціях, природозбережувальних проектах заповідних зон «Гаявина грибок» і територій, дотикових Верхнього ставу.

Змалечку важливо закріпити у свідомості кожної дитини, що людина – частина природи, тому від стану природи залежить життя людства.

Екологічне виховання слід починати із себе, свого будинку, на своїй вулиці, парку, скверу, міста. Усвідомлюючи свої можливості, спостерігаючи за діяльністю предків, дитина може з часом замислитись над майбутнім країни. Задля збереження довкілля, треба навчити її любити світ оточуючої природи.

Під час проведення екскурсії звертаємо увагу на проблеми екології, охорони птахів та місць їх природного існування, тварин, та місць їх утримання в урочищі «Звіринець», прогнозуємо результати особистої діяльності, формуємо екологічне мислення та виховуємо екологічну культуру гостей парку.

Підводячи підсумки екскурсійної діяльності робимо висновок щодо підходу у вихованні, екологічному зокрема, який утверджує особистість молодшого школяра як носія базових національних цінностей, як суб'єкта, здатного до організації своєї діяльності у світі на основі духовних ідеалів, моральних установок і моральних норм, який у такий спосіб протистоїть моральному релятивізму соціального середовища, водночас усвідомлюючи взаємозалежність, паритетність, суб'єктність стосунків з природою і суспільством.

Список використаних джерел

1. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов, Київ: Центр учбової літератури. 2013. 178 с.

2. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – 2-ге, перероб. і доп. Київ: Альтерпрес РА. 2012. 444 с.

Богдан Пех,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Валентин Білітюк,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ГУРТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ГЕОМЕТРИЧНОГО РІЗЬБЛЕННЯ

У наш час велике значення набуло виховання творчих здібностей та образного мислення учнів. У контексті, що включають практичну діяльність, а саме трудове навчання, це питання постало ключовим.

Геометричне різьблення є однією з найдавніших мистецьких технік, яка вимагає від митця не лише майстерності, а й уваги до деталей, точності та розвинених моторних навичок.

Ця техніка, яка зазвичай використовується в галузі оздоблення деревини, може бути корисною для розвитку творчості та особистому професійному спрямуванні учня.

Проте наразі більше уваги приділяється не мистецьким дисциплінам, а науковим та технічним, що може призвести до втрати можливостей для розвитку потенціалу учнів та утруднити їх вираження через мистецтво. Організація гурткової діяльності повинна бути невід'ємною складовою педагогічного процесу.

Проблема полягає в тому, що багато навчальних закладів не включають геометричне різьблення до навчальних програм, не оцінюючи його важливість для розвитку творчих та моторних навичок учнів. Це може призвести до втрати національних традицій, що виражаються в різних елементах геометричних різьблених фігур.

У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, важливо забезпечувати учням не лише технічні навички, але й розвивати їхню творчість та уяву.

Мистецтво може бути важливим засобом для розвитку цих навичок, і геометричне різьблення може бути ефективним способом стимулювання творчості та розвитку моторики.

Найпоширенішою формою позашкільної діяльності учнів є гурток. Учитель з технологій спрямовує діяльність учнів на досягнення максимального результату.

Більшість гуртків націлені на отримання готового виробу або його складової частини в кінцевому результаті.

Ціль занять у гуртку полягає в навчанні учнів систематично застосовувати власні знання і практичні навички для розробки технічних пристроїв, виробів декоративно-прикладного мистецтва. Крім того, вони сприяють розвитку творчого мислення, поглибленню уявлень про основи сучасного виробництва та вирішенню практичних виробничих завдань.

Заняття в гуртку означають постійну участь, тривале завдання та конкретний напрямок діяльності.

Участь у гуртках сприяє закладу освіти у вирішенні різних завдань:

- Освітні – поступове розширення науково-технічного знання, знайомство з основними напрямками науково-технічного прогресу, вирішення прикладних завдань для розуміння значення науки, техніки та їх розвитку.

- Виховні – виховання почуття любові і поваги до трудової діяльності, внесення свого внеску у творчу роботу, формування свідомого та відповідального ставлення до навчання та праці.

- Акцент на практичні навички включає в себе розвиток умінь роботи з технічною літературою, спеціалізованою документацією та показниками, а також підвищення та удосконалення технологічних, конструкторських та дослідницьких вмінь.

Залежно від спрямування роботи, гуртки можуть бути розділені на три основні типи:

1. Предметні гуртки.
2. Позапредметні гуртки.
3. Гуртки-курси.

Предметні гуртки об'єднують учасників за спільними інтересами у певній предметній галузі. Зазвичай такі гуртки діють у навчальних закладах, де проводяться заняття з розвитку навичок або вивчення певних предметів.

Наприклад, це можуть бути гуртки з математики, фізики, літератури або історії мистецтва. Учасники таких гуртків збираються для вивчення нового матеріалу, вирішення завдань, обговорень та проведення практичних занять. Такі гуртки допомагають учасникам поглибити свої знання та вміння в певній галузі, поза звичайним шкільним навчанням.

Позапредметні гуртки стоять поза навчальними предметами, але водночас надихаються ними.

Непередбачуваність уподобань учнів робить неможливим їх відтворення шляхом шкільних навчальних предметів. Зустрічаються випадки, коли учні прагнуть до занять, які є абсолютно неспіввідносними з будь-якими навчальними предметами, але мають деяку схожість з одним із них.

Гуртки-курси, що допомагають учням відчути себе професіоналами, мають важливе значення у вільний від навчання час.

Відомо, що зараз у загальноосвітніх навчальних закладах, де це можливо, здійснюється допрофесійна підготовка. Незважаючи на це, гуртки і курси не гублять своєї важливості. Це можна пояснити двома основними причинами:

- у зв'язку з сучасними вимогами виробництва зростає потреба у фахівцях різних спеціалізацій, що впливає і на процес навчання. Наприклад, при роботі на верстатах учні часто стикаються з необхідністю ремонту. Деякі учні, які вивчають професію верстатника, з зацікавленістю відвідують гуртки і курси, де можна дізнатися більше про ремонтну справу.

- навчальному процесу в школі приділяється дуже мало часу. Учні присвоюють найнижчі кваліфікаційні розряди, що не завжди задовольняє їх.

Вони прагнуть здобути більш глибокі знання і навички, тому відвідують заняття в гуртках і курсах.

Комплектування гуртка доцільно проводити в другій половині вересня, коли розв'язана значна частина шкільних організаційних питань. Комплектувати гурток бажано із учнів приблизно одного віку. Оптимальна кількість 15 чоловік. Одним із основних критеріїв прийому в гурток є інтерес до техніки чи декоративно-прикладного мистецтва, саме до тієї галузі, яка буде представлена.

Інформація про набір в гурток (короткі відомості про гурток, вікові обмеження, час і місце роботи) повинна бути своєчасно доведена до відома учнів.

В приміщенні, де проводиться запис в гурток, доцільно організувати виставку робіт учнів, яка відображає характер роботи даного гуртка.

На мою думку шляхи розв'язання даної проблеми повинні в себе включати:

1. Впровадження гурткової діяльності: Запровадження гурткових занять з геометричного різьблення може стати важливим кроком у вирішенні проблеми. Гурткова діяльність створює сприятливу атмосферу для розвитку творчих здібностей, де кожен учень може вільно виражати свою уяву та експериментувати з різними техніками.

2. Інтеграція в навчальну програму: Важливо включити геометричне різьблення в навчальну програму як окремий предмет або як частину інших мистецьких та технічних курсів. Це дозволить забезпечити рівний доступ учнів до мистецьких можливостей та сприятиме їхньому всебічному розвитку.

3. Підвищення кваліфікації педагогів: Вчителі мають бути підготовлені до викладання геометричного різьблення та володіти достатніми знаннями та навичками в цій сфері. Проведення тренінгів та семінарів з педагогами може сприяти покращенню якості навчання.

4. Активізувати підтримку батьківських комітетів, волонтерів, громадських діячів, міських адміністрацій, які можуть фінансово підтримати організацію гуртків.

Отже, організація гурткової діяльності з геометричного різьблення може стати важливим інструментом у розвитку творчих та моторних навичок учнів.

Проте, для досягнення максимального ефекту необхідно ретельно розробити план впровадження, забезпечити належну підготовку педагогічного персоналу та забезпечити достатню підтримку з боку адміністрації.

Тільки таким чином ми зможемо створити сприятливі умови для розвитку творчості та самовираження кожного учня.

Список використаних джерел

1. Тумаш А. В. Виховний потенціал гурткової роботи [Електронний ресурс] / Алла Василівна Тумаш. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/navchalno-metodichniy-posibnik-vihovniy-potencial-gurtkovo-roboti-144683.html>.

2. Роль гурткової роботи у розвитку творчих здібностей учнів [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://xn--80aaa3bfik1fb.xn--j1amh/>.

3. Чекамова С. Методичні рекомендації щодо організації гурткової роботи у ЗЗСО [Електронний ресурс] / Світлана Чекамова. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://envk1.blogspot.com/p/blog-page_90.html.

Ольга Подзизей,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олена Клюд,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ НА ЗАНЯТТЯХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У сучасному освітньому середовищі актуальність та значущість вивчення народних ремесел на заняттях трудового навчання відображається в контексті збереження культурної спадщини, розвитку творчого мислення та підтримки розвитку унікальних навичок учнів. Поглиблене вивчення ремесел стає не лише засобом передачі традиційних знань, але й ефективним інструментом для формування компетентностей, необхідних у сучасному світі.

Народні ремесла несуть у собі безмежний потенціал культури народу, що впливає на формування його особистості та національного світогляду, формує характер і духовний світ. Через декоративно-прикладне мистецтво, яке є вічним скарбом моральних і духовних досягнень народу і відображає стилі різних епох і регіонів, зберігаються цінні традиції, вивчається історія, світогляд та моральні цінності наших попередників, утверджуються основи культурно-духовного багатства українського народу.

За думкою вчених, таких як Д. Антонович, В. Винниченко, О. Воропай, М. Грушевський, М. Гончаренко, Є. Маланюк та інші, успішне формування творчої, всебічно розвиненої особистості з високим рівнем національної самосвідомості можливе саме в рамках національної культури, використовуючи досягнення традиційної педагогіки. Багато вчених культури та педагогів-дослідників, таких як В. Афанасьєв, С. Божович, С. Герасимов, Д. Джола, І. Зязюн, Н. Кочережко, С. Предко, відзначають важливу роль вивчення народних ремесел у естетичному, моральному та трудовому вихованні молодого покоління. Роботи дослідників, таких як А. Блахут, Л. Єнтіс, Б. Лихачов, С. Мусієнко, А. Полещук, Т. Сиротенко, С. Чебоненко та інших, свідчать про те, що використання народного декоративно-ужиткового мистецтва у педагогічному процесі сприяє збагаченню та розширенню знань з

історії та розвитку культури України, а також збільшує практичну діяльність учнів на уроках трудового навчання.

Художні ремесла – це різноманітні види ручної праці, що спрямовані на створення об'єктів з метою естетичного задоволення. Це може включати в себе різноманітні техніки та мистецькі прийоми, такі як в'язання, вишивка, кераміка, різьблення по дереву, обробка металу тощо. Художні ремесла не лише створюють красу та естетичне задоволення, але й передають культурні та історичні цінності, зберігаючи традиції та майстерність поколінь. Вони є важливою складовою культурної спадщини суспільства, відображаючи його ідеали, звичаї та технологічний рівень розвитку.

Українські народні іграшки, такі як ляльки-мотанки, веретенниці, каруселі та інші, відомі своєю простотою форм та яскравими народними орнаментами.

Особливе місце серед Українських ремесел займає вишивка, яка має давню історію в українському народі. Вишивані вироби не лише вражають своєю красою та витонченістю, але й мають глибокий символічний зміст, який відображає традиції, віру та історію українського народу.

Крім того, в Україні розвинутий текстильний промисел. Традиційне ткацтво та виробництво вовняних та лляних тканин відіграли важливу роль у житті українців, зокрема, у формуванні їхнього одягу та предметів побуту.

Гончарство також має давню історію в Україні, особливо в регіонах, де видобувають глину. Гончарі виробляють різноманітні посуду, включаючи глечики, миски, тарілки та інші предмети, використовуючи традиційні техніки та зразки оздоблення.

Писанка – це писане яйце, яке використовується як символ Великодня в українській культурі. Мистецтво писанкарства передбачає розписування яєць в різних кольорах та орнаментах за допомогою воску та фарб. Українські килими відомі своєю унікальною красою та високою якістю виконання. Традиційно вони робляться вручну з використанням природних матеріалів та традиційних орнаментів та інші предмети, використовуючи різноманітні техніки різьблення.

Це лише кілька прикладів того, наскільки різноманітними є ремесла в Україні. Кожен з них має свою власну історію, традиції та культурне значення для українського народу.

В останні роки зросло прагнення суспільства до відродження національних духовно-матеріальних цінностей що, в свою чергу, ставить перед педагогічною наукою завдання розробки змісту, засобів, методів, організаційних форм навчання школярів народному декоративно-ужитковому мистецтву.

Уроки трудового навчання, заняття гуртка та час, проведений поза уроками, можуть стати важливим моментом для знайомства учнів із народними ремеслами. Варто вчити їх мистецтву розпису та випалювання по дереву, основам ткацтва та килимарства, навичкам вишивки та бісероплетіння, а також мистецтву виготовлення народних іграшок та писанкарства. Необхідно пам'ятати і про такі важливі аспекти народної творчості, як витинанка, створення штучних квітів, мистецтво макраме та в'язання на спицях і гачком, а також виготовлення сувенірів з різноманітних матеріалів і використання соломки для інкрустації.

Кожна з цих технік допомагає дитині розглядати світ навколо з нової перспективи, розвиває в ній почуття краси, а також виховує почуття патріотизму та гордості за багату культурну спадщину свого народу, до якого вона належить.

Кожен вчитель має своє власне унікальне проведення занять, і кожен з них використовує власні методи для зацікавлення дітей. Однак у всіх них спільне завдання – зберігати та розвивати духовне надбання нашого народу, пробуджувати національну свідомість, інспірувати любов до всього прекрасного, до нашого народу та рідної України.

Українська система освіти перебуває у процесі реформування, яке відповідає глобальним тенденціям, спрямованим на підтримку творчого розвитку та критичного мислення особистості, а не лише на заучування фактів. Це впливає на підхід до навчання, зокрема, у роботі над трудовим навчанням.

Методика вивчення народних ремесел на уроках трудового навчання передбачає кілька етапів активізації учнів:

- пізнавальний етап, що характеризується нагромадженням знань про народні ремесла;
- емоційно-змістовий етап, завдання якого полягає у розвитку здатності до художньо – творчого переживання і співпереживання, у формуванні морально-етичних уявлень;

- художньо-діяльний етап, який полягає у практичній реалізації засвоєних знань про народні ремесла, у формуванні навичок виготовлення певних виробів.

Знайомство з народними ремеслами проходить у кілька етапів. Введення в тему починається з огляду народних виробів, вступного розповіді про їх походження, історію, значення в культурі та побуті народу.

Демонстрація навичок. Учитель може продемонструвати основні техніки та прийоми виготовлення виробів, показуючи етапи їх створення.

Практичні вправи. Учні залучаються до практичної роботи, виготовляючи власні вироби за обраною технікою. Цей етап сприяє розвитку творчих здібностей та моторики. Аналіз та обговорення. Після завершення практичної частини уроку відбувається аналіз виготовлених виробів, обговорення особливостей та результатів роботи. Рефлексія та оцінювання. Учитель разом з учнями рефлексують над процесом навчання, визначаючи сильні та слабкі сторони, і надають об'єктивну оцінку виконаної роботи.

Позитивний вплив на формування моральних якостей матиме бесіда педагога з дітьми про народних умільців: як вони організовують своє робоче місце; як зручно розташовують все необхідне для роботи; економно витрачають матеріали, зосереджено працюють, дбають, щоб робота була гарною охайною. Доцільно організувати зустріч з майстрами свого регіону. Саме такі бесіди сприятимуть виробленню елементарних навичок дотримання культури та естетики праці, самостійності та взаємоповаги.

Цікавим буде такий прийом на закріплення знань про народні ремесла, як створення ігрової ситуації (або проведення розваг), наприклад «Ярмаркування» (діти купують різні вироби народних ремесел і розповідають якомога більше про них).

В іншому випадку процес розподілу на операції, кожна з них вивчається окремо. При цьому формування в учнів предметної компетентності з технології обробки матеріалів при виготовленні предметів та речей проходить поступово.

Успішність формування предметних дизайнерських, технологічних та економічних компетентностей залежить від здатності дитини аналізувати завдання, вибирати найдоцільніші дії та способи його виконання, додержання послідовності дій. У рамках Нової української школи рекомендується широке та систематичне вивчення

народних ремесел, що сприяє розвитку творчих здібностей, національної свідомості та поваги до власної культурної спадщини. Для ефективного впровадження цієї теми до навчального процесу пропонуються такі рекомендації. Вивчення народних ремесел може бути інтегровано з іншими предметами, такими як історія, мистецтво, технології та етнокультурна освіта.

Загалом, вивчення народних ремесел на уроках трудового навчання відкриває широкі можливості для комплексного розвитку особистості учня, формування його культурної та соціальної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Масол Н. М. Вивчення народних ремесел на уроках трудового навчання. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 542 с.
2. Савченко О. Я. Народні ремесла в системі трудового навчання школярів. Київ : Педагогічна думка, 2010. 195 с.
3. Стельмашенко Л. М. Українська народна педагогіка. Київ : Освіта України, 2012. 233 с.

Ольга Поліщук,
*викладач-стажист кафедри виховних технологій та
педагогічної творчості,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Організація освітньої діяльності в позашкільних навчальних закладах передбачає об'єднання цілей і завдань освіти, виховання та розвитку. Їх реалізація уможливорюється дотриманням вимог до якості освіти, визначених сучасними інтеграційними процесами в європейському освітньому просторі, та побудовою навчально-виховного процесу в контексті реалізації принципів соціалізації та гуманізації позашкільної освіти і виховання [1].

Позашкільна освіта є важливою складовою системи освіти, метою і завданням якої є розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, національно-патріотичне виховання, формування моральних цінностей, здобуття первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для соціалізації, подальшої самореалізації та

професійної діяльності. В умовах воєнного стану організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти стає надзвичайно важливою для забезпечення нормального функціонування суспільства та підтримання духовного розвитку дітей та молоді.

На сьогодні пріоритетом у педагогічній діяльності кожного педагогічного працівника закладів позашкільної освіти всіх типів є національно-патріотичне виховання дітей та молоді відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженої наказом МОН від 06.06.2022 N 527, зі змінами від 23.06.2022 N 586.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді набуло особливого значення для зміцнення національної свідомості, обороноздатності та патріотизму. Педагогічні працівники закладів позашкільної освіти мають важливе завдання – формувати у своїх вихованців розуміння історії своєї країни, цінностей, національної ідентичності та готовності захищати їх. Для цього вони використовують різноманітні форми та методи роботи, зокрема ігрові та практичні завдання, виховні заходи, екскурсії, дискусії тощо. Важливим також є створення позитивної атмосфери патріотизму та громадянської відповідальності серед учнів [3].

Крім того, педагогічні працівники надають перевагу підтримці дітей, які можуть відчувати стрес або тривогу через воєнні події, і забезпечують їм необхідну психологічну підтримку та безпеку. Психосоціальна підтримка надається для дітей та дорослих, як групам так і індивідуально. Проводяться заходи у форматі груп підтримки, занять з елементами творчості, сімейних заходів, занять для дітей, активних ігор, заходів з метою соціальної згуртованості тощо. Дані заходи мають на меті підвищити стійкість окремих людей, сімей та спільнот, знизити рівень стресу, зняти емоційну напругу та навчити, як можна самому потурбуватися про себе і своїх рідних [5].

Заклади позашкільної освіти на підконтрольній Україні території, крім освітньої, виховної функції, виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи психологічну підтримку та організовуючи змістовне дозвілля для дітей із числа внутрішньо переміщених осіб. Крім того, сьогодні ці заклади ефективно займаються патріотичним вихованням дітей та молоді, організовуючи військово-патріотичні заходи, благодійні, волонтерські акції тощо.

Після початку бойових дій на території України багато дітей та їхніх родин мігрували до західних областей України та за кордон. На

територіях, де бойові дії не велися, ЗНЗ продовжують надавати позашкільну освіту місцевим дітям молодшого шкільного віку та дітям з внутрішньо переміщених сімей.

Більшість працюючих вчителів здійснюють навчання за дистанційною або змішаною формою. В умовах воєнного стану значно зросло навантаження на заклади позашкільної освіти західної території нашої країни, до яких належать: Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська, Хмельницька та Чернівецька області, які надають освіту в офлайн-форматі. У зв'язку з цим у закладах освіти формується безпечне освітнє середовище, зміст освіти, форми і методи роботи з дітьми та молоддю, які спрямовуються на адаптацію до нових умов.

З огляду на існуючу загрозу психічному здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану Міністерство освіти і науки України у співпраці з Інститутом модернізації змісту освіти розробило методичні рекомендації для вчителів під назвою. «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» [2].

Важливою формою позакласної та позашкільної роботи з посилення національно-патріотичного виховання учнівської молоді стала Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»). Фестиваль «Ватра», «Воїни: історія українського війська», «УПА – нескорена армія», «Козацтво – Гетьманщина», «Відун», чотириетапний конкурс на тему «Люди перших визвольних змагань», добрі справи «За перемогу» та «Станьмо всі на захист мальовничої України». Традиційно, незважаючи на війну, в регіонах почали діяти літні школи з різних дисциплін. Також на постійній основі працює безкоштовна онлайн-школа, де діти можуть вивчати основи програмування на Java; викладачі Інституту історії та реконструкції УДМСУ постійно беруть участь у волонтерській роботі, надаючи одяг, продукти харчування та медикаменти внутрішньо переміщеним особам.

Основними завданнями розвитку позашкільної освіти у воєнний і найближчий повоєнний періоди є: організація освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти з урахуванням фактора місця їх розташування та спроможності закладу щодо надання освітніх послуг в умовах воєнного стану; відновлення мережі ЗПО з дотриманням принципів безбар'єрності, забезпечення доступності, високої якості освіти на рівні міжнародних стандартів; створення креативного

освітнього середовища з урахуванням європейського досвіду, розвиток матеріально-технічного забезпечення ЗПО відповідно до сучасних вимог; подальше посилення національно-патріотичного виховання з метою формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації [4].

Список використаних джерел

1. Про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році.

URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS37277> [дата звернення 25.04.2024].

2. Про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти у 2023/2024 навчальному році

URL: https://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/89881/ [дата звернення 28.04.2024 року].

3. Куделько С. Г. Особливості діяльності позашкільної освіти як складової частини системи освіти України в сучасних умовах. ВКР. Чернівці, 2023 р.

4. Литовченко О. Заклади позашкільної освіти України в умовах війни: освітня, просвітницька, громадська діяльність. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. Вип. 26. Кн. 1. 2022. С. 213- 225.

5. Корнієнко А.В. Освітня діяльність закладів позашкільної освіти в умовах бойових дій// Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. Вип. 26. Кн. 1. 2022. С. 190-198.

Людмила Роєнко,

к. пед. н., доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТРУДОВОЇ АКТИВНОСТІ: ВІКОВИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі, де все більше цінується праця та самостійність, важливо допомогти молодшим школярам розвинути трудову активність. Як засвідчує аналіз літератури, кожна вікова група учнів молодшого шкільного віку має свої психофізіологічні особливості, врахування яких допоможе правильно моделювати педагогічний процес з метою формування у школярів трудової активності у предметно-перетворювальній діяльності.

Молодший шкільний вік визначають як період поступового переходу від ідей, знань і практичних дій, сприйнятих від дорослого, до власних переконань і обґрунтування мотивів діяльності. Молодший школяр набуває змістової інформації про предмети навколишнього світу: чітко диференціює їх властивості. Значного розвитку досягає сприймання, пам'ять, уява, діти здатні до узагальненого пізнання маловідомих об'єктів.

Якщо праця для дошкільника – це в основному праця з самообслуговування, то у школяра вона пов'язана із спільними задачами сім'ї і школи. Дошкільнику, як правило, дають окремі незначні доручення: кудись піти, щось принести, виконати.

Перед дітьми ж шкільного віку ставляться більш складні завдання. Праця в цьому віці набирає характеру трудової діяльності, що складається з ряду дій. Досвід показує, що учні, які в сім'ї мають певні трудові обов'язки, краще вчаться і в них формується позитивне ставлення до праці. Завдання дорослих так організувати і спрямувати трудову діяльність молодших школярів, щоб досягти максимальної самостійності, розумової активності дитини в процесі праці.

Психологічний портрет дитини молодшого шкільного віку розкрив Л. О. Наумов [1]. Семирічну дитину він характеризує як таку, що багато обмірковує, «сортуює», тому вона більше інтеровертована (тобто націлена на свій внутрішній світ), ніж у шість років. Вона прагне «перетворити» життєвий досвід, намагається з'ясувати для себе досвід, набутий у школі, у взаєминах із новими друзями-однокласниками стає більш емоційною.

Семирічна дитина емоційно стійка; вона більш податлива, ніж рік тому. На її поведінку можна впливати за допомогою різних методів, зокрема заохочень і покарань. Дитина цього віку схильна до «самоспоглядання», до роздумів і міркувань, вона хоче з'ясувати для себе заново набутий досвід і створити чіткішу картину навколишнього світу і самої себе в цьому світі.

Восьмирічний школяр не такий чутливий, як семирічний, менш націлений на себе. Він сприйнятливий для будь-якого досвіду, активний, шукає нових вражень і нових друзів. Часто восьмирічки дуже швидкі і нетерплячі.

У восьмирічної дитини виявляється схильність до оцінних дій. Вона піддає оцінці все: те, що відбувається з нею й іншими, свої власні вчинки і вчинки інших. В цьому виявляється її бажання стати дорослою.

Дитина восьми років любить перебільшувати: з метою когось здивувати, чи привернути до себе увагу.

Проте, приступаючи до якоїсь справи, для якої у неї ще не вироблені навички, дитина відчуває внутрішній неспокій, непевність. Однак сказати про це не наважується.

Розум восьмирічного учня завжди потребує нової інформації; інтереси виходять за рамки шкільної програми. Любить дивитися телевизор і читати. Але цими захопленнями, зокрема читанням, треба ненав'язливо керувати, щоб не згасити інтерес до них.

Як зазначає Л. О. Наумов, дев'ятирічний вік – в основному продовження і розширення того, що було у восьмирічному. Дев'ятирічна дитина дуже швидка, але навчилася вже володіти собою, керувати своїми рухами і тому не така різка і поривчаста, ніж рік тому. Інтереси дев'ятирічного теж дуже широкі, але визначаються не лише тим, що він бачить у цю мить, а й пам'яттю, внутрішніми перевагами; обдуманно вибирає вид заняття [1].

Його оцінки самого себе і свого оточення обґрунтованіші і глибші, ніж рік тому, він здатний відчувати і виражати більш тонкі і складні переживання. У порівнянні з восьмирічним, у дев'ятирічного яскравіше виражена індивідуальність інтересів, смаків, звичок.

Дев'ятирічний характеризується прагненням до вдосконалення своїх умінь і навичок, готовий робити одну й ту ж справу, поки не оволодіє потрібною навичкою, поки не прийдуть майстерність і легкість. Вміє критично оцінювати власні здібності і володіє «самодисципліною». У дев'ять років чітко проявляються ті чи інші здібності в навчанні.

У дев'ятирічного школяра виробляються певні етичні поняття. Він починає розуміти, що таке чесність, правдивість, кривда. Поняття «справедливість» займає велике місце в думках і розмовах дітей. Дев'ятирічний може визнавати правоту своїх суперників під час ігор, виконання трудових завдань. Його важко відірвати від того, що йому подобається [1].

Отже, розвиток особистості молодшого школяра становить складну систему різноманітних структур, що взаємодіють і взаємозв'язані одна з одною в процесі навчальної і трудової діяльності. Формування трудової активності молодших школярів у предметно-перетворювальній діяльності доцільно здійснювати з урахуванням їх психофізіологічних особливостей, що допоможе

правильно моделювати педагогічний процес з метою стимулювання трудової активності.

Список використаних джерел

1. Наумов Л. О. За роком рік М. : Знання, 1978. 95 с.
2. Скрипченко О. В. Особливості психічного розвитку учнів підготовчих і 1-3 класів загальноосвітньої школи. Київ, 1984. 127 с.

Роман Романюк,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*
Валентин Білітюк,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

РОЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ 6 КЛАСІВ

Сьогоднішня школа перебуває в періоді інтенсивних змін, що характеризується значними трансформаціями в системі освіти. Науково-педагогічний потенціал зростає, і досягається підвищення якості викладання основних наукових предметів. Водночас, виникає необхідність в нових підходах до організації навчального процесу, оскільки традиційні методи не завжди відповідають сучасним вимогам.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті» підкреслюється необхідність, щоб система освіти спрямовувалася на створення інноваційного характеру навчально-виховної діяльності. Інноваційний підхід до навчання спрямований на розвиток творчої особистості та формування у ній нестандартного мислення. Необхідно розглядати нові підходи до навчального процесу через призму можливостей дидактичної гри, яка може стимулювати активність у навчанні та сприяти пізнанню. Гра може навчити дитину творчому мисленню, розвинути уяву, допомогти у розкритті її індивідуальності. Вона також сприяє позитивній мотивації до здобуття знань, стимулює роботу інтелектуальних і вольових функцій, а також посилює бажання до самоосвіти. Використання гри в навчанні сприяє формуванню стійкого інтересу до предмета.

Деякі дослідники розглядають гру як ефективний метод для повторення, закріплення та поглиблення вже вивчених знань, тоді як інші вбачають можливості дидактичної гри у сприянні засвоєнню нових концепцій. Використання навчальних ігор сприяє досягненню виховних цілей та формуванню професійних навичок. Згідно з педагогічною наукою, діяльність, яка спрямована на розвиток особистості, є ключовим чинником у всебічному зростанні людини. Ця діяльність сприяє розвитку нахилів та творчих здібностей, виявленню інтересів, розкриттю самостійності, активності та винахідливості. Найбільш оптимальною для розвитку дитини є та діяльність, яка сприяє розвитку її творчих здібностей.

Незважаючи на те, що навчання є головною сферою діяльності учнів у школі, гра залишається важливим елементом протягом всього навчального процесу, активізуючи навчальну, трудову, спортивну та громадську діяльність. Дитяча активність і бажання діяти, творити та змінювати світ проявляються найкращим чином під час гри. Видатні педагоги і психологи, такі як Ю. Азаров, Ш. Амонашвілі, Л. Виготський, В. Сухомлинський, Д. Ельконін, надавали велике значення грі та її ролі у розвитку дітей. Згідно з їхніми дослідженнями, без гри неможливо досягти повного розумового розвитку дитини: вона грає, тому що розвивається, і розвивається, тому що грає.

Різні автори розглядають сутність гри як дидактичної категорії по-різному: як форму навчання, як дидактичний інструмент і метод, який забезпечує оптимальне досягнення навчальних цілей. В. Семенов розглядає дидактичну гру як специфічний спосіб регулювання поведінки особистості і складну систему людської діяльності, що виникає внаслідок взаємодії гри та навчання. Т. Жалкіна вбачає гру як важливий засіб розвитку розумової активності дітей і стимулювання їхнього інтересу до процесу пізнання. Загалом, гра в дидактичних умовах відтворює певні аспекти суспільного досвіду. Її ціль – навчати, розвивати та виховувати, моделюючи та імітуючи дійсність і операції учасників.

У сучасній системі освіти ігрові форми навчання відіграють ключову роль, оскільки вони значно впливають на рівень засвоєння навчального матеріалу учнями за обсягом, глибиною та свідомістю. Учні краще засвоюють знання та навички, якщо вони здобуті у процесі активного самостійного пошуку, і ці знання стають більш стійкими. Використання ігрових методів на уроках технологій учнів 6

класів сприяє розвитку творчих здібностей учнів усіх вікових категорій, підвищує їхній інтерес до навчання, сприяє розвитку розумових здібностей та оптимізує процес навчання.

Будь-яка гра спрямована на розвиток загальних здібностей до творчості, а не лише окремих. Під час різних ігор вирішуються різноманітні творчі завдання, наприклад, в інтелектуальних іграх потрібно швидко прийняти правильне рішення у нестандартних ситуаціях, а в сюжетно-рольових – розробити та зобразити вигадані сюжети.

Структура дидактичних ігор включає кілька ключових компонентів, які виділяються більшістю дослідників: навчальне завдання, ігрову дію або елемент, правила та висновок або завершення гри.

Використання дидактичних ігор є важливим методом для активізації навчальної діяльності учнів. Гра сприяє створенню пізнавального інтересу, підвищує увагу до матеріалу, збільшує працездатність та відчуття відповідальності. Дидактичні ігри також спонукають учнів розвивати власні знання та шукати шляхи їх удосконалення, а також надихають їх на пошук нових ідей.

Гра вимагає від учасників активного віддання енергії, розумового напруження, самостійності та витримки. Це стає джерелом задоволення через виклик, який вона ставить перед ними.

Проведення ігор може відбуватися до, під час або після вивчення нового матеріалу, або навіть стати основою для організації всього навчального процесу. У першому випадку, гра базується лише на досвіді учасників, який може бути недостатнім. Хоча гра може повернути інтерес, відсутність необхідних знань може ускладнити її проведення. Використання вже наявних знань робить гру більш змістовною та якісною.

Основними елементами гри є сценарій, ігрова ситуація та правила. Сценарій включає опис ігрової ситуації, правила гри та характеристику обстановки. У правилах фіксуються ролі гравців та матеріали, що регулюють їхню діяльність. Поведінка учасників гри є ключовим аспектом. Вибір часового режиму та створення реалістичної обстановки мають велике значення. Регламент гри визначає порядок та загальні вимоги до її проведення.

Однією з важливих функцій гри є звільнення учасників від рутинної роботи. Підготовка і відтворення системи ігор вимагає від вчителя глибоких знань та підготовки. Комплексний підхід є

ключовим для використання гри в навчальному процесі, оскільки він спрямований на формування позитивного ставлення до навчання та сприяє розвитку гуманних взаємин між учнями. Дидактичні ігри є важливим елементом цього комплексного підходу, оскільки вони дозволяють реалізувати принцип проблемності у процесі пізнавальної діяльності.

Вибір гри залежить від її мети, враховуючи вікові особливості учасників, рівень освіти, умови проведення та кількість людей, а також наявність необхідного обладнання.

Пояснення гри також має важливе значення для успішного її проведення. Ефективне пояснення повинно бути коротким і послідовним, включаючи назву гри, ролі учасників, хід гри, мету та правила.

Програма технологій для учнів 5-6 класів включає в себе різні розділи, які відкривають можливості для використання ігрової діяльності на уроках технологій. Існує значна кількість науково-методичних розробок, включаючи кросворди, які використовуються для вивчення різних тем технологій.

Визначення ролі дидактичної гри в структурі уроку та поєднання елементів гри і навчання залежать від правильного розуміння вчителем функцій дидактичних ігор та їх класифікації (навчальні, контрольні, узагальнюючі), а також від вміння використовувати їх відповідно до навчальних завдань уроку.

Ефективність використання ігор на різних етапах уроку різна. Під час оволодіння новими знаннями можливості дидактичних ігор відстають від традиційних методів навчання. Саме тому ігрові форми занять частіше використовуються для перевірки навчальних результатів, формування умінь та навичок.

Визначення ролі дидактичних ігор в структурі уроку та поєднання елементів гри і навчання залежать від правильного розуміння вчителем функцій дидактичних ігор та їх класифікації (навчальні, контрольні, узагальнюючі), а також від вміння використовувати їх відповідно до навчальних завдань уроку.

Ігрова технологія відрізняється від інших методів навчання тим, що дозволяє учневі особисто брати участь у функціонуванні системи, яку він вивчає, та надає можливість поглиблено пережити певний період умов, що дуже схожі на реальність.

Основними передумовами успішного використання дидактичних ігор у роботі з учнями є наступні фактори: створення

ігрового оточення; органічне впровадження гри у навчальний процес, врахування вікових особливостей учнів; емоційна готовність самого вчителя до ігрової діяльності (емоційне заохочення); створення емоційного настрою у самої дитини.

Використання на уроках трудового навчання дидактичних ігор робить процес навчання захопливим, створює позитивний настрій у школярів і полегшує засвоєння навчального матеріалу. Різноманітні ігрові дії, за допомогою яких вирішується те чи інше розумове завдання, підтримують і посилюють інтерес до навчального предмета. Отже, дидактична гра на уроці є важливим засобом навчання, що допомагає розвивати пізнавальну активність.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка. Київ: Академія, 2001. 576 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2015. 450 с.
3. Куліш І. М. Застосування дидактичних ігор у навчальному процесі. Нові технології навчання. Київ: НМЦ ВО, 2018. Вип. 33. С. 174–175

Аліна Росоловська,

*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Олена Ящук,

*к. пед. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СЕНСОРНИХ ПРОЦЕСІВ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ СПРИЙМАННЯ

У сучасному глобалізованому світі початкова освіта має за мету всебічно розвинути дитину, сформувані її компетенції, допитливість, а також навички спостереження та дослідження навколишнього світу. Важливу роль у досягненні цієї мети відіграє розвиток сенсорної сфери молодших школярів, створення цілісної системи їхнього сенсорного розвитку.

Перцепція, або сприйняття – це складний психологічний процес, який визначається як усвідомлене відображення дійсності, що оточує людину, за допомогою її органів чуття. Це активний процес, в якому людина не просто пасивно отримує інформацію, а інтерпретує її, аналізує та організовує, ґрунтуючись на своєму досвіді, знаннях та

очікуваннях. Перцепція завжди передбачає два елементи: об'єкт, який сприймається, і суб'єкт, який сприймає. Об'єкт може бути будь-яким предметом, явищем або подією, а суб'єкт – людиною або твариною [1].

У наукових джерелах аргументовано необхідність спеціально організованого навчання дітей перцепції (Я. Коменський, Ж. Руссо, Й. Песталотці, Ф. Фрєобель, А. Дістервег, К. Ушинський, М. Корф, М. Монтесорі, С. Русова, В. Сухомлинський, О. Савченко); виявлено особливості розрізнення молодшими школярами певних зовнішніх властивостей предметів і явищ (О. Галкіна, О. Гармаш, С. Науменко, Р. Петрина, О. Чернюшок); визначено форми, методи та засоби вдосконалення чуттєвої сфери школярів у різних видах навчально-пізнавальної діяльності (Н. Бібік, О. Біда, М. Богданович, М. Вашуленко, І. Веремійчик, Т. Гільберг, І. Грущинська, Н. Котелянець, О. Красовська, Н. Листопад, Г. Лищенко, Е. Печерська, О. Ростовський, О. Савченко, Т. Сак, С. Скворцова, В. Тименко, Л. Хлебникова); висвітлено історико-педагогічні основи сенсорного виховання молодших школярів у минулому столітті (В. Чорна) [2].

Інформацію про об'єкти перцепції ми отримуємо за допомогою наших органів чуття: зору, слуху, нюху, смаку та дотику. Внаслідок перцепції в нашій свідомості формуються перцептивні образи, які є більш складними та структурованими, ніж просто сукупність відчуттів. Перцептивні образи не є точними копіями об'єктів, що сприймаються. Ми інтерпретуємо отриману інформацію на основі нашого досвіду, знань та очікувань. Перцепція тісно пов'язана з діяльністю. Ми краще сприймаємо те, що пов'язано з нашими цілями, потребами та інтересами. Перцепція забезпечує контакт людини з середовищем, адже інформація, отримана ззовні, стає основою для навчання та формування індивідуального досвіду.

Формування перцепції не обмежується початковою школою, тому виникає потреба в наступності між дошкільною та початковою ланками освіти, а також між першим та іншими рівнями загальної середньої освіти. Недостатнє охоплення дітей дошкільними закладами, різний рівень функціональної готовності аналізаторів у першокласників, логопедичні та інші вади у дітей – все це робить проблему сенсорного розвитку молодших школярів актуальною.

Існує багато психолого-дидактичних досліджень особливостей сенсорної сфери дитячої особистості. Перцептивні процеси

вивчаються психологією сприйняття, яка досліджує закономірності, принципи та властивості чуттєвого відображення матеріальної дійсності.

Дослідження розкривають, як формуються перцептивні дії, яку роль відіграють моторні компоненти, та як вони залежать від модальності. Доведено, що формування перцептивних дій відбувається поетапно, з інтеріоризації зовнішніх матеріальних форм дій у внутрішні, психічні. Сенсорні еталони – це системи чуттєвих ознак предметів і явищ довкілля, які діти повинні засвоїти [3]. Дослідження вивчають, як розвивається сприйняття з віком, та які види продуктивної діяльності є ефективними для формування перцептивних дій у дітей різного віку.

Дослідження підтверджують, що для розвитку перцепції потрібне цілеспрямоване навчання. Розроблені різні методи та засоби, які можна використовувати для розвитку сенсорної сфери школярів у різних видах навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, теорія формування перцептивних дій безпосередньо пов'язана з ідеєю культурно-історичного розвитку чуттєвого відображення і значно відрізняється від інших концептуальних підходів тим, що співвідносить перцепцію як із самим суб'єктом, так і з формами його взаємодії з оточенням. У руслі цієї теорії продуктивно вивчається залежність сприймання від характеру предметно-практичної діяльності людини, формування перцептивних процесів в умовах цілеспрямованого навчання.

Підсумовуючи вищевикладене, варто відзначити, що на сучасному етапі розвитку психологічних досліджень немає одномірних лінійних схем аналізу: чуттєві процеси вивчаються на різних рівнях організації та в різних системах взаємозв'язків. Тому існування багатьох напрямів і методів вивчення сприйняття є природним фактом, обумовленим різноманіттям чуттєвих явищ.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Барбашова І. А. Конструювання змісту навчання молодших школярів перцепції. *Педагогіка та психологія*: зб. наук. пр./за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. Х.: Смуґаста типографія, 2016. Вип. 52. С. 38–47.
3. Львовчкіна А. М. Основи екологічної психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2004. 136 с.

Анна Руда,
*студентка ОС «Магістр» факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ

У сучасному світі інформація та цифрові технології набувають все більшої цінності, адже штучний інтелект стрімко проникає у всі сфери життя. Це робить навчання основам цифрової безпеки надзвичайно актуальним, і розпочинати його слід вже з раннього віку. Система освіти, окрім відповідності викликам цифрової епохи, має й надалі виконувати свої традиційні функції [3].

Штучний інтелект (ШІ) – це динамічно розвиваюча галузь інформатики, яка прагне створити комп'ютерні системи, здатні мислити та вирішувати завдання, подібно до людей. У сучасному світі, де цифровізація стає нормою життя, ШІ посідає одне з пріоритетних місць серед найперспективніших напрямків розвитку [2].

Не існує єдиного, загальноприйнятого визначення штучного інтелекту (ШІ). Різні автори пропонують власні інтерпретації, які можна узагальнити так:

1. розв'язання задач, що потребують людського розуміння: цей підхід зосереджується на навчанні ШІ виконувати тести інтелекту, подібно до людей. Це передбачає розробку методів розв'язання задач за аналогією, застосування дедукції та індукції, а також накопичення та використання базових знань;

2. розв'язання задач без існуючих методів: ШІ може використовуватися для розв'язання задач, для яких не існує алгоритмів або традиційні методи є неефективними, наприклад, через обмеження часу чи пам'яті;

3. моделювання людської вищої нервової діяльності: деякі дослідники розглядають ШІ як спробу відтворити та зрозуміти принципи роботи людського мозку;

4. Системи, здатні навчатися: інші дослідники визначають ШІ як системи, які не лише володіють знаннями, але й здатні навчатися та адаптуватися до нових умов [4].

Варто зазначити, що всі ці визначення не є виключно вірними чи хибними. Вони відображають різні аспекти ШІ, а його справжня природа та потенціал ще до кінця не досліджені.

Запровадження ШІ-технологій в роботу вихователя відкриває нові можливості для покращення якості освітнього процесу, персоналізації навчання та індивідуального підходу до кожної дитини.

Виділимо *переваги* використання штучного інтелекту у роботі вихователя:

- системи штучного інтелекту можуть аналізувати дані про успішність кожної дитини, її сильні та слабкі сторони, на основі чого створювати персоналізовані навчальні плани та завдання. Це дозволяє оптимізувати процес навчання, роблячи його більш ефективним та цікавим для кожної дитини;

- може звільнити вихователя від виконання рутинних завдань, таких як ведення документації, перевірка робіт, складання звітів. Це дозволить йому більше часу приділяти безпосередній роботі з дітьми, плануванню цікавих занять та наданню їм індивідуальної уваги;

- технології штучного інтелекту можуть використовуватися для створення інклюзивного освітнього середовища, яке буде доступним для дітей з різними особливостями розвитку. Наприклад, ШІ-перекладачі можуть допомогти дітям з вадами слуху, а ШІ-асистенти – дітям з аутизмом;

- системи штучного інтелекту можуть використовуватися для надання батькам інформації про успішність їхніх дітей, їхні сильні та слабкі сторони, а також рекомендацій щодо домашнього навчання та розвитку [1].

Впровадження штучного інтелекту (ШІ) в професійну діяльність вихователя відкриває двері до нових, раніше неможливих горизонтів. Це не просто інструмент для автоматизації рутинних завдань, а потужний ресурс для персоналізації навчання, підвищення його ефективності та створення інклюзивного середовища, де кожна дитина може розкрити свій потенціал.

Однак важливо пам'ятати про відповідальне та етичне використання штучного інтелекту. Він володіє значним потенціалом для покращення освіти, його впровадження несе в собі певні ризики, які не можна ігнорувати.

Важливо усвідомлювати потенційну упередженість ШІ-систем, захищати конфіденційність даних дітей, чітко окреслювати межі

використання ІІІ та дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Відповідальне та етичне використання ІІІ потребує ретельного планування та співпраці з боку всіх зацікавлених сторін, щоб гарантувати його позитивний вплив на освітній процес.

Список використаних джерел

1. Всеосвіта. [Вебінар] Штучний інтелект у педагогічній діяльності: як ІІІ може допомогти в роботі вихователя, 2024. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-903TGtLUOE> (дата звернення: 26.04.2024).

2. Гончарова І. П. Використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога: можливості та виклики в умовах цифрового освітнього середовища *Професійна діяльність педагога в умовах цифрового освітнього середовища* : матеріали міжрегіон. наук.-практ. семінару (27 квітня 2023 р.). Біла Церква: Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти. 2023. С. 28–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735479> (дата звернення: 24.04.2024).

3. Кільченко А. В. Роль технологій штучного інтелекту науково-педагогічній діяльності освітніх закладів. *Електронний збірник наукових праць ЗОІППО* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Цифрова освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» (26 жовтня 2023 року, м. Запоріжжя) 2023. № 3 (55). URL: https://drive.google.com/file/d/1r-O9Peo9QxYYal_-SK7tYnouwijSjT/view (дата звернення: 24.04.2024).

4. Коцовський В. М. Методи та системи штучного інтелекту. Конспект лекцій. Ужгород, 2016. 76 с.

Назарій Садовський,

здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Віктор Сівак,

старший викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Реформа середньої освіти, відома як Нова українська школа, покликана створити освітні заклади, де діти здобуватимуть знання через практичну діяльність, приділяючи особливу увагу розвитку ключових компетентностей. Якість уроку залежить від правильного визначення цих компонентів та їхнього гармонійного поєднання. Створення сприятливого середовища для адаптації дитини до

шкільного навчання забезпечить її подальший розвиток, успішне навчання та виховання.

Метою Нової української школи є всебічний розвиток особистості, здатної приймати обґрунтовані рішення в конкретних навчальних і життєвих ситуаціях, прагнення до самовдосконалення та навчання протягом усього життя. Школа потребує нових, нетрадиційних ідей і підходів до навчання та виховання, що відповідали б оптимальному розвитку дитини та сучасним вимогам суспільства.

Робота вчителя – це постійний пошук. Сьогодні надихається великою кількістю новаторських підходів і концепцій, які можуть вдосконалити навчальний процес.

Сучасні методи викладання трудового навчання та технологій потребують в учителів трудового навчання зосередження на використанні засобів наочності. Це означає наведення прикладів ефективного застосування теоретичного матеріалу, використання навчальної техніки під час викладання у сучасній школі на демонстраційну основу (наприклад, наочну або інтерактивну демонстрацію предмету уроку, виконання польових робіт).

Сучасний урок – це той, на якому вчитель вміло використовує всі можливості для активного розумового розвитку учня, глибокого і свідомого засвоєння знань та формування моральних цінностей. Тепер важливо не лише передавати нові знання, але й організувати освітній процес таким чином, щоб учень самостійно доходив до потрібного висновку.

Сучасний урок проводиться не для учнів, а разом з ними. Це урок, де існує демократичний стиль спілкування, де школярі навчаються здобувати знання, а не отримувати готові, де кожен з них вільно висловлює свою думку і має можливість її обговорювати.

Основні критерії сучасного уроку включають можливість самореалізації учня, відкриття нового, що відповідає особистісним навчальним потребам, створення навчальної продукції як основи успіху у житті та розвиток компетентностей.

Оновлений зміст освіти акцентує увагу на проектно-технологічній діяльності учнів, що об'єднує всі аспекти сучасного життя. Методика проектно-технології передбачає інтеграцію знань та практичного досвіду.

Учні впроваджують проектно-технологічну навчальну діяльність, спрямовану на планування, конструювання, проектування

та виготовлення виробів від ідеї до фінального продукту. Вчитель, спільно з учнями, визначає місце формування ключових компетентностей у навчальному процесі та вибирає відповідні методи та форми організації, техніки та інструменти.

Для гармонізації освітнього середовища учні досліджують тему проєкту в бібліотеках, спостерігають за процесами під час екскурсій, переглядають відеоматеріали, відвідують виставки, беруть участь у майстер-класах та тренінгах. Досягнення очікуваних результатів навчання відбувається відповідно до запланованого продукту.

Сутність проєктної методики, яка базується на діяльнісному навчанні, полягає в тому, що ціль та способи досягнення визначаються з позиції учня, враховуючи його індивідуальність. Важливо забезпечити розумний баланс між академічними знаннями та практичними навичками.

Вибір конкретного інтерактивного методу залежить від теми уроку, його мети та рівня підготовки учнів. Важливим стимулюючим аспектом у трудовому навчанні (технологіях) є залучення учнів до участі у конкурсах та дослідженнях. Це спонукає їх до наукової діяльності. Наприклад, дослідження розвитку технік декоративно-ужиткового мистецтва у місцевій громаді може бути актуальним. Результати такої спільної роботи можуть бути представлені на шпальтах місцевих газет, у телевізійних програмах або на веб-сайті навчального закладу. Ця діяльність сприяє не лише інтеграції в навчальний процес, але й формує в учнів відповідальність, взаємодопомогу, самодисципліну та повагу до свого регіону.

На уроках технологій важливо створювати умови, щоб кожен учень міг самостійно засвоювати знання. Тому перед кожним уроком вчитель має готуватися, як до відкритого заходу. Це вимагає великої праці, але отриманий результат приносить задоволення. Використання ілюстрацій та емоційна манера викладу вчителя – це методи, які сприяють відчуттю емоцій під час навчання. Один з методів емоційного мотивування полягає в створенні ситуацій захопленості, що означає використання цікавих прикладів, дослідів та парадоксальних фактів у навчальному процесі. Ретельний аналіз уривків з художньої літератури, які розглядають життя та досягнення видатних дизайнерів, майстрів або громадських діячів, також викликає збільшений інтерес учнів.

«Фішбоун», відомий також як «риб'яча кістка» або «риб'ячий скелет», є простою назвою методу, розробленого японським вченим

Каору Ісікава. Цей метод графічного відображення інформації дозволяє наочно представити процес аналізу будь-якого явища, розкриваючи проблему, визначаючи її причини та підтверджуючі факти, а також формулюючи висновок.

Асоціативний куш – це метод систематизації знань, схожий на кластер. Вчитель записує поняття на дошці, а учні послідовно називають асоціації до них. Всі вигуки учнів фіксуються для подальшого використання.

Коло Венна – це цікавий метод порівняння двох визначень. Вчитель малює на дошці два кола зі спільним сегментом, кожне з яких містить інформацію про певне поняття. Спільна зона об'єднує властивості, що притаманні обом поняттям.

Кубування – це прийом, який дозволяє розглянути тему з різних аспектів, використовуючи кубик з певними вказівками на гранях. Цей метод можна використовувати для вивчення будь-якого предмета в усіх класах початкової школи, особливо на ранкових зустрічах.

Стратегія порушеної послідовності – це метод, що передбачає запис речень із тексту в порушеній послідовності. Учні у групах відновлюють послідовність речень та обговорюють результати.

Отже, використання інтерактивних методик навчання сприяє не лише формуванню компетентності, але й розвитку особистості учнів, які виростають у свідомих громадян з власною системою цінностей. Крім того, ці методи допомагають учням навчитися критично оцінювати себе, розпізнавати свої помилки та адекватно реагувати на них.

Список використаних джерел

1. Вихор В. Нестандартні форми роботи на уроках у контексті особистісного розвитку учнів. Досвід. 2014. № 21–22. С. 73–76.
2. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення : як цього навчати. Харків : Основа, 2007. 110 с.
3. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. З досвіду роботи. Тема. 2014. № 3/4. С. 229–232.
4. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки. Харків: Видавництво «Ранок», 2007. 176 с.
5. Короденко М. В. Нова школа – нові підходи. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 186 с.
6. НУШ у 5 класі: інновації та особливості. URL: <https://naurok.com.ua/post/zustrichaemoreformu-nush-u-5-klasi-innovaci-ta-osoblivosti> (дата звернення 12.04.24)

Інна Самборко,
студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Віта Мельничук,
викладач кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Дистанційна освіта – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Ця форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання, завдяки Інтернету, який охоплює широкі шари суспільства та стає важливим фактором його розвитку. Варто зауважити, що дистанційне навчання не є антагоністичним щодо очної та заочної форм навчання. Воно природно інтегрується в ці системи, доповнюючи й розвиваючи їх, що сприяє створенню мобільного навчального середовища [5].

У наш час дистанційне навчання набуває все більшої актуальності як у світі, так і в Україні, адже велика кількість аспектів нашого життя переноситься в мережу. Освіта не є винятком.

Студенти ЗВО потребують нового якісного навчального середовища, де вони зможуть отримувати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці. Саме це пропонує дистанційна освіта. Дистанційне навчання будується на таких принципах: гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, неперервність, креативність і відкритість [1].

Така форма організації освітнього процесу, основою якої є самостійна робота людини, що навчається, реалізується через засоби інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним із таких є система Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням (LMS), системою управління курсами (CMS), віртуальним навчальним середовищем (VLE) або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, учням та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного [2].

Інституції, що забезпечують дистанційне навчання:

- Міністерство освіти і науки України;
- Інститут модернізації змісту освіти;
- Український центр дистанційного навчання;
- Заклади загальної середньої освіти;
- Заклади вищої освіти;
- Приватні освітні установи.

Дистанційне навчання відіграє дедалі важливішу роль у системі неперервної освіти України. Це зумовлено низкою факторів:

1. Доступність (дистанційне навчання робить освіту доступною для людей, які живуть у віддалених районах, мають обмежені можливості або не можуть відвідувати традиційні заклади освіти).

2. Гнучкість (дистанційне навчання дозволяє здобувачам освіти навчатися в зручний для них час і темпі).

3. Індивідуалізація: (дистанційне навчання може бути персоналізовано відповідно до потреб та інтересів кожного здобувача).

4. Інтерактивність (сучасні технології дистанційної освіти забезпечують високий рівень інтерактивності, що робить навчання більш цікавим та ефективним).

5. Економічність (дистанційне навчання може бути більш економічним, ніж традиційні форми навчання).

Технології дистанційного навчання широко застосовується в системі неперервної освіти, зокрема:

- підвищення кваліфікації: дистанційні технології використовуються для підвищення кваліфікації вчителів, лікарів, інженерів та інших фахівців;

- професійна перепідготовка: засоби дистанційного навчання використовується для перепідготовки людей, які втратили роботу або хочуть змінити професію;

- освіта дорослих: дистанційна освіта використовується для освіти дорослих, які хочуть отримати нові знання та навички;

- додаткова освіта: дистанційні технології використовується для додаткової освіти учнів, які хочуть поглибити свої знання з певного предмета [3].

Використання дистанційних засобів навчання мають ряд недоліків.

Відсутність мотивації: деякі учні можуть втрачати мотивацію до навчання на відстані, якщо їм не вистачає підтримки з боку викладача та інших учнів.

Технічні проблеми: дистанційне навчання може бути недоступним для людей, які не мають доступу до комп'ютера та Інтернету.

Система дистанційного навчання в Україні наразі перебуває лише на стадії становлення, але за умови використання світового досвіду, поєднання прогресивних технологій дистанційної освіти з кращими технологіями та методами класичних форм навчання, в перспективі вона може набути стрімкого розвитку. Але широке впровадження і розвиток дистанційної освіти в Україні потребує вирішення комплексу завдань за такими напрямками, як управлінсько-організаційне забезпечення; матеріально-технічне та фінансове забезпечення; кадрове забезпечення потреб дистанційної освіти; методичне забезпечення з урахуванням специфіки дистанційного навчання; просування дистанційної освіти на освітньому ринку та ринку праці.

Отже, на сьогодні дистанційна освіта в Україні перебуває на етапі впровадження і використання в освітньому процесі вищих навчальних закладів. Система дистанційного навчання не замінить традиційну систему вищої освіти, а доповнюватиме її, і, водночас, матиме вплив на розвиток освіти як в Україні так і в усьому світі, та удосконалення української системи вищої освіти. [4].

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).
2. Болюбаш Н. М. Фактори та умови формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційного середовища Moodle. – URL: <http://www.ime.eduua.net/em17/emg.html>.
3. <https://imzo.gov.ua/>
4. Сисоєва С. О. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. № 2. С. 271–284
5. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/8791-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-17478-1-10-20170726.pdf> (дата звернення: 28.11.2020).

Юрій Свистун,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Валентин Білітюк,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ПЛАНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ

Активне втручання людини в природні процеси, науково-технічний розвиток та бурхливе розширення промислового виробництва з наявними багатовідхідними технологіями, намагання видобути якомога більше природних ресурсів для задоволення людських потреб досягло граничних критичних форм і розмірів, що призвело до виникнення глобальної екологічної кризи, як ніколи відчувається. Існує дисгармонія між внутрішньою та зовнішньою культурою, що полягає в відношенні людей щодо байдужості природи не тільки в Україні але і по всьому світі.

Загальне погіршення екологічного стану у світі, в тому числі і в Україні, зумовлене в першу чергу, соціальними та економічними чинниками, і ці проблеми потрібно як можна швидше вирішуватися різними засобами, так щоб завдавати як можна менше шкоди для середовища.

Людство має усвідомити, що для покращення наших екосистем нам потрібно змінити соціальну поведінку та культуру. Громадське екологічне середовище, як засіб соціальної дії, має забезпечувати належне функціонування всіх рівнів і механізмів соціального контролю.

Люди на Землі повинні свідомо віддавати пріоритет підтримці навколишнього середовища в належному стані та сприяти екологічному вихованню майбутніх поколінь. Тому необхідно якнайшвидше розробити заходи щодо підвищення відповідальності людей за наслідки своїх дій.

Дана тема прослідковується в працях екологів – Г. Білявський, В. Бровді, М. Падун, Н. Реймерс, Р. Флудуй, а також філософів – М. Верніков, М. Хурдуй, М. Дробноход, М. Кисельов, В. Крисаченко, Н. Моїсєєв, В. Гессле.

Екологічне виховання здобувачів освіти є важливою частиною виховного процесу. Виховання екологічної культури повинно займати провідне місце серед різних напрямків виховного процесу та стати важливим компонентом для розвитку особистості учня.

Є. Артамонов, Н. Грейд, А. Дудаш, Н. Єфименко та інші вважають, що шкільний етап має бути одним з основних етапів у системі екологічної освіти. Цей етап дає змогу формувати основу для бази природоохоронної діяльності у дорослому віці. Аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що більшість досліджень, присвячених екологічній освіті та вихованню, стосуються шкільної освіти.

Екологічне виховання має здійснюватись на всіх етапах навчання в навчальних закладах в усіх галузях, в тому числі і технології та трудове навчання. У кожній галузі має ставитись певна мета і завдання, до якої має добиратися відповідна методика з огляду на вікові особливості здобувачів освіти.

Вартує уваги глибока думка В. Сухомлинського про використання природи в цілях розумового та морально-естетичного виховання. В його працях показано, що дбайливе відношення до природи формується тільки тоді, коли дитина покращує оточуюче середовище своєю працею.

Досвід людства у вирішенні екологічної проблеми в глобальному масштабі показує, що будь-які дії щодо захисту та збереження довкілля мають тимчасовий ефект і на жаль не можна вирішити саму проблему. Зрозуміло, що «коріння» екологічної кризи лежать в структурі людського буття і світогляду, загальнолюдських цінностях та нормах у культурі. Тому науковці вказують на необхідності екологізації мислення людського суспільства та розвитку екологічної культури на сам перед це з раннього віку дитини.

Еколого-просвітницьку діяльність проводили Білик Л., Бойчева М., Глазачов С., Дробноход М., Максимова І. та ін. Вони вважають, що екологічне виховання – це формування дбайливого ставлення до природи і всього живого на землі, розуміння величезної цінності природи, коли стверджується раціональне природокористування та участь у збереженні природних ресурсів і життя в цілому.

Основними питаннями екологічної освіти є: набуття керівних ідей, понять і наукових фактів для визначення оптимального впливу

людини на природу за її законами. Визнання та розуміння цінності природи як джерела матеріальної та духовної сили суспільства.

Прикладні знання природокористування, набуття практичних умінь і навичок оцінювати стан навколишнього середовища та приймати правильні рішення щодо його поліпшення, прогнозувати можливі наслідки своїх дій, уникати негативного впливу на природні види діяльності.

Свідоме дотримання природних правил поведінки, які виключають пошкодження, забруднення або порушення природного середовища. Потреба в спілкуванні з природою, розвиток бажання пізнавати навколишнє середовище.

Активізація діяльності з оздоровлення навколишнього природного середовища та популяризація природоохоронних ідей.

Отже, метою екологічного виховання школярів є формування дбайливого і відповідального ставлення до природи, що базується на екологічній свідомості, формування потреби свідомого дотримання екологічних, моральних і правових принципів користування природою в особистій поведінці та навички екологічної культури, яка може проявлятися в активній участі в суспільно-корисній праці по захисту, догляду та оптимізації стану оточуючого середовища, в поширенні і розвитку екологічних знань, в активній діяльності із вивчення й охорони природи своєї місцевості.

Розвиток екологічної свідомості і сформована екологічна культура кожного громадянина нашої держави і людства в цілому. Ця мета повинна бути присутньою постійно на уроках трудового навчання та технологій і досягатися через різноманітні форми і методи роботи вчителя і учнів. Наприклад: нестандартні уроки, здійснення проектної діяльності, практичні роботи, дослідження, позакласна робота, використання сучасних інформаційних технологій тощо.

На жаль, у навчальній програмі не багато часу приділяється вивченню екологічних питань на уроках технології, але вчителі повинні знаходити на це час і приділяти цим питанням більше уваги в позаурочний час.

Вважаю, що всі повинні долучатися до створення молодіжних організацій або груп, які здійснюють діяльність щодо покращення екологічного стану навколишнього середовища, спілкування на природі: проведення комплексних лекцій екологічного змісту; організація ігор на екологічну тематику; організація конкурсів

(виставка учнівських робіт із матеріалів неживої природи, конкурси малюнків і фотографій, захист творчих звітів, розробки уроків та інших заходів, анкетування, написання рефератів тощо); обов'язкова агітаційно-просвітницька діяльність (про шкідливість спалювання листя, неприпустимість знищення первоцвітів тощо); проведення лекцій з екологічної освіти; окремо виділити вивчення правил поведінки в природі.

Виховний ефект природоохоронної діяльності посилюється, коли учні стають не лише реалізаторами, а й організаторами. Тому ми повинні давати їм більше творчих завдань для спільного вирішення, співпраці, пошуку впливу, раціоналізації ідей і вирішення проблем. Екологічне виховання має починатися не в космічних масштабах, а тут: біля дому, на вулиці, у шкільному дворі. Лише усвідомивши власні особисті здібності та навчившись вирішувати чергову екологічну проблему, ви можете думати про долю всього Всесвіту. Щоб діти відчули потребу в захисті та збереженні навколишнього середовища, їх потрібно навчити любити природу. Змалечку, найкраще через спілкування з природою, ми прищеплюємо гуманізм, повагу до життя та бажання його берегти.

Щоб екологічна освіта була ефективною, вона має бути правильно організована та відповідати певним вимогам. Робота має мету, і учні повинні розуміти, навіщо вони виконують те чи інше завдання і які будуть результати. Сенс і необхідність проведеної діяльності виховує в учнів потребу в дії, задоволення від кінцевого результату, участь у вирішенні глобальних проблем, продуктивну працю в різних сферах виробництва, готує до свідомого і самостійного життя в гармонії з природою.

Список використаних джерел

1. Василенко Г. Екологічна освіта та виховання / В. Василенко//Початк. шк. — 2007.
2. Екологічна освіта. 6 клас: Методичний посібник для вчителя / Л. С. Юглічек, Л. А. Мирна, Л. В. Зазуліна та ін. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2010. – 116с.
3. Камелькова О. О. Виховання у старшокласників ціннісного ставлення до природи. - К, 2013.
4. Руснак Т. М. Форми і методи екологічного виховання в школі // Хімія. Біологія. – 2013. – №28. – С.1-25.
5. Фіцула М. М. Педагогікаб навч. посіб. [для студ.вищ.навч.закл.] / М. М. Фіцула. - К.: Вид. центр. «Академія», 2005.
6. Мотивація та її вплив на школярів [Електронний ресурс].

Карина Скрипник,
магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науковий керівник: к. пед. н. Волошина Г. П.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ НАД СЛОВОМ

Основним напрямом роботи над лексикою в процесі вивчення української мови є збагачення словникового запасу учнів. Воно має здійснюватися щоденно на уроках мови.

Нові слова вводяться через усне мовлення вчителя, який на кожному уроці подає нові відомості, знайомить з новими термінами, користується дедалі ширшим колом слів, ураховуючи вікові особливості учнів, їхні можливості й потреби у збагаченні словника.

Читання художньої, науково-популярної літератури, газет і журналів, перегляд кінофільмів і телепередач, слухання радіопередач, спілкування з дорослими – все це джерела збагачення словника учнів. Треба тільки збуджувати увагу дітей до незнайомих слів і виховувати навички не залишати жодного невідомого слова нез'ясованим.

Проте у справі збагачення словника учнів роль занять з української мови особлива, бо саме на них здійснюється планомірне введення необхідних загальнонавчаних слів до словникового запасу учнів. З цією метою спеціально вибираються тематичні й лексико-семантичні групи слів та слова-синоніми.

Складається словник-мінімум тематичних груп загальнонавчаних слів, який уточнюється на основі вивчення наявного запасу слів у дітей певного віку, і планується ознайомлення з ним школярів. Лексико-семантичні групи слів відбираються й опрацьовуються в процесі вивчення частин мови, зокрема семантичних класів (наприклад, прикметник на значення кольору, різних величин; дієслова на означення руху, мислення тощо). При відборі лексики крім уживаності й частотності слів ураховуються їх стилістичні властивості. Синонімічні ряди слів входять до тематичних або лексико-семантичних груп слів, а тому й відбираються за тими самими принципами.

Оскільки програма з української мови для збагачення словникового запасу учнів не відводить окремих годин, то й робота над відібраними групами слів ведеться в процесі вивчення фонетики,

лексики, морфології, орфографії та інших розділів шкільного курсу мови.

Лексичний матеріал є складовою частиною дидактичного матеріалу (слова подаються окремо, у складі словосполучень, речень чи текстів), що використовується для вивчення різних питань шкільного курсу мови або для підготовки до написання робіт з розвитку зв'язного мовлення.

Збагачення словникового запасу учнів насамперед передбачає з'ясування незнайомих школярам слів і окремих значень багатозначного слова, уточнення семантики окремих слів, ознайомлення з правильним їх уживанням відповідно до вимог стилю. Усвідомленню семантики слова допомагають учням знання таких теоретичних відомостей з лексики, як багатозначність, переносне вживання, синоніми, антоніми, омоніми, спорідненість слів, а також уміння здійснювати словотвірний аналіз.

Вироблення навичок умілого використання лексики спирається на розуміння ролі контексту у виявленні значення слова, його стилістичних властивостей, сфери вживання, закономірності сполучуваності слів. Значення слова розкривається в такий спосіб:

1. Нове слово записується на дошці із знаком наголосу, витлумачується і співвідноситься з реалією.

2. Зіставлення невідомого за значенням слова з відомим, яке є в лексичному запасі учнів. Для зіставлення використовують синоніми або антоніми.

3. З'ясування значення із застосуванням словотворчого (чи морфемно-словотворчого) аналізу, коли виділяються складові частини слова, розкривається їх значення, визначається спосіб творення слова, добираються споріднені слова.

Отже, у роботі над словниковими словами доцільно застосовувати словниково-орфографічну роботу, яка інтегрує ефективні прийоми традиційного навчання з елементами педагогічних інновацій.

Список використаних джерел

1. Євсевська В. Лексика на уроках мови в початкових класах *Світло*. 2003. № 2. С.53-54.
2. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах. Київ : Освіта, 2007. 240с.
3. Шляхова В. Опанування способів тлумачення лексичного значення. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С.30-34.

Марина Солтусенко,
*викладач-стажист кафедри фахових методик
та інноваційних технологій у початковій школі,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ПРОСТІ ЗАСОБИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасний світ, що динамічно розвивається, вимагає нових способів подачі інформації. У зв'язку з цим перед педагогами стоїть складне завдання – не лише презентувати навчальну інформацію, а й утримати увагу аудиторії, домогтися того, щоб необхідну інформацію було переглянуто в повному обсязі та засвоєно учнями.

Сучасні освітяни стикаються з численними викликами: зниженням уваги учнів, складністю засвоєння інформації, необхідністю підготовки до динамічного цифрового світу. Інтерактивний мультимедійний контент стає потужним інструментом, здатним повернути процесу навчання колишню ефективність і навіть її покращити.

Інтерактивний мультимедійний контент – це не просто сукупність текстів, зображень та відео. Це динамічний формат, який залучає користувача до процесу навчання, вимагаючи від нього активних дій: клацнути, зібрати конструктор, покрутити, вибрати опцію тощо [4].

Мультимедіа – це подання контенту шляхом поєднання різних типів інформації (статичної та динамічної). Ця технологія поєднує текст, звук, графіку, відео, фото в єдиному цифровому просторі.

Терміном «мультимедіа» також позначають і кінцевий продукт, виготовлений на основі мультимедійних технологій, і мультимедійні інструментальні програми, і сучасне комп'ютерне обладнання.

Мультимедійні технології – сукупність технічних та дидактичних засобів. Технічні мультимедійні засоби перетворюють інформацію з аналогової на цифрову з метою її зберігання та обробки, а також зворотне перетворення, щоб інформація могла адекватно сприйматися людиною [1].

Наявність власної колекції відеоматеріалів дає вчителю можливість створювати унікальні та цікаві відеоуроки. Використовуючи програми для обробки звуку та відео, вчитель може редагувати, монтувати та додавати різні ефекти до відео, роблячи їх

більш динамічними та захоплюючими. Це, в свою чергу, підвищує зацікавленість учнів у навчанні та сприяє кращому засвоєнню матеріалу [5].

Нижче наведено перелік деяких програмних продуктів для створення навчальних відеоуроків (офлайн-додатки).

- Adobe Premiere Pro – програма для роботи зі створення та обробки відео. У ній особлива увага приділена створенню цифрового відео для Інтернету, містить інструменти експорту відео в популярні веб-формати.

- Tech SnagIt – утиліта для зняття скріншотів із екрана монітора; вміє робити не лише статичні графічні «знімки» обраної області, а й, наприклад, записує відео того, що відбувається на екрані. Вбудований редактор анотацій дозволяє додати до скріншоту опис, підкреслити текст, вставити при необхідності в потрібне місце, наприклад, стрілку та ін. Підтримує роботу із сканерами, цифровими камерами.

- AutoScreenRecorder Pro – це потужна утиліта для запису в режимі реального часу всього, що відбувається на екрані монітора, з підтримкою запису звуку.

- Desktop Activity Recorder – утиліта, яка дозволяє записувати всю діяльність, що відбувається на моніторі, у відеофайл формату avi або flash.

- Camtasia Studio – комплексний програмний продукт для запису зображення з екрана у відеофайли різних форматів. Є можливість записувати відео гарної якості, редагувати відео, акцентувати увагу на певній області екрану, додавати голосові пояснення, елементи виділення, відео з веб- камери.

Системи для створення цифрових практичних завдань:

- Google Classroom – безкоштовний веб-сервіс, створений Google для закладів освіти з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом задля прискорення процесу поширення файлів між педагогами та здобувачами освіти;

- Learning Apps (<https://learningapps.org>) – інструмент, який дозволяє створювати інтерактивні вправи;

- Kahoot! (<https://kahoot.com>) – надає багато інструментів для створення дидактичних вправ. Підходить як для заняття в класі, так і для позакласного навчання;

- Story Jumper (<https://www.storyjumper.com>) – інструмент для створення онлайн-книг.

Системи створення веб-журналів – це сайти, основний зміст яких постійно оновлюються новими записами, що можуть містити інформаційні ресурси різних форматів (текстові, графічні, звукові та відеоресурси) і відображається у хронологічному порядку) [3]:

- Live Journal (<http://livejournal.com>) – блог-платформа для розміщення щоденників, або ж інших блогів («щоденників», «журналів»);

- Word press (<https://wordpress.com>) – сервіс, що дозволяє вести блог з використанням популярної системи керування вмістом Word press;

- Blogger (<https://www.blogger.com>) – сервіс для ведення блогів, за допомогою якого будь-який користувач може легко завести собі власний блог.

Деякі цифрові інструменти та ресурси, які може використовувати педагог закладу освіти як-от:

- Padlet онлайн-дошка (стіна) (<https://uk.padlet.com>) – мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації; дозволяє розміщувати різноманітний контент: фотографії, малюнки, аудіофайли, відеоролики, нотатки, покликання на інші сайти мережі Інтернет.

- «Конструктор тестів» від «Всеосвіти»: новий незамінний інструмент для педагогів.

Разом з тим, нині набуває популярності використання інтернет сервісів для створення цікавих дидактичних матеріалів з будь-якої теми з використанням текстів, зображень, відео та аудіо фалів, у тому числі інтерактивних. Дані сервіси є зручним інструментом для створення електронного супроводу освітнього процесу закладу освіти [2].

Сервіс wizer.me (<https://app.wizer.me>) дозволяє створювати інтерактивні робочі аркуші, які можна використовувати при дистанційному навчанні, для виконання домашніх робіт, для роботи в класі на інтерактивній дошці. Можливість організації групової роботи в сервісі педагог може створювати робочі аркуші на основі відеоуроків, прикріплювати до них різні завдання і запрошувати учнів до роботи. За допомогою сервісу можна створювати цікаві дидактичні матеріали з будь-якої теми шкільної програми з

використанням текстів, відео, аудіо, зображень, у тому числі інтерактивних.

ClassTools.NET (<http://www.classtools.net>) – онлайн-сервіс для створення інтерактивних Flash-ресурсів, і, насамперед, дидактичних ігор для уроків/занять. Більшість дидактичних ігор можна успішно використовувати на інтерактивній дошці.

Study Stack (<https://www.studystack.com>) – онлайн-сервіс для створення дидактичних матеріалів до уроків. Різноманітність завдань з одним і тим же змістом допомагає краще засвоїти навчальний матеріал, використовуючи його в різних ігрових ситуаціях.

Wordwall (<https://wordwall.net>) є багатофункціональним інструментом для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Більшість шаблонів доступні, як в інтерактивній, так і в друкованій версії.

Дитячі пошукові системи:

- Kiddle (<https://www.kiddle.co>) – дитяча пошукова система від Google для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку;

- KidzSearch (<https://www.kidzsearch.com>) – візуальна безпечна для дітей пошукова система для дітей дошкільного та шкільного віку;

- Youtube Kids (<https://www.youtube.com/kids/>) – додаток YouTube Kids для безпечнішого пізнання світу відео в Інтернеті.

- Освітня платформа «OkStudy» пропонує безоплатні щоденні онлайн-зустрічі з дітьми від 6 років: танці, ігри, англійська, перегляд фільмів тощо.

Впровадження цифрових інструментів та інтернет-ресурсів у практику роботи майбутніх педагогів стає потужним чинником їх особистісного та професійного розвитку. Завдяки грамотному використанню цих технологій можна суттєво підвищити якість освітнього процесу. Це, в свою чергу, сприяє активному залученню дітей до навчання, підвищує їхню зацікавленість у вивченні матеріалу, покращує його засвоєння та збільшує загальну ефективність навчання.

Список використаних джерел

1. Кокарева А. М. Використання мультимедійних технологій в процесі професійної підготовки студентів в умовах пандемії. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія.* 2021. Вип. 1(18). С. 76–82.

2. Комп'ютерно орієнтовані засоби та мультимедійні технології навчання: навчальний посібник / Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, Л. Л. Коношевський,

О. Л. Коношевський; за редакцією проф. О. В. Шестопалюка. Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2012. 619 с.

3. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Національна академія педагогічних наук України. Київ: Інтерсервіс, 2022. 51 с.

4. Лещук С. О. Навчально-інформаційне середовище як засіб організації пізнавальної діяльності учнів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання: До 170-річного ювілею.* 2004. С. 305–313.

5. Мультимедійні технології та засоби навчання : навчальний посібник / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

Яна Судник,

*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Ольга Вітрук,

*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

З розвитком суспільства та впровадженням новітніх технологій освіта також має розвиватися. Уроки повинні бути цікавими для учнів, сприяти полегшенню засвоєння навчального матеріалу. Особливу увагу слід приділяти першому враженню учнів від навчальної інформації, яке залишається в їхній свідомості на довгий час. Тому використання нетрадиційних методів на уроках трудового навчання має велике значення. Учні більше зацікавлені у нестандартних уроках, де використовуються оригінальні концепції, організаційні підходи та методи проведення.

Багато педагогів вбачають у цих уроках прогрес у педагогічній думці та правильний крок у напрямку демократизації шкільної освіти. Однак перетворювати нестандартні уроки на основний метод навчання та включати їх у загальну систему не завжди доцільно через відсутність серйозної пізнавальної роботи, недостатню ефективність та великі втрати часу. Учні виявляють більший інтерес до нестандартних уроків порівняно з традиційними навчальними заняттями через їхню оригінальність у задумі, організації та методиці

ведення. Багато вчителів бачать в цих уроках прогрес у педагогічній думці та вірною ініціативою щодо демократизації шкільної освіти. Однак перетворювати нестандартні уроки на основну форму роботи та включати їх у загальну систему недоцільно через відсутність серйозного пізнавального зусилля, низьку ефективність та значні втрати часу.

Активізація пізнавальної активності учнів на уроках технологій давно вже є важливою проблемою в області дидактики. Багато вчених і вчителів, таких як Ю. Бабанський, Є. Ільїн, М. Махмутов, В. Оніщук, І. Підласий, Д. Тхоржевський, Н. Яковлев та інші, досліджували методикау уроків і шляхи її вдосконалення. Останнім часом у шкільній практиці почали використовувати нестандартні методи навчання. Основна мета таких уроків полягає в тому, щоб пробудити та утримати інтерес учнів до навчальної діяльності. Переваги нестандартних уроків порівняно зі звичайними структурами уроків виявляються у збільшенні зацікавленості учнів у навчанні, їхній активній ролі у пізнанні та творчості, спроможності самостійного пошуку знань, переживанні успіху при досягненнях, вияві ініціативності, можливості індивідуального підходу до кожного учня, використанні інноваційних та інформаційних педагогічних методів, розвитку культури спілкування, взаємо відповідальності тощо.

Нестандартний урок – це явище, яке виникло відповідно до втрати інтересу учнів до навчання. Головне значення цього терміну полягає у використанні тренування з нестандартною (невизначеною) структурою.

Урок підкреслює його різноманітний характер та пропонує розрізнити типові уроки та конкретні форми їх проведення. Такі уроки відрізняються від традиційних за своєю інформаційно-пізнавальною системою навчання, що передбачає не лише засвоєння готових знань, але й пошук нових і розкриття внутрішньої сутності явищ через різноманітні методи, такі як гра, лекція, диспут.

Нестандартні уроки спонукають до пізнавальної самостійності, творчої активності та ініціативи учнів, сприяють їхньому розвитку, підвищенню рівня знань, а також формуванню практичних навичок та умінь, які корисні в житті.

Свобода вибору форми викладання вчителем, звичайно, з урахуванням мети, змісту та вікових особливостей учнів, спонукає до

широкого використання відомих методик і пошуку новаторських підходів.

Методи та прийоми навчання, включаючи методи трудового навчання, це способи, за яких вчителі та учні працюють разом, щоб вивчати знання, розвивати вміння і навички, формувати світогляд та розвивати здібності школярів та використовуючи прийоми, під час рефлексії на заняттях. Отже, іноді вибір методу навчання може бути складним завданням, і часто доводиться поєднувати різні методи трудового навчання та технології.

Серед нетрадиційних методів навчання виділяють методи активного навчання, зокрема, метод проєктів, навчання у співпраці та креативне навчання. Метод проєктів – це система навчання, в якій учні здобувають знання через планування та виконання поступово завдань, які ускладнюються, або проєктів.

Метод проєктів на заняттях технологій – це комплексний процес, спрямований на формування загально-навчальних вмінь, основ технологічної грамотності та культури праці серед учнів і спрямований на оволодіння ними способами перетворення матеріалів, енергії, інформації та технологіями їх обробки. Цінність проєктування полягає в тому, що ця діяльність навчає школярів працювати самостійно, практично, з плануванням та систематичністю. Вона розвиває їх бажання створювати нові або вдосконалювати наявні продукти, а також формує уявлення про можливості їхнього застосування. Крім того, ця діяльність сприяє розвитку моральних та працелюбних якостей та готує школярів до свідомого вибору професії. Важливо, щоб учні залишалися зацікавленими у цьому процесі, і треба уважно відслідковувати, щоб вони доводили свої заміри до кінця, особливо в праці.

Уроки технологій зазвичай спрямовані на те, щоб забезпечити міцне засвоєння матеріалу за допомогою пояснень та ілюстрацій. Проте, педагогічна наука і практика виявляють інтерес до пошуку нових методів та удосконалення.

Нестандартні уроки – це ті, які не обмежуються вже відомими підходами і формами навчання, де вчителі не дотримуються стандартних етапів навчального процесу або традиційних видів роботи. Це можуть бути уроки-діалоги, диспути, конкурси знань, конференції, аукціони, концерти, подорожі, екскурсії або ігри.

Використання нетрадиційних форм проведення уроків не лише підвищує зацікавленість учнів у вивченні предмета, але й сприяє

розвитку їх творчої самостійності та навичок роботи з різноманітними джерелами знань.

Особливо ефективним буде використання нестандартних уроків там, де метою є закріплення навчального матеріалу. Наприклад, такий урок може бути організований у формі конкурсу або уроку-КВК, де учні будуть ставити свої знання на випробування, аби перемогти своїх суперників. Така атмосфера спонукає учнів не лише згадувати матеріал, який вони вивчали на попередніх уроках, а й робить процес більш мотивуючим і захопливим. У результаті, учні підсвідомо повторюватимуть попередні знання, щоб досягти перемоги, що сприяє кращому усвідомленню матеріалу.

Впровадження нетрадиційних уроків у навчально-виховний процес у всіх школах є необхідним, оскільки результати дослідно-експериментальної роботи підтверджують, що ці уроки мають більше переваг над стандартними. Основним аспектом вирішення цієї проблеми є правильний вибір форми роботи та якісне проведення уроку. Якщо виконуються ці умови, то можна зробити кожен урок нестандартним.

Школярі виявляють більший інтерес до нестандартних уроків порівняно з традиційними навчальними заняттями. У них притаманні незвичайні концепції, організація та методика ведення. Тому багато педагогів вбачають у цих уроках прогресивність педагогічного мислення та важливий крок у розвитку демократичних принципів у школі. Проте, на противагу, перетворення нестандартних уроків на основну форму навчання та їх інтеграція в загальну систему може бути недоцільним через відсутність серйозної пізнавальної роботи, низьку ефективність та великі часові затрати. На нестандартних уроках часто застосовуються різноманітні методи і прийоми, такі як ділові та рольові ігри, моделювання, імітація, імпровізація. Ці методи дозволяють створити особливе навчальне середовище, яке впливає на учнів та перетворює навчально-виховний процес.

Таким чином, нетрадиційні форми та методи навчання на уроках технологій позитивно впливають на якість навчання школярів та сприяють підвищенню рівня їх знань та підготовки.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка : Посібник. Київ: Академія, 2001. 576 с.
2. Коберник О. М. Дидактичні основи уроку трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2014. №2. С.3-7.

3. Коберник О. М., Сидоренко В. К. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник. Умань : СПД Жовтий, 2008. 245 с.
4. Коберник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні : навчальний посібник. Тернопіль : ТИПУ, 2018. 257 с.
5. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання. Київ: 2020. 135 с.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Наук. метод. посіб. КИЇВ: А.С.К., 2017. 192 с.
7. Селевко Г. К. Педагогічні технології на основі активізації, інтенсифікації та ефективного управління УВП: методичний матеріал. Київ : НДІ шкільних технологій, 2015. 288 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2017. 500 с.

Олександра Суліма,
студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Віта Мельничук,
викладач кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасному світі, де інформаційні технології швидко розвиваються, дистанційне навчання стає все більш важливим аспектом освіти. Одним з ключових шляхів розвитку освіти є дистанційне навчання, яке знаходиться на стадії формування національної системи дистанційної освіти.

Цей процес підтримується ухваленням відповідних нормативних документів: Національної доктрини розвитку освіти, «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, Положення про дистанційне навчання [3].

Дистанційна освіта є важливим інструментом практичної реалізації принципів відкритої освіти в Україні. З проаналізованих джерел встановлено, що в Європі ХІХ століття було поширене поняття «кореспондентське навчання», значення якого визначено як «навчання на відстані».

Офіційно університет Лондона в 1936 році поряд з очним навчанням запровадив кореспондентське. У 20-роках в Україні виник різновид кореспондентського навчання – заочне, яке широко використовувалося в навчальних закладах різного типу. Тільки в 1982 році термін «кореспондентське навчання» змінено на термін «дистанційна освіта» під час Міжнародної конференції у Канаді [1].

У Положенні про дистанційне навчання визначено, що дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі.

Дистанційна освіта реалізується через систему дистанційного навчання, яка є частиною системи освіти України, з нормативно-правовою базою, організаційно оформленою структурою, кадровим, системотехнічним, матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням [4].

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні визначено, що «дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання». Характерними рисами дистанційної освіти є гнучкість, модульність, паралельність, велика аудиторія, економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність, якість, позитивний вплив на студента [2].

Р. Деллінг, Ч. Ведемейер стверджують, що «дистанційне навчання – це незалежне навчання, штучна та діалогічна можливість для навчання, за якої містком між учнем і навчальним закладом служить штучний носій сигнал» [5].

На думку вчених Б. Холмберг, О. Сімпсон, дистанційне навчання – це «нова специфічна форма навчання, яка передбачає використання певних підходів, методів, дидактичних засобів, взаємодії вчителя і учнів» [6].

В останні часи спостерігається зростаюча популярність змішаного навчання, яке комбінує традиційні методи з дистанційними формами навчання.

Використання інноваційних технологій стає необхідною складовою вищої освіти, помітний прогрес у вдосконаленні дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Розвиваються

освітньо-педагогічні програми та онлайн середовища навчання, відкриваються нові центри комунікацій в освітньому просторі.

Це дозволяє забезпечити доступ до якісної освіти для всіх учасників навчального процесу, хоча є деякі недоліки у дистанційному навчанні через недостатність методичних матеріалів, платформ для навчання, кваліфікованого персоналу та навичок використання інформаційних технологій серед учасників навчального процесу.

Протягом останніх років в Україні відбувається удосконалення нормативно-правових документів із питань дистанційної освіти в вищих навчальних закладах. Основні ознаки та характеристики дистанційного навчання включають здобуття знань, процес навчання, надання комплексу освітніх послуг та взаємодію між викладачами та студентами за допомогою Інтернет-технологій. Інноваційні технології, такі як Інтернет та відео конференції, роблять можливим ефективне проведення занять на відстані.

Це дає студентам гнучкість і можливість навчатися у зручний для них час і місце. Для вчителів це означає нові виклики і можливості. Вони повинні освоїти нові технології та розробляти інноваційні методи навчання, щоб забезпечити якісний освітній процес. Проте, разом з цим виникають і проблеми, такі як доступність технологій для всіх студентів та забезпечення якості навчання.

Однак, з розвитком цих технологій дистанційне навчання продовжує займати все більше місця в освітньому процесі і відкривати нові перспективи для майбутнього навчання.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
3. Кухаренко В. М. Аналіз законодавства дистанційної освіти в Україні. *Українознавство*. 2009. № 4. С. 155-164.
4. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. URL: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/.
5. Delling R. M. Distant study as an opportunity for learning. *The systems of distance education*. Malmo. Kesdoms, 1975.
6. Holmberg B. The Evolution, Principles and Practices of Distance Education. Oldenburg: Bibliotheks und Informationssystem der Universitat Oldenburg, 2005. 171 p.

Христина Тетерук,
магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науковий керівник: к. пед. н. Волошина Г. П.

ЧИТАЦЬКИЙ КРУГОЗІР МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ТА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКИ

Художня література є невичерпним джерелом постійного збагачення й розвитку духовної сфери людини, зокрема молоді. У наш час склалися три форми читання школярами художньої літератури: навчальне читання, додаткове, вільне.

Обов'язок кожного вчителя – дати дітям загальне уявлення про можливе і доступне для них, в їхньому віці коло читання. Але перед цим вчитель сам повинен засвоїти основні параметри систематизації дитячих книг і навчити дітей знаходити в цьому « книжковому багатстві» саме те, що їм потрібно.

Перша форма – класне й домашнє читання творів, передбачених програмою для текстуального вивчення; друга – самостійне читання рекомендованих учителем творів, які потім обговорюються на уроках-бесідах; третя – дібраних учнями самостійно. Всі ці форми читання знаходяться в тісних взаємозв'язках, доповнюють одна одну, сприяючи набуттю учнями повноцінної літературної освіти, формуючи їх читацьку культуру, виховуючи естетично, розширюючи кругозір молодших школярів.

Підвищити вплив книжок на формування читацької самостійності й розвитку інтересів читачів, спрямувати їх у потрібне русло, виробити у молодших школярів звичку шукати відповіді на свої «чому?» у книжці, задовольняти читацькі потреби – завдання уроків класного, а особливо позакласного читання. Саме ці уроки покликані формувати активного читача, підготувати до самостійного використання книги у подальшому навчанні, виробити вміння орієнтуватися в читацькому колі.

Обов'язок кожного вчителя – дати дітям загальне уявлення про можливе й доступне для них, в їхньому віці коло читання.

Але перед цим вчитель сам повинен засвоїти основні параметри систематизації дитячих книг і навчити дітей знаходити в цьому «книжковому багатстві» саме те, що їм потрібно. Основними параметрами систематизації дитячих книг, як і подій в історичному

процесі розвитку людства, є чинники часу й місця. Тому й дитяча література, яка адресована молодшим школярам насамперед систематизується за епохами її створення, країнами, областям, де жили ті люди, досвід яких передається в книгах.

Якщо ж говорити про коло читання, яке систематизується за місцем створення творів дитячої літератури, то отримати відповідні уявлення буде з одного боку – легше, ніж уявлення про тимчасове коло читання, а з іншого – важче. Легше тому, що в будь-якій дитячій бібліотеці книги, призначені для самостійного читання школярами 3-4-х класів, неодмінно систематизовані за країнами. Але часто ця систематизація, так би мовити, прихована всередині розділів дитячого читання, які розкласифіковані за принципом жанру або жанрово-видових різновидностей літературних творів.

Систематизація за видо-жанровим розмежуванням творів дитячої літератури – це також своєрідне коло читання сучасного молодшого школяра.

Учням молодшого шкільного віку притаманний так званий найвний реалізм, тобто розуміння зображеного в художніх творах як такого, що було насправді, в самому житті. Це заважає формуванню в учнів поняття про типізацію в мистецтві, процес творення художніх образів, соціальну обумовленість тем та ідейної спрямованості твору тощо.

Але коло читання сучасного молодшого школяра може й повинне розмежовуватись за цілим рядом ознак: за ознакою форми того словесного вираження досвіду, який закладений в книзі, а саме: дитячі книги віршів і прози; за ознакою пріоритету образності чи зрозумілості в осмисленні явищ навколишнього світу: література художня і науково-популярна; за ознакою віри й знань: література духовна й світська; за ознакою обов'язковості й вибіркості при читанні й вивченні: література навчальна й для вільного читання; за ознакою повторного видання: література періодична (газети й журнали) і власне книги. Крім цих основних загальних підходів, існують ще й специфічні, професійні, які варто враховувати вчителю.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 2.: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ: Либідь, 2003. 344 с.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Режим доступу :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

Анастасія Тисько,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Марія Шумік,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку освітньої системи в Україні відбуваються трансформації, спрямовані на збереження накопиченого досвіду та адаптацію до сучасних вимог науки, культури і суспільства. Цей період відрізняється активним пошуком нових підходів у навчанні та управлінні освітою, а також експериментами з впровадженням освітніх інновацій.

Концепція Нової української школи вказує на використання під час навчання методів та стратегій, які сприяють формуванню навичок самостійного вибору, пов'язаність навчального матеріалу з реальним життям та урахування індивідуальних особливостей кожного учня.

Творчість, активність, самостійність у вирішенні нових завдань стають важливими характеристиками особистості, і їх розвиток потребує застосування новаторських підходів у процесі навчання. У зв'язку з цим велике значення має використання новітніх, нестандартних методів, спрямованих на розвиток аналітичного мислення.

Тому, велика увага приділяється використанню інноваційних підходів для покращення якості навчання та зацікавленості здобувачів освіти у навчальному процесі. Одним із таких підходів є використання ігрової діяльності на уроках трудового навчання та технологій. Це дозволяє не лише залучити школярів до навчання, а й сприяти їхньому глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку практичних навичок та формуванню компетентностей.

Використання ігор на уроках трудового навчання та технологій дозволяє не лише залучити здобувачів освіти до навчання, а й створює сприятливі умови для глибшого засвоєння навчального матеріалу. Здобувачі освіти, втомившись від традиційних методів навчання, з великим зацікавленням виконують завдання в ігровій формі, що сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню предмету.

Видатні педагоги та психологи, такі як І. Падалко, М. Остряньська, О. Горбачова, В. Сухомлинський, приділяли велику увагу грі та її важливості у розвитку дітей. За їхнім переконанням, гра є ключовим елементом цілісного розумового розвитку дитини, вона грає, тому що розвивається, й розвивається, тому що грає.

Ігрова діяльність на уроках трудового навчання та технологій сприяє розвитку практичних навичок. Учасники навчального процесу не лише теоретично ознайомлюються з поняттями та технологіями, а й навчаються застосовувати їх на практиці, що є надзвичайно важливим у їхньому розвитку.

Таким чином, використання ігрової діяльності на уроках трудового навчання в НУШ є ефективним інструментом для покращення якості освіти та підвищення зацікавленості у навчанні, сприяючи глибшому розумінню предмету та розвитку необхідних практичних навичок.

Крім того, використання ігрової діяльності на уроках трудового навчання в НУШ сприяє розвитку ключових навичок учнів. Це включає в себе розвиток творчого мислення, роботу в команді, вміння приймати рішення, та відчуття відповідальності за власну діяльність. Кожна ігрова ситуація на уроці створює можливість для здобувачів освіти виявити свої таланти, вирішувати проблеми та знаходити креативні шляхи виконання завдань. Наприклад, під час ігрових рольових вправ школярі відчують себе майстрами, дизайнерами чи кухарями, виконуючи практичні завдання та розв'язуючи трудові проблеми. Це не лише стимулює їхню творчість, але й робить навчання цікавішим та пізнавальним.

Застосування ігрових методів також сприяє виробленню позитивного ставлення до навчання та підвищує мотивацію до досягнення успіху. Відчуття задоволення від успішного виконання ігрових завдань мотивує дітей активніше займатися навчанням і бажати вдосконалювати свої компетентності. Нарешті, ігрова діяльність на уроках трудового навчання сприяє формуванню у здобувачів освіти цінностей праці, трудової дисципліни та самостійності. Вони навчаються бачити результат, цінувати власний внесок у створення виробів та розвивати відповідальність за свої дії.

Різноманітність ігрових форм у трудовому навчанні включає різні підходи, такі як симуляція, творчість, інтерактивність та групова співпраця. До даних форм можна віднести: ігри, які моделюють ситуації, рольові, творчі, ігри з активною участю та групові ігри.

Рольові ігри: Симуляція професійних ситуацій, де учні виконують ролі різних робітників та вирішують практичні завдання. В рамках рольових ігор на уроках трудового навчання здобувачі освіти отримують можливість не лише теоретично ознайомитися з професіями, але й практично відчутися їхню суть та виклики. Наприклад, вони можуть перевтілюватися у столярів, швачок, майстрів з металообробки тощо.

Ігри-симулятори: Використання комп'ютерних або настільних ігор, що моделюють реальні трудові ситуації. Ігри-симулятори – це ще один захоплюючий спосіб використання ігрової діяльності на уроках трудового навчання. Вони дозволяють поглиблено зануритися у реалістичні трудові ситуації та відчутися себе у ролі професіоналів у певній галузі. Наприклад, симуляція роботи на виробництві, дизайні одягу або будівництві.

Творчі ігри: Розвиток творчих навичок здобувачів освіти через виготовлення виробів своїми руками. Творчі ігри на уроках трудового навчання є чудовим способом розвитку творчих та практичних навичок учнів. Ці ігри дозволяють виявити свою уяву та вміння створювати вироби з різних матеріалів. Наприклад, майстер-класи з виготовлення виробів з дерева, текстилю або металу.

Інтерактивні ігри: Інтерактивні ігри на уроках трудового навчання дозволяють залучити здобувачів освіти до активного навчання та сприяють розвитку їхніх знань, навичок та комунікативних здібностей. Такі ігри не лише забезпечують цікаве та захоплююче навчання, але й розвивають співпрацю, комунікацію та креативність. Вони створюють сприятливу атмосферу для активного вивчення теми та розвитку різних аспектів освіти. Учасники навчального процесу можуть брати участь у квестах, де вони розв'язують завдання та загадки, пов'язані з темою уроку. Наприклад, квест на тему безпеки та охорони праці, де учні шукають відповіді на запитання, які приховані у певних місцях у класі чи на шкільному подвір'ї.

Інтерактивна гра «Хто знає більше?»: ця гра сприяє конкуренції та мотивації до вивчення матеріалу. Вони відповідають на питання з теми уроку, а перемагає той, хто набирає більше балів. Це допомагає активізувати свої знання та швидко реагувати на питання.

Ігрові вправи з командною роботою: школярі роблять уроки яскравішими та цікавішими, працюючи у командах над розв'язанням завдань чи виконанням проектів. Наприклад, створення макету

безпечного робочого місця з використанням різних матеріалів або проведення рольової гри з ситуаціями з охорони праці.

Групові ігри: Групові ігри на уроках трудового навчання є ефективним засобом розвитку співпраці, комунікації та командної роботи. Ці ігри стимулюють колективне вирішення завдань і проблемних ситуацій, сприяючи розвитку різних аспектів особистості. Розвиток співпраці та комунікації в групах через виконання спільних завдань або вирішення проблемних ситуацій разом. Це лише декілька прикладів видів ігрової діяльності, які можна використовувати на уроках трудового навчання та технологій. Кожен вид ігор має свої особливості та може бути використаний залежно від конкретної мети та завдань уроку.

Використання ігрової діяльності має багато переваг: мотивація до навчання; адаптація до реальних ситуацій; стимуляція творчого мислення; формування командних навичок; підвищення самодисципліни; підтримка інтерактивного навчання; розвиток аналітичного мислення; підвищення ефективності навчання тощо.

Ігрова діяльність на уроках трудового навчання в НУШ є не лише ефективним методом навчання, а й важливим чинником у формуванні особистісних якостей та цінностей здобувачів освіти, що є необхідним для їхнього успішного розвитку у сучасному світі. Ці ігри сприяють розвитку творчого мислення, комунікативних та командних навичок, самодисципліни та аналітичного мислення. Крім того, вони мотивують до активної участі в навчальному процесі та допомагають у засвоєнні та запам'ятовуванні матеріалу.

Такий підхід до навчання сприяє формуванню комплексу компетентностей, необхідних для успішного функціонування у сучасному інформаційному та технологічному середовищі, а також розвитку готовності до вирішення складних завдань та взаємодії у різних соціальних і професійних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Глушко З. А. Методичні рекомендації «Ігрові технології навчання як ефективні засоби розвитку пізнавальних інтересів учнів початкової школи». 6 березня 2023. URL: <http://surl.li/svkco>
2. Коберник О.М Сучасні технології у школі: Навч.-метод. Умань: СПД Жовтий, 2015. 212 с.
3. Пихтіна Н. П. Педагогіка гри: лекції : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. 209 с.

Вікторія Ткачук,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Марія Шумік,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Сучасний світ, який постійно розвивається та змінюється, потребує більш якісної освіти з інноваційними методами. У наш час важливо розвивати компетентності й навички, які стануть важливі у майбутньому, а не лише передавати знання.

Сьогодні важливо вдосконалити методи навчання для того, щоб підготувати здобувачів освіти до викликів сучасності. Велике значення має використання проєктної технології на уроках трудового навчання, оскільки це є активним залученням учнів до навчального проєкту та розвиток їхніх вмінь та навичок.

Американські педагоги і філософи Джон Дьюї та його учень В. Кіл Патрік вже понад століття тому вперше висловили ідею включення проєктної діяльності до освітнього процесу. У вітчизняній педагогіці першими активно досліджував цю проблему О. Макаренко. Саме його тлумачення слова «проєкт» з латинської мови означає «кинутий уперед задум, план».

Німецький педагог А. Флінтер визначає проєктну діяльність як освітній процес, у якому важливо залучити розум, почуття і практичні навички, щоб осмислити отриману інформацію особисто і оцінити результати у вигляді кінцевого продукту.

Мета проєктного навчання полягає у створенні умов для інтегрованого та глибокого засвоєння знань, розвитку практичних навичок та формування креативного мислення учнів. Цей підхід спрямований на:

- *Активне залучення:* Стимулює активну участь учнів у навчальному процесі, що сприяє поглибленню розуміння матеріалу.
- *Розвиток творчості:* Підтримує розвиток творчого мислення, сприяє виявленню та розвитку індивідуальних здібностей.

- *Практичне застосування знань:* Допомагає учням перетворити теоретичні знання в практичні навички через реалізацію проектів.

- *Комунікація та співпраця:* Сприяє розвитку комунікативних навичок, співпраці та роботі у групі.

- *Самостійність:* Заохочує самостійність у навчанні та вирішенні завдань, розвиває вміння самостійно мислити та діяти.

- *Інтеграція знань:* Дозволяє інтегрувати знання з різних предметних галузей, що сприяє узагальненню та глибокому розумінню матеріалу.

Проектна технологія є потужним інструментом активації навчально-пізнавальної діяльності учнів, розвитку їх креативності та практичних умінь, навичок. Дана технологія знаходить особливе місце на уроках трудового навчання, оскільки підвищує інтерес учнів до проекту, предмету та розвиває їхні творчі здібності та навички виконання певних видів робіт.

Головною перевагою використання проектної технології є можливість інтеграції практичних навичок з інтеграцією теоретичних знань. Учні можуть створювати власні проекти з виготовлення різноманітних виробів або виконання практичних завдань, що допомагає збагачувати досвід та розуміння предмету. Проектна технологія сприяє розвитку комунікативних навичок учнів, оскільки вони працюють в групах над спільними завданнями, обмінюються своїми думками та ідеями.

Загалом, використання проектної технології на уроках трудового навчання сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, розвитку практичних навичок та творчого мислення здобувачів освіти.

На сьогоднішній день використання традиційних методів навчання на уроках трудового навчання не забезпечує досягнення максимального результату. Проектна технологія може стати ефективною для здійснення стимулювання до інтересу навчання та розвитку творчих здібностей учнів.

Дослідження щодо впливу використання проектної технології на уроках трудового навчання є недостатніми.

Проектна технологія, як справжня філософія, а не метод навчання. Її ідеї базуються на активне навчання та продуктивну, не монотонну проектну роботу.

Вона дозволяє учням самостійно обирати вид практичної роботи, вивчати новий матеріал через ігрову форму роботи та

практичну реалізацію, навчитись співпрацювати в команді та розвивати критичне, абстрактне мислення, творчість та хист до різних видів ручної роботи. Це підходить до уроків трудового навчання, де учні мають змогу застосовувати свої вміння та навички на практиці, створюючи проекти.

Отже, проектна технологія є надзвичайно корисна та ефективна. Проте її продуктивне впровадження залежить від багатьох факторів. А саме:

- Вчителі потребують спеціальної підготовки для впровадження даної технології на уроках трудового навчання. Потрібно мати глибокі знання про технічні засоби, які можуть бути використанні в проектах, уміння організовувати групову, парну, індивідуальну роботу, а також підтримувати та допомагати учням під час виготовлення проектів.

- Також успішне впровадження проектної технології потребує підтримки від батьків, соціального середовища та інші зацікавлені сторони. Важливо ним пояснити переваги проектного методу.

- Адміністрація закладу повинна забезпечити кабінет необхідними ресурсами, такі як доступ до інтернету, комп'ютерів, інструментів та матеріалів. Вони можуть організувати професійний розвиток у даній галузі.

- Потрібно створити комфортні умови для навчання, де здобувачі освіти зможуть виконувати свої проекти. Це включає в себе наявність спеціального обладнання та просторого кабінету для роботи. А також підтримку з боку учнів та вчителя.

Впровадження проектної технології на уроках трудового навчання може здійснюватись за різними підходами, які базуються на різних концепціях навчання та виховання. Розглянемо деякі напрямки:

- Розвитковий підхід. Зосереджений на розвитку творчих здібностей, креативності, самостійності здобувачів освіти. Проекти спрямовані на розвиток особистісних якостей та розвиток творчої ініціативи учнів.

- Компетентісний підхід. Ставить перед собою завдання формування не лише знань, а й практичних навичок та вмінь, які будуть корисні здобувачам освіти в майбутньому. Проектна діяльність спрямована на формування ключових компетентностей, таких як комунікативні навички, проблемне мислення, самоконтроль тощо.

- Інтерактивний підхід. Передбачає активну співпрацю учнів у процесі навчання. Проектна діяльність спрямована на співпрацю учнів, взаємодію з оточуючим середовищем.

Для подальшого розвитку та вдосконалення проектної технології на уроках трудового навчання можна виділити наступні можливості:

- Організація тренінгів, семінарів для вчителів навчальних закладів щодо використання проектної технології.

- Розробка та впровадження спеціальних програм підготовки вчителів до роботи з проектною діяльністю.

- Обмін та поширення педагогічного досвіду даного методу між вчителями.

Отже, використання на уроках трудового навчання проектної технології має численні переваги. Вона сприяє розвитку творчості та ініціативи здобувачів освіти. Покращує комунікативні навички та здатність налагодити співпрацю в колективі.

Учні мають можливість самостійно приймати рішення, виконувати практичні завдання, які розвивають їхні навички самоорганізації та вирішення власних проблем під час виконання проектної діяльності.

Проектна технологія є ефективним засобом залучення учнів до активної практичної діяльності на уроках трудового навчання. Прогнозуючи результати впровадженої проектної технології, можна очікувати позитивний вплив на навчальний процес, спостерігати збільшення мотивації здобувачів освіти та покращення їхніх навичок та знань.

Використання проектної технології на уроках трудового навчання є перспективним початком розвитку сучасної освіти, який сприяє підвищенню якості навчання, знань та розвитку особистості учня.

Список використаних джерел

1. Юрчик О. В. Впровадження проектної технології в навчальний процес. Навчальний посібник. Хмельницький: НВО №5 ім. С. Єфремова, 2015. 88 с. С.6-8.

2. Коберник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник. Умань: СПД Жовтий, 2016. 212 с.

3. Коберник О. М. Методика навчання учнів 5-9 класів проектуванню в процесі вивчення технології обробки деревини і металу: Навчально-методичний посібник. Умань: УДПУ, 2015. 168 с.

Тамара Торчинська,
*к. пед. н., доцент кафедри фахових методик та інноваційних
технологій у початковій школі,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ПОГЛЯДУ ОНОМАСТИКИ

Літературна ономастика належить до актуальних напрямів лінгвістики, яка стала важливою ланкою теорії тексту та лінгвостилістики.

Мовознавці активно розбудовують загальну теорію оніма, розширюючи амплітуду ономастичних досліджень, формують літературну поетонімію.

У художній літературі вибір власного імені постає надзвичайно важливим інструментом структурування дійсності. Літературні оніми належать до універсальних категорій художнього тексту, сприяють реалізації авторської концепції світосприйняття, оскільки вони, крім номінування, створюють історичне й культурне тло твору, наповнюють його образним змістом.

Зацікавлення лінгвістів власними назвами в структурі художнього тексту дедалі зростає, про що свідчить поява численних наукових розвідок.

Основними параметрами систематизації дитячих книг, як і подій в історичному процесі розвитку людства, є фактори часу і місця. Тому і дитяча література, яка адресована молодшим школярам, перш за все, систематизується за епохами її створення, країнами, областям, де жили ті люди, досвід яких передається в книгах.

Стилістичні функції онімів у дитячій літературі досліджували Ю. Карпенко, А. Критенко, М. Рудяков, співвідношення ономастикону художнього тексту та реального світу, системність поетичної ономастики та її роль у художньому тексті – М. Бережна, Д. Козловська, В. Михайлов, А. Романенко.

Онімний простір творів для дітей зазвичай вибудовано з урахуванням жанрових характеристик твору, сюжетною основою якого є рольова гра як модель сприйняття світу й реалізації соціальних потреб дитини.

Форма рольової гри дає змогу досягнути «комунікативної рівності» адресанта та адресата мовлення; визначає вибір

мовленнєвих ресурсів твору, із-поміж яких найвагоміше місце посідають оніми.

Дитяча література – особливий тип літератури, художня й мовна організація якої орієнтована на читача-дитину, його потреби та особливості сприйняття інформації.

Вона завжди була одним із чинників, що визначають становлення національної свідомості. Саме на сторінках художніх творів дитина черпає знання про навколишній світ, які допомагають сформувати її світогляд та систему цінностей, саме тут вона пізнає культуру народу, історію та традиції [1].

Майстерно дібране автором художнє слово стає ключем до розуміння тексту. Художні твори для дітей є формою комунікації дорослого світу з дитячим.

Діалог автора з такою аудиторією вибудований за іншими законами, ніж діалог із реципієнтом-дорослим, з огляду на особливості дитячого сприйняття, що є передумовою осягнення тексту. Дитячі письменники не можуть обмежитися індивідуально-авторським баченням світу та втіленням його моделі у творі.

Успішній комунікації з дитиною має сприяти обізнаність із віковими психологічними особливостями дітей, закономірностями розвитку й актуальними запитам дитини тієї чи тієї вікової категорії.

Письменник ставить за мету не лише розважити юних читачів, а й розвинути уяву, фантазію, сформувати естетичні смаки, долучити до морально-етичних цінностей, надати інформацію про прийнятні моделі поведінки в соціумі.

У дитячих творах надзвичайно важливе значення мають художні оніми. Це власні назви «художніх об'єктів, створені уявою письменника і введені ним у текст літературно-художнього твору» [2, с. 26].

Дитяча література дуже цікава з погляду ономастичного дослідження. Адже власні імена таких творів відрізняються від імен у творах дорослих.

Оніми у творах для дітей більш промовисті, часто алюзійні, прозорі, зрозумілі, умотивовані, інколи смішні (прізвиська) та однозначно характеристичні. Тут важливу роль відіграє майстерність письменника та його обізнаність з віковими психологічними особливостями дитячої аудиторії.

Вивчення функціонування онімів у художньому тексті все частіше привертає увагу дослідників, адже власні назви у творі дають цінну інформацію для інтерпретації цього тексту.

Вони забарвлюють, увиразнюють текст, виконуючи істотну текстотвірну функцію. У письменника власні назви стають могутнім характеристичним засобом.

Він добирає ім'я своїм персонажам, уже обміркувавши їхній характер і особливості, знаючи їхню роль у розвитку сюжету.

У сучасних творах для дітей використано різні розряди онімів, які створюють дивовижний та цілком конкретний художній світ, сприяють розумінню естетичних ідей письменника. Серед літературних онімів переважають антропоніми. До літературних антропонімів, як і до реальних, зараховують будь-яке ім'я, яке може мати людина: особисті імена, прізвища, по батькові, прізвиська, клички, псевдоніми тощо.

Літературні антропоніми називають дійових осіб, головних героїв та епізодичних персонажів, за своєю значущістю вони постають ключовими словами твору.

Окрім антропонімів, у сучасних повістях функціують й інші різновиди онімів. Способи використання літературного оніма в художньому контексті варіюються відповідно до його типу: їх функцію найчастіше виконують антропоніми, зооніми, міфоніми; для позначення фону використовують топоніми, зооніми, космоніми, гідроніми, міфоніми та оказіональні топоніми, зооніми

Використання практично всіх розрядів онімів полегшує дитині сприйняття й розуміння твору, «оскільки однією з особливостей дитячої психології є індивідуалізація довкілля, на рівні мови ілюстрована власними назвами» [3].

Список використаних джерел

1. Белей Л. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. С. 10

2. Колесник Н. Термінологічні суперечки в царині літературної ономастики // Наук. вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2011. Вип. 24. С. 23.

3. Карпенко О. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження // Записки з ономастики. Одеса, 2010. Вип. 4. С. 70-72.

4. Сколоздра О. Р. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі. Вісник Львів. ун-ту. Серія : Філологічна. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. Вип. 50. С. 355–360.

Дмитро Хавхун,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Віктор Сівак,
*старший викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В 7 КЛАСІ

Сучасний вчитель повинен розуміти, що навчання трудового навчання є інтегрованим предметом, який має за мету формування у школярів цілісного розуміння виробничо-трудової діяльності людини в контексті її взаємозв'язків з природою і суспільством. Інноваційні методи навчання сприяють перетворенню уроків трудового навчання на уроки взаємодії, діалогу та практичних занять.

Значення поняття дидактичні умови впливає з філософського тлумачення умов як відношення об'єкта до оточуючих явищ, без яких його існування неможливе. У контексті навчання дидактичні умови можуть розглядатися як необхідні фактори, що впливають на процес навчання і сприяють його розвитку. Дидактичні умови для застосування інноваційних технологій на уроках трудового навчання у 7-му класі передбачають створення уроків, спрямованих на активну участь учнів у навчальному процесі. Це може включати в себе дискусії, групові проєкти та спільні дослідження; стимулювання учнів до пошуку нетрадиційних рішень, експериментування та самовираження у процесі вирішення завдань використання різноманітних ігор, симуляцій та рольових ігор для залучення учнів до активного навчання та сприяння їхньому зацікавленню в предметі. Ці умови допоможуть створити стимулюючу та ефективну навчальну атмосферу на уроках трудового навчання, сприяючи розвитку ключових навичок та знань учнів.

Впровадження інноваційних технологій на уроках трудового навчання дозволяє змінити підхід до процесу навчання, перетворюючи його з об'єкта на суб'єкт. Цей підхід, в якому учень перебуває в центрі уваги, ґрунтується на повазі до його думки, стимулюванні активності та творчості.

Ця концепція відома завдяки працям видатних педагогів, таких як Л. Виготський, П. Гальперін, В. Шаталов, В. Дяченко, Ш. Амонашвілі, І. Абрамов, Н. Борисов, Д. Кавтарадзе, Л. Петровська, О. Коберник, Т. Чепеля та інші. Цей підхід спрямований на підвищення навчально-виховної ефективності занять та розвиток свідомості, активності та якості знань, умінь і навичок учнів. Він сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу та розвитку мислення та мовлення. Впровадження інтерактивного навчання у шкільній практиці передбачає радикальні зміни у методичних підходах, що сформувалися у вчителів.

Інноваційні технології навчання – це новітні підходи та інструменти, які використовуються для покращення процесу освіти. Ці технології можуть включати в себе використання відеоуроків, інтерактивних вправ, онлайн-платформ для навчання, віртуальну реальність, штучний інтелект, мультимедійні матеріали та інші інструменти, які допомагають зробити процес навчання більш ефективним, захопливим і доступним.

Використання штучного інтелекту на уроках трудового навчання може бути вельми корисним. Наприклад, системи штучного інтелекту можуть допомагати вчителям створювати індивідуалізовані навчальні плани для учнів, враховуючи їхні індивідуальні потреби та рівень знань. Також штучний інтелект може використовуватися для створення інтерактивних вправ та симуляцій, що дозволить учням отримувати практичний досвід і навички в реальних або віртуальних сценаріях безпечного навчання. Крім того, системи штучного інтелекту можуть аналізувати прогрес учнів і надавати рекомендації щодо подальших кроків в навчанні. Таким чином, використання штучного інтелекту може сприяти покращенню якості та ефективності уроків трудового навчання.

Використання відео уроків на уроках трудового навчання може бути дуже ефективним. Ці відеоматеріали можуть допомогти вчителям демонструвати конкретні техніки, процеси та методи роботи в різних областях трудового навчання, таких як робота з деревом, металом, текстилем тощо. Вони можуть також ілюструвати безпечність та правила використання різних інструментів та обладнання.

Крім того, відео уроки можуть включати реальні або симульовані проекти, де учні можуть практикуватися та застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. Це допомагає

створити більш інтерактивну та залучаючи навчальну атмосферу, а також сприяє розвитку практичних навичок та креативності учнів.

Методи навчання, включаючи методи трудового навчання, визначаються як способи взаємодії вчителя і учнів, які сприяють формуванню світогляду учнів та розвитку їхніх здібностей. Для кращого уявлення про методи трудового навчання, їх класифікують за різними критеріями, такими як дидактичні завдання, джерело знань учнів, ступінь самостійності та глибина мислення. Однак жодна із існуючих систем класифікації не є повністю задовільною, оскільки кожен метод навчання може виконувати різноманітні завдання, а також кожне дидактичне завдання може потребувати застосування декількох методів навчання.

Отже, іноді вибір методу навчання стає складним завданням. Крім того, часто доводиться інтегрувати різні методи трудового навчання та технології для досягнення оптимальних результатів.

Вчителі, маючи на меті досягнення результативності навчання, використовують сучасні технології та інноваційні методи навчання у школі. Серед цих методів є активні та інтерактивні форми, застосовані під час навчання. Активні форми передбачають активну участь учня у відношенні до викладача та інших, хто отримує освіту. Під час уроків, де застосовуються ці методи, використовуються підручники, зошити, комп'ютери, тобто індивідуальні засоби для навчання.

Креативне навчання передбачає вільний доступ учнів до ресурсів Інтернету та базується на таких принципах, як передбачуваний освітній продукт, відповідність зовнішнього продукту внутрішнім потребам учня, індивідуальна освітня траєкторія учня, інтерактивність занять та відкрита комунікація.

Щодо концепції креативності, походженням терміну є латинське слово «creatio», що означає створення, творчість та інноваційну діяльність. Хоча термін креативність часто використовується як синонім до слова «творчість», він має свої відмінності. Творчість розглядається як активність людини, спрямована на створення певних цінностей, у той час як креативність акцентується на нестандартності в розкритті творчого потенціалу.

Розвиток креативного мислення учнів залежить від їхніх естетичних смаків та інтелектуального потенціалу, що частково вбудовано в людину природою. Креативність формується під впливом зовнішніх факторів, але можна навчити учнів мислити індивідуально

та нестандартно. Організація роботи з використанням як готових, так і створення власних виробів на уроках трудового навчання у 7 класі може стимулювати творче ставлення до предмету.

Креативне навчання фактично є навчанням творчості і водночас саме таке навчання є проявом творчої діяльності. Аналіз проведеного матеріалу показує, що інтерактивні методи сприяють якісному засвоєнню нового матеріалу. До них відносяться такі методи, як вправи з творчим характером, групові завдання, рольові та ділові ігри, уроки-екскурсії, зустрічі з творчими особистостями і фахівцями, а також заняття, спрямовані на творчий розвиток, такі як уроки-спектаклі, створення фільмів та газет. Також використання відеоматеріалів, Інтернету, наочності, а також методів «дерево рішень» і «мозковий штурм» може сприяти вирішенню складних питань і проблем.

Доцільно поєднувати взаємонавчання з іншими методами роботи, такими як самостійний пошук, традиційні методи. Розвиток творчо-інтелектуальних здібностей на уроках трудового навчання можливий за допомогою різних інтерактивних технологій, таких як «Мозковий штурм», «Акваріум», «Мікрофон» та інші. Впровадження інтерактивних технологій навчання на уроках трудового навчання дозволяє учням проявити увагу, творчість, висловити власну думку та оволодіти навичками дискусії.

На уроках трудового навчання у 7 класі, рекомендується використовувати мультимедійні презентації, схеми, таблиці різного змісту, інструкційні та технологічні карти, зразки виробів, індивідуальні картки-завдання різного рівня складності, а також навчальні та наочні посібники. Враховуючи, що творчо-інтелектуальні здібності розвиваються під час будь-якої діяльності, процес, спрямований на їх розвиток, маємо пов'язувати з розвитком інтелектуальних видів мислення в процесі трудової діяльності.

Завдяки використанню інтерактивних методів навчання, знання ефективно засвоюються у співпраці з іншими учнями. Ці методи відносяться до форм колективного навчання, де група учнів працює над вивченим матеріалом, і кожен з них несе відповідальність за свою частину роботи.

Застосування інноваційних методів навчання на уроках трудового навчання дозволяє зробити процес навчання більш захоплюючим, різноманітним та інтенсивним. Наприклад, це сприяє швидшому запису визначень, розробці та створенню виробів з різних

матеріалів, оскільки вчителю не потрібно повторювати текст кілька разів, а учень не марнує час, чекаючи на повторення певного фрагменту. Це також допомагає вчителю краще оцінити здібності та знання учня, спонукає його до пошуку нових, нетрадиційних форм і методів навчання, стимулює його професійний розвиток та вивчення нових методів навчання.

Список використаних джерел

1. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання в школі: Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2015. 125 с.
2. Галузяк В. М. Педагогіка: навч. посібник. Вінниця : Книга-Вега, 2019. 416 с.
3. Гедзик А. М. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2006. С.106-112.
4. Коберник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.

Вікторія Цапенко,

*магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Людмила Перфільєва,

*к. біол. н., доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ТВОРЧИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проаналізувавши науково-педагогічну, психологічну, мистецтвознавчу, філософську літературу, було з'ясовано тлумачення основних термінів категоріально-понятійного апарату дослідження. Зокрема, визначено, що не існує однозначної, загальноприйнятої дефініції поняття «творчість». Досить часто даний термін використовують у значеннях, які мають суттєву різницю: діяльність особистості, форма діяльності, психічний багаторівневий процес, створені цінності, відкриття тощо.

Творчість тлумачать як поняття як властивість особистості, що характеризується здатністю до самовираження, створення нових, оригінальних, неповторних продуктів у процесі життєдіяльності.

З огляду на об'єкт дослідження, визначено та охарактеризовано. Сутність поняття «вміння», яке розглядають у таких значеннях: засвоєний спосіб виконання дії, сукупність знань і навичок, здатність чи готовність виконувати певні дії, застосування знань та навичок на практиці. У нашому розумінні, вміння є здатністю самоконтрольовано виконувати певні дії з опорою на теоретичні знання як у звичних, так і в змінених умовах. Під поняттям «складне вміння» розуміємо здатність успішно виконувати певні дії, на основі теоретичних знань і практичних навичок.

Особливу увагу звернуто на творчі вміння, які ми відносимо до складних умінь та трактуємо як якісну характеристику особистості, її здатність виконувати усвідомлені дії, на основі простих умінь та навичок, коли вона генерує нові, оригінальні ідеї, створює неповторні, унікальні продукти творчої діяльності, новий кінцевий продукт у звичайних та змінених умовах.

Виокремлено основні етапи у формуванні творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку з використанням інноваційних технологій:

створення позитивної мотивації до виконання творчих дій (інтерактивні технології оригінальних, нестандартних ідей);

окреслення мети виконання дій (інтерактивні технології проблемного бачення);

пояснення вчителем способу виконання (алгоритму, плану, інструкції) дій (інтерактивні технології мисленнєвої діяльності);

засвоєння учнями знань про способи виконання дій (інтерактивні технології мисленнєвої діяльності);

виконання учнями нового вміння, на основі засвоєної теорії з поясненням і коментуванням кожної дії (інтерактивні технології оригінальних, нестандартних ідей);

закріплення та відпрацювання простого вміння (інтерактивні технології для розвитку уяви та фантазії);

комплексне застосування учнями сформованих простих умінь, навичок задля формування складного творчого вміння (інтерактивні технології створення продуктів творчої діяльності).

Формування творчих умінь з використанням інтерактивних технологій розглядаємо як систематичне вправління учня у виконанні завдань творчого характеру з використанням комплексу інтерактивних методів під керівництвом учителя, що сприяє вдосконаленню простих умінь і навичок та навчальної діяльності загалом.

У ході дослідження, нами виокремлено такі творчі вміння: комбінувати та моделювати; доповнювати; прогнозувати; продукувати нестандартні ідеї, визначати проблеми та знаходити шляхи їх вирішення; уявляти і фантазувати; створювати власні продукти творчої діяльності; доводити власну думку.

Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив визначити структурні компоненти, критерії та показники творчих умінь у молодших школярів. Виокремлено такі основні *компоненти*: мотиваційний, когнітивний, процесуальний, результативний. Відповідно до компонентів визначено критерії: мотиваційно-ціннісний пізнавально-понятійний, творчо-діяльнісний, результативно-рефлексивний. До кожного критерію дібрано низку показників.

З'ясовано, що технологізація освітнього процесу успішно сприяє всебічному та гармонійному розвитку особистості молодшого школяра, розкриттю його творчого потенціалу.

Поняття «технологія» ми трактуємо як чітку, впорядковану систему виконання певних послідовних, взаємопов'язаних операцій, які здійснюються за наперед складеним планом задля досягнення поставленої мети. У літературі представлено різноманітні класифікації технологій. Зокрема, особлива увага сконцентрована на педагогічних технологіях, до яких відносимо інтерактивні, оскільки вони відповідають методологічним вимогам, усім ознакам системи та націлені на досягнення мети.

Під інтерактивними технологіями ми розглядаємо чітко структуровану, впорядковану систему інтерактивних методів і прийомів, орієнтованих на засвоєння знань, формування сукупності простих умінь і навичок, яка передбачає активну міжсуб'єктну співпрацю та співтворчість учнів один з одним та з учителем у процесі пізнання, для досягнення спільної мети.

Отже, однією з важливим проблем освіти є інтерактивних технологій в освітній процес початкової школи, застосування яких в освітньому середовищі початкової школи дозволяє диференціювати процес навчання молодших школярів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, дає можливість творчо працювати вчителю та учню, розширити спектр способів представлення та запам'ятовування інформації, дозволяє здійснювати гнучке управління освітнім процесом.

Маргарита Чабань,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олена Клюд,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

РЕМЕСЛА ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Ремесла завжди відігравали важливу роль у культурному та соціальному розвитку суспільства. Це не лише спосіб виробництва різноманітних предметів, але й форма мистецтва, яка передає традиції, культурні цінності та естетичні принципи. У контексті освіти ремесла мають величезне значення як засіб естетичного виховання учнів.

У сучасному світі, де технології швидко розвиваються і виробництво стає все більш автоматизованим, важливо зберегти та передати мистецтво ремесла майбутнім поколінням. Уроки трудового навчання стають майданчиком для цього процесу, де учні мають можливість вивчати різноманітні види ремесел та розвивати свої творчі здібності.

За висловами вчених, таких як Д. Антонович, В. Винниченко, О. Воропай, М. Грушевський, М. Гончаренко, Є. Маланюк та інші, успішне формування творчої, всебічно розвиненої особистості з високим рівнем національної самосвідомості можливе в середовищі національної культури за умови використання досягнень традиційної педагогіки. Багато діячів культури та педагогів-дослідників, таких як В. Афанасьєв, С. Божович, С. Герасимов, Д. Джола, І. Зязюн, Н. Кочережко, С. Предко, акцентують увагу на важливості вивчення народних ремесел у естетичному, моральному та трудовому вихованні молодого покоління.

Ремесла України є важливою складовою культурної спадщини країни, вони відображають багатогранність і різноманітність національної культури та традицій. З давніх-давен українські майстри володіли різноманітними ремісничими навичками, які передавалися з покоління в покоління і зберігались у народних традиціях. Серед художніх промислів, поширених на території України, можна відзначити вишивку, виготовлення художніх тканин, килимарство,

різьбярство, обробку деревини, гончарство, виробництво гутного скла, художнє ковальство, мистецтво обробки металів і виготовлення ювелірних виробів, розпис тканин, в'язання, виготовлення мережива, художню обробку шкіри, каменю, кістки та рогу, мистецтво плетіння та виробництво виробів з бісеру. Ці промисли виникли не одночасно, і їхнє значення в системі промислів різноманітне.

Українські ремесла не лише вражають своєю красою та майстерністю виконання, але й мають глибоке значення для народу. Вони відіграють провідну роль у формуванні естетичних смаків та культурних цінностей молодого покоління. Естетичне виховання допомагає формувати в людині вміння розрізняти, оцінювати та розуміти красу. Воно сприяє розвитку вибагливості до культурних та мистецьких цінностей.

Основними складовими естетичного виховання є вивчення мистецтва, музики, літератури, театру, кіно та інших форм мистецтва, а також спілкування з природою, вивчення архітектури та дизайну. Важливу роль в цьому процесі відіграють педагоги, батьки та суспільство загалом, які сприяють створенню сприятливого естетичного середовища для розвитку особистості.

Ремесла передаються з покоління в покоління через безпосередній дотик – майстерність, знання та вміння передаються через взаємодію між вчителем та учнем. Цей прямий контакт створює особливу атмосферу, де учень вчиться не лише технічним аспектам виробництва, але і впроваджується в світ естетики та мистецтва.

Дитина, який має досить великий розумові здібності, здатен бути творчою, а здатний і ніяк не виявити наочно цивілізованих можливостей. У такого роду адже грані по-новому талановитий дошкільник здатний володіти і ніяк не досить великий єдиний ступінь розуму. Робота руками на уроках трудового навчання сприяє розвитку творчих здібностей.

Учні відчують себе майстрами своєї творчості, створюючи унікальні вироби, які відображають їхній власний стиль та виражають індивідуальність кожного учасника. Проектна діяльність на уроках трудового навчання не лише розвиває навички використання інструментів та роботи з матеріалами, але й стимулює уяву та креативне мислення. Учні мають можливість експериментувати з формами, кольорами, текстурами, що сприяє розвитку їхньої творчої індивідуальності.

Кожен створений учнями виріб стає унікальним виявом їхнього власного стилю та вираженням індивідуальності. Крім того, через процес створення вони вчаться впевненості у власних можливостях та розвивають віру у свою творчу потужність.

Реалії сучасного дня викликають з експертів згідно з психології пошуку нових продуктивних конфігурацій і нинішніх способів навчання, які були б відповідні новій парадигми формування. Покращувати творчі здібності слід, розуміючи в індивідуально-психологічні особливості навчаються і психологічну готовність педагога до виконання методів роботи з хлопцями. Вибір методів творчої роботи перебуває у зв'язку з роки учнів та їх розвиток, зацікавленостей, успіху. Ремесла є ключем до вивчення культурної спадщини. Шляхом створення виробів за традиційними методами, учні занурюються в історію та традиції свого народу. Вони вивчають значення символів, технології та мистецтво минулих епох, що сприяє формуванню поваги до своєї культурної спадщини та розумінню власного місця в історії.

Процес створення виробів вимагає уваги до деталей, сприйняття гармонії форм та кольорів. Учні навчаються розрізняти красу в найзвичайніших речах, оцінювати якість матеріалів та виражати власні ідеї через вироби ручної праці.

Отже, народні ремесла не лише зберігають та передають культурні цінності, але й активно сприяють розвитку особистості учнів через їхню естетичну та творчу складову. Вони створюють унікальну можливість для вивчення та впровадження культурного досвіду у життя кожного здобувача освіти, збагачуючи його світогляд та розширюючи горизонти розуміння культурної спадщини.

Виховання засобами народних ремесел на уроках трудового навчання та інших формах освіти сприяє не лише навчанню ремесел, а й формуванню повноцінної особистості з високим рівнем культурної освіченості та естетичного розвитку.

Список використаних джерел

1. Стельмашенко Л. М. Українська народна педагогіка. Київ: «Освіта України», 2012. 233 с.
2. Петренко О. А. Теоретико-методичні засади формування національної самосвідомості школярів у процесі вивчення народних ремесел. Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 2015. 154 с.
3. Масол Н. М., Петренко О. А. Інноваційні підходи до вивчення народних ремесел на уроках трудового навчання. Київ: «Педагогічна думка», 2017. 322 с.

Олександр Чигрин,
*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Валентин Білітюк,
*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОЕКТНО- ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Одним із перспективних нововведень в освітню діяльність є мультимедійні технології. Вони дозволяють більш ефективно демонструвати свої наочні матеріали та створювати власні інноваційні розробки. Можливість використовувати колекції зображень з анімацією, звуками, відео та іншими візуальними ефектами, поєднання різних типів тексту створює умови для активізації та засвоєння інформації, завдяки наочності, що полегшує засвоєння. Застосування мультимедійних засобів навчання у процесі проектно технологічної діяльності учнів дає можливість отримати більш глибоке розуміння вивченого матеріалу та економити час при його опрацюванні.

Проблема полягає у обладнанні, коли не виходить скористатися мультимедіа, тому що немає комп'ютерів чи відповідного програмного забезпечення. Також певна кількість вчителів стикнулася з недостатньою освіченістю в використанні певних програм, а недостатньою є і підготовка учнів щодо коректного використання мультимедійних інструментів та технологій. Нерівномірний доступ до технологій серед учнів може призвести до нерівності у використанні мультимедійних засобів і відповідно, погіршення результатів навчання.

Навчальні заклади повинні розглянути можливість придбання комп'ютерів та необхідного обладнання або створення спеціальних умов для використання мультимедійних засобів. Організувати регулярні тренінги та семінари для вчителів з використання мультимедійних інструментів та педагогічних методик, а також створити відкриті ресурси для самостійного вивчення. Розглянути можливість надання доступу до комп'ютерів та мультимедійних іграшок усім учням, в тому числі через спільне використання

обладнання та використання мультимедійних ресурсів поза класними заняттями.

Одними із відомих науковців, що працюють у галузі методики використання мультимедійних засобів навчання у проектно-технологічній діяльності учнів є С. Сисоєва, В. Бикова, Н. Ничкало, Р. Гуревич, Л. Даниленко, І. Зязюн, К. Макагон, М. Кадемія, О. Киричук, І. Бех, І. Козловська, В. Кремень, В. Мадзігон, Н. Федорова, О. Максимова, С. Подмазін, Л. Буркова, В. Пінчук, О. Романовський, О. Савченко, М. Ярмаченко та ін.

Мультимедіа – це система складних взаємодій зображень і звукових ефектів за допомогою керування інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, які поєднують текст, звук, графіку, фотографії, відео тощо в одному цифровому відтворенні.

Інтеграція інформаційних мультимедійних технологій робить процес навчання більш технічним і ефективним. Використання на уроках мультимедійних технологій та спеціальних медіа-проекторів під час проведення занять дозволить візуалізувати функціонал програмного забезпечення і зберігати час, що стимулює більш ефективно засвоєння навчального матеріалу.

Використання мультимедіа через інтерактивність, що може структурувати інформацію, підсилює цікавість учнів, активуючи та мотивуючи їх пізнавальну діяльність. При цьому виникають додаткові вимоги до підготовки вчителів-практиків, що застосовують мультимедійні матеріали до організації самих уроків.

При створенні сценарних схем сцен і текстового супроводу мультимедійних презентацій слід дотримуватись таких принципів:

- презентації мають бути короткими, доступними та структурно завершеними.
- сценарій презентації не повинен перебільшувати 20-30 хвилин.
- викладаючи матеріал, слід наголосити на деяких ключових моментах і час від часу повертатися до них під час демонстрації, щоб розглянути тему з різних точок зору. Це допомагає слухачеві правильно зрозуміти інформацію.

Мультимедійні презентації потребують таких функцій:

- зручної системи навігації для легкого переміщення по презентації.

- користуванням переваг мультимедійної можливості, сучасних комп'ютерів та Інтернету.
- уроки поділяють на невеликі логічно замкнуті блоки (слайди).
- кожен елемент слайду презентації повинен мати заголовок.
- посилання на літературні джерела, електронні бібліотеки та на джерела інформації в Інтернеті.
- доступність і швидкість завантаження, без складних ефектів.

Мультимедійна інформація включає в себе різноманітні форми представлення інформації, які використовуються у різних медіа форматах, таких як:

Текст – це основна форма інформації, яка може бути представлена у вигляді статей, книг, документів, інструкцій тощо. Текстові матеріали можуть бути поєднані з іншими мультимедійними елементами, такими як зображення, аудіо або відео.

Зображення – це фотографії, малюнки, діаграми, графіки та інші візуальні елементи відображають інформацію шляхом візуальних зображень. Вони можуть бути використані для ілюстрації тексту, пояснення концепцій або передачі емоційних вражень.

Аудіо- звукові записи, музика, подкасти та інші аудіофайли використовуються для передачі звукової інформації. Вони можуть включати мовлення, музику, звукові ефекти тощо.

Відео – це один з найпоширеніших типів мультимедійної інформації, який включає візуальні зображення, аудіо та рухомі ефекти. Відео може бути у вигляді кінострічок, коротких відеороликів, документальних фільмів, відеоуроків та інших форматів.

Анімація – це процес створення рухомих зображень за допомогою послідовності зображень, які змінюються дуже швидко. Анімація може бути використана для створення мультфільмів, рекламних роликів, комп'ютерних ігор та інших цікавих ефектів.

Інтерактивність – інтерактивні мультимедійні матеріали дозволяють користувачам взаємодіяти з інформацією, зазвичай за допомогою комп'ютера чи мобільного пристрою. Це можуть бути веб-сайти, відеоігри, електронні книги, інтерактивні навчальні програми тощо.

Отже, ми проаналізували, що мультимедійні засоби навчання відкривають безліч можливостей для підвищення ефективності проектно-технологічної діяльності учнів. Вони стимулюють творчість, сприяють кращому засвоєнню матеріалу та розвивають комунікаційні навички. Врахувавши переваги і недоліки кожної з них було визначено, що інтеграція мультимедійних засобів у навчальний процес дозволяє створити максимально стимулююче середовище для розвитку учнів.

Список використаних джерел

1. Поліщук В. М. Використання мультимедійних технологій в освітньому процесі [Електронний ресурс] / Віра Миколаївна Поліщук. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-multimediynih-tehnologiy-v-osvitnomu-procesi-195133.html>.
2. Сучасні тенденції викладання у вищій школі: інформаційні та інноваційні технології навчання [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/2023-12-95_4n.pdf
3. Мультимедійні технології в середній освіті [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/school/method/31692/>
4. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://surl.li/flvls>

Каріна Чубенко,

*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Олена Ключ,

*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 8-х КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасному освітньому контексті акцент на розвиток компетентностей учнів стає все більш пріоритетним. Особливо важливим є формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів, оскільки це є основою їхнього подальшого успішного виходу у суспільство. У цьому контексті важливим є впровадження проектно-технологічної діяльності у навчальний процес, що створює умови для

цілеспрямованого формування компетентностей шляхом активного, практичного навчання.

Сучасна українська педагогіка активно досліджує компетентнісний підхід, що є предметом уваги багатьох вчених. Серед них С. Гончаренко, який розкриває сутність компетентності, І. Тараненко, що розглядає компетентність як здатність до ефективного використання знань, А. Василюк, який аналізує сучасні підходи до компетентності вчителів у Польщі, К. Корсак, який розглядає цивілізаційну компетентність, І. Ящук, що досліджує життєву компетентність особистості, В. Ковальчук, який аналізує соціальну компетентність, А. Михайличенко, В. Аніщенко, що вивчають професійну підготовку на основі стандарту компетентності, та О. Тімець, який досліджує фахову компетентність, та інші дослідники.

Навчально-пізнавальні компетентності є важливою складовою навчальної діяльності та становлять здатність учнів ефективно здійснювати процеси сприйняття, розуміння, аналізу, оцінки та використання інформації та знань для досягнення навчальних цілей і завдань. Вони включають ряд ключових компетенцій, які визначають здатність учнів до навчання та самостійного пізнання.

Можна виділити основні компоненти навчально-пізнавальних компетентностей. Здатність учнів ефективно сприймати інформацію з різних джерел, включаючи текстові матеріали, відео, аудіозаписи тощо. Здатність до розуміння отриманої інформації, виявлення головних ідей та ключових понять, аналізу зв'язків між різними концепціями. Критичне мислення, можливість аналізувати інформацію, оцінювати достовірність джерел та аргументацію, виявляти логічні помилки та суперечності. Виявлення проблем, пошук альтернативних рішень та їхньої реалізації. Стремління до створення нових ідей, застосування творчого підходу до розв'язання завдань та задач. Самостійне планування та контроль навчальної діяльності, включаючи управління часом та ресурсами.

Сьогодні стає помітною байдужість до трудового навчання серед школярів внаслідок різних факторів, таких як відсутність мотивації, відчуття невпевненості у власних здібностях, відсутність інтересу до предмету чи невідповідність методів навчання потребам учнів. Стимулювання навчання здобувачів освіти вимагає від вчителя та школи постійної уваги до потреб та інтересів учнів, а також

застосування різноманітних підходів та методів, спрямованих на їхній розвиток та успіх.

Один із ключових аспектів формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів 8-х класів є проектно-технологічна діяльність на уроках трудового навчання, яка вимагає від учнів систематичної роботи з джерелами інформації, вміння критично оцінювати отриману інформацію, а також використовувати різноманітні технології для обробки та представлення знань.

Методика проектної діяльності на уроках трудового навчання – це підхід, що передбачає організацію навчального процесу у вигляді проектів, де учні активно залучаються до практичних завдань та проектних робіт з метою розвитку творчих, пізнавальних та професійних навичок. Основні етапи методики проектної роботи включають наступне: обрання теми проекту; визначення цілей та області дослідження, яка буде стимулювати інтерес учнів та відповідати навчальним програмам; планування роботи над проектом; формування робочих груп; дослідження та збір інформації; виконання проектних завдань; презентація результатів проектної діяльності; оцінювання та рефлексія.

Участь у проектно-технологічній діяльності допомагає учням розвивати вміння працювати в команді, спілкуватися, вирішувати конфлікти, приймати колективні рішення. Це важливо не лише для успішного виконання конкретного проекту, а й для майбутньої соціальної адаптації учнів.

У процесі проектно-технологічної діяльності також активно розвивається творчість учнів. Вони мають можливість самостійно обирати шляхи розв'язання поставленої задачі, працювати над власними ідеями, втілювати їх у життя, що сприяє формуванню їхньої креативної особистості.

Проектно-технологічна діяльність надає учням можливість використовувати теоретичні знання на практиці, розвивати критичне мислення, творчість, комунікативні та інші важливі навички. Крім того, вона сприяє залученню учнів до спільної діяльності, розвитку тимчасового та проектного управління, роботи в команді тощо.

Отже, проектно-технологічна діяльність є ефективним засобом формування навчально-пізнавальних компетентностей учнів 8-х класів. Вона сприяє не лише засвоєнню конкретних знань, а й розвитку навичок самостійної роботи, творчого мислення та

соціальної взаємодії, що є важливими складовими успішної освіти в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Абдул-Халікова О. В. Формування пізнавальної компетентності учнів основної школи. Київ: «Школа-Нова», 2018. с.23-27
2. Бех І. М. Формування естетичної компетентності учнів основної школи. Київ: «Школа», 2019. с.134.
3. Воронченко О. В. Формування комунікативної компетентності учнів основної школи. Київ: «Грамота», 2017. с.45-56.
4. Гончаренко О. М. Формування психосоціальної компетентності учнів основної школи. Київ: «Магістр», 2018. с.34-39.

Ірина Шаповалова,
магістрантка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КАЗОК

Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів відбувається у цілісному педагогічному процесі на основі взаємозв'язку всіх компонентів педагогічного процесу на уроці та при наявності взаємодії в системі «педагоги – учні». Але для здійснення цього процесу необхідно знати основи пізнавальної діяльності в цілому та її вікові особливості зокрема. Здійснення активних навчальних дій з досліджуваним матеріалом (порівняння, аналіз, зміна та ін.), оволодіння новими способами цих дій ставлять учня в нову позицію до досліджуваного матеріалу, дають йому можливість оцінювати і перетворювати його.

Вчитель навчає учнів способам діяльності, а учні, опановуючи способами, навчаються вчитися, працювати, брати участь у громадському житті. Педагогічним результатом обміну діяльністю є перетворення, що відбуваються в особистості школяра під впливом виконуваної ним діяльності, тобто збільшується частка самостійності особистості, що формується. Тому основним і вирішальним фактором успішності навчання є сформованість в учнів умінь і навичок навчальної праці.

Термін «вчення» розглядається психологами як сукупність психічних процесів. У дидактиці термін пов'язаний з пізнавальною

діяльністю учня. Тому поняття «навчально-пізнавальна діяльність» найбільшою мірою пов'язане з процесом навчання, так як охоплює дії внутрішнього (пізнавальні процеси) і зовнішнього (використання засобів) плану. Співпраця дорослого і школяра направлена на вдосконалення пізнавальних процесів. Оскільки пізнавальна діяльність тільки один з видів різноманітної діяльності учнів у системі «учитель – учень», то управління нею слід розглядати як аспект професійної діяльності вчителя в цілому. Структура навчально-пізнавальної діяльності за своїми компонентами відображає будову будь-якої діяльності [1].

Взявши до уваги думку В. О. Сухомлинського, що «казка – це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови, тому що дитина мислить образами», учитель може використовувати казки як засіб навчання. Використання казок у процесі навчання перспективно тим, що не суперечить сучасним педагогічним теоріям і може стати одним з актуальних методів у формуванні пізнавальної активності молодших школярів. Використання казок підвищує пізнавальну активність, самостійність і зацікавленість школярів у процесі навчання, формує особистісну потребу в отриманні знань і суттєво полегшує освоєння програмного матеріалу. Казки, за умови їх правильного застосування, наділяються здатністю активізувати та інтенсифікувати діяльність учнів.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності є центральною проблемою сучасної дидактики, а активні методи навчання – основною турботою предметно-методичних систем.

При всій багатоаспектності досліджень процесу активізації пізнавальної діяльності, можна виділити наступні концепції: пізнавальна активність як риса, якість особистості; пізнавальна активність як діяльність; діяльність як відображення вищого пізнавального процесу – мислення; взаємозв'язок мотивації та пізнавальної діяльності. Пізнавальна діяльність виступає і сильним засобом навчання. У процесі навчання необхідно систематично порушувати, розвивати і зміцнювати пізнавальний інтерес школярів і як важливий мотив навчання, і як стійку рису особистості, і як могутній засіб навчання [2].

Отже, формування пізнавальної діяльності школярів – складний процес, який передбачає використання різних прийомів у системі засобів навчання і правильного стилю відносин між учителем і учнями. Психолого-педагогічні умови – сукупність взаємопов'язаних

факторів, які необхідні для цілеспрямованого навчального процесу з використанням педагогічно корисного дидактичного забезпечення. Педагогічні умови, за допомогою яких досягається активізація пізнавальної діяльності, можливі найрізноманітніші.

Все залежить від творчості та професіоналізму вчителя. Цікавість, виступаючи початковим поштовхом у прояві пізнавальної активності, є засобом створення позитивного фону всього уроку, особливо у початковій школі. Тому на уроках потрібно намагатися використовувати різні прийоми, які сприяють прояву дітьми пізнавальної активності. Одним з таких прийомів є казка.

Використання казок підвищує пізнавальну активність, самостійність і зацікавленість школярів у процесі навчання, формує особистісну потребу в отриманні знань і суттєво полегшує освоєння програмного матеріалу. Казки, за умови їх правильного застосування, наділяються здатністю активізувати та інтенсифікувати діяльність учнів.

Список використаних джерел

1. Мар'яненко Л. Формування пізнавальної діяльності в молодших школярів. Київ : Ред. загальнопед. газет, 2014. 128 с.
2. Митник О. Розвиток пізнавальної сфери особистості молодшого школяра. Початкова школа. 2017. №10. С. 18-21.

Надія Шворак,

*здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

Ольга Вітрук,

*викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради*

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Важлива роль у вихованні та розвитку учнів, а також у розширенні й поглибленні їхніх знань відводиться спеціально організованій діяльності у позаурочний час, яку називають позаурочною роботою.

Основні завдання позаурочної роботи включають у себе закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих учнями під час навчання, їхнє практичне застосування; розширення

загальноосвітнього кругозору, формування наукового світогляду, розвиток самоосвітніх навичок; заохочення інтересів учнів до різних сфер знань, мистецтва, спорту, техніки; виявлення та розвиток творчих здібностей та індивідуальних нахилів; організація цікавого дозвілля та культурного відпочинку; розширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Позакласна робота ставить перед собою важливе завдання – формування й розвиток творчої особистості учня. Окрім зазначених цілей, виокремлюються завдання, які стосуються конкретних шкільних предметів, зокрема, трудового навчання. Мета позакласної роботи включає вирішення ряду завдань, серед яких: стимулювання інтересу до предмета; встановлення зв'язку між навчальним матеріалом та реальним життям; поглиблення та розширення змісту вивченого матеріалу; розвиток здібностей учнів; застосування індивідуального підходу; організація професійної роботи з предмета; покращення навичок користування джерелами інформації. Проте, С. Дятленко зауважує, що кінцеві цілі та завдання позакласної роботи з предмету можуть бути уточнені та змінені вчителем відповідно до специфіки та можливостей предмета.

Методику організації позакласної роботи з трудового навчання досліджували у своїх наукових працях Веремійчик І. М., Глущенко А. Г., Міщенко І. Т. та інші.

Головною метою позакласних занять з технологій є розвиток умінь школяра самостійно працювати з різними матеріалами і відпрацювання навичок експериментальної трудової діяльності. Позаурочна робота з трудового навчання допомагає розширити знання учнів та створює додаткові можливості для встановлення зв'язків між різними предметами, такими як фізика, математика, хімія, біологія, малювання та креслення.

Роль і важливість позаурочної та позашкільної роботи в загальному розвитку особистості підкреслюється тим, що вони сприяють формуванню не лише духовних та моральних цінностей, задоволенню різноманітних інтересів, але й сприяють розвитку творчого потенціалу та індивідуальності. Вони залучають дитину до загальнолюдської гуманітарної культури.

Одним з пріоритетних завдань сучасної школи є створення відповідних і повноцінних умов для особистого розвитку кожної дитини та формування активної позиції кожного учня у навчальному процесі. Тому впровадження активних форм навчання є основою

розвитку пізнавальної компетентності учня. Активні пізнавальні здібності формуються та розвиваються в процесі пізнавальної діяльності, коли дитина стає активним учасником пізнавального процесу та здобуває знання своєю власною працею. Такі знання мають більшу міцність.

Однією з характерних особливостей позакласної роботи є принцип добровільності. Ця форма діяльності має широкий спектр тематик і може бути досить різноманітною. Учні мають можливість вільно обирати вид позакласної роботи, який найбільше відповідає їхнім потребам. Проте важливо враховувати, що молодші школярі не завжди можуть самостійно оцінити свої можливості. Тому батьки і вчителі повинні надати їм допомогу, пропонуючи вибрати той чи інший вид позакласної роботи, який найбільше допоможе розвинути їхні здібності та зробити власний внесок у їхній особистісний розвиток.

При організації гуртків необхідно забезпечити, щоб учні чітко визначили мету занять гуртка, розуміли свою роль у їхній роботі та знав кожен учасник гуртка, як буде виконана їхня спільна діяльність.

У гуртках учні покращують свої знання, вміння та навички. Гурток готує учасників до участі в шкільних заходах з технологій, сприяє їхньому самопізнанню, самовираженню та самостійності.

Заняття гуртка не є частиною офіційної навчальної програми. Тому вони відкривають безмежні можливості для дослідницької діяльності вчителя та його методичного вдосконалення. У процесі підготовки та проведення занять вчитель може перевірити правильність своїх припущень та гіпотез, ефективність форм, методів та прийомів, а також практичну та виховну значимість підготовлених ним матеріалів та їх вплив на формування особистості учня.

Гурткові заняття за своїм змістом та структурою схожі на уроки з технологій більше, ніж будь-які інші види позакласної роботи з даного предмету.

Один із способів проведення занять та об'єднання учнів з приблизно однаковим рівнем трудової підготовки полягає в досягненні спільної мети – покращенні вмінь та навичок у певному виді діяльності. Серед найбільш поширених форм позашкільної діяльності у шкільній практиці є гурток комбінованого типу, де учасники займаються різними видами робіт та створюють різноманітні вироби. Беручи участь у такому гуртку є вільним рішенням. Проте, важливо створити стабільний склад гуртка та

дотримуватись певних правил, які регулюють його діяльність. Заняття проводяться один раз на тиждень за постійним графіком. Кількість учасників гуртка залежить від його спрямованості.

На першому занятті вчитель знайомиться з складом гуртка, пояснює учням, над чим вони будуть працювати, визначає рівень їх трудової підготовки та інтереси, наявність дружніх зв'язків, а також мотиви, що підштовхнули їх записатися саме до цього гуртка. Структура занять та їхній зміст визначаються з урахуванням цілей гуртка, особливостей учасників, можливостей школи та педагогічної майстерності вчителя.

При організації роботи гуртка важливо враховувати ті мотиви, які заохочують учнів відвідувати заняття. На всіх етапах діяльності гуртка великий інтерес учасників викликає можливість спілкування з однолітками, особистість вчителя-керівника гуртка, а також прямий та зворотний зв'язок з навчальним процесом, що підвищує практичну цінність здобуття досвіду позаурочною діяльністю.

Основні цілі позакласної та позаурочної діяльності включають сприяння розвитку творчого мислення та самовираження особистості, культивування творчих рис характеру та внутрішньої уяви, збагачення творчої самосвідомості, розширення інтелектуальних здібностей через постійне розроблення творчих потенціалів, формування психологічних аспектів творчої особистості, а також виховання умінь до творчого спілкування у школярів.

Під час гурткової роботи велика увага приділяється включенню школярів у творчу діяльність через створення виробів, оскільки це сприяє поєднанню творчих, пізнавальних, пошукових та естетичних аспектів. Правильна організація процесу проектування та виготовлення виробів на гурткових заняттях є важливою для розвитку творчих здібностей учнів та формування системи знань і вмінь у мистецькій сфері.

Для активізації навчального процесу корисним є впровадження різноманітних форм пошуково-дослідницької роботи, таких як читання мистецької періодики, відвідування художніх виставок з подальшим аналізом творів мистецтва та спілкування з народними майстрами. Для успішного засвоєння технології оздоблення виробів вишивкою атласними стрічками важливо мати знання про особливості цього виду мистецтва. Ключовим фактором для вчителя у підготовці до навчання учнів є отримання практичних навичок та умінь виготовлення та прикрашення виробів відповідно до їхньої

специфіки, вміння користуватися інструментами та матеріалами. Важливо також розвивати учнівську творчість під час роботи з різними матеріалами, оскільки сучасний світ вишивки продовжує розвиватися.

Отже, виходячи з усього вищевикладеного, головне завдання вчителя технологій полягає у результативному впровадженні проектного методу навчання у проведенні гурткової діяльності.

Ключовим аспектом організації позаурочної навчальної діяльності є створення психолого-педагогічних умов, щоб діти відчували себе вже з перших хвилин частиною цієї системи. Це дозволить учням розвивати свою індивідуальність, творчі здібності та вільно обмінюватися ідеями, що сприятиме їх участі в загальнолюдській гуманітарній культурі. Такий підхід є найбільш виразним показником успішності позаурочної роботи у стимулюванні пізнавальної активності.

Список використаних джерел

1. Виштак О. М. Сучасний підхід до позакласної виховної роботи. Нові форми позакласної виховної роботи URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42138/ (дата звернення: 21.02.2023)
2. Дятленко С. М. Позанавчальна діяльність. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2015. 272 с.
3. Гук В. К. Позаурочна робота. Київ: Освіта, 2016. 221 с.
4. Коберник О. М. Сучасні технології у школі: Навч.-метод. Умань: СПД Жовтий, 2015. 212 с.
5. Терещук А. І. Методика організації проектної діяльності старшокласників. Київ: Літера ЛТД, 2015. 128 с.

Леся Шиханцова,
*студентка факультету початкової освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ДОСВІД МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ПОКАЗНИК ВИХОВАНOSTI МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Реалізація загальноосвітньою школою Національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні потребує пошуку оптимальних форм, методів і засобів виховання, зокрема морального виховання особистості. Дедалі більшого значення набуває здатність

людини до прийняття нестандартних рішень, прогнозування своєї поведінки в умовах природного, предметного та соціокультурного середовища, що є можливим завдяки набутому досвіду моральної поведінки.

Поняття «досвід» найчастіше розглядається як відображення в людській свідомості законів об'єктивного світу і суспільної практики, одержане в результаті активного практичного пізнання або ж як сукупність практично засвоєних знань, навичок; знання життя, засноване на пережитому та випробуваному. Отже, досвід – це перш за все сукупність всього того, що відбувається з людиною в її житті (реальність) і що вона усвідомлює; людина може мати досвід про саму себе, про свої здібності, про свої чесноти і вади, людина також може мати досвід і про думки, ідеї, знання (внутрішній досвід).

Саме в колі найближчого соціального оточення дитина засвоює як моральні цінності, культурні норми, що відповідають вимогам суспільства, так і повсякденно спостерігає способи емоційного та поведінкового реагування дорослих на власні дії або інших людей, які притаманні певній родині.

Під керівництвом дорослої людини відбувається входження дитини в соціальне середовище з неповторними індивідуальним світосприйняттям, емоційно-ціннісним наповненням простору її існування, певним ставленням до оточуючого середовища. Це безпосередньо впливає на особистість, зокрема, на її вибір життєвої позиції, перевірка якої може відбуватись тільки в ширшому соціальному просторі, через випробування нових форм поведінки, нових емоційних реакцій, нового ставлення до діючого, що має призвести до набуття нових соціальних аспектів особистого морального досвіду.

Постановка і вирішення проблеми формування досвіду моральної поведінки особистості передбачає виокремлення в педагогічній реальності явища досвіду моральної поведінки. З'ясування сутності поняття «досвід моральної поведінки особистості» передбачає окреме розкриття сутності поняття «моральна поведінка».

Аналіз довідкової та наукової літератури свідчить, що вчені по-різному розкривають сутність поняття «поведінка» і визначають її як: сукупність чийх небудь дій і вчинків; спосіб життя; певні дії, вчинки взагалі; уміння поводити себе відповідно до встановлених правил;

реакція організму на яке-небудь подразнення або вплив чогось [4, с. 637].

На думку В. Сухомлинського, поведінка – це цілісна система вчинків, які вишиковуються в послідовну і струнку лінію, що відображає ідейно-моральну спрямованість людини. Вчинок є одиничним, завершеним актом поведінки, що пов'язаний з виконанням або невиконанням людиною своїх моральних обов'язків [5, с. 152–162].

Розглядаючи поведінку як різновид людської діяльності, під поведінкою розуміють певним чином організовану діяльність, яка здійснює зв'язок організму з навколишнім середовищем. Поведінка людини переважно є результатом низки усвідомлюваних дій – вчинків [1].

У педагогічних дослідженнях поведінка тлумачиться як сукупність вчинків, що характеризують моральне обличчя людини, його ставлення до суспільства, до інших людей і до самого себе [2, с. 37].

Аналіз наукових праць доводить, що мораль регулює поведінку через:

а) схвалення і осуд, що надходять ззовні від громадської думки та від колективу;

б) встановлення правил поведінки, обов'язкових для всіх людей або тільки для певних груп і ситуацій;

в) направленість моралі, що містить програму поведінки соціального суб'єкта в тих аспектах поведінки, в яких міститься духовне відношення суб'єкта до суспільства, до групи, до окремих людей.

У науковій літературі та дослідженнях щодо формування досвіду моральної поведінки людини [1; 3] накопичений теоретичний та емпіричний матеріал, що є необхідним для розкриття змісту понять «моральна поведінка» та «досвід моральної поведінки особистості»

Аналіз наукової літератури дозволяє виділити філософський, етичний та педагогічний напрями аналізу моральної поведінки людини. Виділення напрямів аналізу поняття «моральна поведінка» є умовним, оскільки як у філософських, етичних, психологічних, так і в педагогічних дослідженнях проблеми моральної поведінки людини, чітко простежується думка про етико-психологічні аспекти поведінки, які не віддільні один від одного.

Моральний досвід – це теоретичні та практичні досягнення в галузі реалізації норм поведінки в моральному житті суспільства. Моральний досвід поведінки становить одну з найважливіших частин моральної діяльності людини і учня [1].

Аналіз філософсько-етичних та психолого-педагогічних досліджень дозволяє визначити досвід моральної поведінки як систему усвідомлених дій та вчинків, сформовану в процесі набуття знань про мораль, моральні норми, здобуття вмінь їх застосування на практиці та навичок моральних вчинків, що доведені до автоматизмів через власні емоційно-вольові зусилля.

Досвід моральної поведінки є важливим чинником у становленні людини, як особистості, і вимагає подальшого дослідження.

Аналіз результатів наукових досліджень дозволив нам запропонувати такі кроки з підготовки школярів до формування досвіду моральної поведінки:

- залучення учнів до обговорення цінностей, що зумовлено гуманістичними установками, які зовні виражаються в поведінці (система морально-гуманістичних міжособистісних відносин), бо становлення такої поведінки відбувається за рахунок педагогічних засобів;

- опанування знань про сутність моральних відносин суб'єктів педагогічного спілкування;

- орієнтація на цінності й ціннісні відносини у взаємодії школярів;

- вплив форм і методів активної комунікації, що усуває розрив між ціннісними смислами школярів.

Дослідники зазначають, що сприйняття моральної поведінки відбувається за умов:

- коли суб'єкт виховання зосереджує увагу особистості на позитивному прикладі, орієнтуючись на виявлення головних ознак поведінки, якого вимагає оточення;

- коли закріплення зразка поведінки як прикладу для вибору правильної установки відбувається на основі такого психологічного феномену, як бажання, що формується і є схожим на суб'єкт виховання на рівні дорослої людини;

- коли моральна оцінка є способом вираження ступеня відповідності дій моральним нормам;

- коли в системі ціннісних орієнтацій у процесі чуттєвого переживання відбувається вплив на моральну поведінку школяра.

Таким чином, забезпечення оптимальності процесу формування досвіду моральної поведінки молодшого школяра передбачає цілеспрямовану роботу вчителя з розвитку в органічній єдності таких компонентів моральної свідомості: моральних знань та моральних оцінних ставлень, що включають моральну оцінку і самооцінку. Така єдність сприятиме оволодінню школярем активною позицією співучасника виховного процесу, без якої неможливе успішне становлення його моральної вихованості.

Список використаних джерел

1. Гузенко Н. О. Поняття «досвід моральної поведінки особистості» в науково-педагогічних дослідженнях. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2018. Вип. 60. С. 3–11. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.25392853>.
2. Кузнецова О.А. Педагогічні умови формування моральних норм поведінки молодших школярів. Миколаїв: ІЛІОН, 2004. 154 с.
3. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посібник. Київ: Кондор, 2005. 224 с.
4. Словник української мови: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Том 6.
5. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. Вибрані твори: у 5 т. Київ: Радянська школа, 1976. Т. 2. С. 149–416.

Лілія Штохман,
*к. філол. н., доцент кафедри іноземних мов та ІКТ,
Західноукраїнський національний університет*

ТЕНДЕНЦІ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Одним із основних завдань викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі є пошук шляхів підвищення комунікативної компетенції фахівця.

У наші дні практично всі професії пов'язані з англійською мовою. Можливість вільно спілкуватись англійською є важливим елементом професійної діяльності. Збільшення інформаційного потоку з кожним днем неминуче призводить до того, що випускникам вищих навчальних закладів доведеться зіткнутися з необхідністю інтенсивного використання іноземної мови в професійній діяльності.

Для деяких професій володіння англійською є обов'язковим, але якщо людина може зрозуміти мову, а крім того, грамотно відповісти – перед нею з'являються нові можливості. Вона зможе краще реалізувати свої професійні навички. Відомо, що багато іноземних компаній інвестують в нашу країну, тим самим забезпечуючи робочі місця. Однак, головною умовою для того, щоб працювати з ними, є знання англійської мови. Нерідко саме це є перешкодою для вітчизняних спеціалістів у реалізації їх потенціалу.

Курс загальної іноземної мови розрахований на те, щоб студенти навчилися чотирьом основним лінгвістичним умінням та навичкам – усній мові, аудіюванню, читанню та письму. Навчання цим основним чотирьом засадам спирається на найрізноманітнішу тематику – від побуту до країнознавства. Швидке зростання міжнародної торгівлі і комерції впродовж останніх десятиліть призвело до зростання попиту на вивчення ділової англійської мови.

З огляду на це, метою нашої статті є аналіз особливостей викладання ділової англійської мови та праць іноземних науковців із даної тематики.

Мова для бізнесу – це навчання лінгвістичним тонкощам певного виду професійної діяльності. Наголос на необхідності навчання студентів англійської мови не для загальних цілей, а для спеціальних цілей робить все більша кількість вітчизняних науковців (Н. Ф. Бориско, В. Д. Борщовецька, Н. В. Зінукова, С. С. Коломієць, Е. В. Мірошниченко, О. П. Петрашук, Н. С. Саєнко, О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, О. М. Устименко, Н. В. Ягельська та ін.) [6].

Зростає потреба у діловій англійській, адже ті, хто її вивчають, мають чітке уявлення про свої цілі її застосування. У сучасній світовій економіці необхідними є не лише навички вільного читання, письма, говоріння – ті, хто вивчають мову, хочуть також спілкуватись так, щоб їх рівень визнали та оцінили співрозмовники – партнери із багатьох країн. Вони орієнтуються саме на такі результати і мають на меті, щоб їх результати оцінювались за такими, визнаними у світі критеріями – звідси і підвищений попит на іспити з ділової англійської. Потенційний ринок робочих місць зростає із великою швидкістю, а школи, коледжі, університети пропонують освітні послуги із викладання предмету «Ділова англійська мова» не лише для студентів, але й для спеціалістів, які відчувають високу мотивацію та бажання здобути необхідні, чи доповнити вже здобуті

знання для покращення комунікативних навичок з метою просування у кар'єрі.

Визнано, що вивчення ділової іноземної мови має бути головною характерною рисою навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах немовного профілю, бо воно ґрунтується на врахуванні потреб майбутніх фахівців і є запорукою успіху і вдалої кар'єри. Так, створення Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більше ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації тощо, а тому слід розвивати комунікативну компетенцію студентів вищих навчальних закладів(ВНЗ) і ті стратегії, які їм необхідні для ефективною участі в процесі навчання та в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися [2].

Викладання англійської мови пройшло через радикальні зміни акценту впродовж останніх десятиліть, починаючи із комунікативної революції у середині 1970-х. Ділова англійська, однак, є сферою, яку часто оминають своєю увагою дослідники, надаючи перевагу роботі із тими галузями англійської, де можливо чітко визначити їх межі та специфіку [4, 54].

Ділова англійська не є предметом, в основі якого лежить незмінний матеріал і напрацювання попередників . Це – практика, що показує розмаїття і світ, що приймає безліч форм залежно від національних особливостей. Ділова англійська є засобом комунікації між інтернаціональними партнерами і мови, яка для неї застосовується – англійської. Викладання ділової англійської є порівняно новим явищем на вітчизняних теренах, та підтверджує значні перспективи цього сегменту англійської для особливих потреб [6].

Термін «Ділова англійська» охоплює цілий ряд курсів різного спрямування і може викликати певні суперечки щодо методології викладання і необхідного матеріалу.

Відрізняється, передусім, їх зміст. Підручник із ділової англійської може включати в себе теми, що стосуються культури ділового світу чи розповіді про будні офісу, на відміну від тем про сім'ю чи друзів. Особлива увага приділяється розвитку комунікативних навичок, як, наприклад, підготовка презентації, а не лише говоріння взагалі. Ситуація, однак, змінюється, і вже досить скоро різниця між діловою та загальною англійською може стати не досить чіткою. Нові підручники розмовної англійської мови виходять

із такими назвами, як «Природня англійська» чи «Навички для життя», акцент змінюється, адже роль англійської як *lingua franca* досягає нових забарвлень. Потреба у знанні англійської зараз як ніколи є технічною.

У своїй статті 2000 року Скот Торнбері піддав сумніву ефективність навчання іноземним мовам, що спирається на роботу із підручниками, що у свою чергу може, за його словами, робити вивчення мови ще важчим. Альтернативним підходом було запропоновано залучати тих, хто навчається, їх життя та їх мову. Цей підхід отримав назву *Dogme*, а його принципи було викладено у книзі *Teaching Unplugged* у 2009. Він полягає у тому, що навчання зумовлюється спілкуванням та потребами, які виникають у його процесі, а кількість додаткових матеріалів незначна [1].

В опануванні мовою за цим підходом навчальним матеріалом виступають мовленнєві потреби та інтереси студентів, а не інформація, наперед заготована викладачем. Граматичні та лексичні вправи виникають природно впродовж заняття, а не є головним об'єктом навчання. Тобто акцентом на занятті є не підручник з вивчення англійської, а студент.

Передумовами такого бачення є те, що студент легше може запам'ятати і засвоїти мову, якщо вона безпосередньо стосується його особисто. Практики зауважують, що хоча тепер на заняттях з вивчення іноземних мов спостерігається засилля друкованих та інших матеріалів, найпривабливішими і найцікавішими для студентів є персоналізовані кейси, тому радять викладачеві для читання та аудіювання заохочувати студентів знаходити тексти, що є цікавими для них особисто. Адже ефективно вивчення мови є явищем, що керується внутрішніми мотивами студента і не може бути визначеним/насадженим ззовні. Викладачі лише залучають студентів до спілкування, зумовленого нагальними потребами, спонукаючи до використання мови та її вдосконалення для кращої і досконалішої соціальної взаємодії.

Стиль і методологія занять будуть теж дещо іншими. Замість, наприклад, роботи в парах чи групах, студенти можуть значно більше дізнатись в результаті кейс стаді, рольових ігор чи вправ-симуляцій. В таких ситуаціях викладач виконує інші, аніж в ході вивчення англійської розмовної, ролі. Це, наприклад, можуть бути ролі куратора, модератора вчителя-помічника в ході тренування вмінь для

проведення зустрічей, або роль посередника, коли опрацьовуються навички моніторингу переговорів [5].

Отож, можемо підсумувати, що ефективна організація навчального процесу при вивченні ділової іноземної мови повинна забезпечувати якісну комунікацію та зворотній зв'язок, що загалом має на меті удосконалення соціальних та мовленнєвих навичок та вмінь студентів.

Список використаних джерел

1. Bertrand J. Dogme: a teacher's view [URL: http://surl.li/tjbmk](http://surl.li/tjbmk)
2. Brieger N. Teaching Business English Handbook. – York England, York Associates Publications, 1997. – 192 p.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/Наук.редактор укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Keller J. M. Motivation design of instruction // Instructional-design theories and models: An overview of their current status. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1983. – 214 p.
5. Richards J. C., Rodgers, T. S. Approaches and methods in language teaching (2nd ed.). – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 254 p.
6. Ямшинська Н. В. Прийоми викладання ділової англійської мови [URL: http://confesp.fl.kpi.ua/node/1116](http://confesp.fl.kpi.ua/node/1116)

Вікторія Щур,

здобувач освіти Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Ольга Вітрук,

викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИЙОМИ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Пізнавальний інтерес – це активна та мотивована емоційна установка особи щодо об'єкта пізнання. Цей інтерес має бути систематично врахованим та розвиватися впродовж навчання, оскільки він має прямий вплив на формування та розвиток особистісної орієнтації особистості. Пізнавальний інтерес виступає як ключовий елемент навчання, який впливає на мотивацію та активність учнів у процесі засвоєння нових знань і вмінь.

Стимулювання цих інтересів в учнів, особливо на етапі їхнього підліткового розвитку, є важливим завданням сучасної освіти. Цей період визначає формування їхньої ідентичності та встановлення професійних та особистісних цілей. Залучення учнів до навчального процесу на уроках технологій може бути успішно здійсненим за допомогою використання їхніх пізнавальних інтересів.

Пізнавальний інтерес розглядається як активне прагнення особистості до дослідження нового в об'єктах, явищах та подіях, що супроводжується бажанням краще зрозуміти їх унікальні аспекти. Це свідоме ставлення до об'єктів, явищ і подій, як прагнення до глибшого розуміння сутності предметів та явищ реальності. Пізнавальний інтерес також виражається в активному відношенні учня до осмислення основних властивостей предметів та явищ. Ці підходи не суперечать один одному, а взаємодоповнюються.

Наукові дослідження свідчать про те, що проблема розвитку та формування пізнавальних інтересів детально вивчається у психології та педагогіці. Проблема стимулювання навчально-пізнавальної активності учнів, особливо на уроках технологій, була вивчена в працях вітчизняних вчених, таких як О. Коберник, А. Линда, В. Мадзігон, Л. Оршанський, В. Сидоренко, Г. Терещук, В. Тименко, Д. Тхоржевський та інші.

Формування активної зацікавленості у знаннях, у науці загалом і у навчальній діяльності зокрема неможливе без прагнення до пізнання. Це спонукало педагогів і психологів розуміти необхідність стимулювання пізнавальних інтересів учнів на уроках. Детальний аналіз наявної літератури дає змогу окреслити актуальність і практичну зорієнтованість педагогічних прийомів стимулювання пізнавальних інтересів школярів на уроках технологій.

У групі методів для стимулювання навчального інтересу через зміст навчального матеріалу науковці виділяють такі заходи: представлення матеріалу як новизни; ознайомлення учнів з сучасними досягненнями науки; розширення навчального змісту додатковою інформацією; оптимальне поєднання завдань, що стимулюють творчість та репродукцію.

До групи прийомів активізації інтересу для підтримки навчального зацікавлення в процесі організації навчальної діяльності можна віднести наступні: використання завдань, що мають дослідницький або творчий характер; проведення дидактичних ігор; спонукання до активного пізнання шляхом створення ефекту диву та

емоційного захоплення; застосування інтерактивних методів навчання; підтримка пізнавального інтересу через використання ефекту незавершеності, створення ситуацій успіху та інші прийоми.

До методів підтримки навчального зацікавлення через створення педагогічно обґрунтованих відносин між учасниками навчального процесу відносяться такі: формування позитивного емоційного настрою під час навчання; виявлення емоційності з боку вчителя; взаємна підтримка між вчителем і учнями під час навчальних занять; застосування методів змагання та заохочення. Вибір конкретних засобів для підтримки інтересу до навчання передбачає, в першу чергу, врахування вікових особливостей школярів. Стимулювання пізнавального інтересу в загальноосвітньому закладі здійснюється через різноманітні аспекти, такі як зміст навчальних предметів, організація навчального процесу та взаємодія між учнями та вчителем. Зміст є ключовим елементом у навчальному процесі, що становить найсуттєвіше джерело підтримки інтересу до вивчення. Він має великий потенціал для привертання уваги, зміцнення та розширення пізнавального інтересу, оскільки постійно оновлюється, поглиблюється і ускладнюється.

Ефективному стимулюванню пізнавальних інтересів школярів сприятиме чітко розроблена система творчих завдань, де завдання відрізняються між собою новизною, складністю, проблемністю. Здобувачі освіти, проводячи експерименти, випробування моделей, механізмів на уроках технологій, залучаються до аналізу наукових теорій, що сприяє взаємодії практичних і розумових аспектів діяльності, що зберігаються у свідомості.

Пошук у процесі проєктної діяльності навчає розбивати загальне на складові частини та знаходити ефективні способи вирішення окремих завдань раціонально, а також об'єднувати та узагальнювати їх мисленням. Здобувачі освіти набувають навичок усвідомленого виділення певних аспектів оточуючої дійсності, спроможність розрізняти головне та раціональне в навчальній діяльності. Паралельно з розвитком інтересу на уроках технологій, здобувачі освіти виховують увагу, змінюється їхній характер, зокрема, зміцнюється складова волі.

Основним засобом стимулювання пізнавального інтересу школярів на уроках технологій є творча проєктно-технологічна діяльність.

Навчальний процес повинен бути організований таким чином, щоб кожен етап мав творчий спрямований характер.

Перший організаційно-підготовчий етап проектно-технологічної системи передбачає пошук проблеми, вибір ідеї та аналіз можливостей її реалізації. На другому етапі, що є конструкторським, школярі розробляють виріб, модель або пристрій, складають креслення. Третій етап, який є технологічним, включає виготовлення виробу. Завершальним етапом у виготовленні виробу є випробування та захист проекту.

У процесі розвитку пізнавальної самостійності корисно поєднувати активні та інтерактивні методи з використанням комп'ютерних технологій. Активні методи навчання ефективніше застосовувати, коли школярі повинні засвоїти інформацію: читати навчальний матеріал, слухати розповіді вчителя, відповідати на питання тощо. У той час як для перетворення цієї інформації, залучення школярів до спільної або індивідуальної навчально-пошукової діяльності, до педагогіки партнерства, ефективніше використовувати інтерактивні методи: дискусії, диспути, «мозковий штурм», метод «прес», «мікрофон», «вільне письмо», імітаційні ігри тощо.

Стимулювання пізнавального інтересу у школярів під час уроків технологій означає створення навчальної атмосфери, де школярі разом з вчителем активно взаємодіють, усвідомлено роздумують над процесом навчання, аналізують, розширюють теоретичні знання, нові ідеї або уявлення про оточуючий світ, технології та техніку. Успішне функціонування та розвиток педагогічної системи залежить від виконання певних умов.

Однією з особливостей поняття педагогічні умови є їх включення всіх аспектів процесу навчання і виховання: цілей, змісту, методів, форм і засобів. Згідно з тлумаченням словника навчально-педагогічних термінів, педагогічні умови описуються як обставини навчального процесу, що виникають з усвідомленого відбору, планування та використання елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення конкретних педагогічних цілей.

Навчання школярів технологій стимулюючи пізнавальний інтерес школярів означає, що всі методичні рішення вчителя, такі як вибір навчального матеріалу, застосування різних прийомів, методів і

засобів навчання, враховують особистість школяра – його потреби, мотиви, здібності, активність, інтелект і інші аспекти.

У навчальному процесі пізнавальний інтерес виступає як ключовий компонент, як мотивація для навчання та як стійка риса особистості школяра, спрямована на формування ключових компетентностей і розвиток пізнавальної діяльності.

Пізнавальний інтерес відіграє роль зовнішнього стимулу в процесах виховання і навчання, виступаючи засобом активізації пізнавальної активності школяра. Він є ефективним інструментом для педагога, оскільки дозволяє зробити процес навчання цікавим, виокремлюючи ті аспекти, які привертають увагу школярів, активізують їх мислення та забезпечують легке та міцне засвоєння інформації.

Уроки технологій становлять важливий елемент у стимулюванні пізнавального інтересу школярів. Вони допомагають розширювати горизонти сприйняття світу, розвивати впевненість, цілеспрямованість та творче мислення.

Ці заняття надають школярам здатність знаходити оптимальні рішення для будь-яких проблем і виготовляти творчі вироби. Під час навчання стимулюється пізнавальний інтерес, який є основою успішної самоосвіти та самовдосконалення. Для стимулювання пізнавального інтересу на уроках технологій використовуються різноманітні інструменти, такі як інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні презентації, а також різні візуальні та аудіо-засоби, методи й форми навчання.

Список використаних джерел

1. Баклицький І. Формування пізнавальних інтересів школярів як психологічна проблема. Людина, становлення, розвиток. Філософські пошуки. Львів, 2003. 115 с.
2. Бербец В. В. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : Монографія. Київ : Науковий світ, 2013. 392с.
3. Бондар В. І. Дидактика. Підручник. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. Посібник. Київ : Освіта України, КНТ, 2008. 528 с.
5. Коберник О. М. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник .Умань : СПД Жовтий, 2018. 212 с.
6. Коберник О. М. Сучасні технології навчання. Київ: Науковий світ, 2015. 199 с.

Олена Ящук,
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії початкового навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Життя людини постійно піддається змінам: у навколишньому середовищі, здоров'ї, освіті та інших сферах. Ми можемо ставитися до цих змін по-різному: з ентузіазмом або опором. Однак важливо пам'ятати, що зміни – це невід'ємна частина життя, і ми повинні вчитися адаптуватися до них, а не йти їм наперекір.

Одним із найдинамічніших змін сучасного суспільства є його інформатизація, особливо в умовах змішаного навчання. Мережеві технології пронизали всі сфери людської діяльності. Діти вже з перших років життя знайомляться з ними, а в молодшому шкільному віці вільно володіють мережевим сленгом, інформаційною термінологією та впевнено користуються гаджетами. В таких умовах сучасний вчитель початкової школи повинен випереджати інформаційний розвиток учнів. Важливо організувати ефективне використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі. Це допоможе учням розвинути критичне мислення, комунікативні навички, розширити кругозір, використовуючи комп'ютери не лише як розвагу, а й як потужний інструмент навчання та пізнання.

Ось декілька ідей для використання комп'ютерних технологій у початковій школі:

- інтерактивні навчальні ігри та вправи: цікаві та динамічні ігри змушують дітей мислити креативно, вирішувати проблеми та співпрацювати з однокласниками.
- освітні відео та презентації: візуальні матеріали роблять навчання більш захоплюючим та допомагають краще засвоювати інформацію.
- програми для створення контенту: діти можуть писати розповіді, створювати презентації, знімати відео та ділитися своїми знаннями з іншими.
- онлайн-ресурси та платформи: існує безліч безкоштовних онлайн-ресурсів, які дозволяють учням досліджувати різні теми та практикувати набуті навички [3].

Гарантією підвищення якості освіти та забезпечення конкурентоспроможності педагогів є безперервне оновлення змісту освіти на основі останніх досягнень культури, науки та техніки, включаючи впровадження інноваційних методів інформаційних технологій. Компетентності, якими сьогодні володіють майбутні фахівці, будуть визначати подальші шляхи розвитку суспільства. У педагогічних закладах вищої освіти зосереджено значну увагу на формуванні інформаційної компетентності майбутніх вчителів.

Ряд дослідників виокремили інформаційну компетентність як суттєвий та неодмінний складник професійної компетентності, але називали її по різному: «інформатична компетентність» (Ю. Дорошенко), «інформаційно-цифрова компетентність» (Л. Гриневич, Л. Петухова). Та, незважаючи на різні формулювання поняття, інформаційну компетентність вважають вагомою у формуванні професійної майстерності педагогів.

Особливості організації освітнього процесу в умовах інформатизації суспільства все частіше досліджується науковцями (О. Муковіз, О. Пархоменко, С. Рєзнікова, О. Ящук та ін.). Зважаючи на потреби ринку праці пріоритетними напрямками в освіті є формування вміння використовувати новітні технології [2]. Дослідники зазначають, що у XXI столітті освіта постала перед низкою викликів. Постає необхідність зміни звичних нам форм і методів навчання, які використовувались десятиліттями.

Під інформаційною компетентністю ми розуміємо здатність працювати з інформацією у всіх її формах і представленнях, які «дозволяють ефективно користуватись інформаційними технологіями різних видів як у традиційній друкованій формі, так і комп'ютерними телекомунікаціями, працювати з інформацією в різних її формах і представленнях як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності» [1].

На факультеті початкової освіти, починаючи з 2013 року стрімко впроваджувались в освітній процес інформаційно-комунікаційні технології: аудиторії оснащувались комп'ютерами, телевізорами, роутерами, мультимедійними проекторами, дошками тощо. Для повноцінного використання ІК-технологій здобувачами освіти як в навчанні, так і в майбутній професійній діяльності, освітнім процесом передбачено вивчення дисциплін «Інформатика та ІКТ», «Інформаційно-комунікаційні технології в початковій освіті», що сприяли розвитку інформаційної компетентності. Але, враховуючи

постійні зміни в інформаційному просторі, перелік дисциплін в освітніх програмах постійно доповнюється. До вибірових компонентів освітньої програми внесено дисципліни: «Надійність та захист комп'ютерних систем», «Логіка у початковій школі», «Методика застосування мультимедіа в освітньому процесі початкової школи», «Штучний інтелект в початковій освіті», «Еристика», «Інформаційно-комунікаційні технології у педагогічних дослідженнях» тощо.

Актуальність вивчення вищезазначених освітніх компонентів обумовлена наявністю в сучасних медійних інформаційних центрах засобів пропаганди та маніпуляції свідомістю громадян, що є неприпустимим. Вивчення дисциплін сприяє формуванню громадської думки щодо сутності явищ, дійсності понять, ідей; формує механізм критичного осмислення і корегування інформації, отриманої із засобів масової інформації; систему ціннісних орієнтацій студентів та сприяє формуванню вміння «читати» та розпізнавати інформацію, розуміти її зміст, спрямованість на певну аудиторію, мету такої інформації та викриття прихованого змісту, що має негативний вплив на свідомість громадян, особливо учнів молодшого шкільного віку.

Аналіз мережевої інформації, тематичні круглі столи зі стейкхолдерами дозволили виявити основні інформаційні небезпеки, що виникають перед учасниками освітнього процесу при неконтрольованому користуванні інформаційним простором. Вивчення дисциплін вибірового компоненту підвищує рівень сформованості інформаційної компетентності у майбутніх учителів початкової школи та є невід'ємною частиною їх професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Інформаційна компетентність фахівця: необхідність сучасного суспільства. URL:<https://sites.google.com/site/informacijnakompetentnist>
2. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика : монографія. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2016. 392 с.
3. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2009. 41 с.